

డాక్టర్ యస్. జతిన్ కుమార్

స్టో పిరుట్ సాహిత్య భాస్కరులు

దాక్టర్ యస్.జతిన్ కుమార్

నిశాంత్ ప్రచురణలు

హైదరాబాదు

సోవియట్ సాహిత్య భాస్కరులు

- దాక్టర్ యస్. జతిన్ కుమార్

ముద్రణ : అక్టోబర్, 2020

చ్రపచురణ:

నిశాంత్ ప్రచురణలు హైదరాబాద్ – 500 054.

ద్రపతులకు :

నవోదయ బుక్ హౌస్, హైదరాబాద్.

ఫోన్: 040-24652387

వెల: రూ.150/-

Published by:

Nishanth Publications

Janahita Residency, H.No. 48-452/1, Ganesh Nagar, Chintal, HMT Road, Hyderabad - 500 054.

Phone: 9849806281

© Dr. S. Jatin Kumar

Printed at: Nutan Art Printers, Hyderabad-500 037.

ఎండల్లో మరుమల్లెల పలమకం వెనల్లో వెనవెల్లుల ఇుత్ర సమ్మేళనం శీతవేళల్లో మలివెళ్ళువి ఆరింగనం కలసి ఉన్నంతకాలం అనకరతం ఐద్వుత్తేళుం కలలి సాగిన కవోష్ట రుభిర కలరక సంగీతం నేడు అరఐలసిన మందొరిలలో ఆరుబయలు గలకలో గంతులేసే కుందేళ్ళలో లీనమై... వెలుగై మిగిలింది ని సతచల - స్మేతానికి, సాతిత్విఖలెషకు గుర్తుగా.. సోఐయట్ యాత్రలోని స్మేతబ్బందొనికి మధురమైన జ్ఞిఫకంగా... ఈ కథనం.

కృతజ్ఞతలు

స్తాబియట్ యాత్రలో పాల్గాని తమ అనుభవొలను, అనుభూతులను పాలుపంచుకున్న మిత్తులకు,

కఐత్వ అనువొదొలను ఐఐ ప్రుచులంచకుని ప్రేరేకించిన, ప్రోన్టలమిచ్చిన మిత్తులు ఓల్గె, కుటుంబరొవ్చ, సుధికర్లకు,

రెళ్ళము అంశాలను చర్చించి, నె అకగాతోనకు తోడ్పడిన అనేక కుంబి చారకాల మిత్తులకు,

ఇందులో ప్రస్న కొన్ని వ్యెసాలను, కవితలను ప్రచులం ఇ, ప్రోత్సహిం ఇన "సాహిత్ ప్రస్థానం", "ఉపాధ్యొయ ప్రగతి", "ప్రజాసాహితి" పత్రికల సంపాదకవర్గెలకు,

అతికొబ్ది సకుయంలో పుస్టకం ఆమూలిగ్రం చబిఐ, ఎంతో ఐలువైన ముందుకూట రొసి ఇఞ్చన ప్రముఖ ఐప్లకకఐ, ఆత్గీయ బుత్రులు, పెద్దలు శ్రీ ఐఖిలేశ్వర్ గాలికి,

ఎక్పటిక్తక్పుడు నేను చేస్తున్న హర్పులను ఓపికగా ఇముడ్చుతా పుస్టకానికి అచ్చు అక్షరొలలో అందమైన రంకమిళ్ళున మిత్తుడు రమేష్, సతకలంశాన 'నంతన్ ఆర్ట్ ప్రింటర్స్' శ్రీనెథ్, కెరి సిట్టంది మిత్పులకు...

అక్షరింజరి...

– జతన్

ఈ వరుసలో...

		ందుమాట: ఇదు విప్లవస్ఫూర్తి – శిఖరాయమాన రష్యన్ రచయితలు,	
		న్ నిశిత పరిశీలన <i>– నిఖిలేశ్వర్</i>	7
1)	మానవాళి కలలు ఫలించిన సముజ్వల తేజం బోల్ష్విక్ విప్లవం		11
2)	-	న్య శంఖం నాటి రష్యా ్యలో ఒక వారం (1-7 జూన్ 2018) నా యాత్రాకథనం	21
3)	కొం	దరు సోవియట్ రచయితలు – జీవన రేఖలు	5 0
	i)	రష్యన్ కాల్పనిక సాహిత్య పతాక	
		అలెగ్జాండర్ పుష్కిన్ (1799–1837)	53
	ii)	సాధారణం నుండి అసాధారణ సారం పిండిన సాహితీవేత్త	
		నికొలాయ్ వాసిలివిచ్ గోగోల్ (1809–1852)	63
		– గోగోల్ ప్రసిద్ధ రచన "ఓవర్కోట్" – కథా కమామిషు	69
	iii)	కల్పనా సాహిత్యంలో వాస్తవికతా మాస్టర్	
		စియో టాల్స్టాయ్ (1828-1910)	79
		– తాత్విక వీధుల్లో టాల్స్టాయ్	90
	iv)	ఆధునిక కథానికా శిల్పాచార్యుడు	
		అంటన్ ఛెకోవ్ (1860–1904)	99
	v)	సాహిత్యంలో 'సామ్యవాద వాస్తవికత' రూపకర్త	
		మాక్సింగోర్కీ (1868–1936)	109
		– గోర్కీ నవల: 'అమ్మ' అంటే విప్లవం	128
	vi)	సోవియట్ ఆధునిక కవితా తేజస్వి	
		వ్లాదిమిర్ మయకోవస్కీ (1893-1930)	137

1)	సోవి	యట్ రచనలు - నా అనువాదాలు	146
	i)	అధునిక కథా మకుటం చెహ్హావ్ కథ : మొగుడు	147
	ii)	రష్యన్ కాల్పనిక కవితాశిఖరం పుష్కిన్ : కవితలు	156
		ඩ <u>ළී</u> ప <u>ిట</u>	157
		నీ కోసం	158
		ఒక స్వప్నం	159
		మిత్రమా! గతం గత:	160
		దగ్ధ పత్రం	162
i	iii)	ఆధునిక కవితా భాస్కరుడు మయకోవస్కీ: కవితలు	164
		పాఠకుల అభిరుచిపై ఒక చెంపదెబ్బ (1913)	165
		సువ్వే	167
		ఓ యువతి కోసం	168
		ఒంటిగంట దాటాక	169
		దండుయాత్ర	170
		దండుయాత్ర ఎవరి కోసం?	170 172

ക^{ുക്}ക

කාංරක්කාං සි:

అక్టోబరు విప్లవస్థూర్తి శిఖరొయమాన రష్యన్ రచయితలు, జితిన్ నిశిత పరిశోలన

ప్రపంచ రాజకీయ, సాహిత్య రంగాలపై ఆనాటి సోవియట్ రష్యా తనదైన చెరగని ముద్ర వేసింది.

అక్టోబరు విప్లవానికి పూర్వం, ఆ తర్వాత కొంతకాలంపాటు వచ్చిన రష్యన్ సాహిత్యం (ఇంగ్లీషు అనువాదాల ద్వారా, మరికొంత రష్యన్ భాషలోంచి నేరుగా) ఇతర భాషల్లో లీనమైపోయింది. దాదాపు అన్ని దేశాల భాషా సాహిత్యాలపై సోవియట్ రచనల (ప్రభావం వుంది.

విప్లవానంతర USSR (యూనియన్ ఆఫ్ సోవియట్ సోషలిస్టు రిపబ్లిక్స్) చరిత్ర 1917నుంచి 1990 నాటికి ముగిసినా, ఆనాటి 73 సంవత్సరాల రాజకీయ, సాంస్మృతిక పరిణామాలను విస్మరించలేము.

సాహిత్యంలో ప్రధానంగా నవలా ప్రక్రియలో ఆనాటి రష్యన్ రచయితలు సాధించిన ప్రమాణాలను విశ్వసాహిత్యం గుర్తించింది. ఆ రచయితలను నేను పేర్కొనాలనుకోగానే, దాబజతీన్ స్వయంగా ముందే వివరించిన రచయితలు వరుసగా "గోర్కీ (అమ్మ), టాల్స్టాయ్ (అన్నాకెరినినా, యుద్ధము-శాంతి), పుష్కిన్ (కాల్పనిక కవిత), ఛెహోవ్ (కథలు), గోగోల్ (ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్ నాటకం), దాస్తోయవస్కీ (నేరము-శిక్ష), తుర్గనేవ్ (తండులూ-కొడుకులూ), ఐతమాతోవ్ (తల్లీ భూదేవి)" – ఈ శిఖరాయమానమైన రచయితలే కాకుండా, అలెగ్జాండర్ కోషిన్ (యమకూపం), ఆస్తోవస్కీ (కాకలుతీరిన యోధుడు), షాలకోవ్ (బీళ్ళు దున్నేరు), ఇక పుష్కిన్ తర్వాత

విప్లవకవిగా జీవించిన మయకోవస్కీ (లెనిన్– కావ్యం)ని మనం మరచిపోలేము. అందులో శ్రీశ్రీ చేసిన లెనిన్ కావ్యానువాదం మూలాన మాతరం కవులందరికీ మయకోవస్కీ ఒక వుద్దీపన, ఒక (పేరణ.

ఆధునిక రష్యన్ కవులుగా ఎవతుషెంకో, హోజ్నెసస్కీ అన్నా ఎతమతోవ్ ఆనాటి రష్యన్ రాజకీయ వరిణామాలకు స్పందించి నిర్భయంగా కవిత్వంరాసి, పాలకవర్గంనుంచి ఇబ్బందులు ఎదుర్కొన్నవారే!

రష్యన్ సృజనాత్మక సాహిత్యంతో సమానంతరంగా అనాడే రచనాశిల్పం సాహిత్య ప్రమాణాల గురించి మార్భియన్ సౌందర్యశాస్త్రం (Marxian Aesthetics) విమర్శనాపరంగా, సామాజిక వాస్తవికతతో వెలువడింది. లునాచరస్కీ మొదలు గోర్కీ తదితరులు ప్రత్యేకించి ఆధునిక రష్యన్ సాహిత్య విమర్శకులు రచించిన గ్రంధాలు తక్కువేమీ కాదు.

మిత్రుడు జతిన్ కుమార్ సోవియట్ సాహిత్యాన్ని తనదైన చక్కని శైలిలో, ఆయా రచయితల పరంగా వ్యాఖ్యానించిన తీరు ఆకట్టుకున్నది. విమర్శనాపరంగా ఆయా కోణాలను ఆవిష్కరించే ప్రయత్నం క్లుప్తంగానైనా సారాన్ని వెలికి తీయగలిగింది. ఈ సందర్భంగా నవలారచనలో ప్రత్యేక స్థానమున్న దాస్తోయవస్కీ రచనాపాటవం, ఆయన నవలల్లోని పాత్రల చిత్రణ, మానసిక అధోలోకాల శోధన, మనోవిశ్లేషకులైన శాస్త్రజ్ఞులనే అబ్బురపరిచిందనేది గుర్తు చేస్తున్నాను.

మహాకవి మయకోవస్కీ రష్యా విప్లవానికి పూర్పమే (1913) ఆనాటి యువతరానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తూ, సీనియర్ రచయితలకు, పార్టీ నాయకులకు భయపడకుండా యువకుల ఆక్రోశాన్ని, అసమ్మతిని వ్యక్తంచేస్తూ వెలువరించిన రష్యా ఫ్యూచరిస్టు మానిఫెస్టో-1913ను జతిన్ ఈ సంపుటిలో మనకు అందించారు. తెలుగులోని 'దిగంబర కవుల' మానిఫెస్టోని గుర్తుచేసి, తులనాత్మకంగా పరిశీలించే అవకాశాన్ని కల్పించారు. మయకోవస్కీ జీవితాన్ని, కవిత్వాన్ని వివరణతోపాటు అనువదించి (కొన్ని కవితలైనా) ఈ తరానికి అందజేస్తున్నారు.

1993 జూలైలో మయకోవస్కీ శతజయంతి. అయితే ఆనాదు అంతగా ఎవరూ పట్టించుకోలేదు. అందువల్ల ఆలస్యమైనా 1994 జూలైలో "మయకోవస్కీని మరచిపోయామా?" శీర్షికన నేను 'ఉదయం' పత్రికలో ఒక వ్యాసం ప్రచురించి, శ్రీశ్రీ 'లెనిన్' అనువాదాన్ని గుర్తుచేశాను.

"సోవియట్ సాహిత్య భాస్కరులు" అని వైవిధ్యభరితమైన రచనలతో డ్రుచురిస్తున్న ఈ సంపుటి ఆసాంతం చదవగానే, దాదాపు నాలుగైదు దశాబ్దాల క్రితం నేను చదివిన సోవియట్ రచనల పునశ్చరణ జరిగింది కొంతమేరకైనా.

1960-70 దశకాలలో 'సోవియట్ ల్యాండ్' మాసప్రతిక మద్రాస్ కేంద్రంగా నాలుగు దక్షిణాది భాషల్లో (తెలుగులో 'సోవియట్ భూమి') వెలువడేది – ఇతర భారతీయ భాషలతో సహా. అలానే మాస్కో కేంద్రంగా (ప్రగతి ప్రమరణాలయం, రాదుగ (ప్రచురణల పేరిట ప్రఖ్యాత రష్యస్ రచయితల తెలుగు అనువాదాలు ఎన్నో వచ్చాయి. రారా, ఆర్వీఆర్, ఉప్పల లక్షణరావులాంటి ప్రముఖులు మాస్కోలోనేవుండి తెలుగులోకి అనువదించారు. మాస్కో ప్రచురణలన్నీ తెలుగుతో సహా వివిధ భారతీయ భాషల్లో, అతి తక్కువ ధరల్లో విశాలాంద్ర బుక్ హౌస్, పీపుల్స్ బుక్ హౌస్లలో అందుబాటులో వుండేవి. ఆనాటి రష్యన్-భారత సాహితీ సాంస్మృతిక అనుబంధం ఈనాదు చరిత్రలో ఒక భాగం.

ఆ చరిత్రను ఈ సంపుటిద్వారా జతిన్ కుమార్ తనదైన పద్ధతిలో మళ్ళీ గుర్తు చేస్తున్నారు. ముఖ్యంగా 2018నాటి తమ రష్యా పర్యటనలోని బ్రత్యక్ష అనుభవాలతో సమకాలీన రష్యాను మనందరికీ చూపిస్తున్నారు. మాస్కోతో సహా కొన్ని ముఖ్యమైన నగరాల వివరణతోపాటు.

1917నాటి అక్టోబరు విప్లవ స్ఫూర్తిని స్ఫురణకు తెస్తూ, 'మానవాళి కలలు ఫలించిన సముజ్వల తేజం బోల్నివిక్ విప్లవం' శీర్షికన ఆనాటి చారిత్రక పరిణామాలను ఎంతో ఉత్తేజంతో కవితాత్మకంగా వివరించారు. సోవియట్ సమాఖ్య పతనం తర్వాత ఆ కాలంనాటి అధోముఖ చరిత్రనుండి కూడా చాలా విలువైన పాఠాలు నేర్చుకోగలమని చెబుతూ –

"మహోన్నత తరంగంలా ఉరకలెత్తిన మానవేతిహాసం సోవియట్ వ్యవస్థను సృష్టించింది. అయితే సోషలిస్టు నిర్మాణంలో అది మందగించినా, కూలిపోయినా, కొంత నిరాశాపూరితం కావచ్చునేమోకానీ, మానవ(పస్థానంలో అది (పతిష్టంభన కాదు. మార్భిజానికి, దాని తాత్విక ఆచరణకు ఓటమికాదు. సోవియట్ స్ఫూర్తికి అపజయం లేదు". అనే చారిత్రక ఆశావాదాన్ని వెలిబుచ్చారు.

"కొందరు సోవియట్ రచయితలు–జీవన రేఖలు" అంతర్గతంగా పుష్కిన్, గోగోల్, లియో టాల్స్టాయ్, ఆంటన్ ఛెహూవ్, మాక్సిమ్ గోర్కీ మయకోవస్కీల గురించి వివరించారు. విడిగా ఛెహూవ్ కథ ఒకటి, పుష్కిన్, మయకోవస్కీ కవితల ప్రత్యేక అనువాదాలు జతచేశారు. మూలానికి న్యాయం చేసిన తెలుగు అనువాదాలివి. ఈ విభాగంలోని అంశాలను నేను మళ్ళీ ఉటంకిస్తే పునరావృతమే అవుతుంది.

అందువల్ల చివరగా ప్రపంచ ప్రసిద్ధ నవలారచయిత మాక్సిమ్ గోర్కీ (అమ్మ)ని ప్రశంసిస్తూ, జతిన్ చేసిన వ్యాఖ్యలు మాత్రం కోట్ చేస్తున్నాను. (ఈ సందర్భంగా గోర్కీ తన బాల్యం, నా విశ్వ విద్యాలయాలు పేరిట రచించిన స్వీయాత్మక జీవితానుభవాలు చదవటం ప్రతి రచయితకు ఒక అనుభవమేనని నేను భావిస్తున్నాను.)

"మరణం తర్వాత కూడా జీవించివున్న అగ్రగణ్య రచయితగా, రష్యన్ విప్లవ సాహిత్య ముఖచిత్రంగా, ముఖ్య ప్రతీకగా, (శామికవర్గ చైతన్యవాణిగా ఎదిగిన క్రమానికి నిదర్శనంగా ఆయన కీర్తి అనన్యం. ఆయనను చదవకపోతే జీవితం గురించి కొంత పరిజ్ఞానం కోల్పోయినట్లే". ఇక మరో వ్యాఖ్యానం అక్కరలేదు. ఇక్కడే విశ్వ సాహిత్యంలో మరో వాస్తవాన్నికూడా అంగీకరించవచ్చనుకుంటాను. ఆనాటి సోవియట్ అగ్రగ్రశేణి రచయితలముందు, మిగతా భాషల్లో చాలామంది మరుగుజ్ములే.

అద్దంలో కొండను చూపించిన తీరుగా సోవియట్ సాహిత్యాన్ని తనదైన ప్రత్యేక శైలీసంవిధానంతో ఈతరానికి గుర్తుచేసినందుకు ప్రత్యేకించి మిత్రుడు డాగజతిన్ కుమార్**ను అభినందిస్తున్నాను**.

- సిఖిలెశ్వర్

9177881201

హైదరాబాద్

మానవాళి కలలు ఫలించిన సముజ్వల తేజం...

బ్యోల్ష్ విస్టవం

అప్పటివరకు అది ఒక కల. ఒక ఆశ. ఒక ఆశయం మాత్రమే. అది ఒక ఊహ. ఒక ప్రతిపాదన. ఒక సిద్ధాంతం మాత్రమే. 1917 అక్టోబర్ 25నుండి అది ఒక వాస్తవం. ఒక ఆచరణ. ఒక వికాసం. హృదయనాదం నినాదమై, సమరపథమై, సమిష్టి సేద్యఫలమై, ఒక వ్యక్తి మరో వ్యక్తిని, ఒక జాతి మరొక జాతిని వేధించే, పీడించే, దోపిడిచేసే అవకాశాలను మృగ్యంచేసే కొత్త వ్యవస్థకు పురుడుపోసిన చారిత్రక మంత్రసాని ఆ రష్యన్ మహావిప్లవం. మహనీయుడు మార్క్స్ రూపొందించిన సామాజిక చలన సూత్రాలను, గతితార్కిక దృష్టిని, చారిత్రిక పరిణామాల అంత:సూత్రాలను మరింత పదునుపెట్టి, దోపిడీపీదనలతో కుమిలి కునారిల్లుతున్న మనుషులను మహావీరులుగా మలచి, వారిలోని వ్యక్తిగత శక్తులను సామూహిక శక్తిగా సమీకరించి, విక్రమ విరాణ్మూర్తిగా తీర్చిదిద్దిన మహాసేనాని కామ్రేడ్ లెనిన్. ఆయన నాయకత్వంలో విజయవంతమైన విప్లవ(పభాతమది. నేటికి నూరేంద్లకింద జరిగిన అద్భుతమైన, గుణాత్మకమైన చారిత్రక మలుపు అది. డ్రామిక జన కేతనం తొలిసారి (పజారాజ్య చిహ్నమై రెపరెపలాడిన విభాతసంధ్య అది. (శామికవర్గం పాలనాపగ్గాలను చేపట్టి, తమదైన మరో ప్రపంచాన్ని సృష్టించడానికి నదుంకట్టి "భావికాల స్వర్ణభవన నిర్మాతగా" "వ్యక్తి స్వత:సిద్ధ స్వాతంత్రదాత"గా తన ప్రస్థానం మొదలుపెట్టిన అపురూప సందర్భమది. ఒకపక్క మానవజాతి మహా(పస్థానంలో గొప్ప ముందడుగుగా దీన్ని (ప్రజానీకం భావిస్తూంటే, మరోవంక ఒక "వికృత రాక్షసిని సృష్టించిన విప్లవసందర్భం"గా కొందరు భావిస్తున్నారు. ఆ విప్లవం, విప్లవానంతర రాజ్యం, అది విజయవంతమైనదిగా పరిగణిస్తున్న కాలాన్నికూడా "ఒక హేయమైన వాస్తవం"గా భావించేవాళ్ళున్నారు. "యూరప్ ను, డ్రపంచాన్ని కబళించబూనిన కమ్యూనిస్టు భూతం"గా ఆ ప్రజాశక్తిని తలచి వణికిపోయినవాళ్లు, వాళ్ళ వారసులు

అలా అనుకోవడంలో వింతలేదు. తమ సంపన్నవర్గాల అధికారమే పరమావధిగా, శాశ్వతంగా భావించే దోపిడీశక్తుల ప్రతినిధులు వాళ్ళు.

మరో 75 సంవత్సరాల తర్వాత ఆ డ్రామికరాజ్యం పతనమైందనే వాస్తవం, 1917 అక్టోబరు మహా విప్లవపు ప్రాధాన్యతను, ప్రాముఖ్యతను ఏమాత్రం తగ్గించలేదు సరికదా, నూతన వ్యవస్థ నిర్మాణంలో, ప్రగతిశీల ప్రజాస్వామ్య శక్తులు ఎంతటి రాజకీయ విజ్ఞతతో, విప్లవ వివేచనతో, వర్గపోరాట దృష్టితో అనవరతం జాగరూకులై ಮುಂದುಕು ನಾಗವಲಸಿ ವುಂಟುಂದ್ ಮರಿಂತ ತೆಟತಿಲ್ಲಂ ವೆಸಿಂದಿ. ಸಹಾಬ್ದಾಲ ಮಾನವ చరిత్రలో వంద సంవత్సరాల ప్రయాణం అనగా ఏపాటిది? జయం-అపజయం, సఫలత–విఫలత అనే మలుపులద్వారానే కదా డ్రయాణం సాగేది. సాంఘిక జీవనానికి, మానవ భవితవ్యానికి రాసిపెట్టిన, నిర్ధారితమైన మార్గం అంటూ వొకటి లేదు. కాలగమనంలో వస్తున్న మార్పులను వివేచించే, వివరించే స్థూల దృక్పథం మాత్రం మనముందు వుంది. 'నూతన డ్రపంచ దృక్పథాన్ని స్థూల రేఖల్లో చిత్రించే', 'అత్యంత సమగ్రమైన, అత్యంత గంభీరమైన మానవ అభివృద్ధి సిద్ధాంతం' 1848 ఫిబ్రవరిలో ఈ డ్రపంచానికి అందజేయబడింది. అదే మార్మ్స్, ఏంగెల్స్ల్లు రూపొందించిన కమ్యూనిస్టు ప్రణాళిక. ఆ భవిష్యద్దర్శనం, అది ఇచ్చిన వర్గపోరాట సమరశీల నినాదం అప్పటినుండి కార్మికవర్గపు చేతి ఆయుధమయింది. మార్మ్స్ జీవితకాలంలోనే (1818–1883) దాని బలం పారిస్4 imes 1871 అవతరణలో వ్యక్తమైంది. 70 రోజుల్లోనే అది కూల్చివేయబడినా, ఆ తొలి అడుగు తప్పటడుగై మరో దీర్ఘయాత్రకు మనిషిని సిద్ధం చేసింది. దేశ కాలమాన పరిస్థితులకు అనుగుణంగా, సృజనాత్మకంగా, విప్లవాత్మకంగా అన్వయించబడిన సందర్భాలలో విజయం సాధించింది. రష్యా, చైనా, క్యూబా, వియత్నాం... తదితర దేశాలలో చారి్రతాత్మక మలుపులకు దారితీసింది. చైనా అక్టోబరు మహావిప్లవ విజయం మానవాళికి అత్యంత స్పూర్తిదాయకమైన సందర్భం. విప్లవం విజయం పొందిన చోటులందుకూడా ఈ లక్ష్మసిద్ధి, ఈ వర్గదృక్పథం కొరవడిన మేరకు తిరిగి పాత వ్యవస్థలు తలెత్తాయి. చుట్టూవున్న పెట్టుబడిదారీ దోపిడీ ప్రపంచం, అంతర్గతంగానే వున్న దోపిడీశక్తులు ఈ కొత్తవృవస్థను కూర్చివేసే ప్రయత్నం చేశాయి. చేస్తూనేవుంటాయి. అందువల్ల దోపిడీ వర్గాలకు, జనబాహుళ్యానికి మధ్య జరిగే నమరం తప్పించలేనిది, అనివార్యమైనది. ఈ సమరానికి నలిగినదారి అంటూ లేదు. మన మార్గదర్శక సూత్రాలను చేతబట్టుకుని, చేతనైనమేరకు కొత్త దారులు నిర్మించుకుంటూ ముందుకు సాగవలసిందే. అపజయాలనుండి జయసూత్రాలను నేర్చుకోవలసిందే. తొలినాటి మార్శ్మిజం క్రమంగా లెనినిజం, మావో ఆలోచనా విధానం అనే కొత్త శక్తియుక్తులను సమకూర్చుకున్నది. నేటి అవసరాలకు తగ్గ సృజనాత్మక అన్వయంతో చైనా వంటి చోట్ల నూతన భవితవ్య రాజ్యకేతనంగా, ఒక అరుణబింబంగా వెలుగులీనుతోంది. ఈ ప్రపంచ మార్పులన్నింటికీ వేగుచుక్కగా నిలిచింది నిస్సంశయంగా రష్యన్ అక్టోబరు మహా విప్లవం. ఆ విప్లవ శతవత్సర సందర్భంలో పరస్పరం సంఘర్నించే విరుద్ధవర్గాలనుంచి విరుద్ధభావాలు వినిపించటం సహజమే కదా!

రాచరికం, కులీనవర్గాల ఆధిపత్యభావాలు ఇంకా వీడనివారు, పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థను – సామర్ధ్యానికి పెద్దపీట వేస్తుందని, మానవ శక్తులన్నింటినీ అభివృద్ధి చేస్తుందనీ భ్రమపడుతున్న వారు, ఆ వ్యవస్థలోని (శమవిలువల దోపిడిని, పెట్టుబడుల వ్యక్తిగత కేంద్రీకరణని విస్మరిస్తున్నారు. అపార మానవ వనరులను కొల్లగొట్టి కొద్దిమంది కుబేరులుగా మారుతున్న వాస్తవాన్ని మొత్తం సమాజ అభివృద్ధిగా కీర్తిస్తున్నారు, వ(కీకరిస్తున్నారు. ఈ దోపిడి రథచక్రాలకింద నలిగి నశించిపోతున్నవారి స్థితిని వారి కర్మగా, వారి అసమర్థతగా చి(తీకరిస్తున్నారు. 'చాకిరి ఒకరిది, సౌఖ్యమొకరిది' అన్న ఈ వైరుధ్యాన్ని పట్టుకునే, చాకిరివర్గం ఏకమై ఉత్పత్తివిధానం మీద తమ ఆధిపత్యాన్ని సాధించటానికి సమరాయత్తమౌతున్నది. వైరుధ్యాలను రద్దుచేసి, విరుద్ధ వర్గప్రయోజనాలు లేని వర్గరహిత మానవాళి సౌఖ్యానికై పరితపిస్తున్నది, సాగిపోతున్నది. ఆ వర్గరహిత సమాజం ఏర్పడేవరకు వర్గపోరాటమే, సామాజిక వైరుధ్యాలను పరిష్కరించే తాత్వికతే, ఆ డ్రామికవర్గ దృక్పథమే మనిషిని నడిపించే మార్గదర్శక సూత్రమౌతుంది. స్వార్థ్రప్రయోజనాలుగల పెట్టుబడిదారీ వ్యాపారవర్గాలు, భూస్వామ్యశక్తులు కలిసిమెలిసి మనిషిని, జాతిని, సమాజాన్ని, దేశాన్ని, ఈ ప్రపంచాన్ని కొల్లగొదుతూ తమకనుకూలంగా మలుచుకుంటూ, మార్కెట్లను విభజించుకుంటూ, ప్రకృతి వనరులపై ఆధిపత్యంకోసం దురాక్రమిస్తూ,

యుద్ధాలను [పేరేపిస్తూ, సాగిస్తున్న దురంతాలకు, దురన్యాయాలకు అంతిమగీతం పలికే విప్లవాలు అనివార్యం.

పెట్టబడిదారీ వ్యవస్థ తన అత్యున్నత, అంతిమదశ అయిన సామ్రాజ్యవాద దశలోకి ప్రవేశించిన తర్వాత అది అత్యంత క్ఫూరత్వానికి, అమానుషాలకు దారితీసి, మానవ విలువల పతనానికి కారణమవుతుంది. తమ స్వార్థంకోసం చేసే యుద్ధాల పిపాసతో మానవాళికి శతృవుగా మారిపోతుంది. ఈ ఉమ్మడి శతృవును ఓడించటానికి ప్రపంచ ప్రజలు ఏకంకాక తప్పదు. ఈ ఐక్యతవైపు నడిపించేదే 'ప్రపంచకార్మికులారా! ఏకం కండి!' అనే నినాదం. అదే సోవియట్ విప్లవ స్ఫూర్తి. అందుకే భారత ప్రజలు, ప్రపంచ వ్యాప్తంగా పీడిత ప్రజలు అక్టోబరు విప్లవాన్ని ఘనంగా మననం చేసుకుంటారు.

'ఇంతవరకూ నడిచిన సమాజపు చరిత్ర అంతా వర్గపోరాటాల చరిత్రే'. ఒక సంపన్నవర్గం స్థానంలోకి మరో సంపన్నవర్గాన్ని అధికారంలోకి తెచ్చిన మార్పులు, తిరుగుబాట్లు, యుద్ధాలు ఎన్నో జరిగాయి. కానీ, (శామికవర్గాన్ని అధికారంలోకి తెచ్చిన తౌలి విప్లవం అక్టోబరు విప్లవం. సమిష్టి ఉత్పాదితమైన పెట్టుబడిని చేజిక్కించుకుని కొన్ని ధనికవర్గాలు అధిక సంఖ్యాక ప్రజలను దోపిడికి గురిచేస్తున్నాయి. ఈ 'కొందరి' అధికారాన్ని రద్దుచేయటమే ఆ విప్లవం. పెట్టుబడి అనేది వ్యక్తియొక్క శక్తి కాదు. అది ఒక సామాజిక శక్తి. అందుకే వ్యక్తుల చేతుల్లోవున్న పెట్టుబడిని తిరిగి సామాజిక ఆస్తిగా మార్చి, దాన్ని వ్యక్తిగత స్వభావాన్నుండి విడుదలచేసి

సామాజిక స్వభావాన్ని కలిగించటమే విప్లవం. అలాంటి నూతన సమాజ ఆవిష్కరణలో ఘనమైన అడుగు 25 అక్టోబరు 1917. అయితే మనం నవంబరు 7న ఈ వార్షికోత్సవం జరుపుకుంటాం. దానికో కారణముంది. విప్లవపూర్వపు రష్యాలో అమలైనది పాత (జూలియస్) క్యాలెండరు. నేడు అమల్లోవున్నది 13 రోజులు తేదాగల సవరించిన కొత్త (గెగేరియన్) క్యాలెండరు. అందుకని ఈ వృత్యాసం.

విప్లవపూర్వపు రష్యాలోని అమానుష, నికృష్ణ స్థితిగతులను జారిస్ట గర్వాంధకార పాలనను లేక రష్యా విప్లవం ఏ దశలలో ఎలా ముందుకు సాగిందీ అన్నది ఇక్కడ వివరించటం నా ఉద్దేశ్యం కాదుగానీ, 80 శాతం పైగా రైతాంగం పున్న దేశంలో భూస్వామ్యం కూలిపోతున్న దృశ్యాన్ని చూడగలగడం. జరుగుతున్న పారిణామిక అభివృద్ధిని రోజురోజుకూ పెరుగుతున్న కార్మికవర్గాన్ని, కొత్త పారిణామిక వ్యవస్థకు కార్మికవర్గానికి పున్న ప్రయోజనాల వైరుధ్యాన్ని గుర్తించి రష్యాలో ఈ కార్మికవర్గమే మార్పుకు నాయకత్వం వహిస్తుందని నిర్ధారించుకోవటం, అందుకు వారిని ఉ ద్యుక్తులను చేయడంలో కాడ్రుడ్ లెనిన్ భవిష్యద్దర్శన శక్తిని కొనియాడక తప్పదు. అప్పటివరకు ప్రాబల్యంలోవున్న వ్యక్తిగత హింసావాదం, కొందరు వీరులు తెగించి పోరాడి వ్యవస్థలను మార్చగలరనే (నరోద్నిజం) నమ్మకాలను వమ్ముచేస్తూ కార్మిక ఉద్యమాలను నిర్మించటం ఒక గొప్ప ముందడుగు. పెటీబూర్జువా (మధ్యతరగతి) మనస్తత్వంనుంచి కార్మికవర్గ దృక్పథానికి ఉద్యమాలను మరల్చటం ఆ నాయకత్వపు విశిష్టత.

1905 నుండి 1917 వరకు అనేక ఆటుపోట్లను ఎదుర్కొన్న విప్లవక్రమాన్ని అధ్యయనం చేయాలి. 'జాతుల బలవంతపు బందిఖానా'గా వుండిన జారిస్టు రష్యానుంచీ, క్బూరకర్కశ దమననీతులు అవలంబించిన రాచరికంనుంచి విడుదల సాధించిన ఉద్యమగమనంలో ఎత్తువల్లాలు ఎన్నో. నిరాశానిస్పుహలు ఎన్నో. ఎదుర్కొన్న సిద్ధాంతరాద్ధాంతాలు, వాదోపవాదాలు ఎన్నో. కార్మికుల పనిగంటల తగ్గింపునుండి, కూలిరేట్ల పెంపుదల సమస్యలనుండి, పార్లమెంటు (డ్యూమా) ఏర్పాటువరకూ ఎన్ని సమ్మెల వెల్లువలు... ఎన్ని పోరాటాలు... (మాక్సింగోర్కీ నవల

'అమ్మ'లో ఈ తాలి కదలికల చిత్రణ చూడవచ్చు). ముందుకు వెనుకకు పడుతున్న అడుగులు, పన్నిన ఎత్తుగడలు, అన్నింటినీ సమీకరించి, కేంద్రీకరించి, సాంద్రీకరించి ఫిట్రవరి 1917 విప్లవంతో జారును కూలదోయటం, ద్యామా ఆధ్వర్యంలో కెరెన్స్కీ నాయకత్వంలో ఒక ప్రభుత్వం ఏర్పడటం, అందులో భూస్వామ్య, పారిశ్రామిక శక్తులే ప్రాబల్యం సాధించటం ఒక ఘట్టం. పిందరూపంలోవున్న సోవియట్లను పటిష్టం చేసి, 'అన్ని అధికారాలు సోవియట్లకే' అంటూ 1917 ఏట్రియల్ నుంచి బోల్షివిక్కులు చేసిన సన్నాహాలు – కార్మికులు, రైతులు, సైనికులు త్రివేణీసంగమ సంగ్రామశక్తిగా – 'ప్రపంచాన్ని కుదిపివేసిన పదిరోజులు'గా పరిణమించి, పురోగమించి లెనిన్ నాయకత్వాన అధికారం చేపట్టిన అక్టోబరు విప్లవం ఒక పార్యగంథం. ప్రతి ప్రగతిశీలవాది తెలుసుకోవలసిన చరిత్ర. ఒక సుందరస్వప్నం. వాస్తవసత్యంగా అవనిమీద అవతరించిన అద్భుత సన్నివేశం. చెమటమనిషి జనరాజ్య పట్టాభిషిక్తుడైన ఉద్విగ్నక్షణం. చరిత్ర పురిటినొప్పులతో జన్మించిన డ్రామికరాజ్యం ఒక చరిత్ర. ఆ తర్వాత 30 సంవత్సరాలు అశేష త్యాగాలతో, అకుంఠిత డ్రమతో ఓ కొత్త బంగారులోకాన్ని సృష్టించటానికి జరిగిన కృషిది మరో చరిత్ర.

1914 జూలైనుండి 1918 నవంబరు వరకు జరిగిన మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో జర్మనీ, ఆస్ట్రియా, హంగరీ, బల్గేరియా, ఒట్టోమన్ రాజ్యం ఒకవంకా, ఇంగ్లండ్, ఫ్రాన్స్, రష్యా, ఇటలీ, రొమేనియా, జపాన్, అమెరికా ఒకవంక మోహరించి భీషణంగా తలపద్దాయి. ఆ యుద్ధఫలితాలలో ప్రధానంగా చెప్పుకోదగ్గది అనేక సామ్రాజ్యాలు కూలిపోవడం. కొత్తవ్యవస్థలకు పునాదులు పడటం. అనేకచోట్ల ప్రజాస్వామ్య రాజ్యాలకోసం నిప్పురవ్వలు రగులుకోవటం. ఈ చారిత్రక సందర్భంలోనే ఫలించింది అక్టోబరు విప్లవం.

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధారావాలమధ్య, దేశంలో జారు పునరుద్ధరణవాదులు, దోపిడీశక్తులు, అధికార కాంక్షాపరులు సృష్టించిన అంతర్యుద్ధం, హత్యాకాండలమధ్య దేశ ఆర్థికనిర్మాణానికే కాదు, మానవ జీవన సౌభాగ్యాన్ని సర్వతోముఖంగా పెంపొందించటానికి లెనిస్ చేసిన తపస్సు ఒక చరిత్ర. అంతకుముందెన్నదూ వినని సంస్కరణలు, పెనుమార్పులు, ప్రజలకు సంక్రమించిన హక్కులు ప్రజారాజ్య పునాదులను నిర్మించే ఒక సరికొత్త సోషలిస్టు ఆర్థిక వ్యవస్థను నిర్మించే బృహత్తర ప్రయత్నాలది మరో చరిత్ర.

అయితే కొద్దికాలంలోనే (1924లో) కాడ్రేడ్ లెనిస్ అస్తమించటంతో, కాడ్రేడ్ స్టాలిస్ పార్టీ, (ప్రభుత్వ పగ్గాలు చేపట్టి, ఆ పురిటికందును కాపాడటానికి నిర్వహించిన అసిధారాడ్రవతానిది మరో చరిత్ర. చుట్టూవున్న పెట్టుబడిదారీ దేశాలు నవజాత సోషలిస్టు వ్యవస్థను మట్టబెట్టే (ప్రయత్నాలు చేస్తుంటే, ఒక్కదేశంలో సోషలిస్టు వ్యవస్థను కొనసాగించటం సాధ్యమా? అన్న (ప్రశ్నలు ముంచెత్తుతుంటే, మొక్కవోని విశ్వాసంతో నూతన సృష్టి చేయబూనటం నిజమైన చరిత్ర. సమిష్టి వ్యవసాయం, సత్వర, భారీ పారిడ్రామిక అభివృద్ధి, (ప్రభుత్వ అదుపాజ్ఞలలో మెలిగే ఆర్థిక వ్యవస్థ 1928నుంచీ పంచవర్న (ప్రణాళికల పద్ధతి, భారీ లక్ష్యాలను నిర్దేశించుకుని జాతియావత్తు దానికై అలుపెరుగని రీతిలో అవిడ్రాంత (శమనమరం జరపటం ఒక చరిత్ర. అయితే ఈ సమయాన్ని క్నూరంగా చిత్రించారు. నీలావనిందలు వేశారు. ముఖ్యంగా 1934–39ల మధ్య జరిగిన (ప్రక్షాళనతో సమాజం అతలాకుతలమయ్యింది. పలు విమర్శలకు దారితీసింది. కార్మికవర్గ నియంతృత్వ స్థానంలో వ్యక్తిగత (స్టాలిన్) నియంతృత్వం స్థాపించబడుతోందని అసంతృప్తి చెలరేగింది.

రెండవ ప్రపంచయుద్ధం అంటే సెప్టెంబరు 1939 నుంచి 1945 వరకు సాగిన మారణహూమం. జర్మనీ, ఇటలీ, జపాన్లు (Axis Powers) ఒక్టపక్కనా, ఇంగ్లండ్, డ్రాన్స్, అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు (Allies) మరో ద్రక్కనా భీషణంగా పోరాడిన యుద్ధం. మలి దశలో రష్యా, కొంతవరకు చైనా ఈ మిడ్రపక్షాలవెంట నిలిచాయి. 1939 ఆగస్టులో జర్మనీ, సోవియట్ రష్యాలమధ్య ఒక నిర్యుద్ధ ఒడంబడిక జరిగింది. అందువలన కొంతకాలంపాటు సోవియట్ రష్యా ఈ యుద్ధానికి దూరంగావున్నది. అయితే సెప్టెంబరు 1939లో తమ ఆధీనంలోవున్న పోలెండును జర్మనీ (హిట్లర్) ఆక్రమించుకోవటంతో సోవియట్ సైన్యాలు పోలెండులో ద్రవేశించాయి. 1941 జూన్లలో జర్మనీ సైన్యాలు దాడి చేయటంతో సోవియట్ ప్రత్యక్షంగా యుద్ధంలోకి దిగింది. మిడ్రపక్షాలవెంట నిలిచింది. 1945 మేలో జర్మనీ రాజధాని బెర్లిన్ను పట్టివేయడంతో ఆ యుద్ధం దాదాపు ముగింపుకు వచ్చింది.

సోవియట్ యూనియన్ను రెండవ డ్రపంచయుద్ధంలోకి లాగి, చుట్టుముట్టి మట్టుపెట్టాలనే పెట్టుబడిదారీ ద్రపంచపు కుతండ్రాలను, ఫాసిస్టు కుట్రలను ఎదుర్కొని, కోట్లాది ప్రాణాలను త్యాగంచేసి వాటిని ఓడించి, మానవజాతి ఊపిరిపీల్చుకునేలా చేసిన మహూజ్వల ఘట్టాలది, బలిదానాలది మరో కన్నీటి చరిత్ర. ఈ చరిత్రనుంచి మానవజాతి నేర్చుకుని సాధించుకోవలసింది ఎంతోవుంది.

లెనిన్ – స్ట్రాలిన్

విజయం సాధించినా, చితికిపోయిన స్థితికి చేరిన సోవియట్ రాజ్యంలో తిరిగి యుద్ధాన్నిమించిన యుద్ధస్ఫూర్తితో సోషలిస్టు వ్యవస్థను నిర్మించే ట్రయత్నం చేయడం, నూతన మానవ సమాజ నిర్మాణానికి కదంతొక్కడం అద్భుతచరిత్ర. పెట్టుబడిదారీ ట్రపంచం వందల సంవత్సరాలలో సాధించలేని ట్రగతిని, శాస్త్ర సాంకేతిక రంగాలలో అభివృద్ధిని సాధించిచూపడం ఈ వ్యవస్థ విశిష్టత. ఈ 30 సంవత్సరాల తపస్సులో కొన్ని పొరపాట్లు, తప్పటడుగులు, తప్పుటడుగులు, కఠోర నిర్ణయాలు, ఆధిపత్య ధోరణులు, అతి జాగ్రత్తలు, సోషలిజం నిర్మాణంలో భేదాభిప్రాయాలు, పరస్పర అనుమానాలు, సహచరులమధ్య పొరపొచ్చాలు, క్రమశిక్షణ పేర కఠినశిక్షలు, బహిష్మరణలు, గత వ్యవస్థల భావజాలాన్ని రూపుమాపే క్రమంలో వ్యక్తుల భౌతిక నిర్మూలనలు కూడా చోటుచేసుకున్నవి. వీటిదొక చర్చాత్మక చరిత్ర.

1953లో స్టాలిన్ అస్తమయం తర్వాత వచ్చిన నాయకత్వం ముఖ్యంగా కృశ్ఛెవ్ (1953-64), బ్రౌజ్నౌవ్ (1964-82), వర్గ సంఘర్షణ పథానికి, తమ మహోన్నత చారిత్రక, దార్శనికత్వపు సిద్ధాంతానికి తిలోదకాలిచ్చి, తిరిగి పెట్టబడిదారీ నమూనాలో అంగలార్చటం, పాత డ్రుభువుల దారిలోనే ద్రపంచాధిపత్యం కోసం పోటీపడటం, దానికి శాంతియుత సహజీవనం, శాంతియుత పరివర్తన, శాంతియుత పోటీ అని కబుర్లు చెబుతూ తమ సామ్రాజ్య (ప్రయోజనాలకోసం దురాగతాలకేకాదు దురాక్రమణలకు తెగించటం ఒక విలోమ చరిత్ర. 1964కల్లా రష్యాని బలమైన మిలటరీ శక్తిగా అభివృద్ధి చేశారు. అది సూపర్పవర్గా మారింది. 1968 ఆగస్టులో చెకొస్లావేకియాపై దాడి, 1979లో ఆఫ్ఘనిస్తాన్పై దందయాత్రలది ఒక పతనోన్ముఖ చరిత్ర. ఈ కాలమంతా అమెరికన్ అగ్రరాజ్యంతో ప్రపంచంపై పెత్తనంకోసం బేరసారాల మైత్రి, ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం జరుపుతూ, సోదర సహాయంపేరుతో అనేక దేశాలలో అదుగుపెట్టి, స్నేహ ఒదంబడికల పేరిట ఆ దేశాలను సైనిక కూటములలోకి లాగటం, యుద్ధముఠాలు తయారు చేసుకోవటం ఒక సోషల్ సామ్రాజ్యవాదిగా మారిపోవటం ఒక వికృత చరిత్ర. అంతిమంగా కమ్యూనిస్టు పార్టీ ప్రధాన కార్యదర్శి గోర్బచెవ్ 1991 ఆగస్టులో కమ్యూనిస్టు పార్టీ సెంట్రల్ కమిటీని రద్దుచేశాడు. రష్యా సమాఖ్య అధ్యక్షుడుగా మారిన బోరిస్ ఎల్సిన్ 1991 ఆగస్టు 29న కమ్యూనిస్టు పార్టీనే నిషేధించాడు. 1991 డిసెంబరు 26న సోవియట్ యూనియన్ అధ్యక్షుడు

గోర్బచెవ్ సోవియట్ యూనియన్నే రద్దచేశాడు. సుత్తి, కొడవలి, నక్ష్మతం గుర్తులు గల ఎర్రజెండా తీసివేసి, జారు చక్రవర్తుల కాలంనాటి జెండాను జాతీయ జెండాగా ఎగురవేశారు. ఇలా సోషలిస్టు నామరూపాలకు కూడా దూరమై పతనమవ్వదం మరో విషాద చరిత్ర. ఈ అధోముఖ చరిత్రనుండి కూడా చాలా విలువైన పాఠాలు అందివచ్చాయి.

మహోన్నత తరంగంలా పురకలెత్తిన మానవేతిహాసం సోవియట్ వ్యవస్థను సృష్టించింది. అయితే, సోషలిస్టు నిర్మాణంలో అది మందగించినా, కూలిపోయినా కొంత నిరాశాపూరితం కావచ్చునేమోకానీ, మానవ డ్రస్థానంలో అది ద్రతిష్టంభన కాదు. మార్క్రిజానికీ, దాని తాత్విక ఆచరణకు ఓటమికాదు. సోవియట్ స్ఫూర్తికి అపజయం లేదు. మార్క్రిజానికి దూరం కావటంవల్ల వచ్చిన దుష్పరిణామాలపట్ల, వెనకడుగుల పట్ల సోషలిస్టు శక్తులు జాగరూకులై తమ సిద్ధాంతాన్ని మరింత మెరుగుపరుచుకుంటూ, మరింతగా ద్రజలతో మమేకమై, నూతన సమాజ సృష్టికై మరింత ధీరోధాత్తంగా తమ కృషిని కొనసాగిస్తుండటం నేడు నడుస్తున్న చరిత్ర. జనచైనా నాయకత్వంలో ద్రపంచ గమనం ఈ దిశవైపే సాగుతున్నది. నేటి ద్రపంచ పరిస్థితులకు, చారిత్రక దశకు అనుగుణమైన నిర్ణయాలతో జనచైనా ఈ ద్రయోగాన్ని, ద్రయాణాన్ని తన పద్ధతిలో కొనసాగిస్తున్నది. అందుకే అక్టోబరు విప్లవస్ఫూర్తి అజరామరం.

పర్జన్య శంఖం... నొట్టి రష్యా

ರವ್ಯಾಲ್ ಒಕ ವಾರಂ (1-7 ಜಾನ್ 2018) ನಾ ಯಾತ್ರಾಕಥನಂ

2018 జూన్ 1 నుండి 7వ తేదీల మధ్య కొంతమంది మిత్రులం కలసి మాస్క్లో సెయింట్ పీటర్స్ బర్గ్ నగరాలు సందర్శించి వచ్చాము. అది ఒక ఉత్సాహఫూరితమైన యాత్ర. ఉద్వేగ భరితమైన యాత్ర. ఒక విధంగా చూస్తే గతంలోకి యాత్ర. స్ఫూర్తివంతమయిన కాలంలోకి యాత్ర. 1917 మహత్తర అక్టోబరు విప్లవంలోకి యాత్ర. మానవాళి మహాక్రపస్థానంలో మొట్టమొదటిసారి సామ్యవాద వ్యవస్థను నెలకొల్పిన సోవియట్ భూమికి యాత్ర. మే 5న జరిగిన మార్క్ను ద్విశతజయంతి ఉత్సవాల మెరుపులు ఇంకా కళ్ళముందు కదులుతూనే వున్నాయి. పీడిత ప్రపంచాల విప్లవ భాష చెవుల్లో రింగుమంటూనే వుంది. ఈ సమయంలో రష్యా యాత్ర! 'లెనిన్ తపస్సు, స్టాలిన్ సేద్యం జ్వరించిన ఫరించిన సముజ్వల తేజం' సోవియట్ దేశాన్ని (ఈనాటి రష్యా రూపంలోనైనా సరే) ప్రత్యక్షంగా తిలకించే అవకాశంతో అంతరంగం సముద్రతరంగమై ఉరకలెత్తింది. చిన్ననాటి నుండి చదువుకున్న సోవియట్ భూమి ప@ిక పుటలు కళ్ళముందు కదలాడాయి. 'దౌర్జన్యరాజ్యం ధ్వంసించి పతిత నిర్ధతిక ప్రపంచ (తాతగా, పర్జన్యశంఖం పలికించిన, నర్వ[శామిక జనావళి వినిపించిన ఆనాటి సామ్యవాదగానం వినటానికి ప్రయాణమయ్యాం. రివిజనిజంలో కూరుకుపోయి సోషల్ సామ్రాజ్యవాదమై కూలిపోయినా, 'యూనియన్ ఆఫ్ సోవియట్ సోషలిస్టు రిపబ్లిక్స్' అనే పేరు, గుర్తు చెరిగిపోయినా, 'సోవియట్' అన్న పదమే ఒక ఉత్ప్రారకమై మానవాళిని ఉత్తేజపరిచిన చారిత్రక విభాత సంధ్యలలోకి ప్రయాణించాం. 'ప్రజాయుద్ధమే విజేత' అన్న చరిత్ర నుంచి తప్పుకొని, సామ్రాజ్య శక్తుల కీచులాటలు చేసిన, శీతల యుద్గాలలో విసిగిపోయినా, 1991లో అస్తిత్వమే కోల్పోయినా, సోవియట్ ఈ ప్రపంచానికొక చారిత్రక మలుపునిచ్చింది. ఒక పాఠం నేర్పింది. విచ్ఛిన్నమై గుణపాఠమూ నేర్పింది.

నేడు జారు చక్రవర్తుల రష్యా లేదు. కృశ్చెవ్, టైజ్నెవ్ల్ రష్యాలేదు. ఎల్సిన్, పుతిన్ల రష్యాకు విశిష్టతేమీ లేదు. కానీ 'లెనిన్, స్టాలిన్'ల సోవియట్ రష్యా మాత్రం ఈనాటికీ ప్రపంచానికి ఎనలేని కాంతి దీపమే. ఆ దేశాన్ని చూడాలని ఎంతో కాలంగా ఒక ఆశ. ఒక ఆసక్తి. వీసా అందుకున్న దగ్గరినుంచి అక్కడ ఏమి చూడాలి? ఈ వారంరోజుల సమయాన్ని ఎలా సద్వినియోగం చేసుకోవాలి! అనే ఆలోచన, ఏదో (పణాళిక, ఏహో ఏర్పాట్లు, దానికోసం భౌతిక, బౌద్ధిక తయారీలో మునిగిపోయాను. మి(తులు, రచయితలు ఓల్గా, అక్కినేని కుటుంబరావు, డాగి ఉణుదుర్తి సుధాకర్, బ్రొగివింధ్య (హైదరాబాద్) దాగ్రకిష్ణమూర్తి, దాగశోభాదేవి (విశాఖపట్నం), డాగ్ల సి.వి.రావు, డాగరోహిణి (విశాఖపట్నం), శ్రీ సత్యం, సుమతి దంపతులు (బెంగళూరు), నేనూ నా శ్రీమతి డాగిరమణి, మరో మిత్రురాలు శ్రీమతి బీనా (హైదరాబాద్ నుండి) ఒక బృందంగా కలిసి వెళ్ళాం. కొందరు చిరకాల మిత్రులైతే, కొందరితో ఈ యాత్ర ద్వారానే పరిచయం. అయితే అందరికి అందరూ అంతో ఇంతో సాహిత్యగంధం అద్దకున్నవాళ్ళే. మార్క్ను ఇచ్చిన శాస్త్రీయ అవగాహనతో ఎంతో కొంత అంగీకారం వున్న వాళ్ళే. అక్టోబరు విప్లవ మహోజ్వల చరిత్రతో, ఆకాలపు సాహిత్య కాంతులతో గుండెలు నింపుకున్నవాళ్ళే; ప్రజాకళల పట్ల అభినివేశం వున్నవాళ్ళే. అందుకే మా ఈ విహారయాత్రను, సాహితీ విజ్ఞాన యాత్రగా, చిత్రకళా సందర్శనగా, కాలగర్భంలో కలిసిపోయినా, కాలాతీతంగా మిగిలిపోయిన కొందరు మహోన్నత వ్యక్తుల పరిచయాల పందిరిగా మార్చుకోవాలి అనుకొన్నాము. ఇదివరకే చదివిన కొందరు సోవియట్ మహారచయితల పుస్తకాలు మరొక్కసారి హదావిడిగా చదివేశాం. జ్ఞాపకాల మరుగునపడివున్న మణిదీపాలకు మళ్ళీ మెరుగుపెట్టాము. చారిత్రక సన్నివేశాలనెన్నో స్ఫురణకు తెచ్చుకున్నాం. ఈ యాత్ర యావత్తు ఆ ఆలోచనలు, ఆవేశాలు, స్పందనలు, సంశయాలు కలసి పంచుకున్నాం.

ఈ సందర్శన యాత్రకోసం నేను తయారుచేసుకున్న నోట్సు, కొందరు రచయితల జీవిత రూపురేఖలు, కొన్ని కవితలకు నేను చేసిన అనువాదం తెలుగు పాఠకులతో పంచుకోవటానికే ఈ ప్రచురణ. ఈ చరిత్ర కథనం అసంగతం కాదనీ, ్రపాసంగికమే అనే విశ్వాసంతో మీ ముందు వుంచుతున్నా. ఆ సాహిత్యంలో ఎందరో మహానుభావులు, ఎన్నో మహత్తర సృష్టిలీలలు. అందరినీ, అన్నింటినీ చూడలేకపోయాము. అక్కడ మేము చూసివచ్చిన, స్మారకచిహ్నాలుగా వెలుగొందుతున్న కొందరు స్ఫూర్తిమూర్తుల గురించి మాత్రమే నా ఈ పుస్తకం. వారి రచనలను ఉదాహరణ ప్రాయంగానైనా కొత్తతరం సాహిత్య ప్రియులకు పరిచయం చేయాలని నా ప్రయత్నం. టాల్స్టాయ్, గోర్కీ, పుష్కిస్, మయకోవస్కీ, గోగోల్, ఛౌహూవ్ వంటి పేర్లు అందరికీ చిరపరిచితాలే. వారి విగ్రహాలు, స్మారక మందిరాలు, వారు నివసించిన గృహాలు, వారు తిరిగిన వీధులు చూసి వారితో కరచాలనం చేసిన అనుభూతిని పొందాము. వారి విగ్రహాల ముందు కూర్చుని, వారి రచనలు కొన్నయినా గొంతెత్తి చదువుకున్నాం. వాటి గురించి సమీక్షించుకున్నాం. వారి కవితలకు చేసిన తెలుగు అనువాదాలు వారికే వినిపించాం. తెలుగు మాధుర్యాన్ని ఆ గాలిలో వెదజల్లివచ్చాము. మేము అక్కడ వున్నప్పుడే వచ్చిన పుష్కిస్ జన్మదినం (జూస్ ఆరున) సందర్భంగా మేమే చిన్న సాహితీ సమావేశం నిర్వహించుకుని, ఆయనకు కవితాభివందనం చేశాం.

"ఇంత వరకు యుద్ధాల గురించి, వాళ్ళ విజయాల గురించి రాసిందే చరిత్ర అన్నారు. కానీ నేను మాత్రం ప్రజల చరిత్ర రాయటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాను". అని టాల్స్టాయ్తన యుద్ధమూ-శాంతి నవలకు ప్రాతిపదికగా అంటాడు. అదిగో ఆ ప్రజాచరిత్ర ధ్వనులు విన్నాం. అరోర* యుద్ధనౌకనుండి వెలువడిన మరఫిరంగి ధ్వనులు, చుట్టముట్టిన టార్పెడోలవంటి టార్నెడోల సంరంభాలు, సంఘర్షణలు, పగిలిన నటధూర్జటి నిటలాక్షి మంటలు, పొగచూరిన హాలాహల కోలాహలం

*అరోరా – రష్యన్ యుద్ధనౌక. రష్యా, జపాన్ యుద్ధంలో, 1917 ఫిబ్రవరి విప్లవంలో ఈ నౌకాసైన్యం పాలుపంచుకున్నది. 1917 అక్టోబరు విప్లవానికి తొలి తూటా పేల్చి వింటర్ ప్యాలెస్ ముట్టడికి సైరన్ ఊదింది ఈ నౌకనుంచే. రష్యన్ విప్లవానికి ప్రతీకగా 1956నుండి ఈ నౌక నీవా నదిలో ఒక యుద్ధ మ్యూజియంగా నిలబడి వుంది.

టార్నెడో - విధ్వంసకర భీషణ సుడిగాలి.

టార్పెడ్ – ఒక రకం క్షిపణి. నౌకలనుంచి, జలాంతర్గాములనుంచి ప్రయోగిస్తారు. ప్రపంచ యుద్దాలలో విస్తృతంగా వాడారు.

గోగోల్ విగ్రహం ముందు మా బృందం సభ్యులు – సెయింట్ పీటర్స్ బర్గ్

అడుగడుగునా కన్నాం. శ్రీశ్రీ మహాట్రస్థాన గీతాలు అక్షరమక్షరం గుర్తుకొచ్చాయి. ఒక విహార యాత్రనంత తేజోవంతంగా మార్చిన బృందంలోని సహచరులందరికీ ఈ సందర్భంగా కృతజ్ఞతాభివందనాలు తెలుపుతున్నా.

విజ్ఞానం, విజ్ఞత కలబోసిన చమత్కార వ్యాఖ్యలతో యాత్రను ఆహ్లాదభరితం చేసిన డాగికృష్ణమూర్తి గారికి, చారిత్రక అభినివేశం, లోతైన పరిశీలనతో కొత్త కోణాలు

అరోరా యుద్ధనౌక ముందు మా బృందంలోని మహిళా సభ్యులు - సెయింట్ పీటర్స్ బర్గ్ దర్శింపజేసిన తూరుపుగాలుల సుధాకర్, వింధ్య దంపతులకు, వయసురీత్యా చిన్నవారు, వుత్సాహంతో అందరి యోగక్షేమాలు పట్టించుకున్న సత్యం, సుమతి దంపతుల ఆత్మీయతకు, వైస్ ఛాన్స్ లర్ బాధ్యతలను ఫోన్ల ద్వారానే నెరవేర్చుతూ, చిన్న పిల్లవాడి అన్వేషణాతత్వంతో మూలమూలలా తరచిచూచే దాగరావు గారి ఔత్సాహిక (ప్రవృత్తికి, ఇక అనుక్షణం ఆత్మీయ అనుభూతులు పంచుతూ, అందరినీ స్నేహ సూత్రంతో ముడివేసిన కుటుంబరావు, ఓల్గాలకు ఈ సందర్భంగా నమోనమ:

మూడు విప్లవాల నగరం సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్

ముందుగా మేము బాబ్టిక్ సముద్రతీరంలోని రేవు పట్టణం సెయింట్ పీటర్స్ బర్గ్ (లెనిన్(గాడ్) నగరం చూశాము. జార్ రాచరిక రష్యా మహాసామ్రాజ్యానికి కేంద్ర పట్టణమది. 1713 నుంచి 1918 వరకు రాజధాని పట్టణం రాచరిక ప్రతిష్టకు, ఆదంబరానికి, అహంభావానికి, నిరంకుశ అధికారానికి ప్రతీకగా కనిపిస్తుంది. ఆయా రోజుల విలాసవంతమైన జీవితం, వారి అపరిమిత సౌభాగ్యం, వారి అధికార దర్పం, అధికారం వేటలో సాగించిన హత్యాకాందలు, రాజకుటుంబాలలోని కుట్రలు, పరస్పర

వింటర్ ప్యాలెస్ – సెయింట్ పీటర్స్ బర్గ్

ఆహరణోద్యోగాలు, వారి డ్రదర్శనాత్మక కళాపోషణలు, డ్రవంచ అబ్బురాలుగా మిగిలిన విశిష్ట వస్తువుల సేకరణ, ఏ గొప్పకళాకారుని సృష్టి అయినా తమకోసమేనని భావించి, సాధించి తమ మందిరాలలో తెచ్చిపెట్టుకున్న ధన గర్వాతిశయం, కులీనుల సనాతన నండ్రదాయ మూర్ఖత్వాలు, వారి విచ్చలవిడితనాలు, అన్నీ, అన్నీ మ్యూజియంలుగా ఆ నగరంలో మనకళ్ళముందే సందర్శన స్థలాలుగా నిలిచివున్నాయి.

పెట్రోగ్రాడ్ను లెనిన్(గ్రాడ్గా మార్చిన ప్రజావిప్లవ ఝంఝానిల ధ్వానాలు ఈ నగరం అడుగడుగునా వినిపిస్తాయి. 1905 విప్లవం ఈ నగరంలోనే మొదలయ్యింది. దశాబ్దాలుగా ప్రజలను చైతన్యపరిచి ఏకం చేసిన ఉద్యమాల ఆలోచనలకు, బోల్నివిక్ (కమ్యూనిష్ట) వ్యూహాలకు, ఎత్తుగడలకు, ఎదురుదాడులకు, సాయుధ తిరుగుబాటుకు రహస్య పురిటి కేంద్రాలుగా వున్న చారిత్రక భవనాలు, వీధులు ఈ నగరం సొత్తు. ఈ నగరం రెండవ ప్రపంచ యుద్ధకాలంలో జర్మనీ ముట్టడికి గురై, రెండున్నర సంవత్సరాలు (8–9–1941 నుండి 18–11–1943) వారి గుప్పిటిలో చిక్కుకుపోయింది. ఆ బందీతనాన్ని ఆ ప్రజలు ఎదుర్కొన్న తీరు, ఊహాతీతమైన కరువులో, అక్షరాలా గడ్డకట్టకుపోయే వాతావరణంలో (–30 డిగ్రీలు)

కాథరిన్ ప్యాలెస్ - సెయింట్ పీటర్స్ట్రబర్గ్

నెత్తి మీద కప్పు కానీ, వొంటిమీద బట్టకానీ లేక, గుక్కెడునీళ్ళు, 100 గ్రాముల రొట్టె కూడా దొరకని స్థితిలో సాగించిన ఒక కరోర జీవన యుద్ధయాత్ర. పార్టీ, ప్రజలూ ఒక్క<u>టె,</u> అశేష త్యాగాలతో జర్మన్ మూకల్ని మట్టుపెడుతూ సాగించిన విజయయాత్ర.

"సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్ నగరాన్ని ఈ భూమండలం నుంచి పూర్తిగా తుడిచిపెట్టాలి! (ఈ యుద్ధంలో) అక్కడి పౌరుల జీవితాలను పట్టించుకోవాలనిగానీ, వారిని కాపాడాలనే ఉద్దేశ్యంగానీ మనకు లేదు" అని సెప్టెంబరు 22న, "లెనిస్[గాడ్ నగరం ఆకలి మంటల్లో చిక్కుకుని మలమలమాడి పోవాలి" అని నవంబరు 8న అడాల్ఫ్ హిట్లర్ నిస్సంకోచంగా [పకటిస్తూ ఈ ముట్టడిని అతి కిరాతకంగా, అమానుషంగా కొనసాగించాడు. ఈ నగరం చూస్తుంటే ఒక కంటిలో, ఒక జాతి మరొక జాతిపై చేసిన మానవహననం పట్ల దు:ఖాశృవులు నిండుతాయి. మరోకంట మనిషి అజేయంగా నిలిచిన ఉజ్వల చరిత్రపట్ల [పశంసావర్నం కురుస్తుంది. "ఈ అగ్నివర్నాలు, ఈ రక్తపాతాలు ఎలాగు వచ్చాయి, ఏమయితే కానీ.. ఈ సమరం తుది చూడక, ఇక నిలిచిపోరాదు" అన్న శ్రీశ్రీ పలుకులు కెరటాలుగా తిరగబడుతున్న

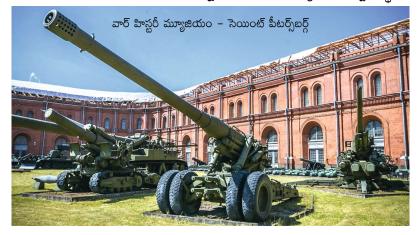

పొలిటికల్ హిస్టరీ మ్యూజియం - సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్

ప్రజల పదచిత్రాలుగా కనిపిస్తాయి. ఇది దాదాపు 10 లక్షలమంది ప్రాణాలను బలిగొన్న మానవ కల్పిత విషాదం.

ఈ నగరంలోని రష్యా రాజకీయ చరిత్ర (పొలిటికల్ హిస్టరీ) మ్యూజియం, సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్ ముట్టడి, రక్షించుకున్న కాలాన్ని చూపించే స్టేట్ మ్యూజియంలు చూస్తే గుందె బరువెక్కుతుంది. 900 చీకటి రోజులను, ఆ విపత్కర స్థితిలోనూ ఆశావహకంగా అడుగులు వేసిన చారిత్రక ఘట్టాలను తలుచుకుంటే శోకం, ఆర్థ్రత, వునరుత్తేజం మనల్ని ఏకకాలంలో చుట్టుముడుతాయి. పొలిటికల్ హిస్టరీ మ్యూజియంలో పోస్టర్లు, ఫోటోలు, దాక్యుమెంటరీలు, వీడియోచిడ్రాలు, దృశ్యత్రవణికలు, మహానాయకుల స్వరచిడ్రాలు, ఈ ప్రపంచాన్ని కుదిపివేసిన రోజుల చరిత్రనంతా కళ్ళముందు ప్రత్యక్షం చేస్తాయి. లెనిన్, స్టాలిన్ వంటి మహానాయకుల ఆఫీసు రూములు, లెనిన్ విప్లవ ప్రజాసమూహాలను ఉత్తేజపరిచే సందేశాల నిచ్చిన ప్రఖ్యాత బాల్కనీని (గవాక్షం), కృపస్మయా¹ (లెనిన్ సహచరి) గది. ఈ మ్యూజియంలో చూడటం సంబరంగాను, ఉత్సాహంగాను వుంటుంది. లెనిన్ కాలాన్ని అత్యంత ఉత్తేజ పూరితంగాను, స్టాలిన్ కాలాన్ని జారును మించిన నిరంకుశ కాలంగాను ఈ మ్యూజియంలో చూపెడుతూ, స్టాలిన్ నిలువెత్తు పటాన్ని ఒక చువ్వల బోనులో వుంచారు. తదుపరి పాలకులు ఆయనకు జీవితానంతర జైలుశిక్ష వేశారా అన్నట్లుగా వుంటుంది అది చూస్తే. బోల్నివిక్ నియంతృత్వం స్థానంలో స్టాలిన్ వ్యక్తిగత

నియంతృత్వం చోటుచేసుకుందని, విస్తృత వ్యక్తి ఆరాధన, విశృంఖల సామాజిక అణచివేతలతో స్టారిన్ కాలం ఒక బీభత్సాన్ని సృష్టించిందని 1953లో అధికారం చేపట్టిన కృశ్చెవ్ కాలంనుండి స్టాలిన్ వృతిరేక వాదం చేపట్టారు. ఈ మ్యూజియంలో 1921నుండి 1953 మధ్యకాలంలో మొత్తం ఎనిమిది లక్షలమంది మరణ శిక్షలకు గురైతే, 1937నుండి 'పనిలో డ్రక్షద్ధ, విధేయత, సోషలిజం' పేర స్టాలిన్ చేపట్టిన ప్రక్షాళన కార్యక్రమంలో అమలుచేసిన తీవ్రమైన శిక్షలకు గురై ఏడు లక్షలమంది మరణించారని పడ్రాలు ప్రదర్శిస్తున్నారు. స్టాలిన్ పాలనాకాలాన్ని బీభత్సకాలంగా చిత్రిస్తూ మాస్కోలో 'గులగ్' మ్యూజియం అని (పత్యేకంగా ఏర్పాటుచేశారు. (శామిక నిర్బంధ శిబిరాలు (గులగ్), నిపుణుల నిర్బంధ శిబిరాలు (షరాగ) ఈ మ్యూజియంలో చూపెదుతున్నారు. లెనిన్ కాలపు 39మంది నాయకుల్లో 1939కల్లా కేవలం ఇద్దరు (స్టారిన్, మెలటోవ్) తప్ప మిగతా అందరూ నిర్మూరించబడ్దారని దృశ్యఁశవణ మాధ్యమాల ద్వారా వివరిస్తున్నారు. అప్పటినుంచి ఇప్పటివరకు రష్యా సాధించిన సాంకేతిక డ్రుగతి, అభివృద్ధి, ఆ వ్యవస్థలో వస్తూన్న మార్పులు గగారిన్ నుండి పుతిన్ వరకు అనేక రకాల వారి చరిత్రని, వివిధ గదులలో మ్రదర్శనల ద్వారా తెలియజేస్తారు. సహజంగానే నేటిపాలకుల దృష్టినుంచే గతంమీద వ్యాఖ్యానాలు వున్నాయి. ఫాసిస్టు నియంత హిట్లరును, ఆ ఫాసిజాన్ని మట్టికరిపించిన స్టాలిన్న (అంటే ఉక్కుమనిషి అని అర్థం) ఒకేలాగా చూపించిన రాజకీయ ధోరణి అక్కడ కనిపిస్తుంది. తాను రూపొందించిన 'మార్భిజం–జాతుల సమస్య' అనే గొప్ప సిద్ధాంత

బలిమితో జాతుల బందీఖానావంటి రష్యాలో ఆ సమస్యలను పరిష్కరించి ఒక శాస్ర్రీయ అవగాహనను కల్పించిన స్టాలిన్ను, జాతీయ దురహంకారి అయిన హిట్లరుతో సరిపోల్చి తిరస్కరించటం నేరం కాదా? స్టాలిన్ కాలంలో సిద్ధాంతరీత్యా, ఆచరణపరంగా జరిగిన పొరపాట్లను తరువాతి పాలకులు సోషలిస్టు నిర్మాణాన్ని మెరుగుపరిచే దృక్పథంతో కాకుండా, దానికి వ్యతిరేకమైన ఒక రివిజనిస్టు దృష్టితో స్టాలిన్న్లు పూర్తిగా తిరస్కరిస్తున్నారు. ఎంతటి మహూన్నత నాయకుడైనా తప్పులకతీతం కాడు. అవి సైద్ధాంతిక తప్పులు కావచ్చు. ఆచరణలో తప్పులు కావచ్చు. స్టాలిన్ కూడా ఈ రెండురకాల తప్పులకు అతీతుడు కాడు. (శామికవర్గ విప్లవ విజయం తర్వాత మానవ చరిత్రలో మొట్టమొదటిసారి చేస్తున్న నూతన సమాజనిర్మాణంలో దొర్లిన తప్పులవి. సమాజ పురోగమనానికి ఎంత సంపద్వంతమైన కూర్పుని చేకూర్చారనేదే చివరకు మిగిలేది. తప్పుల్ని ఎత్తిచూపి అత్యధికంగా చేసిన మేలును విస్మరించటం చారిత్రక దృష్టి కానేరదు. స్టాలిన్ నేతృత్వం 80 శాతం మానవ అభ్యుదయానికి తోద్పడిందని, 20 శాతం వర్ణించతగిందని అంతర్జాతీయంగా తర్వాతి కాలపు (ప్రగతికాముకులు విశ్లేషించారు.

ప్రపంచంలోనే అతి పెద్దదయిన హెర్మిటేజ్ మ్యూజియం ఈ నగరంలో వుంది. 30 లక్షలకు పైగా వస్తువులు, కళాకృతులు, చిత్రపటాలు, శిల్పసంపదల సంచయమీ మ్యూజియం. పేరున్న అన్ని సంస్మృతులు, దేశాలు, ఇక్కడ ప్రాతినిధ్యం పొందాయి. భారీ భవనాలు, 360 గదులలో వుందీ మ్యూజియం. చుట్టూ ప్రవహిస్తూన్న నీవా

నది. మైకల్ ఎంజిలో, దావిన్సీ, రాసల్, రాంబ్రాంట్, దేజస్ వంటి ప్రఖ్యాత కళాకారుల సృష్టి విన్యాసాలు, వారి చిత్రాలు, ఒక్కచోట చూడటం ఎంత మనోరంజకంగా వుంటుందో మాటల్లో చెప్పలేము. ఇది అత్యంత విలువైన కళల ఖజానా.

నీలి రంగుల కుడ్యాలతో, స్వర్ణ వర్ణ కాంతులతో, కళ్ళుచెదిరే అలంకరణలతో ఆకర్షిస్తుంది కాథరిన్ పాలెస్. ఇది 12 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. 1717లో కాథరిన్ రాణి నిర్మించిన వేసవి విడిది ఇది. రాచరిక రష్యా ధనరాశులకు, ఆడంబరాలకు, విలాసాలకు చిహ్నంగా వుంటుంది. 18వ శతాబ్దపు అట్టహాసం, అలంకరణ అడుగడుగునా కానవస్తాయి. విశాలమైన ఉద్యానవనాలు, పుష్ప వాటికలు, వందలాది నీటి ఫౌంటెన్లు, ఈనాటి సందర్శకులకు చూచితీరవలసిన పర్యాటక స్థలంగా అనిపిస్తుంది. రాణి కూర్చునే బాల్కనీనుండి దూరంగా కనిపించే నౌకల రాకపోకలు ఈ రాజమందిరానికో [పత్యేకతను సంతరించాయి. ఈ భవనంలో ఎన్ని గదులో ఎన్ని పడక గదులో లెక్కించలేము. తాను 'ఎక్కడ హత్యకు గురవుతానో!' అనే భయంతో, కేథరిన్రాణి నిద్దించిన చోట నిద్దించకుండా, ఎప్పటికప్పుడు గదులు మారుస్తూ గోప్యంగావుంటూ, భయంనీడలో బతికేదట. వెగటు కలిగించేంత సంపద ప్రదర్శన, రాచరికానికి విశ్వరూపం, అంతులేని దోపిడి స్వరూపం ఈ భవనం నిండా కనిపిస్తుంది. ఘనకీర్తి సాంద్రమయిన ఈ రాచరిక చిహ్నాలు, ఆబగా పోగేసుకున్న సంపదలు చూస్తుంటే, అవి ప్రజాతిరుగుబాట్లకు దారితీసాయంటే ఆశ్చర్యం ఏముంది అనిపిస్తాయి. ప్రపంచంలోనే 4వ అతి పెద్దదయిన ఐజాక్

కాథడెల్, జారు చక్రవర్తులను ఖననం చేసిన పీటర్ అండ్ పాల్ కోట, ప్రఖ్యాత రచయితలు దాస్తయోవస్కీ, గోర్కీ ట్రాట్బీ వంటి నాయకులను రాజద్రోహులుగా ప్రకటించి బంధించివుంచిన రాచరిక రష్యా జైలు, 400 అడుగుల ఎత్తైన కోటస్తంభం, ప్రపంచంలోనే పెద్దదయిన ఘంటస్తంభం వంటి ఎన్నో విశేషాలను ఈ యాత్రలో చూడవచ్చు.

సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్ నగరం రాజకీయ చరిత్రకే కాదు. కళలకూ కాణాచి. రష్యాలోని పెద్దరచయితలు, కళాకారులు ఏదోవౌక దశలో, ఈ రాజధాని నగరంలో కొన్నాళ్ళయినా నివసించేవారు. తమ కళాసృష్టిని (పదర్శించే వారు. అందుకే దీన్ని "రష్యాకి సాంస్మృతిక కేంద్రం" అని కూడా అంటారు. మ్యూజియంలేకాక సజీవ డ్రపదర్శనలనిచ్చే ఎన్నో వేదికలు వున్నాయి. నాటకశాలలు, సంగీత కచ్చేరీశాలలు వున్నాయి. (పపంచ (పఖ్యాతి చెందిన బోల్షివిక్ థియేటర్ ఇక్కడేవుంది. అడ్వాన్సుగా కూడా అది బుక్ చేసుకోలేక పోయాము. కానీ అంతే ప్రామాణికమైనది అని పేరుపొందిన మరో థియేటర్ పీటర్స్బర్గ్ల్ లోని అలెగ్జాండ్రియాస్కీ థియేటర్. 1756నుండి రాజవంశీకులకు ప్రదర్శనశాలగా వున్న దీన్ని 2006లో పునర్నిర్మించి, కొత్త సొబగులు చేకూర్చి ప్రదర్శనలిస్తున్నారు. మేము ఆ థియేటర్లో స్వాన్ లేక్ (హంసలకొలను) అనే డ్రసిద్ధ నృత్యనాటికను వీక్షించాము. డ్రదర్శనలోని కళావిలువలు, దృశ్య బంధనంలో వినియోగించిన తెరలు, డ్రేలాడదీసిన భారీ నేపధ్యచిత్రాలు, వెండితెరపై ఫోకస్చేసే చిత్రాలు, తెల్లని తెరలపై రంగుదీపాల ఉద్దీపనంతో సృష్టించిన వర్ణ వైచిత్ర్యాలు, హంసలు తిరుగాడే కొలను, దేవదారు వృక్షాల వనం, రాజభవనం దేన్నయినా తృటిలో మార్చుతూ, మరోక్షణంలో సృష్టిస్తూ, ఒక అద్బుత నాటకీయతలోకి మనల్ని తీసుకువెళతారు. నా వరకూ రష్యన్ బ్యాలేను చూడాలనేది ఒక చిరకాల కోరిక. ఇలా ప్రత్యక్షంగా, రష్యా స్టేజి మీద, రష్యన్ బ్యాలేను, రష్యన్ కళాకారులే డ్రదర్శించగా చూడగలగటం చక్కటి అనుభూతిని మిగిల్చింది. న్యూయార్క్ బ్రాడ్వే, లండన్ బ్రాడ్వే థియేటర్లలోనూ, పారిస్లోని మౌలిన్ రాజ్పో లో నాట్య ప్రదర్శనలు, బ్యాంకాక్లలోని కాలిప్స్గో థియేటర్లలో హిజ్రూల డ్రుపిద్ధ డ్రదర్శన, బీజింగ్లో ఓపెరావంటి ఖ్యాతిగాంచిన అంతర్జాతీయ డ్రదర్శనలు

నేను ఇదివరకే చూసివుండటంతో, ఆ అంతర్జాతీయ ప్రమాణాలతోనే ఈ బ్యాలేను చూసి, వాటికి సరిదీటుగా వుందని భావించాను.

ఈ నగరం నిండా నీవానదీ, దాని కాలువలు విస్తరించుకొని, కాలువల్లో పడవలు, కాలవతీరాల రహదారులపై ఆధునిక మోటర్లు డ్రయాణిస్తూ దీనికి ఉత్తర వెనీస్ అన్న పేరును సార్థకం చేస్తాయి. మరో డ్రకృతి విచిత్రం ఏమంటే జూన్-జూలై నెలల్లో ఇక్కడ సుదీర్ఘ పగళ్ళువుంటాయి. రాత్రి ఒంటిగంట వరకు సూర్యకాంతి కనిపిస్తూనేవుంది. మళ్ళీ ఉదయం 4 గంటలకే లేచి చూసినా సూర్యుడి వెలుగు తలుపులముందు తచ్చట్లుడుతూనేవుంది. ఇవి చీకటి లేని రాత్రిళ్ళు (white nights), మనకు కొత్త. స్వాభావిక వైచిత్రిగా ఇది మనోరంజకమైన ముద్రవేసింది. నీవా నదిలో పడవల విహారంతో మళ్ళీ పట్టణమంతా తిరిగిచూస్తూ పుష్కిన్వంటి రచయితల, కళాకారుల ఇళ్ళను, థియేటర్లను గుర్తిస్తూ, మననం చేసుకుంటూ ఉల్లాస తరంగాలపై ఊయల లూగాము. జనవిజయాలకు డ్రుతీకలుగా నిలిచిన ప్యాలెస్ (విక్టరీ) స్మ్వేర్, స్థూపాలు, ఎత్తైన గోపురాలు, విజయ చిహ్నాలు చూస్తుంటే అవన్నీ కేవలం రష్యన్ డ్రజల చరిత్రగానే కాక మానవాళి చరిత్ర చిహ్నాలన్న భావన కలిగింది. ఇది మానవ సమిష్టి వారసత్వ సంపద అనే భావం కలుగుతుంది.

ఇలా పీటర్స్బర్గ్ నగరం మానవేతిహాసపు అట్టదుగు చీకటి కోణాలకు, దాచేస్తే దాగని సత్యాలకు, వెలుగుదారులకు ప్రపీకగా, గంభీరంగా, ఘనంగా కళ్ళముందు కనిపిస్తుంది. ఇది మూడు విప్లవాల నగరం (1905, 1917 ఫిట్రవరి, 1917 అక్టోబరు) అన్న స్ఫూర్తి జ్వలిస్తుంది.

రష్యా ప్రాణస్పందనల సంగీతం - మాస్కో నగరం

సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్ నుంచి మాస్కో నగరానికి ప్రయాణమయ్యాము. ఈ రెండు నగరాల మధ్య దూరం 635 కి..మీ.. 2009లో ప్రవేశపెట్టిన హైస్పీడు టైను గంటకు 250 కి..మీ.. వేగంతో ప్రయాణించి 3 గంటల 45 నిమిషాల్లో దూరాన్ని పూర్తిచేసింది. ఈ రైలును సాప్ సన్ (sapson) అంటారు. ఫాల్కన్ పక్షి పేర ఈ సర్వీసు నిర్వహిస్తున్నారు. నేను గతంలో చైనాలోని బుల్లెట్ టైన్ల్ ప్రయాణించాను. దాదాపు ఆ స్థాయిలోనే ప్రయాణికులకు ఈ సేవలు లభిస్తున్నాయి.

నేటి మాస్కో ఆధునిక నిర్మాణాలతో, బహుళ అంతస్తుల భవనాలతో, ఆధునిక నగరానికి చిహ్నాలుగా ప్రామాణికంగా మారిన హంగులు, వసతులు, సదుపాయాలు అన్నీవున్న నగరమే. మల్టీనేషనల్ కంపెనీల ఆఫీసులు, నవీన పోకడలు, పెట్టబడిదారీ అభివృద్ధి చిహ్నాలు అన్నీ కనిపిస్తాయి. అయితే నగరంలో ప్రవహిస్తూన్న మాస్కోవా నది, మూడువంతులు పైగా అలుముకుని వున్న పచ్చదనం, చెట్టూచేమలతో ఒక

నండుదాయు నగరంలా కూడా విభిన్నంగా గోచరిన్తుంది. ఇక నగరంలో ఎటు చూసినా కనిపించే కెమ్లిన్ భవనాలు, ఐదువందలకు పైగా వున్న చర్చిభవనాల గోపురాలు చరిత్రకు సాక్షీభూతంగా కనిపిస్తుంటాయి. ఈ ఎత్తైన భవనాలన్ని మాస్కో నగర గగనతలాన్ని రాత్రిళ్ళు వివిధ వర్ణాల కాంతులతో బ్రకాశవంతం చేస్తాయి.

అన్నట్లు 21వ డ్రవంచకవ్ ఫుట్బాల్ పోటీలు (14జూన్–15జూలై 2018) ఆరంభం కాబోతున్నాయి కనుక నగరమంతా పోస్టర్లు, ప్రకటనలు, ఆహ్వాన గీతాలు, రంగుల జెండాలు సందడి సందడిగా కనిపిస్తున్నాయి. హోటళ్ళు కూడా ఆ ఫుట్బాల్ సంబరానికి చెందిన చిత్రాలతో, (కీడాకారుల బొమ్మలతో ప్రత్యేక అలంకరణలతో సింగారించుకున్నాయి. నగర ప్రదక్షిణంలో మాస్కో యూనివర్సిటీ, స్వారోహిల్సు, క్రెమ్లిన్ గోడలు, అంతర్, బాహిర రోడ్ల వలయాలు ఒక్కసారి చుట్టేశాము. అత్యంత శీతల ఉష్ణోగతగల ఉత్తరాది ప్రాంతంలో వున్న మెట్రోపాలిటన్ రాజధాని నగరంగా మాస్కోకు ఒక ప్రత్యేకతవుంది. ప్రస్తుతం 125 లక్షల జనాభా గల ఈ పట్టణం జారు చక్రవర్తుల కాలంలో కొంతకాలంపాటు, ఆ తర్వాత సోవియట్ యూనియన్కి, ప్రస్తుత రష్యన్ ఫెడరేషన్కి ముఖ్యపట్టణంగా చరిత్ర ప్రసిద్ధి పొందింది.

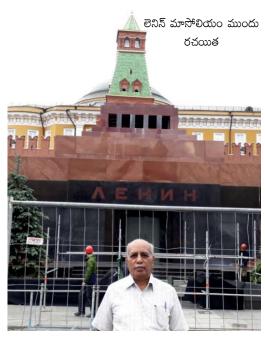
14వ శతాబ్దంనుంచీ నిర్మితమవుతూ వచ్చిన మాస్కో కోట (క్రెమ్లిన్) రష్యన్ అధికారానికి చిహ్నం. సెయింట్ పీటర్స్ బర్గ్ నగరం రాజరిక అధికార పీఠమైతే, మాస్కో (ప్రజల అధికార వ్యవస్థకు (1918 నుండీ) చిహ్నంగా వుంది. మాస్కో నగరానికి కేంద్రప్రాంతమనదగ్గది రెడ్ స్క్వేర్. ఆ స్క్వేర్ మధ్యలో నిర్మించబడివుంది ఈ క్రెమ్లిన్. రష్యాలోవున్న కోటలన్నింటినీ క్రెమ్లిన్ అనే అంటారు. అయితే, మాస్కో కోటకే క్రెమ్లిన్ అనే పదం సంకేతనామంగా మారింది. ఇది దాదాపు 68 ఎకరాల స్థలం. చుట్టు మూడునుంచి ఆరు మీటర్ల వెడల్పు, ఐదు నుంచి తొమ్మిది మీటర్ల ఎత్తైన బలమైన గోడలతో నిర్మించబడిన దుర్గం ఇది. గతంలో జారు చక్రవర్తులకు, ప్రస్తుతం దేశాధ్యక్షులకు ఇది నివాస స్థలం. అయితే అది క్రమంగా దోపిడీశక్తుల

రాజకీయపొందికకు పాదుగా మారిందనే అభిప్రాయం ఏర్పడింది. ఈ కోట ప్రధాన నిర్మాణం 1485 నుండి 1495 సంవత్సరాల నడుమ జరిగింది. దాదాపు 20 ఎత్తైన గోపురాలు, వాటిమీద నక్ష్మతాలు, ఇవాన్ ది (గ్రేట్ పేర వున్న గంటస్తంభం, మొదటిచూపులకే కనిపిస్తుంటాయి. దక్షిణాన నది, తూర్పువైపున రెడ్స్మ్మోర్, బాసిలస్ కాథ్రడల్, పశ్చిమాన విశాలమైన అలెగ్జాందరు గార్డెన్ వుంటాయి. ఈ ఆవరణలో పున్న మహామందిరం జారు చక్రవర్తుల మాస్కో నివాసంగా వుండేది. ఐదు భవ్యమైన భవంతులు, నాలుగు కైస్తవ ప్రార్థనా మందిరాలు పున్నాయి. క్రెమ్లిన్ సెనేట్ భవనంలో లెనిన్ నివసించాడు. స్టాలిన్కకు కూడా ఇక్కడే నివసించే ఏర్పాట్లు వుండేవి. విప్లవానంతరం జారు పరిపాలనాకాలపు చిహ్నాలు, అలంకరణలు తీసివేశారు. స్టాలిన్ కాలంలో క్రెమ్లిన్లోలోని గోపురాలమీద వున్న బంగారు (గడ్దల రాజచిహ్నాలు తీసివేసి, క్రెమ్లిన్ నక్ష్మతాలు ఏర్పాటు చేశారు. లెనిన్ మరణం తర్వాత, 1924 నుండీ లెనిన్ భౌతికకాయాన్ని, ప్రజల సందర్శనార్ధం ఇక్కడే భద్రపరిచి వుంచారు. ఆ పక్కనే 1953నుంచీ భద్రపరచిన స్టాలిన్ భౌతిక కాయాన్ని అక్టోబరు 1961లో తాలగించి

లెనిన్ మాసోలియం వెనుక గోడ దగ్గర, ఈ ప్రాంగణం లోనే ఖననం చేశారు.

జన్మతో జార్జియన్ జాతీయత, వ్యవహారంలో రష్యన్ విధేయత, నివానంతో సోవియట్ పౌరసత్వం, సిద్ధాంతంతో అంతర్హాతీయత కోనం నిలబడ్డ స్టాలిన్ ఇప్పుడక్కడ చిన్న ఫోటోరూవంలో మాత్రమే కానవస్తాడు. అక్కడే ఇతర ప్రముఖుల ఖననస్థలిని కూడా రూపొం

దించారు. మాసోలియం మూసివేసి వుండటంతో లెనిన్, స్టాలిన్లకు దూరంనుంచే లాల్ సలామ్లు వలుకుతూ, చారిత్రక అంశాలెన్నో గుర్తుచేసుకుంటూ ఈ ప్రాంగణమంతా దాదాపు మూడు గంటలు తిరిగాము.

1959-61 మధ్య కొత్తగా క్రెమ్లిన్ పాలెస్ ను నిర్మించి దాన్ని కమ్యూనిస్టు పార్టీ సమావేశమందిరంగా చేశారు. ప్రస్తుత ప్రభుత్వం కూడా ఈ భవనాలనుండే నిర్వహించబడుతోంది. మా బృందంలో రోజూ కాళ్ళ నొప్పులు, కీళ్ళనొప్పులు, అయాసం అని బాధపడే వాళ్ళు కూడా ఈ రోజు ఈ ప్రాంతమంతా ఉత్సాహంగా, ఒక ఉత్సవంలా తిరిగారు. "ఎన్నెన్ని విజయాలు సాధించారో, చివరకు అన్నీ పోగొట్టుకున్నారు కదా! ఈ ప్రజలు" అనిపించింది. "ఈ దేశం చరిత్రలో ఒక తిరోగమన మలుపు తిరిగిందా?" అని కలుక్కుమంది.

ఈ చారిత్రక సంఘటనల, వ్యక్తుల, ఆలోచనలతో, తలపోతలతో ఉక్కిరిబిక్కిరి అవుతూనే, మరికొంతమంది డ్రముఖులకు డ్రద్ధాంజలి ఘటించటానికి, మరో డ్రదేశానికి వెళ్ళాము. అదే 'నోవో దెవిచీ' స్మశానవాటిక. కవులు, కళాకారులు, వీరులు, మేధావులు ఇంకెందరో డ్రముఖుల తుది శాశ్వత విశ్రాంతి స్థలి ఇది. ఎంత హుందాగా, గౌరవం వుట్టిపడేలా, కళాత్మకంగా ముఖ్యంగా మరణించిన వ్యక్తుల అభిరుచులను, అభీష్టాలను డ్రతిఫలించేలా ఆ స్మారకస్థలిని తీర్చిదిద్దారు. దాన్ని స్మశానం అంటే నమ్మలేము. అంత పరిశుథ్రంగా, పవిత్రంగా, ఆరాధనాత్మకంగా నిర్వహిస్తున్నారు. సమయం లేకపోవటంతో ద్రసిద్ద రచయితలు చెహోవ్, గౌగోల్,

మయకోవస్కీ, అలెగ్జాండ్రా కొల్లంటాయ్* వంటి కొందరి నమాధులనే దర్శించగలిగాం. వారికి గౌరవ వందనం సమర్పించి, వారి ప్రసిద్ధ వచనాలను మననం చేసుకొని, ఉత్తేజం నింపుకొని వచ్చాము. తర్వాత టాల్స్టాయ్సాహిత్య మ్యూజియం చూశాము. నిశ్శబ్ద గంభీర వాతావరణంలో సందర్శకులందరూ టాల్స్టాయ్పుస్తకాలను, జ్ఞాపక చిహ్నాలను ఫోటోలను చూస్తూ పరవశులవుతున్నారు.

అలెగ్జాండ్రా కొల్లంటాయ్* (1872–1952) – మార్బిస్టు విప్లవకారిణి. 27సంవత్సరాల వయసునుంచి రష్యన్ సోషలిస్టు డెమోక్రాటిక్ లేబర్ పార్టీ (RSDLP) సభ్యురాలిగా వుండేది. 1905 తిరుగుబాటు (రక్తపాతమైన ఆదివారం) కు ప్రత్యక్షసాక్షి మొదట్లో మెన్నివిక్కుల పక్షాన వుండేది. 1915నుండి బోల్నివిక్కులతో కలిసి పనిచేసింది. విప్లవానంతరం రష్యా

మహిళాభ్యుదయ శాఖలో పనిచేసింది. రష్యా దౌత్యవేత్తగా బాధ్యతలు నిర్వహించింది. బోల్నివిక్ సెంట్రల్ కమిటీ సభ్యురాలుగా వ్యవహరించింది (1950). "సోవియట్ మహిళ తనదేశంలో పూర్తి స్థాయిగల సమానమైన పౌరురాలు" అని ఆవిడ భావించేది..

మార్మిస్టు ఫెమినిజం ఈమెకు అభిమాన పాత్రం. బూర్మవా ఉదారవాద ఫెమినిజాన్ని వ్యతిరేకించింది. ''స్ట్రీల విముక్తి ఒక కొత్త సామాజిక వ్యవస్థ నిర్మాణంతో, పూర్తి భిన్నమైన ఆర్థిక వ్యవస్థలో మాత్రమే సాధ్యపడుతుంద"ని ఆవిద విశ్వానం. కమ్యూనిస్ట వ్యవస్థలో వివాహము, కుటుంబము ఎలా వుంటాయో ఊహిస్తూ చెప్పేది. ఇప్పుడు చూస్తున్న కుటుంబ

స్వరూపం ఎంతోకాలం పుండబోదని, అంతిమంగా రాజ్యం లాగానే కుటుంబమూ నశించిపోతుందనీ, సాంప్రదాయక కుటుంబ వ్యవస్థపట్ల అంతులేని మోహం వదులుకోవాలని ఆవిడ భావించేది. 'నీ, నా' పిల్లలు అనికాక 'మన' పిల్లలు అని భావించే, సమాజమంతటికీ చెందిన పిల్లలు అందరి (పేమనూ పంచుకు ఎదిగే సమాజజీవితం రానున్నదని ఆవిడ భావించేది. 'మూడుతరాలు' అనే తన రచన చాలా (ప్రసిద్ధమైనది. దీని తెలుగు అనువాదం ఓల్గా (ప్రచురించినప్పుడు మన తెలుగు ప్రాంతాల్లో చాలా పెద్ద చర్చ జరిగింది. ఈ మ్యూజియం దాదాపు 1911 నుండీ నిర్వహించబడుతోంది. నిజానికి టాల్స్టాయ్ పేర రెండు మ్యూజియంలు వున్నాయి. టాల్స్టాయ్ ఎస్టేట్ మ్యూజియంలో (మేం చూడలేదు) వ్యక్తిగత జీవితానికి చెందిన విశేషాలు, జ్ఞాపక చిహ్నాలు ఎక్కువగా వున్నాయట. మేం చూసిన దానిలో యుద్ధమూ-శాంతి నవల, అన్నాకెరినినా నవల రాసిన కాలానికి చెందిన గుర్తులు, ఛాయాచిత్రాలు, ఆయా రచనల రాత్రప్రతులు ప్రదర్శించారు. "ఇదిగో! ఇది టాల్స్టాయ్త్ న భార్యకు ఇచ్చిన ఉంగరం", "అదిగో అన్నా కెరినినా పాత్రకు ఆధారమైన అమ్మాయి బొమ్మ", "ఇదిగో యుద్దమూ-శాంతి రాత్రప్రతి", "యువకుడిగా వున్న టాల్స్టాయ్ ఫోటో ఇక్కడా" అని వొకరికొకరం సంబరంగా చూపించుకున్నాం. గుసగుసలు గానే ఆ పెద్దమనిషి కబుర్లు చెప్పుకున్నాం కొంతసేవు, మన తండి గురించో, తాత గురించో మాట్లాదుకున్నంత ఆత్మీయంగా.

అలాగే ఆర్బట్స్ట్రీటుకు వెళ్ళి అక్కడవున్న మరికొందరు కళాకారుల జ్ఞావకాలనూ పంచుకున్నాం. ముఖ్యంగా పుష్కిన్ తన జవరాలితో నాట్యం చేస్తూన్నట్లుగావున్న వి(గహంముందు ఆయన కవితలు పాదుకున్నాం.

ఈ లవిత కళాయాత్ర కొనసాగింపుగా పుష్కిస్ లవితకళల మ్యూజియం చూశాం. వివిధ దేశాలకు, వివిధ కాలాలకు చెందిన 7 లక్షల చిత్రాల, శిల్పాల నమూనాలు, ఆకృతులు ఇక్కడ ప్రదర్శనకు వున్నాయి. ఏటా వది లక్షల మందికి పైగా చిత్ర కళాభిమానులు ఈ మ్యూజియంను

సందర్శిస్తారట. ఇది ప్రతి కళాకారుడు తప్పని సరిగా చూడాలనుకునే చిత్రకళల కలలసీమ. స్వయంగా చిత్రకళను అభ్యసిస్తున్న మా బృందం సభ్యుడు శ్రీసుధాకర్ ఎన్నిక చేసిన కొన్ని చిత్రాలను, వాటి విశిష్టతలను వివరిస్తుంటే, చాలా ఆసక్తిగా ఈ చిత్రాలయం చూశాం. ఈ ప్రదర్శనశాల చిత్రకారులకో పెద్ద కళాశాల. మాస్కోలో చెప్పుకోవలసిన మరో నిర్మాణ విశేషం 'ఏదుగురు సోదరీమణులు' అని చెప్పుకొనే ఏదు భారీ భవంతులు. క్రెమ్లిన్కు సమానదూరంలో అన్ని దిక్కులలో ఒకే మాదిరి ప్లానుతో, స్టాలిన్ హయాంలో ఈ ప్రభుత్వ భవనాల సముదాయాలు అప్పటికి అనితరసాధ్యమయిన నిర్మాణకౌశలంతో నిర్మించినవవి. ఆ భవనాలు గొప్ప ఠీవితో కనబడుతున్నాయి. అవి ఈ నగరపు నక్షత్రసంతకాల్లా వెలుగుతున్నాయి.

ఇక అందరికీ తెలిసింది రష్యాలోని మెట్రోరైలు. పైన కనిపించే నగరానికి మించిన నగరం భూగర్భంలో నిర్మించారు. 305 కిnమీ రైలుమార్గం 185 స్టేషన్లతో రష్యా మెట్రో ఒక అబ్బురంగానే నిర్వహించబడుతోంది. మాస్కో జనాభా సుమారు 120 లక్షలమంది అయితే 80 లక్షలమంది రోజూ ఈ మెట్రో రైలులో ప్రయాణిస్తారట. అనేక కళాకృతులతో విలసిల్లుతున్న మెట్రో రైల్వేస్టేషన్లు, ఆ రైలుమార్గాలు చూడటం ఒక చక్కని అనుభవం. ఒక్కో స్టేషన్ను ఒక్కో చారిత్రక విశేషానికి, ఒక్కో రంగానికి ప్రాతినిధ్యం వహించేలా, ఒక నేపథ్యం, ఒక భావన ప్రాతిపదికగా నిర్మించారు. ఒక్కో ఫ్లాట్ఫాంను ఒక ఆర్ట్ ఎగ్జిబిషన్లా తీర్చిదిద్దారు. పని (పదేశాలకు (ప్రయాణం సాగిస్తూన్న ఉద్యోగులకు, కార్మికులకు మనోరంజనను, మ్రహంతతను, తమ కర్తవ్యపాలనకు త్రికరణ శుద్ధిగా అంకితం కావాలనే స్ఫూర్తిని కలిగించాలని ఇలా తీర్చిదిద్దారట. ఒక స్టేషనంతా చలువరాయి. మరో స్టేషనంతా గ్రానైటు. ఇంకో స్టేషనంతా గాజు పలకలు, గాజుకుప్పెలు, వూహాతీతమైన శిల్పసౌందర్యాలు, దీపమాలికలు, ఎంతో వైవిధ్యంతో వుంటుంది ఒక్కో స్టేషను. నాటి సామ్యవాద పాలకులు ఈ స్టేషన్లనే ప్రజల మహామందిరాలుగా పరిగణించి, వారి జీవన వాస్తవాల కృతులతో, ఆకృతులతో, కళాభరితం చేశారు. ప్రజల ప్రయాణ వ్యవస్థను ఇంత సుఖవంతము, సౌందర్యభరితము చేసిన వాళ్ళకు తలవంచి నమస్కరిస్తూనే మరో ప్రదర్శనకు వెళ్ళాం.

అది ప్రహ్యాతి చెందిన మాస్కో (రష్యన్) సర్మస్. అనిర్వచనీయ, అద్భుత భావనాలోకం ఈ సర్మస్. ఆ కళాకారుల శరీర విన్యాసాలు, నైపుణ్యాలు, ప్రదర్శనలో మెళకువలు, వాళ్ళ టైనింగ్ ఎంతగానో ఆకట్టుకుంటాయి. అంతగానూ ఆకర్షించే మరో విషయం వాళ్ళు సర్మస్ అంశాలను ఒక కథగా, ఒక ఘట్టంగా మలచి అందించటం. ఈ కథలు, గాధలకు వివిధ దేశాలనుండి, విభిన్న సంస్మృతుల నుండి

పౌరాణిక, సాంస్మృతిక అంశాలను సేకరించి, వాటిని నేపథ్యంగా సర్మస్ కళలు ట్రదర్శించటం. విభిన్న ప్రాంతాల వస్త్రధారణలు, కనులు మిరుమిట్లుగొలిపే రంగుల కాంతుల హౌయలు, వివిధతీరుల నేపథ్యసంగీతం, అత్యున్నత స్థాయి సాంకేతికతలను మేళవించి, నిజంగా ఒక మరువలేని అనుభవంగా రూపొందించారు ఈ సర్మస్నని. గణేష్స్తుతి, హనుమాన్, భీమ్, వంటి భారతీయ పౌరాణికగాథల అంశాలు అక్కడ చూడటం మనకో వింత ఆనందాన్నిస్తాయి. ఇంతకుముందు పర్యటనల్లో నేను కొన్ని అంతర్జాతీయ ఆక్రోబాటిక్ లేక సర్మస్ ట్రదర్శనలు చూశాను కానీ ఇది వాటికన్నా ఉన్నత స్థాయిలో వుందనిపించింది. మన ప్రాంతాలలో చిన్నప్పుడు ప్రభాత్, భారత్, రష్యన్ అనే పేర్లతో చూసిన సర్మస్ లు, 'ఇందులో రష్యన్లు వున్నారట' అని చెప్పుకొన్నవూసులు, ఆ బాల్యపు అనుభూతుల ఆశ్చర్యపు క్షణాలు గురుతుకొచ్చాయి.

టూరిస్టులకు ఆయా యాత్రాసంస్థలు ప్రధానంగా చూపించే అంశాలు ఇంకా చాలావున్నాయి. నిజానికి మేము వాళ్ళు ఇచ్చిన చిట్టాను (ఐటనరీ) కాదనీ, మార్చుకొనీ, అధికంగా ఫీజులు చెల్లించుకునీ సాధారణ టూరిస్టు చూడని సాహిత్య, కళారంగ అంశాలను చేర్చుకొన్నాము – మా దగ్గర వున్న టైము బహుకొద్ది. ఒక్కసారయినా కంటితో చూద్దాం అనిపించే అంశాలేమో చాలా వున్నాయి. అందుకని కొన్నింటిని దూరంగా పిట్టచూపుతోనూ, కొన్నింటిని చూసీచూడనట్టుగానూ చూసి వచ్చేశాము. అలాంటివాటిలో బాగా గుర్తుండిపోయేది విక్టరీ స్క్వేర్. ఇది నగరంలోవున్న పెద్ద విజయవాటిక. రెండో ప్రపంచయుద్దంలో సాధించిన విజయానికి, బలిదానాలకీ,

వీరుల సైనికుల ప్రాణత్యాగాలకీ నివాళీగా నిర్మించిన గొప్ప జ్ఞాపక చిహ్నం. విశాలమైన ఉద్యానవనంలో ఐదు సంవత్సరాల దీర్హ యుద్ధానికి గుర్తుగా ఐదంతస్తులు నిర్మించి, ఆ 1418 రోజులకు చిహ్నంగా 1418 నీటి ఫౌంటెన్లు ఏర్పాటు చేశారు. చౌక్ నుంచి పార్కు మధ్యగా అందమైన పొడవైన బాట. బాటకు ఇరువైపులా చెట్లు, పూలమొక్కలు. రెండు(పక్కలా కుడ్యాలపై (పపంచయుద్దానికి చెందిన దృశ్యాలు కానవస్తుంటాయి. ఈ దారికి 'యుద్ధ సంవత్సరాలు' అని పేరు పెట్టారు. ఆ బాటను గడిచి మరో వైపు చేరుకుంటే అక్కడ ఘనంగా నిలుచునివుంటుంది 150 మీటర్ల (450 అడుగుల) ఎత్తైన విజయస్థంభం. దానిపైన 'గెలుపు దేవత' నైక్ విగ్రహం వుంటుంది. ఈ స్థూపానికి ఎడంగా చంద్రవంక రూపంలో ఒక యుద్ధ మ్యూజియం వుంది. మరోపక్క ఒక భారీశిలావిగ్రహం - రణరంగ దృశ్యం - యుద్ధవీరులు ముందుకు ఉరుకుతున్న శిల్పం వుంది. కొద్దిదూరంలో సెయింట్ జార్జి చర్చి, యూదుల ప్రార్థనామందిరం, ఒక పెద్ద మసీదు వున్నాయి. అన్ని చోట్లా నివాళులర్ఫిస్తూ సందర్శకులు. 1812 యుద్ధంలో మరణించిన వారికి గౌరవస్మరణికగా కొద్ది దూరంలో ఒక 'విజయానంద చాపం' (ట్రియంఫల్ ఆర్క్) ప్రతిష్టించారు. ప్రతిఏటా మే 9న ఈ వాటికలో ఒక విజయోత్సవం నిర్వహిస్తారట. వేలాదిమంది (ప్రజలు వచ్చి అమరవీరులకు పుష్పగుచ్ఛాలు సమర్పిస్తారు. దిక్కులు ధ్వనించేలా బాణాసంచా పేల్చి, ఆకాశంలో వింతవింత రంగుల కాంతులు చిమ్ముతూ, తమ పూర్వీకులకు హారతులెత్తుతారు. మనల్ని ఉద్విగ్నులను చేసే అంశం ఏమిటంటే కొత్తగా పెళ్ళిచేసుకున్న జంటలు, ఆ పెండ్లి దుస్తులతోనే ఈ త్యాగభూమికి వచ్చి తమ పూర్వులను అర్చించటం, వారికి పూలమాలలు సమర్పించటం. తమజాతి కన్నీళ్ళను, విజయాలను కొద్దిక్షణాలయినా గుర్తుచేసుకోవటం, దాన్ని పెళ్ళితంతులో ఒకభాగంగా ఆనవాయితీగా అచరించటం. కొత్తతరానికి తమ చారిత్రక వారసత్వాన్ని పరిచయం చేయుటానికి పెళ్ళి వేడుకలను ఉపయోగించుకోవటం వినూత్నంగాను, అభిలషణీయంగాను అనిపించింది.

అసంఖ్యాక రష్యన్ పుస్తకాల తెలుగు అనువాదాలు ప్రచురించిన ద్రగతి-రాదుగ ప్రచురణాలయం చూదాలని ఎంతగానో (ప్రయత్నించాం. వేసటగా వెతికి ఆ స్థలాన్నయితే పట్టుకున్నాంగానీ ఇప్పుదా ప్రచురణ సంస్థే లేదు. కొంత ఆశాభంగం చెందినా అక్కడ వని చేసిన తెలుగు స్రముఖులు ఉప్పల లక్ష్మణరావు, నిడమర్తి ఉమారాజేశ్వరరావు, రా.రా., ఆర్వీయార్, 'యుద్ధము–శాంతి'ని అనువదించిన రెంటాల గోపాలకృష్ణ, బెల్లంకొండ రామదాను, 'అమ్మ'ను అనువదించిన క్రొవ్విడి లింగరాజు, సహవాసి, 'తండ్రులూ –కొడుకులూ' అనువదించిన కొండేపూడి లక్ష్మీనారాయణ, బాలసాహిత్య అను వాదకులు అనేకులను తలచుకున్నాము. ఆ స్రచురణ సంస్థనుంచి, ఆ స్రదేశంనుంచి వెలువడిన కొన్ని ఉత్తముగంధాలను గుర్తుచేసుకొని తిరిగివచ్చాం.

ఈ యాత్రలో ఇంగ్లీషు తెలిసిన గైడువుండటం ఎంతో అవసరంగా, ఎంతో సౌలభ్యంగా వుంటుంది. ఈ ఆరురోజులు మాతో వున్న ఇద్దరు వ్యక్తులు సెయింట్ పీటర్స్ బర్గ్ లో ఎలినా, మాస్కోలో మరియా, ఈ ఇద్దరు మహిళలు యాత్రాకం పెనీ ప్రతినిధులు. వాళ్ళ కం పెనీ నిర్దేశించిన పర్యటన ప్రాంతాలకు, మా బృందం ఎన్నుకున్న ప్రాంతాలకు మధ్య నయోధ్య సాధించటానికి ప్రయత్నించి మాతో ఎంతో సహకరించారు. ఇద్దరూ ఎంతో ఆత్మీయంగా మారిపోయారు. వాళ్ళ చరిత్ర, సంస్మృతికి చెందిన అనేక అంశాలను మేము లోతుగా, తరచితరచి అదగటం వాళ్ళను ఆశ్చర్యంలో ముంచివేసింది. 'మా చరిత్ర మా కంటే మీకే ఎక్కువగా తెలిసినట్లుందే' అని

వ్యాఖ్యానించిన ఎలినా మిగిలిన రోజుల కోనం డ్రుత్యేక డ్రడ్డతో విషయాలను సేకరించి మా అభిరుచులకు తగిన సమాచారం అందించింది. ఇక మరియా ఇంటర్నెట్నుండి, తమ టూరిజం ఆఫీసునుండి ఎన్నో చారిత్రక అంశాలను చదువుకునివచ్చి ఆ నోట్సు చూపిస్తూ 'మీరు రాత్రి నిద్రపోయారేమో, మీకోసం, మీరడిగారని నేను ఇదంతా చదువుకుని వచ్చాను' అంటూ రచయితల, సాహితీకారుల వ్యక్తిగత జీవితాంశాలు చెబుతూ ఏయే ప్రాంతాలలో వాళ్ళు నదయాడిందీ, ప్రత్యక్షంగా చూపిస్తూ మాకు ఆత్మీయంగా దగ్గరయ్యింది. "ఎక్కడి హైదరాబాద్, ఎక్కడి ఇండియా? ఎక్కడి మాస్కో, ఎక్కడి రష్యా? ఏమిటి మన మధ్య ఈ లింక్? ఏమిటి ఈ సంబంధం" అని ప్రస్నించారు వాళ్ళు. "అరుణ పతాక మీది మాత్రమే కాదు, డ్రామిక ప్రజలందరిదీ. ప్రపంచ ప్రజలందరిదీ. అక్టోబరు విష్ణవం మీ హెక్కరిదే కాదు. వర్గాలులేని సమాజం స్థాపించుకోవటం కోసం పరితపించే ప్రజలందరిదీ. మీ విష్ణవ చరిత్ర, మీ విజయం, (మీ వైఫల్యం) సామ్యవాద వ్యవస్థ కోసం ప్రయత్నించే ప్రతి హెక్కరికి మూలసంపద. అదే మనమధ్య లింకు", అని మేము జవాబిచ్చాము. "మా దగ్గర ఒక తరంలో ఎంతోమంది తల్లిదంద్రులు తమ పిల్లలకు లెనిస్, స్టాలిస్, గోర్కీల పేర్లు పెట్టారు.

క్రెమ్లిన్లో తెలుగు పుస్తకావిష్కరణ

ఇదిగో మీ ముందేవుంది మా ఓల్గా... గతించిన తన అక్క ఓల్గా పేరును కలంపేరుగా ఈవిడ రచనలు సాగిన్తుంది" అని చెప్పాం. ''మా చిన్నప్పుడు చదివిన 'సోవియట్ భూమి' పేజీలను వట్రిక ఇక్కడ వెతుక్కుంటున్నాం. మా తరమేకాదు. ఈనాటి యువతరం కూడా వాటిని తిరిగి వెలికి తీస్తున్నారు. ఆ ప్రచురణల నాణ్యత, కూర్పు ఇప్పటి రచయితలను కూడా ఆకర్షిస్తోంది. ముఖ్యంగా బాల సాహిత్యానికి మీరు అందించిన సహకారం అనల్పం. ఆ (పేరణతోనే మా మిత్రుడు, యువ రచయిత అనిల్ బత్తుల రూపొందించిన 'రష్యన్ జానవద

గాధలు' అన్న పుస్తకాన్ని ఆయన కోరిక మేరకు క్రెమ్లిన్లో మా బృందం నిన్న మీ చేతులతో ఆవిష్కరించటం మీరే చూసారు కదా! ఇది ఒక ఉద్వేగపూరిత అనుబంధం" అని చెప్పాము.

ఇక ఎలినా "మా తాతగారు పెట్రోగ్రాడ్ రక్షణకోసం పోరాడిన సైనికుడు. ఆ యుద్ధంలోనే ప్రాణాలు పోయాయి. మా తండి ఎర్రజెండాను ఎత్తిపట్టిన కార్మికుడు, సైనికుడు. ఆయన తన తండిని గురించి మహాగర్వంగాను, మహా దుఖంతోను మాకు చెప్పేవాడు. 1992లో ఎర్రజెండాను దించివేయడం ఆయన తట్టుకోలేకపోయాడు. డిబ్రెషన్ (మానసిక కుంగుబాటు – దిగులు)లోకి జారిపోయాడు. ఇక నేను, మా పిల్లలు ఆ జెండాగురించి ఆలోచించడమే లేదు. మీతో గడిపిన ఈ మూడురోజులు నాకా గతాన్నంతా గుర్తు చేస్తున్నాయి", అని గద్గదంగా మారిపోయింది. ప్రస్తుత రాజకీయాల గురించికానీ, సోషల్ సామాజ్యవాద దశ గురించి కానీ మేము ఆమెతో మాట్లాడలేదు. కానీ లెనిన్, స్టాలిన్ల నాయకత్వాన్ని వాళ్ళు ఎలా అంచనా వేస్తున్నారో అని అడిగాము.

"లెనిన్ మహా మానవుడు. ఆయన ఒక నిర్ణేత. సోవియట్ ఆత్మ. ఇక స్టాలిన్ ఒక విజేత. సోవియట్ నిర్మాత. ఒకవిధంగా మా హీరో. విప్లవం ఎక్కడ డ్రతీఘాతానికి గురి అవుతుందో అనే తీడ్ర భయాందోళనతో ఆయన కొన్ని కఠినమైన చర్యలు తీసుకుని పుండవచ్చు. సోషలిస్టు నిర్మాణం కోసమే కొందరు సహచరులతో కూడా కఠినంగా వ్యవహరించాడు. ఇప్పుడు డ్రజలు ఆ కాఠిన్యాన్ని కాక ఆయన సాధించిన విజయాలనే గుర్తు చేసుకుంటున్నారు. చేసిన నేరాలకే కాక, చేయని ఘోరాలకూ ఆయన పేరు ఒక డ్రపతీకగా మార్చారు. ఆనాటి దురాగతాల మొత్తం బాధ్యతను ఆయనమీదకి నెట్టివేశారేమోనని ద్రస్తుతం డ్రజలు భావిస్తున్నారు. 2008లో జరిగిన అభిప్రాయ సేకరణలో జనాదరణ పొందిన నాయకులలో డ్రజలు ఆయనకు మూడవ స్థానమిచ్చి గౌరవించారని ఆవిడ చెప్పింది.

ప్రస్తుత నాయకుడు పుతిన్ కూడా "బాధాకరమైన గతాన్ని సమర్ధించలేము, అలాగని జాతి జ్ఞాపకాలనుండి ఆయనను తొలగించలేము" అని అంటాడు. 2015లో ఒక టివి ఛానల్ జరిపిన సర్వేలో స్టాలిన్ను 46 శాతం ప్రజలు తమ అభిమాన నాయకుడుగా పేర్కొన్నారు. 2019లో వీరి సంఖ్య 51 శాతానికి పెరిగిందని నేను తర్వాత చదివాను. ఆయన సమర్ధకులు, వ్యతిరేకులు ఇద్దరూ తీవ్రంగానే ప్రతిస్పందిస్తున్నట్లుగానే వుంది.

"మీరు ఎత్తిపట్టిన సముజ్వల కేతనాన్ని మీరే చేజార్చుకున్నారు", అని వౌక్క వ్యాఖ్య మాత్రం చేశాము. దానికావిద "మీరనేది నిజం. మా తాత కాలంలో ఎన్నో కష్టాలు ఉండేవట, కానీ పార్టీ, నాయకులు వారితో వుండేవారు. మా తండి కాలంలోనూ కొన్ని సమస్యలుండేవి. ఎన్నో సౌకర్యాలు లేని మాట నిజం. ఈ రోజు మా దగ్గర అభివృద్ధి వుంది. ఏ వస్తువులు కావాలన్నా కనిపిస్తున్నాయి. ఎన్నో ఆధునిక వసతులు, మాల్సు, విక్రయ కేంద్రాలు పున్నాయి. వాటిని అందుకోవడానికి మేము వరుగెడుతున్నాము. డబ్బులువుంటే ఏదయినా దొరకుతోంది. అందుకే ఆ డబ్బులకోసం వేట మొదలయ్యింది. అయితే మా తాతతండ్రుల దగ్గర వున్నదీ, నా దగ్గర లేనిదీ ఏమిటో కూడా నాకు అర్థమయ్యింది. ఇప్పుడు 'నేను' వున్నాను కానీ 'మేము' లేము – మా నాన్న చెప్పిన 'మనం' లేము అని కన్నీళ్ళతో ఆవిద మాకు వీద్కోలు చెప్పింది. ఈ ఆధునిక కాలానికి ఇంతకు మించిన వ్యాఖ్యానం ఏమి వుంటుంది. ఆ దేశ చరిత్రపట్ల, కమ్యూనిష్టు వ్యవస్థపట్ల, ఆ ప్రజల విప్లవంపట్ల ఎంతో భావోద్వేగంతో మొదలయిన మా ఈ పర్యటన, అ సామ్యవాద విలువలను కోల్పోయి, ఫక్తు పెట్టుబడిదారీ అభివృద్ధి నమూనాలోకి జారిపోయిన విషాదాన్ని మోస్తున్న ఆ ప్రజల కన్నీళ్ళను గమనించడంతో ముగిసింది.

ఎంత ఘనచరిత్ర, ఎన్ని రోమాంచిత వీరోచిత సందేశాలు. చుట్టూవున్న పెట్టబడిదారీ ప్రపంచం, నూతన వ్యవస్థను ఆవిర్భావం నుంచి పీకనులిమే ప్రయత్నం చేస్తుంటే, యుద్ధంలో ముంచేస్తుంటే, దాన్ని అధిగమించటానికి అధికకాఠిన్యం చూపివుందవచ్చు స్టాలిన్వంటి నాయకులు. కానీ రెందుచేతులూ అడ్డుపెట్టి ఆ పసికూనను కాపాడుకోలేదా? యుద్ధాలతో, భగ్నజీవితాలతో, విధ్వంసమైన దేశాన్ని నిలబెట్టుకోలేదా? 2 కోట్లమంది ప్రాణాలు త్యాగం చేసి, ఫాసిస్టు మూకల భరతం

పట్టి తమ ప్రజాతండ్రాన్ని నెలకొల్పుకోలేదా? అంతగా నలిగిపోయిన దేశ ప్రజలలో సహజంగావుండే యుద్ధ విముఖత్వాన్ని, శాంతి ప్రియత్వాన్ని ఆసరాగా చేసుకుని, వర్గ రాజకీయ వివేచనను వొదిలివేసి, శాంతియుత సహజీవనం పేరిట, శాంతియుత పరివర్తన పేరిట వర్గ సంఘర్షణకు బదులు వర్గ సంకరత్వానికి, చివరకు పెట్టుబడిదారీ పునరుద్ధరణకు దారులు తెరిచింది తరువాతి నాయకత్వం. ఆ నాయకత్వం సామ్రాజ్యవాద కుయుక్తులను ఎదుర్కోలేకపోవటంతోపాటు తానూ ఒక పెట్టుబడిదారీ, విస్తరణవాద ప్రపంచ ముఠా నాయకునిగా ఎదిగి శీతలయుద్ధంలో (ప్రచ్ఛన్న యుద్ధంలో) మునిగిపోయింది. ఇదంతా తన కార్మికవర్గ సిద్ధాంతాన్ని వదిలివేయటం వల్షనే కదా! అనిపించింది.

ఈ మౌలిక తిరోగమనాన్ని గుర్తించకుండా అది నిరంకుశపాలన అనో, బహుళత్వాన్ని, జీవనవైవిధ్యాన్ని, అభి(పాయ విభేదాలను గుర్తించి గౌరవించలేకపోవడమే ఆ వ్యవస్థ కూలిపోవటానికి కారణమని చెప్పుకోవడం సరైనదేనా? అధికార నియంతృత్వమా? (ప్రజల నిర్వేదమా, స్వేచ్ఛా విలువలను కాపాడలేక పోవడమా? శాస్త్రీయ అవగహన కోల్పోవటమా? నిజమైన ప్రజల ప్రజాస్వామ్య విలువలని పెంచి పోషించలేక పోవటమా? (ప్రజారాశులకు దూరమై మాటల్లో సోషలిజం అంటూ ఆచరణలో పెట్టబడిదారీ వర్గ దుర్గంగా తిరిగి మారటమా? ఏది? ఏది? ఈ చారిత్రక తిరోగమనానికి అసలు కారణం! అంటూ బృందం సభ్యులమధ్య చర్చలతో యాత్ర ముగింపుకి వచ్చింది. ముఖ్యంగా స్టాలిన్ పాలనాకాలం గురించి విరుద్ధ అభిప్రాయాలతో లోతైన చర్చ జరిగింది. ఏది ఎలావున్నా సోవియట్ రష్యా ఆవిర్భావానికి (ప్రధాన నాయకత్వం లెనిన్దేది అయితే, ఆ దేశం తన వునికిని కాపాడుకోవటానికి, నిలదొక్కుకోవటానికి, అభివృద్ధిని సాధించటానికి కారణం స్టాలిన్ నాయకత్వం అనేది నిర్వివాదం. విప్లవ విజయాల ఉత్తేజము, వైఫల్యాల విషణ్ణత సమానంగా అలుముకొనిపోయి ఆలోచలనకు గురి చేశాయి. అంతర్ముఖ పరిశీలనకు లోనయి తిరుగుముఖం పట్టాము.

స్త్రీ పురుషుల త్యాగాల రక్తాక్షరాలతో లిఖించబడ్డ ఉజ్వల చరిత్ര ఎందుకు మసక బారి పోయింది? ఎందుకు ఆ వెలుగు మలిగిపోయింది? సమున్నతంగా ఎదిగిన అరుణకేతనం ఇక్కడ ఎందుకు అవనతమయ్యింది? డ్రపంచ ఫాసిస్టులపై సాధించిన విజయం అతిపెద్ద విజయం. ఈ విజయాలు ద్రపంచ రాజకీయ బలాబలాల పొందికను జాతీయ స్వాతండ్ర్యం, ద్రజాస్వామ్యం, శాంతి, సోషలిస్టు వ్యవస్థలకు అనుకూలంగా మార్చాయి. సోవియట్ ద్రజానీకం అనేక సామాజిక, రాజకీయ, ఆర్థిక త్యాగాలు చేసింది. జాతీయ విముక్తశక్తులకు తోద్పదటానికి ఒక అంతర్జాతీయ కర్తవ్యంగా సోవియట్ డ్రామికవర్గం త్యాగాలు చేసింది. కానీ ఆ వ్యవస్థ క్రమంగా డ్రామికవర్గ ఆధిపత్యం అంటే ఒక నిరంకుశ రాజకీయ అధికార ముఠా ఆధిపత్యం అనే మొరటు దశలోకి దిగజార్చబడింది.

ద్రజలను మార్భిజం, లెనినిజం సిద్ధాంత బోధనలతో చైతన్యవంతులను చేయకపోవడమే కాదు అసలు మార్భిస్టు, లెనినిస్టు సిద్ధాంతాలనే వ్యకీకరించడం, క్రమంగా వాటిని విడనాడటం జరిగింది. అధికార కేంద్రీకరణలో ద్రజాస్వామ్య ఆకాంక్షలు పూర్తిగా అణచి వేయబడ్డాయి. ఆ అసంతృప్తులన్నీ ఒక్క సోవియట్లోనే కాదు, తూర్పు యూరప్ దేశాలన్నిటా బద్దలై వ్యవస్థల పతనానికి దారితీసింది. ఇదంతా కేవలం పెట్టబడిదారీ విప్లవ్రపతీఘాతమే అనికాకుండా, కార్మికవర్గ విప్లవ శక్తులు తమ మౌలిక చైతన్యం కోల్పోవడంగా కూడా చూడాలి!

63 మీటర్లు పొడవు, 60 మీటర్ల చాపిన రెక్కల వెడల్పుతో 10,600 మీటర్లు ఎత్తులో బయట 60 డిగ్రీల చరివుంటే, లోవల సౌకర్యవంతమయిన ఉష్ణోగ్రతలో (సుఖంగా కూర్చుని) 570 కి॥మీ॥ వేగంతో డ్రయాణిస్తూన్న ఎయిర్బస్ వాయు విహంగంలో, వెలుగూ – వేకువా కాని మధ్యరాత్రి సమయంలో, మెలుకువా – నిద్రా కాని స్థితిలో ఉగుతూ జోగుతూ ఇంటికి డ్రయాణం సాగుతోంది. ముక్కలుముక్కలుగా, నుదూర ఆలావనలుగా శ్రీశ్రీ గీతాలు మననులో డ్రతిధ్వనిస్తున్నాయి.

ఆలోచనలు పోయేవాడా! అనునిత్యం అన్వేషించేవాడా! ఊర్ద్వదృష్టీ! మహామహుడా! మహా ప్రయాణికుడా! మానవుడా, మానవుడా॥ తిరగబడేవాడా! (ప్రశ్నించేవాడా! అన్యాయలకు ఆహుతి కావడానినైనా జంకనివాడా!

అన్యాయం భరించలేనివాడా! మానవుడా! మానవుడా! పెట్టుబడి కూటాలు కట్టుకడుతున్నాయి, కుట్రలు, కూహకం చెలరేగుతున్నాయి.

"స్వతంత్రత సమానత సాధించు రష్యా... రష్యా... పర్జన్యశంఖం పలికించు రష్యా"

స్వాతంత్ర్యం, సమభావం, సౌభ్రాత్రం, సౌహార్ధ్ధం పునాదులై జనావళికి శుభం పూచి..." ఈ స్వప్నం నిజమవుతుంది. అక్కడే కాదు మన దగ్గర కూడా, (శమనిష్పలమై, జని నిష్మరమై

కుమిలే కనలే అనేకులింకా అశాంతులంతా దీర్ఘశృతిలో, తీవ్ర ధ్వనితో విప్లవ శంఖం వినిపిస్తారోయ్...

ఈ సత్యం రుజువవుతుంది... ఈ స్వర్గం రుజువవుతుంది...

@#*****

కెందరు స్థాబయిట్ రచయితలు - జివన రెఖలు

కాల్పనిక సాహిత్య మహాకవి అలెగ్హాండర్ సెర్జించెరాబెచ్ పుష్కిన్ (జీవితకాలం: 6-6-1799 నుండి 10-2-1837 వరకు)

"తను నమ్ముకున్నవాటికి కట్టుబడి ఉండేవాడు, మేధోపర నిర్లిప్తతను నిరోధించుతూ తన సుఖమయ హృదయోద్వేగాలలో సేద తీరగలుగుతున్నవాడే అదృష్టవంతుడు" – పుష్కిస్

"నేను పుట్టింది జారు చక్రవర్తిని సంతోష పెట్టటానికి కాదు. నా కళ చక్రవర్తి వినోదంకోసం కాదు". - పుష్కిన్

"ఏ కలలూ లేకుండా నిర్వేదంగా జీవించటం కన్నా, ఎన్నడూ ఫలించక పోయినా, వేయి కలలు కనడం ఉత్తమం".

-- పుష్కిన్

రష్యస్ కాల్ట్ర్లిక్ సాహిత్య పతిక అలెగ్జాండర్ పుష్కిస్ (1799-1837)

డ్రపంచ డ్రఖ్యాత రచయిత, రష్యన్ కాల్పనిక సాహిత్యవేత్త, తన కాలపు సాహిత్య చరిడ్రను నిర్దేశించిన సాహితీకారుడు అలెగ్జాండర్ సెర్జియోవిచ్ పుష్కిన్. రష్యా సాహిత్యపు మహాకవిగా డ్రశంసలు మూటగట్టుకొన్న పుష్కిన్ 1799 జూన్ 6న (పాత క్యాలెండర్ మే 26) మాస్కో నగరంలో జన్మించాడు. 40 సంవత్సరాలకే (10-02-1837) తనువు చాలించినా ఇప్పటికీ ఆయన చిరయశ:కాయుడై జీవిస్తున్నాడు. ఆయన జీవించిన జారు రాజరికపు రాజ్యం పోయింది. 1917లో సోవియట్ల రాజ్యస్థాపన జరిగింది. 1991లో తద్విరుద్ధమైన మరో వ్యవస్థ ఉనికిలోనికి వచ్చింది. కానీ పుష్కిన్ గౌరవ మర్యాదలకు ఏనాడు లోటు రాలేదు. కవితాశిఖరంగా ఆయన స్థానం చెక్కు చెదరలేదు. ఆయన సాహిత్యాన్ని, జ్ఞాపకాలను పదిలంగా కాపాడుకొంటున్నారు రష్యా డ్రజలు. ఆయన పేరిట మాస్కోలో రెండు పెద్ద

మ్యూజియంలు, ఆయన మరణించిన సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్ నగరంలో ఒక మ్యూజియం నిర్వహిస్తున్నారు. ఆయన నివసించిన గృహాలను స్మృతి చిహ్నాలుగా గౌరవిస్తున్నారు. ఆ దేశంలో దొరికిన అరుదైన వ్యజానికి పుష్కిన్ పేరు పెట్టారు. రష్యన్ భౌగోళ శాస్త్రజ్ఞులు కనుగొన్న నూతన గ్రహానికి ఆయన పేరు పెట్టారు. ఆయన తిరుగాడిన ఊళ్ళు, ప్రాంతాలు దర్శనీయ స్థలాలుగా చేశారు. అనేక చోట్ల ఆయన శిలావి(గహాలు నెలకొల్పారు. మాస్కోలో ఆయన నివసించి, తిరుగాడిన ఆర్బట్ వీధిలోని ఇంటి సమీపంలో పుష్కిన్, అతని జవరాలు నటాల్య విగ్రహాలను నెలకొల్పి గౌరవ మర్యాదలు ప్రకటిస్తున్నారు. రెండు శతాబ్దాల తరువాత కూడా కవికి ఇంతటి ఆదరణ అబ్బురమనిపించటం లేదా? 2017 జూన్ $1 ext{-}8$ వరకు మాస్కో, సెయింట్పీటర్స్ బర్గ్ నగరాలను, పుష్కిన్ పేరిటవున్న బ్రహ్మాండమయిన లవితకళల (చిత్రాలు, శిల్పాల) మ్యూజియంను నేను ప్రత్యక్షంగా చూసి తెలుసుకున్న వివరాలు ఇవి. (పేమ కవిత్వం, భావ కవిత్వం రాసిన రొమాంటిక్ యుగపు కవులెందరో ఉండగా, తన సమకాలికుల నుండి నేటివరకు మన్ననలందుకొంటున్న పుష్కిన్ కవితా జీవధార ఎంతటి సుధారస ప్రపూర్ణమో! 18,19వ శతాబ్దాల కాలంలో యూరప్ లో ఉద్భవించి, కళలు, సంగీతం, సాహిత్యాలను ఒక కొత్త మలుపు తిప్పిన ధోరణి కాల్పనిక వాదం (Romanticism) అప్పటి వరకు అనూచానంగా వస్తున్న సంప్రదాయ కళలను – మతాధీనమైన, ప్రచారాత్మక కళలకు భిన్నంగా తలఎత్తి పరిధవిల్లినది కాల్పనిక వాదం. కాల్పనికత అంటే కల్పితమనీ, అవాస్తవమనీ అర్ధంగాదు. గాధమైన అనుభూతులు, ఊహాశబలత, ప్రకృతికి దగ్గరగా సంచరించటం అనేవి ముఖ్య లక్షణాలు. ఒక వస్తువును, సంఘటనను, మామూలు కంటికి కనిపిస్తున్న రీతిలోకాక దానికి ఏవో విలువలు ఆపాదించి, తీవ్రమయిన భావోద్వేగంతో కళాసృజన చేయటం వీరి లక్షణం. హేతుబద్ధత, క్రమపద్ధతి, ఆలోచనా పరిపక్వత అనేవి వీరిని అంతగా ఆకట్టుకోలేదు. అయితే 19వ శతాబ్దపు ఆఖరి రోజుల నుండి 20వ శతాబ్దమంతా కాల్పనిక వాదులు పట్టించుకోని ఈ మూడు లక్షణాలు వాస్తవికత (రియలిజం) పేరిట పట్టం కట్టుకున్నాయి. పెట్టుబడిదారీ ఉద్ధరణతో ఏర్పడిన జీవన సంక్షిష్టత, వారి మధ్య పోటీ వల్ల వచ్చిన రెండు ప్రపంచ యుద్ధాల విధ్వంసం,

ఏర్పడిన సంక్షోభంలో సమాజ నిర్మాణంకోసం జరుగుతున్న మానవయత్నాల, ఆశల వికాసంగా వాస్తవికత, సోషలిస్టు వాస్తవికతగా మారింది. అదే సందర్భంలో నిరాశా జీవుల, సంశయాత్మకుల భావ ప్రకటన రూపాలలో అధివాస్తవికత (Surrealism), సంక్లిష్టత అయోమయం కూడా రంగ ప్రవేశం చేశాయి. కలల విజయాలు విషాదంగా కూలిపోతున్న ధ్వనులు మాత్రమే వింటున్న వారు, మానవజాతి సాగిస్తూన్న నిర్మాణ బృహుత్ప్రయత్నాలను చూడలేనివారు, చరిత్ర గమనానికి ఒక క్రమ పధం వున్నదనే భావన కోల్పోయినవారు, భవిష్యత్తును కాక ప్రస్తుతాన్ని మాత్రమే ప్రధానంగా చూస్తున్నవారు, వాస్తవికతను చిన్నాభిన్నం చేస్తూ ఆధునికానంతర శకలీకరణ వాదాలతో సాగుతున్నారు. ఇన్ని పరిణామాల తర్వాత వెనక్కితిరిగి చూస్తే... ఇన్నింటిలో ఏవాదమూ పూర్తిగా నశించిపోలేదనీ, అంతో ఇంతో అన్నీ ఇప్పుదూ కొనసాగుతూనే వున్నాయని అర్థమవుతుంది. అయితే దశాబ్దాల కాలం ఈ ధోరణులన్నీ ప్రక్కపక్కనే నిలచి నదుస్తుండటంతో ఒక దాని ప్రభావం మరోదానిమీద అనివార్యంగా పడుతోంది. తత్ఫలితంగా ఇవన్నీ కలిసివున్న ఒక ఉమ్మడి భావనాస్రవంతి మనిషి కేంద్రకంగా సుదులు తిరుగుతోంది. అందువల్లనే రెందవ శతాబ్దంనాటి కవిత్వం ఈనాటి మనిషినీ రంజింప చేస్తోంది. మనిషిని సుషుప్తి నుంచి మేలుకొలిపే సాహిత్య చైతన్యం ఒక వంక, మనోల్లాస ఉద్దీపకంగా రసానుభూతిని కర్గించే కవిత్వం మరోవంక మనిషికి అందుతున్నాయి. అనుభూతిలో చైతన్యం లేకపోయినా, చైతన్యంలో అనుభూతి కొరవడినా ఆ సాహిత్యం నిరర్థకమే. అసలు కవిత్వమంటేనే, కళలంటేనే అనుభూతి సాంద్రత కదా! కారుణ్యం నుండి వీరత్వాన్ని ఉద్దేపించటం, అకర్మణ్యత్వం నుండి కార్యోన్ముఖతను సృజించటమే కళాకారుని లక్ష్మం, లక్షణం. ఈ నాటి దృష్టితో నిన్నటిని మూల్యంకనం చేయలేము. అలాగని నిన్నటి దృష్టికే నేటిని కట్టివేయలేము. చరిత్ర గమనంలో ఎన్నో పాదముద్రలు. ఎన్నో చెరిగిపోని సంతకాలు అలాంటి ఒక మరణం లేని సాహిత్య సంతకం అలెగ్జాండర్ పుష్కిన్.. సంప్రదాయ సాహితీ సంద్రంలో నవ్య సం(వదాయ తరంగాలు ఉరకలెత్తించినవాడు, కాల్పనికి కవితా వారధినధిరోహించి వాస్తవికతా తీరం చేరుకున్న వాడు పుష్కిన్. అందుకే అతను అమరం. రష్యన్ కులీనవర్గానికి చెందిన కుటుంబంలో జన్మించాడు. తల్లి (నాద్యా)

తరఫు ముత్తాత మధ్య ఆథ్రికా మూలాలు ఉన్నవాడు. నాద్యా తండ్రి పారిస్*లో* విద్యాభ్యాసం చేసి రష్యా ప్రభుత్వంలో చీఫ్ ఇంజనీరు జనరల్గా పనిచేశాడు. అలా ఉన్నత కుటుంబం నుండి వచ్చిన పుష్కిన్ పై మి(శమ సంస్మృతుల ప్రభావంవుంది. మాస్కో, సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్ నగరాలలోని ప్రఖ్యాత విద్యాసంస్థలలో శిక్షణ పొందాడు. 15సంగల వయసులోనే తొలి కవితను ప్రచురించి సంచలనం కలిగించాడు. విద్య పూర్తికాగానే యువ సాహిత్యకారుల సాంగత్యంలో తన ప్రతిభను ప్రదర్శించసాగాడు. 1820లోనే 'రష్యన్–లుద్మిలా' అనే దీర్ఘ కవితను ప్రచురించాడు. ఆ కవిత శైలీ, విషయమూ రెండు వివాదాస్పదమయ్యాయి. క్రమంగా పుష్కిన్ సాహిత్యంలో రాడికల్స్వాణిగా ఎదిగిపోసాగాడు. సాంఘిక సంస్కరణల కోసం ఉదారభావాల వ్యాప్తికోసం ఎలుగెత్తాడు. దాంతో మాస్కో వొదిలిపోవలసిందిగా ప్రభుత్వం ఆజ్హాపించింది. ఆయన గ్రీసు దేశంలో ఒట్టోమన్ సామ్రాజ్యాన్ని కూల్చి స్వతంత్ర రాజ్యస్థాపనకు కృషి చేస్తున్న ఒక రహస్య సంస్థలో చేరిపోయాడు. రాచరికానికి వ్యతిరేకంగా సాగుతున్న గ్రీకు యుద్ధంతో ఆయన ఎంతో స్ఫూర్తిని పొందాడు. కాకసస్ – న్రిమియా ప్రాంతాలలో నివసించసాగాడు. అప్పుడే కాల్పనిక ధోరణిలో కవితలు రాయడం మొదలయ్యింది. పేరు ప్రతిష్టలు పెరిగిపోతున్నాయి. అక్కడ నుంచి ఆయన 1823లో ఒడెస్సా ప్రాంతానికి వెక్కాడు. మరోసారి ప్రభు వర్గంతో తలపడ్డాదు. తత్ఫరితంగా ప్రవాస (రహస్య) జీవితం గడపవలసి వచ్చింది. తన తల్లిగారి వూళ్ళల్లో (మిఖలోవ్స్కయో ప్రాంతంలో) తిరగ సాగాడు. అప్పుడు అనేక ్రపేమగీతాలు రాశాడు. ఆ తరువాత చాల ప్రఖ్యాతి పొందిన దీర్ఘకావ్యం 'యుజిని ఓనిజన్'కి అక్కడే బీజాపనం జరిగింది. ఆయన రాసిన (పేమ గీతాలు ఎవరిని ఉద్దేశించి రాస్తున్నాడా అనే ఆసక్తికరమయిన చర్చలు బాగా జరిగేవి. మహారాణి ఎలిజవెతా (ఎలిజబెత్ పెట్రోవ్నా, 1709–1761) కోసమని కొందరు, బానిస యువతి వోల్గా కలిష్నికోవ్ కోసమని కొందరు, వివాహిత అయిన తన ప్రియురాలు అన్నా పెట్రోవ్నాకోసమని కొందరు, వాదిస్తూవుండేవారు. ఆయన మీద వున్న ఆంక్షలు ఎత్తివేయించాలనీ, ఆయనను మాస్కో రప్పించాలనీ ఉన్నత స్థానాల్లో వున్న బంధువులు, రాచరికపు ప్రాపులో వున్న మిత్రులు ప్రయత్నిస్తూ వుండేవారు. ఈలోగా 1825

డిసెంబరు ఉద్యమంలో పాల్గొన్న ఉద్యమకారుల దగ్గర "స్వాతంత్ర్యం కోసం పోరాడుతున్న మీ కోసం" అంటూ పుష్కిన్ రాసిన కవిత్వపాఠాలు దొరికాయంటూ ఆయనను మాస్కో పిలిపించారు. విచారించారు. కుటుంబ ప్రాపకం వల్ల జారు చక్రవర్తి నికోలాస్ -1 పుష్కిన్ ∞ ఒక ప్రాచీన పత్రాల భాండాగారంలో ఉద్యోగిగా నియమించాడు. అయితే పుష్కిన్ లోని ఉదారభావాలు, రాజకీయ ఉద్యమాల సాంగత్యం, రాచరికపు వ్యతిరేక ధోరణులవల్ల నిత్యం పోలీసు నిఘా వుండేది. స్పేచ్చగా ఎక్కడికీ ప్రయాణం చేయకూడదన్నారు. ఆయన రాతలు కూడా ఎన్నో కత్తిరింపులకు (సెన్సారుకు) గురయ్యేవి. సాధారణంగా ప్రచురించడానికి అనుమతి దొరికేది కాదు. 1825లోనే బోరిస్ గుడ్స్ మీన్ద్ అనే ట్రసిద్ధ డ్రామా రచన ఆరంభించాడు ఐదు సంవత్సరాల తర్వాత మాత్రమే, చాల సెన్సారు అయిన ఆ రచనను (ప్రచురించ గలిగాడు. (2007లో కాని పూర్తి రచన ప్రదర్శించబడలేదు). ఇలా వున్నా, 1829లో పుష్కిన్ రష్యా, టర్కీ యుద్ధంలో పాల్గొంటున్న తన మి(తులను కలవటానికి వెళ్ళాడు. 1930లో విదేశీ యాత్రకోసం అనుమతి కోరితే ప్రభుత్వం త్రోసిపుచ్చింది. 1828లో పుష్కిన్ మొదటిసారిగా మాస్కోలో, నటాలియా అనే సొగసరిని కలుసుకున్నాడు. ఆమెను వివాహమాదాలని ప్రతిపాదించాడు. అనేక తటపటాయింపులతో, ఆ యువతి, రాజ్యం నుంచి అధికార వర్గం నుంచి పుష్కిన్**కు ఎటువంటి (ప్రమాదమూ** రాబోవటం లేదని నిర్ధారించుకొన్న తర్వాతనే వివాహానికి అంగీకరించింది. ఈలోగా ప్లేగు విజృంభించింది. మొత్తానికి అవాంతరాలన్నీ అధిగమించి పుష్కిన్ ఆమెను 1831లో వివాహం చేసుకున్నాడు. వీరికి ఆ తరువాత నలుగురు పిల్లలు కలిగారు, వివాహం తరువాత పుష్కిన్ దంపతులు ఉన్నత వర్గాలలో, రాజసభలో, సభా మర్యాదల ప్రకారం నడుచుకోవలసి వచ్చింది. నటాలియా ఏ ఆటంకము లేకుండా రాజసభలో, ఆ మందిరాలలో జరిగే డాన్సు కార్యక్రమాలలో పాల్గొనటానికి వీలుగా పుష్కిన్ కు ఒక చిన్న పాలక హోదా కర్పించారు. దీన్ని పుష్కిన్ చాలా అవమానకరంగా భావించేవాడు. రాజవంశీకులతో, అధికారవర్గంతో కలిసి తిరగవలసి రావటంతో పుష్కిన్మీద చాల ఆర్ధికభారం పడింది. అప్పులు తీర్చటానికి కూడా ఆయన పుంఖానుపుంఖాలుగా రాయవలసి వచ్చిందని అంటారు. ఆ భేషజాలు, మొహమాటపు మర్యాదలు, కుచ్చితపు

పనులు, నటాలియా వాటి కనుకూలంగా స్వేచ్ఛగా (ప్రవర్తిస్తుందటంతో కొన్ని అప[ప్రదలు, పుకార్లు వ్యాపించాయి. ఆ ప్రతిష్టలను కాపాడుకునే పాకులాటలోనే పుష్కిన్ డి.ఆంధస్ అనే వ్యక్తితో ద్వందయుద్ధానికి తలపడవలసి వచ్చింది. ఆ కాలపు పద్ధతుల వల్ల (Dual) కు దిగి, తీవ్రంగా గాయాలపాలయిన పుష్కిన్ రెండురోజుల తర్వాత సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్లోనే 3 ఫిబ్రవరి 1837న ప్రాణాలు కోల్పోయాడు.

1920 నుంచి 1930 వరకు పుష్కిన్ చాల గొప్ప కవిత్వం రాశాడు ఆ తరువాత వచనం, డ్రామాలవైపు దృష్టిసారించాడు. మాస్కోలోవున్న కాలంలో, జీవితంలోని ఆఖరి ఏదు సంవత్సరాలలో ఆయన రచనలు అనేకం నృత్య రూపకాలుగా, సంగీత నాటకాలుగా వచ్చాయి. మాస్కో నగరం పైన, సెయింట్ పీటర్స్ బర్గ్ పై రాసిన 'ది బ్రాంజ్ హార్స్మ్మాన్, 'నాలుగు ట్రాజడీల పేర ప్రసిద్ధమయిన వచన రచనలు, 'ది క్వేక్ ఆఫ్ స్పేడ్', 'ది షాట్' వంటి చిన్న కథలు ఎంతో పేరుతెచ్చాయి. 1936 నుంచి ఆయన 'సమకాలీనం' (The Contemporary) అనే సాహిత్య పత్రికను ప్రచురించాడు. మాస్కోలో పరిచయమయిన యువ రచయితలను ఎంతో బ్రోత్సహించేవాడు. గొగోల్ వంటి రచయితలను అప్పుడే కలుసుకున్నాడు. రష్యన్ జీవితపు సంక్లిష్టతను చిత్రించిన పుష్కిన్ రచనలు ఒక పట్టాన అనువాదానికి లొంగేవికావు. అందుకే 'నిజన్'వంటి నవలలు కూడా ఇంగ్లీషు పాఠకులకు చాలాకాలం అందుబాటులోకి రాలేదు. ఒనిజన్, బోరిస్ గుడినోల్, ఫీస్ట్ ఇన్ టైమ్ ఆఫ్ ప్లేగ్ (ప్లేగు వల్లే ఆయన వివాహం వాయిదా పడింది) కెప్టెన్స్ దాటర్, రష్యన్ అండ్ ల్యుడిమిలా, ది డిజైర్ ఆఫ్ గ్లోరీ, జీప్సీలు వంటి ఎన్నో రచనలు ఆయన ప్రతిభకు తార్మాణంగా నిలబడ్డాయి. ఎన్నో పాటలు, బ్యాలేలు.. కళారంగాన్ని ఏలాయి. రొమాంటిసిజం నుండి రియలిజం వరకూ సాగిన కళాయాత్రగా ఆయన జీవితాన్ని అభివర్ణించవచ్చు. స్లేవియా చర్చి బోధనలు, కీర్తనల రూపం, యూరప్ (పారిస్) నుంచి వచ్చిన ఆధునిక ధోరణులు, వ్యక్తీకరణలు, ప్రాంతీయ సొబగులున్న సామాన్యుల వ్యవహారిక భాషను కలిపి ఒక అందమైన రష్యన్ సాహిత్య భాషకు పుష్కిన్ ప్రాణ ప్రతిష్ట చేసినట్లుగా చెబుతారు. ఆయన రాసిన నవల, భాషల ప్రాతిపదిక

మీదనే భవిష్యత్ రచయితలు ఇవాన్ తుర్గనేవ్, లియో టాల్స్టాయ్లు తమ రచనా సౌధాలను నిర్మించారు. టాల్స్టాయ్అన్నా కెరినినా నవలకు పుష్కిన్ రాసిన ఒక స్కౌచ్ ఆధారమనీ, పుష్కిన్ కూతురు మరియా (1832లో జన్మించింది) జీవితమే అన్నా పాత్రకు భూమిక అని విశ్లేషకులు నిర్ధారించారు. పుష్కిన్ శిష్యుడు గొగోల్ ఆయన రచనల మీద ప్రామాణికమైన సమీక్షలు చేశాడు. కాల్పనిక కవితా సృష్టికర్త అయినప్పటికీ పుష్కిన్ను (పేమగీతాల, భావగీతాల రొమాంటిక్ కవిగా చూడకూడదనీ, రియలిస్టిక్ రచయితగానే పరిగణించాలనీ, తరువాత సమీక్షకులు అన్నారు. పుష్కిన్ జన్మదినమైన జూన్ ఆరవ తేదీని రష్యా భాషా దినోత్సవంగా ఐక్య రాజ్య సమితి ప్రకటించింది. ఈ సందర్భంగా అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఉత్సవాలు జరుగుతాయి. ఇంగ్లీషు కవితకు ప్రాచుర్యం తెచ్చిన కీట్సు, షెల్లీల వలనే రష్యన్ కవితను విశ్వవ్యాప్తం చేసిన పుష్కిన్ [పతిభ చిరస్మరణీయం.

(జూలై 2018 'సాహిత్య ప్రస్థానం' పట్రికలో ఈ వ్యాసాన్ని ప్రచురించిన సంపాదకవర్గానికి కృతజ్ఞతలు).

ക^{്ക്}ക

స్వాభావిక వాస్తవికతావాది నికోలాయ్ వొస్తిలివిచ్ రోగ్రోల్

(జీవితకాలం: 31-3-1809 నుండి 4-3-1852 వరకు)

"వివేకవంతుడు ఎవరినీ చిన్నచూపు చూడడు. పైపెచ్చు అందరినీ నిశితంగా పరిశీలిస్తాడు. ఆ పరిశీలన వల్ల అతని అస్థిత్వానికి ఒక వసంత వికాసం జోడించబడుతుంది." -- గోగోల్

"నీ ముఖం వికారంగావుంటే దానికి అద్దాన్ని నిందించి ఏం (ప్రయోజనం?''

- గోగోత్

"భూమి మీద పనిచేసే మనిషి స్వచ్ఛమైన వాడు, గొప్పవాడు, ఉన్నతమైన వాడు, నీతి గలవాడు అని యుగాల అనుభవం చూపిస్తోంది. వ్యవసాయం (పతిదానికీ (పాతిపదికగా ఉండాలి. భూమిని దున్ని, పంటలు పండించే రైతు అందరికన్నా ఎక్కువ గౌరవం పొందదగిన వాడు". -- గోగోల్

సాధారణం నుండి అసాధారణ సారం పిండిన సాహితివేత్త నికాలాయ్ వాసిలివిచ్ గోంగోల్ (1809-1852)

అపూర్వ నైపుణ్యంతో రాసిన కథలు, నవలలు, నాటకాలవల్ల చిరకీర్తిని సంపాదించుకున్న రష్యన్ రచయిత నికోలాయ్ వాసిలివిచ్ గోగోల్. రష్యన్ సాహిత్యంలో స్వాభావిక వాస్తవికతను ట్రవేశపెట్టిన ఘనత ఈయనకు చెందుతుంది. 1809 మార్చి 31న జన్మించిన ఈయన స్వస్థలం యూక్రేనియా రాజ్యంలోని సోరోకింట్సీ. ఈయన తండ్రి ఒక ఔత్సాహిక కళాకారుడు. తల్లి సంట్రదాయ పోలిష్ మహిళ. వీరి ఇంటిలో యుక్రేనియా, రష్యా భాషలు రెండూ మాట్లాడేవారు. గోగోల్ 15సం॥ల వయసులో తండ్రిని కోల్పోయాడు. నిఝాన్ కళల శిక్షణా సంస్థలో చదువుకున్నాడు. అప్పుడే రచనా వ్యాసంగం మొదలుపెట్టాడు. చాల అభ్యాసం చేసేవాడు. నైపుణ్యాలు పెంచుకునే ట్రయత్నం చేశాడు. అయితే తోటి విద్యార్థులు తమతో అంతగా కలుపుకునేవారు కాదు. పైగా కూబి, వింత మరుగుజ్జు

(Mysterious Dwarf) అని గేలిచేసేవారు. దాంతో ఆత్మ న్యూనతతో అందరికీ దూరంగా వుండేవాడు. ఎప్పుడూ తన గురించే తాను ఆలోచించుకుంటూ, తనను తానే (పేమించుకుంటూ ఏకాకిగా తిరిగేవాడు.

1828లో చదువు పూర్తయ్యాక, ఉద్యోగం వేటలో, సెయింట్ పీటర్స్ట్ (రష్యా సామ్రాజ్యపు రాజధాని నగరం) చేరుకున్నాడు. అక్కడ ఎలాంటి ప్రముఖలతోనూ పరిచయాలు లేకపోవడం, ఉన్నత(శేణి సమాజంలో తిరగటానికి తగినంత ధనమూ లేకపోవడంతో, జీవితంలో పైస్థాయికి చేరాలంటే తనకు అవకాశాలు తేలికగా అందవని తెలుసుకున్నాడు. తనకు ఎవరూ సహాయం చేయరనీ, తనంతతానుగానే స్వయం కృషితో సాధించుకోవలసిందే అని అర్థం చేసుకున్నాడు. తనకు తెలిసిన రచనావ్యాసంగం ద్వారానే స్థిరపడాలని భావించాడు. శృంగార కవితలు రాసాడు. తన స్వంత ఖర్చులతోనే వాటిని ప్రచురించాడు.

సాహితీ సమీక్షకులు, పత్రికలు ఆయన రచనలను పరిహాసం చేయటంతో తీ(వ అసంతృప్తికి లోనయి వాటిని తగులబెట్టి వేశాడు. ఆ స్థితిలోనే జర్మనీ వెళ్ళిపోయాడు. కానీ కొద్ది రోజులలోనే రష్యాకు తిరిగివచ్చి ఏదో చిరుద్యోగంలో చేరిపోయాడు. చిన్న చిన్న కథలు రాసి పట్రికలకు పంపుతుండేవాడు. క్రమంగా వాటికి గుర్తింపు లభించసాగింది. ఒక రచయితగా పదుగురికీ తెలియసాగాడు. 1831లో అప్పటికే ప్రఖ్యాతి చెందిన రచయిత అలెగ్హాండర్ పుష్కిన్*ను కలుసుకున్నాదు.* ఆయనతో స్నేహం తీగలుసాగింది. పుష్కిన్ గోగోల్కు చాల సాయం చేశాడు. సాహిత్యంలోనే కాక జీవితంలోనూ స్థిరపడటానికి కావలసిన సూచనలు ఇచ్చాడు. పుష్కిన్ సూచనల మేరకే గోగోల్ తన యుక్రేనియా జానపద గాధల ఆధారంగా కథానికలు రాయడం ఆరంభించాడు. సంవత్సరం తిరగకుండానే కథా సంపుటిని వెలువరించాడు. దయ్యాలు, మండ్రగాళ్ళు, మండ్రగత్తెలను, గ్రామీణ జీవితంలోని చాకిరీని, కష్టాలనీ, సోమరితనాన్ని లాపర్వా ధోరణిని విశదంగా చిత్రించేవాడు. క్రమంగా ఆయన యుక్రేనియా ప్రాంతపు సాహిత్యస్వరంగా ఎదిగిపోయాడు. రష్యా – యుక్రేనియన్ జీవితాల మధ్యగల అంతరాల గురించి రాసేవాడు. అప్పటికే స్థిరపడ్డ విధానాలకు భిన్నంగా రాయడం, సునిశిత విమర్శ, సున్నిత హాస్యం కలగలసి వుందటంతో ఆయన సాహిత్యం ఒక విశిష్టతను సంతరించుకుంది. ఆయన రాసిన ప్రాంతీయ, వ్యావహారిక భాషా నుగంధం రష్యన్ సాహిత్యానికే కొత్త పరిమళాలనిచ్చింది. పొలాలపై సాయం సమయాలు (Evenings on a Farm), పిచ్చివాడి డైరీ (Diary of a Madman), ఆ నాసిక (The nose) వంటి కథలు వచ్చి ఆయన స్థానాన్ని సుస్థిరం చేశాయి.

1834లో మధ్యయుగాల చరిత్ర బోధించే అధ్యాపక ఉద్యోగం లభించింది. సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్ అంతకుముందు కీవ్ యూనివర్సిటీలో యుక్రేనియన్ చరిత్ర బోధించటానికి ప్రయత్నించాడు కానీ తగిన అర్హతలు లేవనీ ఆ ఉద్యోగం దొరకలేదు. విద్యార్హత లేకపోయినా, యుక్రేనియన్ సాహిత్యం, చరిత్ర పట్ల గోగోల్కు వున్న పట్టు చూసి పుష్మిన్ పీటర్స్బర్గ్ విశ్వవిద్యాలయంలో ప్రొఫెసరుగా సిఫారసు చేశాడు. తగిన అర్హతలు లేకపోవడంతో ఈయన పని విధానం పరిహాసజనకమే అయ్యింది. చివరకు తన వృత్తి మీద తనే సెటైర్లు వేసుకునేవాడు. కొన్ని రచనలలో వాటిని ప్రస్తావించాడు కూడా! ఒక సంవత్సరం తిరగకుండానే యూనివర్సిటీ ఉద్యోగానికి రాజీనామా చేశాడు.

1932–36 మధ్యకాలంలో చాల రచనలు చేశాడు. "రష్యన్ సాహిత్య వాస్తవికతకు గోగోల్ అద్దం లాంటి వాడ"ని సమకాలికులు భావించారు. అయితే ఆయన రచనలు వాస్తవ జీవిత దృశ్యాలు మాత్రం కాదు. వాస్తవాలు, అభూత కల్పనలు కలగలసివుంటాయి. (ప్రాపంచిక వ్యవహారాల లోతైన వివరాలతో పాటు ఊహాపోహలు కలసిపోతాయి. హుషారైన హాస్యం, వ్యంగ్యంతోపాటు, దిగులు నిరాశ కూడా కలసిపోతాయి. 1800 నుంచి 1850 వరకు యూరోపియన్ సాహిత్యంలో రాజ్యం చేసిన కాల్పనికత (romanticism) (ప్రభావం కూడా కనిపిస్తుంది. ఈ ప్రభావం వల్ల వ్యక్తిగత (ఆత్మాశ్రయ) ధోరణి, ఉద్వేగాల చిత్రణ (ప్రాధాన్యత సంతరించుకుంటుంది. జీవితాన్ని వ్యక్తికోణం నుంచి చూడటం జరుగుతుంది. అంతేకాదు ఆ తరువాత ఎప్పుడో వచ్చిన సర్రియలిస్టు (అధివాస్తవికత అంటాం) ధోరణుల ఛాయలు కూడా గోగోల్ రచనల్లో కానవస్తాయి. రోజూ చూస్తున్న వాటినుంచే విచిత్రమైన వాటిని రూపొందించటం, లాజిక్ (తార్మికత) లేనట్లు కనిపిస్తూనే మనిషిని ఒక తాత్విక సంఘర్షణకు లోనుచేయటం, వ్యక్తిగతంగా అనిపిస్తూనే సామూహిక తత్వాన్ని ఆపాదించటం కనిపిస్తుంది.

గోగోల్ రచనలు విచిత్రంగా, మార్మికంగా, ఆశ్చర్యజనకంగా, వాస్తవాలను విరూపం చేసి, విచ్చిన్నం చేసి, జీవితంలోని వక్రీకరణను (Distortion) పాఠకునికి వ్యక్తం చేసేలా వుంటాయి. చిత్రణలో విభిన్నంగా వున్నా సారాంశంలో సామాజికం అవటం వల్లనే గోగోల్ను వాస్తవికవాదిగా ఎక్కువమంది అంగీకరిస్తున్నారు. వ్యంగ్యం, హాస్యంపాలు అధికంగా వుండటంతో కొందరు దాన్ని కాల్పనిక సాహిత్యధోరణి క్రింద జమకడుతున్నారు. గోగోల్ పేరు చెప్పగానే చటుక్కున స్ఫురించే రచన 'ఇన్ెస్పెక్టర్ జనరల్' నాటకం. దీన్ని తెలుగులో కూడా (పదర్శించారు. రష్యన్ అధికార యండ్రాంగంలోని అవకతవకలను తీడ్రంగా విమర్శిస్తూ, తప్పుల మీద తప్పులు చేస్తున్న కథనాన్ని హాస్యరసంతో నింపి రాసిన గొప్ప హాస్యనాటిక. మొదటిసారి అది రష్యాలో 19-4-1836న డ్రదర్శించ బడింది. అయితే ఆ డ్రదర్శన పేలవంగా వుండటంవల్ల (పేక్షక ఆదరణ పొందలేదు. అప్పటికే పేరు (ప్రఖ్యాతులు పొందివున్నా, ఈ నాటకం విజయవంతం కాకపోవటంతో కృంగిపోయి, విసిగిపోయి, గోగోల్ రష్యా వదలివెళ్ళిపోయాడు. దాదాపు ఒక పుష్కరం పాటు యూరప్ దేశాల్లో వున్నాడు. 1836 నుంచి 1848 వరకు జర్మనీ, స్పిట్జర్లాండ్, పారిస్, ఇటవీ తదితర దేశాల్లో జీవించాదు. అందులో ఎక్కువ భాగం రోమ్ లో గడిపాదు. అక్కడి కళలు, సాహిత్యం అధ్యయనం చేశాడు.

తనకు అప్పడు, మార్గదర్శి, సచివుడు, సహాయకుడు అయిన పుష్కిన్ మరణం (1837 ఫిబ్రవరి) గోగోల్సు మానసికంగా కృంగదీసింది. విదేశాలలో నివసిస్తున్న సమయంలోనే మృత ఆత్మలు (Dead Souls) అనే గొప్ప రచన ఆరంభించాడు. గోగోల్ పేరుకు ప్రత్యామ్నాయంగా ధ్వనించే ఓవర్కోటు (Overcoat) అన్న కథ కూడా ఈ దశలో వచ్చిందే. Dead Souls మొదటి భాగం తీసుకుని 1841లో తిరిగి రష్యాకు వచ్చాడు. రష్యన్ సామ్రాజ్యంలోని లోపాలను, దోషాలను, నేరాలను, క్రౌర్యాలను సెటైర్ల ద్వారా (వ్యంగ్య విమర్శల ద్వారా) ఆవిష్కరించిన మహత్తర రచనగా ఇతర రచయితలు ఆ రచనకు కితాబులిచ్చారు.

ఆ తరువాత గోగోల్ జెరుసలెం యాత్రకు వెళ్ళాదు. మళ్ళీ 1848లో రష్యాలోనే నివసించటానికి తిరిగి వచ్చాదు. అయితే యూరప్ జీవితం, జెరూసలెం యాత్ర ఆయనలో ఒక కొత్త ఆధ్యాత్మిక రంగానికి తెరతీసాయి. తీద్రమయిన మానసిక సంక్షోభానికి గురి అయ్యాడు. బైరాగి (సన్యాసి) జీవితం వైపు ఆకర్షణ పెరిగింది. మాత్వీ కాన్స్టాంట్ నోవస్కీ అనే ఆధ్యాత్మిక గురుపుకు (మన బాబాల వంటివాడు) పూర్తిగా లోబడిపోయాడు. "సృజనాత్మక కళలు, రచనలు అంటేనే పాపకార్యాలు" అనే భావం కలిగింది. సన్యాసాశ్రమ జీవన విధానాన్ని మొండిగా, కఠోరంగా ఆచరించటంతో ఆరోగ్యం పూర్తిగా దెబ్బతిన్నది. తన దగ్గరున్న రాత ప్రతులన్నీ ఒకానొక చిత్తచాంచల్య దశలో 24 ఫిబ్రవరి 1852 న తగులబెట్టివేశాడు . మరోరోజు తాను కావాలని అలా చేయలేదనీ, అదో దయ్యపు చేష్ట అని ప్రకటించాడు. కానీ మానసిక స్థితి మారలేదు. అన్నపానీయాలు ముట్టకోకుండా 9 రోజులు తర్వాత (4 మార్చి 1852) ప్రాణాలు కోల్పోయాడు.

ఆయన శరీరాన్ని మాస్కోలో దానిలోవ్ అనేచోట ఖననంచేశారు. 1931లో ఆయన భౌతికకాయం అవశేషాలను మాస్కోలోని 'నోవో దవాచీ' స్మశాన వాటికకు తరలించారు. ఇది రష్యాలోని ప్రముఖులను ఖననం చేసి, వారి పేర సమాధులు, స్మారక చిహ్నాలు వెలయించిన స్థలం. 1907లో గోగోల్ సాహిత్య జీవిత ప్రతీకగా ఒక పెద్ద శిల్పాన్ని ప్రతిష్ఠించారు. అది ఒక ప్రతీకేగానీ నిజస్వరూపం కాదు. టాల్స్టాయ్లాంటి రచయితలు దాన్ని గోగోల్ వ్యక్తిత్వానికి, స్వభావానికి ప్రతి రూపమని ప్రశంసించినా, స్టాలిన్ వంటి నాయకులకు నచ్చలేదు. దాన్ని ప్రస్తుతం అర్బన్ స్ట్రీటులో గోగోల్ మరణించిన ఇంటిముందు వుంచారు. అయితే 1952లో గోగోల్ రూపురేఖలతోవున్న పెద్ద విగ్రహాన్ని ప్రతిష్ఠించారు.

అలా నికలోయ్ గోగోల్ జీవితకథ ముగిసినా సాహిత్య చరిత్ర మాత్రం పునశ్చరణ చేయబడుతూనే వుంది. హాస్య వ్యంగ్య బాణాలతో అధికార పీడనను, సామాజిక దౌష్ట్రాలను, దుర్మార్గాలను ఎందగట్టినా గోగోల్ రాజకీయ తాత్వికత మాత్రం జారు రాచరికాన్నే సమర్ధించింది. అలానే సంప్రదాయ చర్చకి వత్తాసు పలికింది. రాచరిక పాలనలో రాజ్యాంగ సంస్కరణలు కోరుకొన్నవారిని సైతం ఆయన వ్యతిరేకించాడు. 1847లో ఆయన మిత్రులకు రాసిన లేఖలు అనేకం ఈ రాజకీయ భావాలను స్పష్టంగా చెబుతాయి. "యధాతథ స్థితిని సమర్థించడం ద్వారా గోగోల్ తన పాఠకులకు అన్యాయమే చేశాడ"ని బెలెన్స్కీ వంటి మార్భిస్టు విమర్శకులు రాశారు.

ఏమయినా సాహిత్యంలో ఆయనదొక మ్రత్యేక దృక్పథం. దాన్ని "ప్రాకృతిక దృక్పథం" (లేక స్వాభావిక సాహిత్యం) అని అంటున్నారు. అయితే ఆ ధోరణిని ఒక సాహిత్య ఉద్యమంగా ఆయనే గుర్తించలేదు. కాకపోతే నిజజీవితాన్ని లోతుగా పరిశీలించే తపన గల రచయితల బృందంగా తనను, తన అనుచరులను ఆయన భావించాడు. గోగోల్ వృంగ్య వైభవం తర్వాత వచ్చిన అనేక తరాల రచయితలపై ప్రభావం చూపింది. అవినీతిమయ ప్రపంచంలో ఆత్మవంచన చేసుకుంటున్న వాళ్ళ మానసిక స్థితి, అసంబద్ధ పరిస్థితులలో మనుషులు వ్యవహరించే తీరులో నుంచి పుట్టుకొస్తున్న హాస్యం ఆయన రచనలన్నింటా అంతర్లీనంగా కనిపిస్తూ వుంటుంది. వాస్తవం రాస్తూనే కల్పనలు రంగరించడం, లౌకిక ప్రపంచాన్ని వర్ణిస్తూనే ఆత్మలను డ్రవేశపెట్టదం, జరుగుతున్న సంఘటనల్లో దయ్యాలవంటి అభౌతిక శక్తులు డ్రపేశించటంవల్ల, ఆయన రచనల్లో ఒక విచిత్రత కనిపిస్తుంది. ఇది ఆయన స్వంత ముద్ర. అయితే ఈ ప్రత్యేక శైలి వెనుక కొన్ని నేపథ్యాలు, ప్రభావాలు వున్నాయి. వీటిలో ముఖ్యమైనవి యుక్రేనియా ప్రాంతపు జానపదగాథలు, తోలు బొమ్మల డ్రదర్శనలు (ఆయన తండ్రి ఈ బొమ్మలాటలతో నిమగ్నమై వుండేవాడు). గ్రామాలలోని రైతుల వీరోచిత చరిత్రలు, వాటిని గానం చేస్తూ తిరిగే గ్రామీణ గాయకులు వినిపించే కవిత్వం, జర్మన్ కాల్పనిక సాహిత్యం, తన ముందుతరం రచయితలు సృష్టించిన హాస్యగాథలు పాత్రలు, సంప్రదాయంలోని శృంగార కల్పనలు, ఇలాంటివన్నీ గోగోల్ సాహిత్య శైలిమీద తమ ప్రభావం కలిగించాయి అంటారు.

ఇక ఇతరుల మీద ఆయన ప్రభావమూ అమితంగానే వుంది. "మనమందరమూ గోగోల్ ఓవర్కోటు క్రింద నుంచే ఉత్పన్నమయ్యాము" అని తరువాత రచయితలు ఆయనను కొనియాదారు. ఇప్పటికీ గోగోల్ కథలు టి.వి.చిత్రాలుగా, చలన చిత్రాలుగా, రేడియో నాటికలుగా, నృత్య ప్రదర్శనలుగా, సంగీత నాటికలుగా అనేక అంతర్జాతీయ వేదికల మీద ప్రదర్శంచబడుతూనే వున్నాయంటే రష్యన్ వాస్తవికతకు ఆయన కల్పించిన సాహిత్య స్థానం సుప్రతిష్టంగా వుందనే అర్థం చేసుకోవచ్చు.

గ్రొగ్రొల్ త్రసిద్ధ రశన "ఓవర్క్లొట్" - కథా కమామిఘ

నికోలోయ్ గోగోల్ తన సాహిత్యంలో ఒక విచిత్రమైన ధోరణిని అపరిమితమైన వృంగ్యాన్ని పోషించాడు. మనకు బాగా పరిచయం వున్న వాటి పట్లనే మనలో ఒక నిరసన లేక విముఖత కలిగించటానికి ఆ శైలిని ఒక సాధనంగా డ్రయోగించాడు. మన చుట్టూవున్న జీవన వాస్తవికతలో సాధారణంగా వుండే అమానవీయతను అన్ని ముసుగులు చించివేసి, నగ్నంగా చూపించటమే ఆ రచనల్లోని హాస్యపు అతిశయోక్తుల పరమ డ్రయోజనం. గోగోల్ రచనల్లో చాల విశిష్టమైనదిగా డ్రఖ్యాతి పొందినది 'హోవర్ కోటు' అనే చిన్న కథ. ఇది మొదటిసారి 1842లో డ్రచురింపబడింది. రష్యన్ రచయితలపై ఈ కథ ఎంత డ్రభావం చూపిందంటే ఆ తరువాత రచయితలంతా ఈ (కథ) కోటు కిందనించే పైకి వచ్చామని చెప్పుకున్నారు.

కథా సారాంశం:

సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్ నగరంలో జీవిస్తున్న అకాకీ అకాకివిచ్ అనే ఒక చిరుద్యోగి కథ ఇది. అతను ఒక మధ్య వయస్కుడు. మధ్య తరగతి మనిషి. గవర్నమెంటు ఆఫీసులో తన ఉద్యోగం చాల నిష్ఠతో నిర్వర్తించేవాడు. ఒక విధంగా గొడ్డులా పనిచేస్తూ వుండేవాడు. తన పని తప్ప మరో ధ్యాస లేనివాడు. కానీ ఆ కృషిని ఎవరూ గుర్తించేవారు కాదు. ఆఫీసుల్లో వుండే వాళ్ళు ర్యాంకులు, పదోన్నతుల ట్రపేళికల గురించి ఆలోచిస్తూంటే ఈయన మాత్రం నగర వాతావరణంవల్ల కందిపోయిన ఎర్రగడ్డ ముఖంతో, బుర్ర వంచుకుని తన సగం బట్టతల నిమురుకుంటూ పనిలో నిమగ్నమై వుండిపోయేవాడు. వీలున్నప్పుడల్లా తోటి యువ ఉద్యోగస్తులు ఈయనను ఆటపట్టిస్తుండేవారు. ఇతణ్ణి చికాకుపరుస్తుండేవారు. వాళ్ళ మాటలు చాలావరకు అకాకీ ధరించే పూర్తిగా పాడైపోయిన పాత కోటు చుట్టూ తిరుగుతుండేవి. వాళ్ళందరి జోకుల ప్రభావమే అనవచ్చు, అకాకీ తనకోటు బాగు చేసుకుందామని పెట్రోవిచ్ అనే తన దర్జీ దగ్గరకు వెళతాడు. ఆ టైలరు కోటు ఫూర్తిగా పాడయిపోయిందనీ, ఏదో అతుకులు బొతుకులతో దాన్ని సరిచేయడం

సాధ్యంకాదని తేల్చిచెప్పేస్తాడు. అంతేకాదు కొత్తకోటు కొనుక్కోవలసిందేనని అంటాడు. అయితే, ఈ కొత్త కోటు ధర అకాకి శక్తికి మించినది. తన కొద్దిపాటి జీతంలో కొనలేనని ఏదోవిధంగా పొదుపు చేయాలని, ఆ తర్వాత కోటు కొనుక్కోవాలని అనుకుంటాడు అకాకీ. అందుకోసం వీలయినన్ని విధాలుగా ఖర్చులు తగ్గించుకుంటూ ఆరునెలలు కష్టపడి కొంత సొమ్ము కూడబెడతాడు. అయితే ఈ సమయంలో పెట్రోవిచ్ ను తరచుగా కలసి మాట్లాదుతూ వుండేవాడు. కోటు ఎంత పొడుగు వుందారి, ఏ రంగులోవుందారి, ఏ స్టయిలులో వుందారి అనే అలోచనలు కమ్ముకుంటూ వుంటాయి. ఇక ఒకదశలో తన ఉద్యోగం, తన పని కూడా మర్చిపోయి కోటు గురించిన ఆలోచనలతో ఉద్వేగంతో మునిగిపోతుంటాడు. క్రమంగా ఈ కోటు అనేది ఆయన ఆలోచనలన్నింటికీ కేంద్రబిందువు అవుతుంది. అనుకోకుండా లభించిన బోనసు సొమ్ము కూడా తోడవటంతో మొత్తానికి అకాకి కోటు కొనటానికి వెళతాడు. పెట్రోవిచ్ నలహాలు, నూచనలతో ఊరంతా తిరిగి వేటాడి తనకందుబాటులో వున్న నాణ్యమయిన వస్తువులు కొంటాడు. దర్జీ చక్కటి కోటు తయారుచేస్తాడు. అది నిజంగానే చాల బాగుంటుంది. ఇక ఆఫీసులో మళ్ళీ అందరూ ఆ కోటు గురించే మాట్లాడుతున్నారు. వారికదో ఆకర్షణగా మారుతుంది. కోటు కొన్న శుభసందర్భంలో ఒక పార్టీ ఏర్పాటు చేస్తారు. ఆఫీసులో మామూలుగా వొంటరిగా వుండే అకాకీ ఆ రోజు మాత్రం తన మాములు వైఖరికి భిన్నంగా మారిపోయాడు. చాలా పొద్దుపోయిన తరువాత ఇంటికి బయలుదేరతాడు. ఇక దారిలో ఇద్దరు రౌడీలు ఇతనివెంట పడి, కొట్టి కిందపడవేసి ఆ కోటు గుంజుకుని పోతారు. పోలీసులకు ఫిర్యాదు చేసి ఆ కోటు తిరిగి పొందాలని అకాకీ చేసే డ్రుయత్నాలు ఫరించవు. పెద్దవాళ్ళతో చెప్పిస్తే పని జరుగుతుందని ఒక ఉద్యోగ సహచరుడిచ్చిన సలహాతో అకాకీ అప్పుడే కొత్తగా ప్రమోషను మీద వచ్చిన పైఆఫీసరును కలుసుకుంటాడు. తన కోటు విషయంలో సహాయం చేయమని ప్రార్థిస్తాడు. ఈ ప్రముఖుడు అకాకీని చాలాసేపు నిరీక్షింపజేసి చివరకు ఇంత చిన్న విషయం సెక్రటరీకి చెబితే సరిపోయేది గదా అని తన దాకా ఎందుకు వచ్చావని తిడతాడు. అకాకీ ఆ సందర్భంలో 'సెక్రెటరీలు నమ్మదగ్గ జాతి కాదని' అంటాడు. పనిపద్ధతుల గురించి తన అసంతృప్తిని బయటపెదతాడు. ఇక దాంతో పైఆఫీసరు

అగ్గిరాముడై అకాకీ మీద విరుచుకుపడతాడు. అది తట్టుకోలేని అకాకీకి దాదాపు స్మృహ తప్పినంత పని అవుతుంది. మేనేజర్ రూమ్నుంచి వేరే వాళ్ళు ఆయనను బయటకు తీసుకువెళతారు. దీని తర్వాత అకాకీ జ్వరంతో జబ్బుపడి అపస్మారక స్థితికి చేరుతాడు. ఆ స్థితిలో తనను తాను పైఆఫీనరు ముందున్నానని భావించుకొనేవాడు. కాసేపు క్షమాపణలు చెప్పేవాడు. ఇంతలోనే ఆఫీసర్ని తిట్టిపోసి శాపనార్థాలు పెట్టేవాడు. ఆ జబ్బు నుంచి కోలుకోలేక చనిపోతాడు. ఆ తర్వాత కొంతకాలం సెయింట్ పీటర్స్బబర్గ్ నగరంలో అనేకమంది కోట్లు పోతుంటాయి. దొంగ ఎవరో పోలీసులకు అంతుపట్టదు. అది అకాకీ (పేతాత్మ చేస్తున్నపనిగా అందరూ భావిస్తుంటారు. మరోపక్క ఇదంతా తన దురుసుతనం వల్లనే జరిగిందనీ, అకాకీ మరణానికి తానే కారణమేమోననీ ఆత్మశోధనకు లోనవుతాడు ఆఫీసరు జనరల్. అకాకీ దయ్యం ఆ ఆఫీసరును విపరీతంగా భయపెడుతుంది. అతని కోటును కూడా తీసుకుపోతుంది. తన పగతీర్చుకుని సంతృప్తి చెందిందేమో, ఇక ఆపై అకాకీ (పేతాత్మ ఎవరికీ కనిపించదు. కానీ నగరంలో మరోమూల మరో దయ్యం... మరోరకంగా సంచరిస్తూ వుంటుంది.

ఈ కథ ఒక రకంగా గోగోల్ రచనాశైలికి, సాహిత్య ప్రయోజనానికి అద్దం పట్టే మేలిమి ఉదాహరణగా భావించవచ్చు. సాధారణ విషయాలనుండే అసాధారణ విషయాలను ఆవిష్మ్రతం చేయాలనే ఆయన ఉద్దేశానికిదో మచ్చుతునక. వాస్తవ జీవితాలను చిత్రిస్తూనే, కల్పనలు కలిపివేయదం ఆయన శైలి. మనుషుల్ని, ఆత్మల్ని, మనసులోని ఆలోచనలనీ ఒకే కాన్వాసుపై చిత్రించటం ఒక ప్రత్యేక రీతి. వస్తువుల గురించి మాట్లాడుతూనే వాటిని వేటికో ప్రతీకలుగా చూపించటం మరోవైచిత్రి. ఈ కథను చెబుతున్న వ్యక్తిద్వారా ఎన్ని పరిశీలనలు, ఎన్ని వ్యాఖ్యానాలు, ఎన్ని అంతర్ వీక్షణలు ప్రసారం చేస్తాదో రచయిత. చివరకు కథానాయకుని పేరులోని విచిత్రాన్ని, ఆ పేరుకున్న అర్థాన్ని సైతం కథకు పనికివచ్చే అంశంగా చూపించిన ప్రతిభ అనన్యం. అకాకీ అన్న రష్యన్ పదానికి 'అపాయం లేని' లేక 'దుష్టత్వం లేని' అని అర్థమట. బతికి ఉన్నంతకాలం ఎవరికీ కీదు చేయకుండా బతికిన అతను (పేతాత్మగా దుష్టవవర్తనను చూపిస్తాడు. ఒక మనిషి అనుభవాలు అతణ్ణి ఎంతగా బాధిస్తాయో,

అతడిని ఎలా కఠినంగా మారుస్తాయో ఈ పాత్ర ద్వారా పరోక్షంగా సూచిస్తాడు రచయిత. "మా ఉద్యోగ హోదాను మొదలు చెప్పి (కాడెట్, కర్నల్, జనరల్ ఇలా) ఆ తరువాత మా పేరు చెప్పుకోవటం ఆఫీసులో ఆనవాయితీ" అన్న ఒక్క వాక్యంతో ఆ వ్యవస్థలో మనిషికన్నా అతని హోదాకే విలువ ఎక్కువ అనే విషయం తెలియజేస్తాడు. పేదరికం, సామాజిక స్థాయి, చివరకు ధరించే దుస్తులుసైతం మనిషి ప్రవర్తనను తెలియకుండానే అదుపు చేస్తుంటాయి.

చిరిగిన కోటు వేసుకున్న అకాకీ ఎప్పుడూ వొంటరిగా, ఏదో దిగులుగా, తనపని తప్ప మరేం పట్టనట్టుగా వుండేవాడు. డాక్యుమెంట్లు కాపీ చేయటంలో యాంత్రికంగా పనిచేసేవాడే తప్ప కనీసం అక్షర దోషాలు సవరించటమన్నా చేయలేక పోయేవాడు. అదే కొత్తకోటు తొడుక్కున్నాక ఏదో సాధించాననే తృప్పి, ఆనందం, అ ముఖంలో తాండవిస్తుంది. తన వైఖరికి భిన్నంగా అందరితో కలసిపోతాడు. అప్పటివరకు అతనిలో అణిగిపోయివున్న వాంఛలు తలఎత్తుతాయి. అణచబడ్డ కోరికలు సృజనాత్మకతను దెబ్బతీస్తే యాంత్రికంగా పని చేసుకుపోతుంటాడు. కొత్తకోటు వచ్చాక మనసులో ఒక కుదుపు, ఒక కదలిక, శృంగార భావనలు కళు ఖవిప్పుతాయి. ఎందుకోసమో తెలియకుండానే ఒక స్త్రీ వెంట పరుగులు పెడతాడు. అసలు నిజానికి కొత్తకోటు అన్నది ఒక మిష. అది ఒక వస్తువు కాదు. దానిచుట్టూ ఎన్నో భావోద్వేగాలు అల్లుకుంటాడు. అతని మానసిక స్థితిలో కొత్తగా పెళ్ళయిన యువకుడు తన నూతన వధువుపట్ల చూపించేటంత ఆసక్తి, మోహము, వెంపరలాట కనిపిస్తాయి.

కోటు అనేది అకాకీ జీవితంలోని కోల్పోయిన మధుర స్పర్శలకు, కమ్మని భావాలకు ఒక చిహ్నంగా మనం భావించగలుగుతాము. భౌతిక జీవన పరిస్థితి, వస్తు వినిమయం, ఆ వస్తువుల పట్ల ఒక లాలస, అతన్ని కేవలం ఒక 'ఉద్యోగి' అన్న స్థితి నుంచి 'మనిషి' అనే స్థితికి నడిపిస్తుంది. అతని కోరిక అతనిలో మానవ స్పందనలు కలిగిస్తుంది. అంతకు ముందులేని కొత్తభావనలు చెలరేగుతాయి. అందమైన దృశ్యాలు చూడాలనిపిస్తుంది. అందమైన అతివల బొమ్మలు, నగ్నంగా

కనిపిస్తున్న ఆ అతివ ముచ్చటైన పాదాలు, శృంగార భావనలు కలిగిస్తాయి. కోటును పట్టుకోగానే అతనికి ట్రియురాలిని ఆప్యాయంగా, సున్నితంగా ముట్టుకొన్నట్టు అనిపిస్తుంది. అంతేకాదు కొత్త కోటు లభ్యం కావటంతో అతనికి వివాహం చేసుకున్నట్టు, జీవితం సంపూర్ణం అయినట్లు అనిపిస్తుంది. తనలోని ఆత్మన్యూనతను మరచిపోయి అందరితో కలివిడిగావుండటం మొదలెడతాడు.

భౌతిక అవసరాలు తీరితే, మనిషి ఆలోచన విప్పారుతుంది. ముడుచుకు పోయే స్థితినుంచి ఆదరం, గౌరవం సంపాదించేలా ఒక సామాజిక డ్రవృత్తిని పెంచుకోగలుగుతాడు. బీదవారి ఆత్మన్యూనతకు, కలవారి అతిశయానికి గల అంతరం మనకు తేటతెల్లంగా కనిపిస్తుంది ఈ కథ ద్వారా! ఇలా తవ్వినకొద్దీ తెలియని లోతులకు దారితీస్తుంది ఈ కథ. ఇక ఆఫీసులో వివిధ స్థాయిల (రాంకుల) ఆఫీసర్లు, సామాన్య ఉద్యోగస్తుల మధ్య వున్న తారతమ్యాలు, వాటి డ్రుతిధ్వనులుగానే కానవచ్చే మనుషుల డ్రవర్తన, మాటతీరు, అసలు మానవ సంబంధాలపైననే మనం గాధంగా ఆలోచనలో మునిగిపోతాం. "మనషుల హృదయాల్లో మానవీయత ఎంత తక్కువ స్థాయిలో వుంది! ఎంత మొరటుదనం, ఎంత క్రూరత్వం వాళ్ళల్లో దాగివుంది! మరీ ముఖ్యంగా గౌరవనీయులు, చదువుకున్నవారు అని అందరితో ఆదరించబడుతున్న మనుషుల్లోనే ఎంతటి అల్పత్వం దాగుంది" అన్న కథకుని మాటలు ఈ కథలో చెప్పదలచుకున్న మానవేతిహాసం అని అర్ధమవుతుంది.

కథ ప్రారంభంలో అకాకీ ఆఫీసులో అడుగుపెట్టినపుడు ఎవరూ అతనిని పట్టించుకోరు. "కళ్ళముందు ఒక దోమ ఎగిరిపోతుంటే ఎలావుంటామో అలాగే పుండిపోయారు సహోద్యోగులు" అంటాడు. అలాగే అకాకీ మరణించినప్పుడు, అతను ఒక నాలుగు రోజులుగా కనపడకపోయినా ఆఫీసులో ఎవరికీ ఆయన మరణం గురించి తెలియదు. కొందరు విద్యార్థులు తమ మైక్రోస్కోపుల కింద పరీక్షించటానికి ఈగల్నో దోమల్నో వెతికి పట్టుకుంటారు. అకాకీ నాలుగు రోజులు కనపడకపోతే తోటి ఉద్యోగులు పట్టించుకోరు. అంతరాల ప్రపంచంలో ఉద్యోగ దొంతరల మధ్య అడుగు స్థాయి చిరుద్యోగి స్థానం ఈ దోమలు చీమలు పాటి కూడా చేయదనే

వాస్తవం మన చెంపల్ని చెళ్ళుమనిపిస్తుంది. సాధారణమైన ప్లాటు, సూటిగావున్న కథనంతో సార్వకాలిక సత్యం అనిపించే గంభీరమైన భావాలన్నీ, సార్వజనీనం అనిపించే జీవనసూత్రాలను అలవోకగా పాఠకునికి అందించటం గోగోల్ కళాభిజ్ఞత.

'ఓవర్ కోటు' కథలోని అకాకీ చాలా జాలిపదదగ్గ స్థితిలో వుంటాడు. నిజానికి ఎలాంటి ప్రాముఖ్యత లేని తన జీవితం గురించిన పూర్తి సోయి అతనికి వుంటుంది. వ్యక్తిగా చిన్నతనం, ఎవరి గౌరవమూ పొందలేని సామాజిక స్థాయి, అతన్ని తీవ్రమైన అసంతృప్తిలోకి, నిరాశలోకి, నెడుతూవుంటాయి. ఇలాంటివాళ్ళు కూడా ఏదో ఒక సందర్భంలో తమ తీవ్రమయిన నిరసన, ప్రతిఘటన ప్రదర్శిస్తారు. అది ఎంత చిన్నదయినా కానీ... కానీ ఆ చిన్న కదలికే అతని అంతానికి దారితీస్తుంది. దాన్ని చిత్రించటంవల్ల మనలో అలాంటి దురన్యాయం వర్ధిల్లుతున్న సామాజిక పరిస్థితుల పట్ల ఏవగింపు, అసహనం కలుగుతాయి. అట్టడుగు మనుషుల అంతరంగపు పొరల వెనుకవున్న అణగారిన వ్యక్తిత్వాలను గమనించినకౌద్దీ వారిని మనుషులుగా ఎదగనీయని సమాజంపట్ల, దాని విధానాలపట్ల క్రోధం కలుగుతుంది. అంతేకాదు గోగోల్ ఈ కథలో ప్రధాన అంశంతో పాటు అనేక ఉవఅంశాలను కూడా ప్రస్తావిస్తాడు. ఆ అంశాలన్నీ కూడా కథాప్రాతిపదికను విశాలం చేసాయి. కథ ప్రభావాన్ని విస్తృతం చేస్తాయి.

ఉద్యోగంలో, సమాజంలో తమ హోదా, స్థాయి అనే విషయంపట్ల పూర్తిగా నిమగ్నం కావటం ఉద్యోగుల సాధారణ లక్షణంగా వుంటుంది. ఈ కథలో ప్రధానపాత్రకు, మరికొన్ని ఇతరపాత్రలకు తమ పని (ఉద్యోగం) మాత్రమే వాళ్ళకు తెలిసిన ప్రపంచం. ఆఫీసులోని తోటి ఉద్యోగులకే తమ ఇళ్ళకన్నా, కుటుంబాలకన్నా ప్రాముఖ్యత ఇస్తారు. అందుకే పని, పని ప్రదేశమే వారి ప్రపంచం. కథల్లో సాధారణంగా కనిపించే (పేమ, వివాహం, కుటుంబం, మతం వంటి అంశాలు ఈ కథలో లేవు. ప్రపంచమంతా పనిచుట్టూనే వుంటుంది. ఒక సర్వ సాక్షి కథనంలాగా ఒక వివరణకర్త కథంతా చెబుతుంటాదు. అవసరమైన వ్యాఖ్యానాలు చేస్తూంటాదు. అయితే ఇలాంటి కథకుదు సాధారణంగా సర్వం తనకు తెలుసు అనే ధోరణిలో కథ

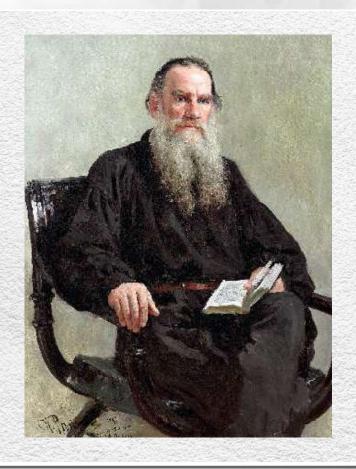
చెబుతుంటాడు. మరి గోగోల్ మాత్రం 'ఇదైతే సరిగ్గా తెలియదు', 'అది గుర్తులేదు' అని చెబుతూ వస్తాడు. అలాగే రచయితల రచనా పద్ధతులపై, వారి పాండిత్యంపై అతి దారుణమైన వ్యంగ్యబాణాలు వదులుతాడు. విధి, ప్రారబ్దం, అదృష్టం వంటి అంశాలు పదే పదే ప్రస్తావనకొస్తాయి పరోక్షంగా చివరకు అకాకీ మరణానంతరం కూడా జీవించే వున్నాడని (ప్రేతాత్మగా) చెబుతాడు. బతికినన్నాళ్ళు నిశ్శబ్దంగా, ఏ గుర్తింపూ లేకుండా వున్నందుకు విధి అతనికే అవకాశం, అట్టహాసంగా పదుగురు తన గురించి చెప్పుకునే అవకాశం కలిగించిందేమో అంటాడు.

గోగోల్ తన ట్రధాన పాత్రలమీద సానుభూతి, స్నేహం కలిగేలా చిత్రిస్తాడు. అకాకి వొంటరితనం మీద, అందరికీ దూరంగా వుండటం మీద, అందరి హేళనకు గురి అవ్వటంమీద సానుభూతి, సానుతాపం కలిగేలా ఆ పాత్రను మొదటినుంచీ చిత్రిస్తాడు. వైరుధ్యచిత్రణవల్ల పాఠకుడు అకాకీ మీద స్నేహం చూపిస్తాడు. అలాగే [పేతాత్మలు, అతీం[దియ శక్తులు ట్రవేశ పెట్టి ముగిసిపోయిన కథకు మరో అనూహ్యమైన మలుపు కల్పించి, కొనసాగించి, మరో స్థాయిలోనికి తీసుకు వెళతాడు. ఈ కథకు ఆ మలుపు గోగోల్ సంతకంలా అనిపిస్తుంది. జీవించివున్నప్పుడు చేయలేని పనులు ధైర్యంగా, తన కక్షతీరేలా అకాకీ మరణంతో జీవితంలో సాధిస్తాడు. అలా ఆ పాత్రకు ఒక సముచిత న్యాయం జరిగినట్లు పాఠకుడు సంతృప్తి చెందుతాడు. ఇలా అసమాన్య ట్రతిభా వ్యుత్పత్తులతో ఒక చిన్న సంఘటన ద్వారా మానవజీవితాన్ని జల్లెడపట్టి చూపించగలగడం వల్ల, 'ఓవర్ కోటు' 180 సంవత్సరాల తరువాత కూడా కొత్త కాంతులతో మెరిసిపోతూనేవుంది.

@#*****

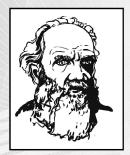
నేను ఒక రచయితని. రచయిత కర్తవృం మనసుకి ఆహ్లాదకరమైన వాటిని, అభిరుచి గలవాటిని అందించటం మాత్రమే కాదు. తన రచనలద్వారా ఆత్మకు ఉపయోగపడే విషయాలు వ్యాప్తి చేయటం, మానవాళికి ఒక ఆదేశిక సూత్రంగా ఆ రచనలు మిగల్చటం రచయిత బాధృత. --- గోగోల్

కల్పనాసాహిత్యంలో వాస్తవికతా ఆచార్యుడు, ఆధ్యాత్మిక ప్రపక్త తయా జాల్స్మాయ్

"ప్రతివారూ ఈ ప్రపంచాన్ని మార్చాలని అనుకుంటారు. కానీ, తాను మారాలనే విషయం ఆలోచించరు. జీవితానికున్న ఏకైక పరమార్థం మానవసేవ చేయటమే." **–– టాల్స్తాయ్**

మనకేమీ తెలియదని తెలుసుకోవటమే అత్యున్నత జ్ఞానం. - లియో టాల్స్టాయ్

"దేశభక్తి అనే భావన అసహజమైన, అహేతుక మైన, హానికరమైన భావజాలం. మానవాళి పడుతున్న బాధలలో చాలా భాగం దాని ఫలితమే. అందువల్ల ఇప్పుడు చేస్తున్నట్లుగా దాన్ని పెంచి పోషించకూడదు. దీనికి విరుద్ధంగా హేతుబద్ధమైన వారు అన్ని విధాలుగానూ

తమకు అందుబాటులో ఉన్న మార్గాలలో దాన్ని అణచివేయాలి, రూపుమాపాలి".

-- లియో టాల్స్టాయ్ (1900లో)

\$9నా సాహిత్యంలో విస్తువి\$8 మాస్టర్ లియో టాల్స్టార్స్ (1828-1910)

కల్పనాసాహిత్యంలో వాస్తవికతా ఆచార్యుడు, ట్రపంచస్థాయి నవలాకారులలో అగ్రగణ్యుడు, తన తరువాతి తరం రచయితలు సైతం 'సోవియట్ నవలా పితామహుని'గా గుర్తించి, గౌరవించిన మహారచయిత లియో టాల్స్టాయ్. సాహితీలోకంలో గొప్ప నీతి బోధకునిగా, ఆధ్యాత్మిక ట్రవక్తగా పేరు గడించిన నిరుపమాన ఉదాహరణ టాల్స్టాయ్. రష్యా సాట్రూజ్యంలోని తులా రాష్ట్రంలో, మాస్కో నగరానికి 200 కి॥మీ॥ దూరంలోవున్న యాస్నియా పోలియానాలో 1828 సెప్టెంబరు 9న (పాత కాలెండరు ఆగస్టు 28న) ఒక కులీన ధనిక కుటుంబంలో జన్మించాడు. 1910 నవంబరు 20 (పాత 7వ) తేదీన రైజాన్ రాష్ట్రంలోని ఆస్తాపోవా రైల్వేస్టేషన్ దగ్గర అస్తమించాడు. 'యుద్ధమూ–శాంతి' (1865–69) 'అన్నా కెరినీనా' (1875–77) అన్న రెండు బృహత్కథా గ్రంథాలతో అజరామరమయిన కీర్తిని

మూటగట్టుకొన్నాడు. 'ఇవాన్ ఇలియచ్ మరణం' అనే 1886 నవలిక, 'పునరుజ్జీవం' (రిసరక్షన్) అనే 1899 నవల కూడా అంతగానూ పేరెన్నికగన్న ఆయన ఇతర రచనలు. "ఇంతవరకు రాయబడ్డ ఉత్తమోత్తమ నవలలన్నింటిలోను ప్రథమడ్డేణిలో నిలిచే నవల యుద్ధము–శాంతి" అని ఆయన సమకాలికులు కొనియాడారు. ఇటు పాఠకులకు, అటు విమర్శకులకు, ఇతర రచయితలకు నవల స్వరూప స్వభావాలను తెలియజెప్పే అత్యుత్తమ ఉదాహరణ ఈ నవల. నవలకు ఒక నిర్వచనంగా "యుద్దమూ–శాంతి" ప్రశంసించబడింది.

"ఈ ప్రపంచం తన గురించి తాను చెప్పుకుంటే అది అచ్చం టాల్స్టాయ్ రచనలాగే చెప్పుకుంటుంది" అని ఇసాన్ బాబెల్ అనే రష్యన్ రచయిత అంటాదు. "నవలా కారులందరిలోకి అత్యంత ప్రతిభా సమన్వితుడు టాల్స్టాయ్" అని వర్జీనియా పూల్ఫ్ ఉవాచ. టాల్స్టాయ్[పతిపాదించిన 'అకర్మణాత్మక ప్రతిఘటన' లేక 'చెడును హింసాత్మకంగా ప్రతిఘటించకపోవటం' అనే సూత్రం మహాత్మాగాంధికి మార్గదర్శక మైంది. అహింసాపూర్వక ప్రతిఘటనగా భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో అనుసరించ బడింది. మార్టిన్ లూధర్కింగ్ వంటి అమెరికన్ నల్లజాతి ప్రజానాయకులకు ఒక పోరాటరూపమయ్యింది. అందువల్ల టాల్స్టాయ్గొప్ప రచయితగానే కాకుండా ప్రపంచానికి శాంతిమార్గం చూపిన తాత్విక ప్రభోధకునిగా చిరయశస్సునార్జించాడు.

జీవితం

తండ్రి నికోలాయ్ లియిచ్ టాల్స్టాయ్. తల్లి మరియా టాల్స్టోయా. 1812లో డ్రాంచివారు రష్యా మీద దండెత్తినపుడు జరిగిన దేశభక్తి యుద్ధంలో తండ్రి పాల్గొన్నాడు. టాల్స్టాయ్కి 2 సంగ వయసులోనే తల్లి చనిపోయింది. 9 సంగల వయసులో తండ్రినీ కోల్పోయాడు. అప్పటినుంచి టాల్స్టాయ్తన నలుగురు సహోదరులతో కలసి బంధువుల వద్దనే పెరిగాడు. 1844లో ఆయన కజాన్ యూనివర్సిటీలో చేరాడు. ఓరియంటల్ భాషలు, న్యాయశాస్త్రము చదివేవాడు. అయితే ఉపాధ్యాయలు మాత్రం "ఇతనికి చదువుల్లో ఆసక్తి గానీ, సమర్థత గానీ లేవు" అని భావించేవారు. చదువు మధ్యలోనే వొదిలివేసి ఆయన యాస్నియా, మాస్కో, పీటర్స్బర్గ్ నగరాల

మధ్య తిరుగుతూ, ధనికులకు అలవాటయిన కులాసా జీవితం గడిపేవాడు. ఈ కాలంలోనే తన స్వంత అనుభవాలను చిత్రిస్తూ కొన్ని రచనలు చేశాడు. అప్పుడురాసిన 'నా బాల్యం' అతని తొలి పెద్ద రచనగా భావించవచ్చు. విందులు, విలాసాలు, జూదాలతో అప్పులపాలైనాడు. రచనల ద్వారా ఏదో కొద్దిమొత్తం సంపాదించసాగాడు. యాస్నియాను వొదిలివేసి కాక్స్ న్ చేరుకున్నాడు. అక్కడే 1851లో సైన్యంలో భర్తీ అయ్యాడు. 1854-55 మధ్య జరిగిన క్రిమియన్ యుద్ధంలో పాల్గొన్నాడు. ఒట్టోమన్ రాజ్యంలో వున్న మైనారిటీ క్రిష్టియన్ల హక్కుల విషయంలో ఈ యుద్ధం జరిగింది. సైన్యంలో ఆయన చూపిన పోరాటపటిమతో లెప్ట్ నెంట్ గా పదోన్నతి పొందాడు. అయితే ఒట్టోమన్ రాజ్యం, ఫ్రాన్సు, బ్రిటన్, సార్దీనియా దేశాల కూటమి ఆ యుద్దంలో రష్యాను ఓడించింది. యుద్ధం ఆయనను కలిచివేసింది. కోల్పోయిన ప్రాణాలు, జరిగిన విధ్వంసం, మానవునిలోవున్న హింసా ప్రవృత్తి ఆయనను నిలువనీయలేదు. యుద్ధానంతరం ఆయన సైన్యాన్ని విడిచిపెట్టి వచ్చాడు. 1857–61 మధ్య రెండుసార్లు యూరప్ దేశాలను పర్యటించాడు. దాంతో ఆయన మనసు మరింత వికలమయ్యింది. "రాజ్యమనేది ఒక కుట్ర. అది తన పౌరులను దోచుకుంటున్నది. వారిని అవినీతి పరులుగా మారుస్తున్నది. యుద్ధాలకు దిగుతున్నది. ఇక పై నేను ఎప్పుడూ, ఎక్కడా, ఏ ప్రభుత్వానికీ సేవ చేయను" అని నిర్ణయించుకున్నాడు.

యూరప్ పర్యటనల్లోనే ఆయన "బీదల పాట్లు" వంటి నవలల ద్వారా డ్రపంచ డ్రఖ్యాతి బదసిన (ఫెంచి రచయిత విక్టర్ హ్యూగో (1802–1885)ను కలుసుకున్నాడు. ట్రియరీ జోసెఫ్ ట్రౌధాన్వంటి రాజకీయ అరాచకవాదులతో చర్చించాడు. ట్రౌధాన్ "అనార్కీ" అనే భావాన్ని నిర్వచించినవాడు. అన్ని రకాల ఆధిపత్యాలను నిరసిస్తూ, స్వయంగా నిర్వహించుకునే, స్వయంగాపాలించుకునే, ఐచ్ఛికంగా ఏర్పడే సహకార సంస్థల సమాజాన్ని ఆయన ఊహించాడు. అన్యాయమైన అంతరాలు, వాటిని పోషించే అధికార వర్గమూ లేని సమాజాన్ని కలగన్నాడు. అది ఒక విధంగా రాజ్యమే లేని సమాజం. దీన్నే అనార్కీ – అరాచకం (అంటే రాజ్యమే లేని స్థితి) అన్నారు. ఆస్తి అంటే దొంగతనమే అని ఆయన భావించాడు. కొంతకాలం ట్రౌధాన్, కారల్మమార్మ్ మధ్య స్నేహం వుండేది. ఒక పర్యటనలో ఆయన బహిరంగంగా ఉరిశిక్షను

అమలుపరచటం చూశాడు. వారిద్దరూ భావాలు పంచుకునేవారు. "దారిద్ద్యంపై తాత్వికత" (The Philosophy of Poverty) అనే ప్రౌధాన్ గ్రంధంపై మార్క్ము "తాత్విక దారిద్ద్యం" (The Poverty of Philosophy) అనే విమర్శనాగ్రంథం రాయటంతో వారి మార్గాలు వేరయ్యాయి. టాల్స్టాయ్మీద ప్రాధాన్ భావాల ప్రభావం తీడ్రంగా పడింది. తరువాత తాను రాసిన 'యుద్ధమూ–శాంతి' అనే నవల పేరుకూడా ప్రాధాన్ (ఫెంచి రచననుంచే టాల్స్టాయ్స్వీకరించాడు. వీరిద్దరి మధ్య విద్యారంగంపై కూడా అనేక చర్చలు జరిగాయి. దానితో టాల్స్టాయ్లో కులాసాజీవుల, కులీన ప్రజల విశ్రాంతి జీవన ప్రభావంనుంచి బయటపడి తనదైన జీవితం కోసం వెతుకులాట మొదలయ్యింది. దాంతో ఆనాటి సాంఘిక విలువలను, మత విలువలను ప్రశ్నించటం ఆరంభమయింది. యూరప్ పర్యటన, అక్కడి సమావేశాలు టాల్స్టాయ్ జీవితానికో దిశను సమకూర్చాయి.

ఈ కొత్త జ్ఞానంతో ఎంతో ఉత్సాహంగా టాల్స్టాయ్య్ యాస్నియాకు తిరిగివచ్చి రష్యాలోని రైతుల పిల్లలకోసం 13 పాఠశాలలు (ప్రారంభించాడు. ఈ రైతులు అప్పుడప్పుడే తమ పీఫ్ డం (బానిసత్వం) నుండి విడుదల పొందుతున్న దశ (1861). అయితే ఈ పాఠశాలలు కొద్ది కాలం మాత్రమే నడిచాయి. జారుపాలకుల, రహస్యపోలీసుల వేధింపులు కూడా ఈ పాఠశాలల మూసివేతకు దారితీసాయి. అయితే టాల్స్టాయ్ విద్యాబోధనలో చేసిన (ప్రయోగాలు, తీసుకున్న ఆరంభచర్యలు, భవిష్యత్తులో నీల్స్ సమ్మర్ స్కూల్ వంటి సంస్థల (ప్రజాతంత్ర విధ్యావిధానాలకు పునాదిగా పనికివచ్చాయనేది గుర్తించాలి!

1860లో తన సోదరుడు చనిపోవటం టాల్స్టాయ్ని చాలా బాధించింది. జీవితంలో ఏర్పడిన ఆ ఖాళీని పూరించుకోవటానికి వివాహం చేసుకోవాలనే కోరిక కలిగింది. 1862 సెప్టెంబరులో టాల్స్టాయ్సోఫియా ఆండ్రేవన్నా (సోవియా) అనే మహిళను పెండ్లాడాడు. ఆవిడ ఒక రాజవైద్యుని కూతురు. టాల్స్టాయ్ఆమెను ఎంతో (పేమించేవాడు. తన యవ్వనపు రోజుల్లో అనేకమంది మహిళలతో ఏర్పడిన సంబంధాల గురించి తెలుపుతూ వున్న డైరీలు సైతం ఆయన తన భార్యకు ఇచ్చివేశాడు. (వీరి దాంపత్యంతో 13 మంది సంతానం కలిగారు.) వారి దాంపత్యం చాలా ఆనందంగా సాగింది. ఆయన సాహిత్య కృషికి కావలసిన అనువైన వాతావరణం ఇంట్లో నెలకొని వుండేది. యుద్ధమూ-శాంతి, అన్నా కెరినినా నవలలు రాసేటప్పుడు ఆయన భార్య సోఫియా ఒక సెక్రకటరీగా, కుటుంబ నిర్వాహకురాలిగా, ఆర్థిక విషయాల మేనేజరుగా, ఆయన రచనల ప్రూఫ్ రీడరుగా, సంపాదకురాలిగా ఎన్నో బాధ్యతలు నిర్వహించేది. (ఇటీవల నేను మాస్కోలో టాల్స్టాయ్ సాహితీ మ్యూజియం సందర్శించినప్పుడు, వారి (పేమకు, దాంపత్యానికి, ఈ రచనల కాలానికి చెందిన చిహ్నాలు చూడటం ఒక మరువలేని అనుభవం).

అయితే క్రమంగా వీరిద్దరి మధ్య అభిప్రాయభేదాలు వచ్చాయి. ఆయనలో తలెత్తిన నూతన తాత్విక, ఆధ్యాత్మిక భావాలు దట్టంగా అలుముకుంటున్న కొద్దీ, ధనిక జీవితాన్ని, విలాసవంతమైన విధానాలను తృణీకరిస్తూన్న కొద్దీ భార్యాభర్తల మధ్య దూరం కూడా పెరిగిపోతూ వచ్చింది. చివరకు తన వారసత్వ సంపదను, తన రచనల మీద అందుతున్న సొమ్మును, పుస్తకాల మీద కాపీరైట్లను సైతం టాల్స్టాయ్ తిరస్కరించాడు. 1901లో టాల్స్టాయ్ సాహిత్య నోబెల్ ప్రైజెక్కు ఎన్నుకోబడ్డాడు. ఆ పైజుతో వచ్చే ధనంతో లేనిపోని కొత్త తలనొప్పులు వస్తాయని భావించి ఆయన ఆ అవార్డునే తిరస్కరించాడు. ఈ ఆలోచనలను సోఫియా ఆమోదించలేక పోయేది. అలాగే దాంపత్య నిరాకరణ, బ్రహ్మచర్య దీక్ష వంటి టాల్స్టాయ్ పనులతో వారి మధ్య దూరం మరింత పెరిగిపోయింది.

1905 పరిణామాల తర్వాత టాల్స్టాయ్ కుటుంబ సభ్యులు, బంధువులు, వారసులు చాల మంది రష్యావిడిచి వెళ్ళిపోయారు. కానీ టాల్స్టాయ్, భార్యతోసహా రష్యాలోనే వుండిపోయాడు. (ఆయన కుటుంబంలో మిగిలివున్న, రష్యాలోనే వుండిపోయిన వారసులు ప్రస్తుతం టాల్స్టాయ్మ్యూజియం బాధ్యతలు నిర్వహిస్తూ, ప్రభుత్వంలో కూడా సాంస్మృతిక వ్యవహారాలలో చేయూతనిస్తున్నారు). 1910లో తన 82 సంవత్సరాల వయసులో టాల్స్టాయ్ మరణించాడు. చనిపోవటానికి కొద్దిరోజులముందు ఆయన తన భోగ భాగ్యాలను, కుటుంబాన్ని, ఇంటిని విడిచిపెట్టి ఒక సన్యాసిలా వెళ్ళిపోయాడు. ఆ దశలో ఆయన "మరణం" గురించి చాలా మాట్లాడేవాడు. ప్రజానమూహాలకు శాంతి, అహింన, నిరాదంబరత,

ప్రాపంచికసౌఖ్యాల పట్ల వైమనస్యం, స్వంత ఆస్తులపట్ల వ్యతిరేకతను ప్రబోధిస్తూ దేశదిమ్మరిలా సంచరించాడు. ఇలా తిరుగుతూనే నిమోనియా వ్యాధికి చిక్కి ఆస్ట్రపోవ్ అనే చోట అసువులు కోల్పోయాడు. సంసార వైరాగ్యంతో, ఒక సన్యాసి నైతికతతో జీవనయానం ముగిసింది.

రచనా జీవితం

ఆత్మకథాత్మక అనుభవాల చిత్రణలా అనిపించే 'నా బాల్యం', 'నా కౌమార్యం', 'నా యవ్వనం' (Childhood, Boyhood and Youth) అనేవి రచనా జీవితంలో టాల్స్టాయ్త్ అపి అడుగులుగా భావించవచ్చు. 1852–56 మధ్యలో ఇవి వెలువడ్డాయి. ధనికుడైన భూయజమాని కొడుకుకు, ఆ గ్రామంలోని రైతులకు వున్న సంబంధాన్ని, వాళ్ళ మధ్య వున్న అంతరాన్ని, దూరాన్ని చిత్రించాయి ఈ రచనలు. ఆ తర్వాత వీటిని ఆయనే 'సెంటిమెంట్ల సరకు' అని తీసివేసినా, టాల్స్టాయ్వ్యక్తిగత జీవన వివరాలు, తొలిరోజులపై వాస్తవ అంచనాలకు ఈ రచనలే మనకు ఆధారాలు అందిస్తాయి. పరోక్షంగా రష్యన్ గ్రామీణ వ్యవస్థను మన కళ్ళముందు నిలుపుతాయి. క్రిమియన్ యుద్ధ సమయంలో తన అనుభవాలపై ఆధారపడి రాసిన 'సెవాస్టోపోల్ రేఖలు' (1855) (Sevastopol Sketches) వంటి రచనలు, అనేక కథలు, నాటకాలు, సాహితీకారుల మన్ననలు పొందాయి.

1859లో వచ్చిన 'కుటుంబంలో ఆనందం' (Family Happiness) 1863లో వచ్చిన 'కోసక్కులు' అనే రచనలు రష్యన్ సామాజ్యాన్ని అత్యంత స్వాభావికంగా చిత్రిస్తాయి. కోసక్కులు నవల ఒక కులీన వంశ యువకుడు ఒక పేద రైతుకన్నెతో [పేమలో పడిన వైనం. కోసక్కుల జీవనవిధానాన్ని, సామాజిక స్థితిగతులను, వాస్తవికవాద దృష్టితో చిత్రిస్తాడు. తన వివాహం తరువాత యుద్ధమూ-శాంతి అన్న బృహద్దంథం 1862లో మొదలుపెట్టాడు. 1869 వరకు ఆరు సంపుటాలు వెలువడ్డాయి. ఎన్నుకున్న కాలం నెపోలియన్ రష్యాపై దండెత్తిన యుద్ధకాలం. మాస్కోనగరాన్ని మంటల్లో ముంచెత్తి, చివరకు తన సేనంతా మంచులో కూరుకొని నాశనం కావడంతో పరాజితుడై పలాయనం చిత్తగించిన నెపోలియన్ జరిపిన యుద్ధం.

దాదాపు 580 పాత్రలతో ఒక విస్తృతమైన పరిధిలో విశాలమైన జీవిత యుద్ధరంగాన్ని చిత్రిస్తూ యుద్ధవాస్త్రవాలు, చరిత్ర ఆధారంగా కల్పనాత్మక పాత్రలతో రూపొందిన ఈ రచన మన పురాణాల స్థాయిలో జనాన్ని ఆకట్టుకుని ఇప్పటికీ అనేక ప్రచురణలు పొందుతోంది. టాల్స్టాయ్ పేరును నోబెల్ సాహిత్య అవార్డుకు ప్రతిపాదించేలా చేసిన రచన ఇది. యుద్ధమూ-శాంతి నవలలో నెపోలియన్న్ల ఎంతో ఆరాధించే ఆంద్రోయి చివరకు అతనికే శత్రువు అవుతాడు. అతనితో యుద్ధం చేస్తాడు. చంపివేయాలని ప్రయత్నించి విఫలుడవుతాడు. జీవితపు ఆఖరి క్షణాలలో అతనికి మనుషులు గడిపిన గొప్ప జీవితము, నెరవేర్చిన ఘనకార్యాలు, బలమైన వ్యక్తిత్వమూ... అన్నీ ఏ మాత్రమూ విలువలేనివిగా కనిపిస్తాయి. "విధిరాత ముందు ఇవన్నీ చాలా అసంగతంగా మారిపోతాయి. మరణిస్తున్న వ్యక్తి చూపుల్లో జీవితమే కాదు, మరణం కూడా అసంగతమే అనిపిస్తుంది. అయితే ఈ సత్యం ట్రతికివున్న వాళ్ళకెవరికీ తెలియదు. అందుకే ఎవరూ వివరించలేదు" అంటాడు టాల్స్టాయ్. చరిత్రగమనం ముందు ఘనమైన వ్యక్తిత్వాలు, చరిత్ర పురుషులు సైతం ఏ ప్రాముఖ్యం లేనివారే అని నొక్కి వక్కాణిస్తాడు. అయితే టాల్స్టాయ్ దీన్ని తన అత్యుత్తమ రచనగా అంగీకరించలేదు.

ఆయన దృష్టిలో "నవల అంటే తన కాలాన్ని, గతాన్ని, సామాజిక రాజకీయ జీవితాన్ని విశ్లేషించే పరికరం". ఈ దృష్ట్యా 'అన్నా కెరినినా' తన గొప్ప రచనగా ఆయన భావించాడు. "ఈ నవల మన జీవిత వ్యవస్థ కఠోరంగా, నిర్దాక్షిణ్యంగా విచారణ చేస్తుంది". 1873లో మొదలుపెట్టిన 'అన్నా కెరినినా' నవలను 1878లో ప్రచురించాడు. ఈ నవలలో జీవిత సంఘర్షణ, మనస్పేతన చిత్రణ ఉన్నతస్థాయిలో వుంటుంది. సమాజంలోని సంప్రదాయాలు, మిధ్యా ప్రతిష్టలు, ఆనవాయితీల పేరుతో వ్యక్తుల అభీష్టాలను నియంత్రించుకోవటం అనే సామాజిక వాతావరణం ఒకవంకా, రైతుల పక్క నిలబడి వాళ్ళను సంస్కరించాలనుకునే ధనిక యువకుడు ఒకవంకా వుంటారు. ఆ స్థితిలోని స్ట్రీ పురుష సంబంధాలు, స్త్రీల మానసిక ఘర్షణ, తాను వున్న స్థితికి, కోరుకున్న స్థితికి మధ్యగల అంతరాల సుడిలో చిక్కి అల్లాడిపోయిన మహిళగాధ 'అన్నా కెరినినా'.

ఈ నవల చదివితే రాచరిక వ్యవస్థలో, భూస్వామ్య కులీన కుటుంబాల కట్టబాట్లు, వారి పెత్తందారీ పోకడలు, వారి కుళ్ళిపోయిన సాంస్మృతిక విధానాల పట్ల ఏవగింపు కలుగుతుంది. ఆ అమానవీయ పద్ధతులను బహిర్గతం చేయటానికే ఈ నవల రాశారనిపిస్తుంది. ఆ సంఘర్షణను తట్టుకోలేక కెరినినా పాత్ర ఆత్మహత్యకు పాల్పదుతుంది. తెలిసో, తెలియకో తెలుగు పాఠకులు ఈ నవలను శ్రీ విశ్వనాథవారి 'చెలియలి కట్ట' నవలతో పోలుస్తారు. విశ్వనాథవారి నవలలోని రత్నావళి కూడా వివాహేతర సంబంధం నెరిపి, తాను చాల పాపం చేశానని భావించి ఆత్మహత్యకు పాల్పడుతుంది. కెరినినాకు రత్నావళికి ఇలా రెండు సామ్యాలున్నాయి. కానీ విశ్వనాథవారి నవలలో సనాతన సంప్రదాయమనే చెలియలి కట్టను దాటడమే ఉపద్రవమనీ, సంప్రదాయమే ఆదర్శప్రాయమైనదనీ, ధర్మ విరుద్ధంగా నడిచిన వాళ్ళకు ఆత్మహత్యే శరణ్యమన్న తిరోగామి భావన కలుగుతుంది. 'అన్నా కెరినినా' చదివితే బంధనాలుగా మారిన అమానుష సంప్రదాయ భావధారను మానవీయంగా సంస్కరించాలనే పురోగామి దృక్పథం విచ్చుకుంటుంది. అన్నా కెరెనినా కాలం ఎప్పుడో పాతబడిపోయింది. కానీ, టాల్స్టాయ్కళకి వార్థక్యం లేదు. ఆధ్యాత్మిక ఔన్నత్యంతో, సమున్నత లక్షణాలతో విశిష్టమై సమకాలిక వ్యాప్తి పొందుతోంది. "నిత్యహరితం, స్పందనాత్మకం" టాల్స్టాయ్కృతులు.

నవలలతో టాల్స్టాయ్కీర్తి శిఖరాగ్రాలకు చేరుకుంది. ఒకవంక బాహ్య జగత్తులో కీర్తిచంద్రికలు వ్యాపిస్తుంటే మరోవంక అంతర్జగత్తులో ఆయన ఒక సంఘర్షణకు గురి అయ్యాడు. తాత్విక, ఆధ్యాత్మిక ప్రశ్నలు ఎన్నో తలఎత్తి కలవరపరిచాయి. ఈ ప్రపంచం, ఈ జీవితం అర్థవిహీనం అనిపించింది. చివరకు ఆత్మహత్య తలుపులు సైతం తట్టాడు. కానీ వెనుదిరిగాడు. కొంతకాలం పాటు (1878–80) సాగిన ఈ మానసిక ఘర్షణ, అన్వేషణ, జీవిత అర్థం కోసం మధనపడిన, దు:ఖపడిన స్థితి గురించి 1882లో (Crisis of Meaning) రాశాడు. నేనేం నమ్ముతున్నాను (What I believe 1883) ఇప్పుడు మనమేం చేయాలి? (What then should we do 1886) ఒక హెప్పుదల (Confession 1884) అన్న రచనలుగా ఈ సంఘర్షణ అక్షరబద్ధమయ్యింది.

1870లలో తనలో తలెత్తిన నైతిక సంఘర్షణ ఎంత తీ(వమయినదో దానివల్ల కలిగిన తాత్విక వివేచన, మేలుకొలుపు అంతే ప్రాముఖ్యమైనవని ఆయన భావించాడు. జీసస్ చేసిన నీతిబోధనలు, బుద్ధదు, మోజెస్, మహమ్మద్, జోరాస్టర్, సోక్రటీస్, వివేకానందుడు, చైనాలోని తావోయిజం వంటి అనేక తాత్విక భోధనలను అవపోసన పట్టాడు. 1889 కల్లా భారతీయ హిందూ ధార్మికతను, చైనాలోని కన్ఫ్యూషియస్, లావోజీ తావోయిజం భావనలను విస్తారంగా విశ్లేషిస్తూ ఉత్తరాలు రాసేవాడు. హిందువుకో లేఖ (A letter to Hindu 1908) పేర హిందుస్తాన్ జర్నల్ సంపాదకునికో లేఖ పంపాడు. అలాగే చైనా వారితో ఉత్తర (ప్రత్యుత్తరాలు నడిపాడు. హిందువుకోలేఖ చదివిన మహాత్మాగాంధీ, ఆసక్తితో టాల్స్టాయ్తో తాత్విక చర్చలు నడిపాడు ఉత్తరాలద్వారా! వాటి ఫలితమే దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీ (1909లో) నెలకొల్పన టాల్స్టాయ్ఫాం. ఈ సంఘర్షణ తరువాత వచ్చిన నవలలు అన్నీ 'టాల్స్టాయిజం' అని చెప్పుకోదగిన ఆధ్యాత్మిక, ధార్మిక భావాలను వ్యక్తపరిచేవి. 1870లో తనలో కళపెళలాడిన తాత్వికభావాల సంఘర్షణ కాస్త చల్లబడ్డాక రాసిన నవలిక 'ఇవాన్ ఇలియచ్ మరణం' 1886లో (ప్రచురింపబడింది. 1894 వచ్చిన "దేవుని రాజ్యం నీలోనే వుంది" వంటి రచనలు ఆయన నీతిబోధనల సారాంశానికి, సాహిత్య అన్వయంగా అనిపిస్తాయి. ఇవన్నీ ఆయనను ఒక శాంతి కాముకునిగాను, కైస్తవ అరాచకవాదిగాను ముద్రించాయి. 1899లో రాసిన పునరుజ్జీవం (Resurrection) నవలలో మానవులు చేసిన చట్టాలు మనిషికి చేస్తూన్న దురన్యాయాన్ని ఎత్తి చూపాడు. ఇది ఆయన ఆఖరి నవల అనిచెప్పవచ్చు. ఈ నవలలో ఆయన తనదైన ఒక ఆర్థిక తాత్వికతను ప్రతిపాదిస్తాడు.

ఇది ఆకాలంలో హెన్రీ జార్జి (1839-97) ప్రచారం చేసిన ఆర్థికనీతి. అమెరికాకు చెందిన ఈ ఆర్థిక రాజకీయవేత్త 19వ శతాబ్దపు ప్రగతిశీల సంస్కరణలకు తోద్పడిన రచనలు చేశాడు. 1879లో ఆయన ప్రచురించిన 'బీదరికము–ప్రగతి' (Poverty and Progress) అన్న పుస్తకం లక్షల కాపీలు అమ్ముడుబోయింది. టాల్స్టాయ్ఆ భావాలను అందిపుచ్చుకున్నాడు. వ్యవసాయ భూమిలో తాను పండించిన పంట మాత్రమే ఆ వ్యక్తి కుటుంబానికి స్వంతం. దాన్ని అతను, ఆ కుటుంబమూ అనుభవించాలి. అంతేకానీ ఆ భూమి అతని స్వంతం కారాదు. భూమి అనేది

మొత్తం సమాజానికి చెందినది. కనుక దాని క్రయవిక్రయాలపై సమకూరే ధనం, లాభం మొత్తం సమాజానికే చెందాలనే మౌలిక భావనపై ఆధారపడినదీ ఆర్థికతత్వం. 'పునరుజ్జీవం' నవలలోనే కాక ఆ తర్వాత చేసిన రచనలు, వ్యాసాలలో కూడా టాల్స్టాయ్ఈ నీతులూ బాగా (పచారం చేశాడు. టాల్స్టాయ్ మరణం తర్వాత ప్రచురింపబడ్డ రచన 'హజ్డీ మురాద్' (1912). ఇది ఒక తిరుగుబాటు నాయకుని కథ. రష్యన్లపై పోరాడుతాడు. అయితే, ఆ తర్వాత తన వ్యక్తిగత పగతీర్చుకోవటానికి తిరిగి ఆ రష్యన్లలతోనే అవమానకరమయిన, అసమానమైన సంధి షరతులకు లోబడిపోతాడు. 'విధిబలీయం', "చరిత్రముందు ఎంతటి వీరుడూ తలవొంచి తప్పుకోవలసిందే" అనే భావాలు మరోసారి ఈ రచనలో కూడా కనిపిస్తాయి. 1869లోని 'యుద్ధమూ–శాంతి'లో పిండదశలోవున్న ఇలాంటి భావాలు పరిపూర్ణంగా ఈ ఆఖరి రచనల్లో గోచరిస్తాయి.

టాల్స్టాయ్ 82 ఏళ్ళ జీవితంలో చివరి మూడు దశాబ్దాలు ఒక ఆధ్యాత్మిక అన్వేషణలోనే గడిచిపోయాయనవచ్చు. తన రచనల నిండా ఆ సామాజిక తాత్వికత, సత్యాన్వేషణ ఫలితాలే కానవస్తాయి. అందుకే ఆయన రచయితగా కన్నా కూడా ఒక తాత్విక ద్రవచనకర్తగా ఎక్కువ మందికి గుర్తుండిపోయాడు. "మానవ చైతన్యంలో సంభవించే అతిసూక్ష్మ పరివర్తనలను పరిశీలించి, విశ్లేషించి సాహిత్యంలో చిత్రించటమే టాల్స్టాయ్ విశిష్టత" అని అనేకమంది సాహిత్య విశ్లేషకుల అభిద్రాయం. ఒక సాధారణ రచయిత స్థూలంగా చిత్రించే అంతర్వేదనలను ఆయన సుక్ష్మాతిసూక్ష్మ శకలాలుగా విభజించి, ఒక్కొక్కదాన్ని పొరలు పొరలుగా విప్పుతూ వేదనాసంశీలతను బహుకోణాలలో చిత్రిస్తాడు.

ఒక సంఘటన లేక స్పందన ఎప్పుడూ ఒక అకస్మాత్తు గంతుగా ఎగిసిరాదు. అది అనేకానేక చిన్నచిన్న పరిణామాల సంయుక్త్రప్రభావం. అలాంటి అనేక స్పందనలు పరిమాణాత్మక దశనుచేరి ప్రవర్తనాపరివర్తనలు జరుగుతాయని టాల్స్టాయ్ భావిస్తాడు. అయన పరిశీలనా శక్తి, ఎదుటివాడి అంతస్సీమలలోకి చొచ్చుకునిపోయే స్వభావం అత్యంత తీక్షణమయినది. అది దైవంలా సర్వశక్తివంతమయినది. అది సంఘర్షణల కాలంలో తుఫానులా విజృంభించేది. ఆయన మలిదశలతో సంబంధంగల గోర్మీవంటి రచయితలు ఈ విషయాన్ని స్పష్టంగా చెబుతూ "సంభాషణల్లో ఆయన దృష్టి మనమీద

లేనట్లే వుంటుంది. మనకు అతీతంగా ఆయన దృష్టి మరెక్కడో వున్నట్లు అనిపిస్తుంది. కానీ అత్యవసరమైన విషయాన్ని ఆయన చటుక్కున పట్టుకుంటాడు" అంటారు. అంతేకాదు "ఆయన తీక్షణమైన (ప్రతివాదనలో మనం దగ్గమై పోతాం. మన అంతరంగాన్ని ఆయన ఎంత నిశితంగా పరిశీలిస్తాడంటే ఆయన ముందు కూర్చోవడానికే, మన లోపాలు బహిర్గతమై పోతున్నాయనే భావంతో సిగ్గపడతాం, ఇబ్బంది పడతాం" అని చెప్పేవారు. అందుకనే ఆయన చిత్రించిన పాత్రలలో అన్ని రక్తమాంసాలు, ఆ రచనల్లో అంతటి మానసిక సంశోధన, విశ్లేషణ కనిపిస్తాయి.

ఆకాలపు మరో అగ్రగణ్య రష్యన్ రచయిత దోస్తమోయస్కీ (1821–1881) టాల్స్టాయ్కంటే 30 సంవత్సరాల ముందే మరణించాడు. కానీ టాల్స్టాయ్ని అత్యంత గొప్ప నవలాకారునిగా కీర్తించాడు. గుస్తయేవ్ అనే రచయిత "ఎంత గొప్ప రచయిత... ఎంత గొప్ప మాససిక విశ్లేషకుడు..." అని కొనియాడాడు. ఇక ఆంతోని ఛెహూవ్ టాల్స్టాయ్ని తరచుగా కలుసుకునేవాడు. "టాల్స్టాయ్తుతో సమకాలీనంగా జీవించి పుండటం, ఆయన రచనలు సాగిస్తున్న కాలంలోనే మనమూ కలం కదిలించగలగడం నిజంగా చాలా ఆనంద్యపదమైన సందర్భం. రచయితలంగా మనం ఏమీ చేయలేక పోయినా ఆయన రచయితలందరి తరఫునా సాధించాడు. అందరికోసమూ సాధించాడు" అని తలకెత్తుకున్నాడు.

"టాల్స్టాయ్ నవల ఒక కళాకృతి మాత్రమే కాదు. అది జీవితభాగమే" అని ట్రిటీష్ సాహిత్య విమర్శకుడు మాథ్యూ అర్నాల్డ్ సమీక్షించాడు. ఆయన నవలలో వున్న విరివి, విస్తృతి, లోతు ఎంతమంది పూర్తిగా అవగాహన చేసుకున్నారన్నది స్రహ్నార్థకమే. అందుకనే కొందరు ఆ రచనల్లో మార్మికత ఎక్కువగా వుందనీ, నిర్మాణంలో తగినంత బిగింపులేదనీ, పగ్గాలులేని అశ్వంలా పరుగుతీస్తాయని విమర్శించారు. ప్రశంసలు, విమర్శలు అన్నింటినీ ఒక రేవుకు చేరుస్తూ జేమ్స్ జాయిస్ అన్న పలుకులు గమనార్హం. "టాల్స్టాయ్ రచన మందబుద్ధిది కాదు. తెలివితక్కువది కాదు. నాటకీయత లేదు. అలుపురాదు. పాండిత్యప్రదర్శన కానేకాదు. జీవన సంక్లిష్టతలను ఎత్తిపట్టిన కరదీపికలవి".

ه پېر د

తిత్మిక విధుల్లో జాల్స్టాయ్

టాల్స్టాయ్ ఎంత విశిష్టమైన రచయితో అంత విశిష్టమయిన తత్వవేత్త. ఆధ్యాత్మిక, ధార్మిక భావసంపన్నుడు. ఆధ్యాత్మికవాది అంటే ముక్కు మూసుకుని జనానికి దూరంగా బతికిన మునిపుంగవుడు కాదు. రణక్షేత్రాలలో, జన రణయాత్రలలో, ఆధిపత్యాలులేని ప్రపంచనిర్మాణం కోసం మానవాళి చేస్తున్న ప్రయత్నాలలో వారి ప్రయాణాలలో తోడుగా, చురుకుగా నడిచినవాడు. తనదైన మార్గాన్ని చూపించినవాడు. జాతుల హద్దులు, దేశాల సరిహద్దులు దాటి విశ్వమానవ కళ్యాణం కోరుకున్నవాడు. ప్రాచ్య, పాశ్చాత్య నాగరికతలను, సంస్మ్రతులను వరిశీలించి, నమీక్షించి తనదైన తాత్విక మార్గాన్ని ఒక మార్గదీవంగా వెలయించినవాడు. ఒక రాజవంశ కుటుంబంలో పుట్టి, భూస్వామిక పెత్తందారీ పద్దతులలో పెరిగి, సామాన్య (పజలకూ తనకూ చాలా అంతరం వుందనే భావంతో వుండేవాడు బాల్యంలో. యవ్వనం పొటమరించాక జూదం, తాగుడు, తిరుగుడు, మహిళా సంవర్కాలతో విలాసవంతమైన జీవితం గడిపాడు. చిన్నతనంలో మిగతావారిలానే ఆయన సనాతన సంప్రదాయ చర్చిలో చేరాడు కానీ ఆయనకు ఆ ఆధ్యాత్మికత వొంటపట్టలేదు. పైపెచ్చు అవిశ్వాసంతో అరాచకపు ప్రశన్నలు తలఎత్తేవి. కొన్నాళ్ళపాటు యుద్ధభూమిలో వీరవిహారం చేశాడు. ఆ జీవిత విధ్వంసం, హింసా, మానవ మరణాలు ఆయనను కలవరపెట్టాయి. గత కులాసా జీవితపు పొర వీడిపోయి, ఒక గంభీర దృష్టి ఏర్పడింది. విధిముందు మానవుడు ఎంతో అల్పుడు, మనిషి సాధించగలిగింది ఏదీ లేదు అనుకున్నాడు. జీవితాన్ని (శద్ధగా పరిశీలించి రచయితగా గొప్ప నవలలు రాశాడు. ఒక వంక రాస్తూపోతున్నా మరోవంక అనేక సంశయాలు బాధించేవి. సమాజంలోని విలువలపట్ల శంకలు మొదలయ్యాయి. జీవిత పరమార్ధం గురించిన అన్వేషణతో సంక్షోభ సమయం గడిపాడు.

"నిజానికి నేను రాస్తున్నది దబ్బులు చేసుకోవటానికే! ఏమి రాస్తేనేం? ఇవన్నీ అర్ధంలేని రాతలు. కుటుంబం కోసం, సౌఖ్యం కోసం, కీర్తికోసం రాస్తున్నవన్నీ పనికిమాలిన (పేలాపనలు. నేడో రేపో అన్నీ మరుగునపడి పోతాయి. అంతా మరిచిపోతారు. నా ఉనికే వుండదు. అలాంటప్పుడు వీటన్నింటికోసం నేనెందుకు ప్రాకులాడాలి! నేనెందుకు వీటిగురించి పట్టించుకోవాలి?" అనే కుంగుబాటుకు లోనయ్యాడు. అలాంటి దశలో ఆత్మహత్యకు కూడా పూనుకొన్నాడు. కానీ ఏదో వెలుగు తోచింది. ధార్మిక, ఆధాత్మిక భావాల ద్వారాలు తెరుచుకున్నాడు – మానవ సంస్మ్మతీవికాసంలో తల ఎత్తిన అనేక గొప్ప గ్రంధాలను చదివాడు. విభిన్న వాదాలను విన్నాడు. మోజెస్, మహమ్మద్, (క్రీస్తు, సోక్రటీస్ వంటి వాళ్ళ బోధనలు పరిశీలించాడు. భారతీయ తత్వశాస్త్రం చదివాడు. చైనా తాత్వికతను సమీక్షించాడు.

"గౌతమబుద్దని భావనలు ఆయనకు బాగా నచ్చాయి. "సిద్దార్దుడు ఒక పవి(తుదు" అని మిత్రులతో చెప్పేవాడు. కర్మగురించి తెలుసుకున్నాడు. వేదపుస్తకాలు పత్రికలు చదివేవాడు, రామాయణ, మహాభారత గాధల పరిచయం కూడా ఏర్పడింది. హిందూయిజం పట్ల ఆసక్తి ఏర్పడింది. శాకాహారిగా మారిపోయాడు" అని బ్రూన్ విల్కిస్స్ అనే సంస్మృత పండితుడు అంటాడు. క్రీు హిందుస్తాన్ జర్నల్ సంపాదకునితో సంపర్కం పెట్టుకున్నాడు. 'హిందువుకో లేఖ' పేర ఉత్తరాలు రాశాడు. కృష్ణుని భగవద్దీత రచనలను, వివేకానందుని రచనలను ఉల్లేఖించేవాడు. భారతస్వాతంత్ర పోరాటంలో మతనైతిక సూత్రాలకు ఇవ్వవలసిన ప్రాముఖ్యతను గురించి నొక్కిచెప్పాడు. చరిత్రగమనాన్ని విధి అదుపుచేస్తుంది (fate controls history) అనే భావం, మన గమ్యం ముందే నిర్దారించబడివుంటుంది. (destiny is predetermined)) అనే భావం బలపడింది. కానీ సామరస్యపూర్వకమైన నైతిక నీతిబద్దమయిన అస్తిత్వం కలిగి వుండాలని కోరుకున్నాడు. ఇలాంటి భావాలు ఆయన హిందువుల నుండి నేర్చుకున్నాడు. అలాగే బుద్ధనినుంచి మానవాళి శాంతియుతంగాను, సామరస్యంగాను, ఐక్యంగాను బతకాలి అనే కలను పంచుకున్నాడు. ఆదంబరాలను, విలాసాలను త్యజించడం నేర్చుకున్నాడు. "ఒక ఉరవడిలా, పెను ప్రవాహంలా తోసుకువస్తున్న జీవన ఘట్టాలన్నింటికీ, ఆ అనివార్యమైన పరివర్తనలకన్నింటికీ తలవంచి లొంగివుందాలి అనే భావం చైనానుంచి (తావో ఛి ఛింగ్ నుండి) స్వీకరించాడు. ఇలా కైస్తవ, హిందూ, బౌద్ధ, తావో భావాల నుండి, మ్రభావాల నుండి తనదైన స్వంతముద్ర గల ఆలోచనాధోరణిని

పెంచుకున్నాడు. "వివిధ సంస్మృతుల అంశాలను జీర్ణం చేసుకుని, తన విశిష్ట ధోరణిని సృష్టించుకున్నాడు" అని అజయ్ కమలాకరన్ అనే భారతీయ విశ్లేషకుడు సమీక్షిస్తాడు.

"జీవితం 'నూతిలో వున్న చెట్టుకొమ్మకు వేలాడుతున్న వాడి స్థితి'లాంటిది. పైన ఒక క్రూరమృగం. కిందబావిలో కాలసర్పం. ఇక పట్టుకున్న కొమ్మనేమో చిట్టెలుకలు కొరికివేస్తూన్నాయి. ఏ క్షణమైనా విరిగిపోవచ్చు. మరి ఆ కొమ్మకే జీవితానందం అనే తేనెపట్టు వుంది. ఇన్ని విపత్కర పరిస్థితుల మధ్య వ్యక్తి ఆ తేనెను ఎలా అందుకుంటాడు?" అని టాల్స్టాయ్ (ప్రశ్నించేవాడు. అన్వేషించేవాడు.

"నిరంతర ప్రయాణంలో ఈ జీవనచ్రకం నుంచి బయటపడటానికి వేరే దారి లేదు. ఈ జీవితంలో సత్యమనేది మరణం మాత్రమే. అయితే ఈ మృత్యువును గుర్తించటంతో, జీవితానికి అర్థం లేదనుకోవడం వల్ల జీవితానందం మనకు అందదు. మరి జీవించటానికి కారణం ఏమిటి?" అని ప్రత్నించాడు. ఈ ప్రత్నకు సమాధానం సైన్సులో దొరుకుతుందా? సైన్సు జ్ఞానం కలిగిస్తుంది కానీ అది మనిషికి ఆనందాన్ని అందివ్వలేదు. సుఖాన్ని కల్గిస్తుందేమోకానీ ఆనందానికి దారి తీయదు. "ఆనందాన్ని కల్గించే జ్ఞానం జీవిత పరమార్థాన్ని గురించిన జ్ఞానమే అవుతుంది. మరి అలాంటి జ్ఞానమంటూ ఏదీ లేదు. ఇదంతా అగమ్యగోచరంగా వుంది", అని మధనపడేవాడు.

జీవితానికి అర్థం లేదనే భావన పండితులను బాధించినంతగా పామరులను, జనసామాన్యాన్ని వేధించడంలేదని ఆయన గమనించాడు. దాంతో టాల్స్టాయ్త్ తన సంశయాల దుర్గమారణ్యం నుండి బయటపడటానికి సామాన్య జనంవైపు, కష్టజీపులవైపు దృష్టిసారించాడు. ప్రజలు ఈ పరమార్థాన్ని కనుగొన్నారేమోనని ఆయనకు అనిపించింది. ఎందుకంటే వాళ్ళు జీవనసౌఖ్యం నుండి (ఆనందం నుండి) జీవన పరమార్థం తెలుసుకోలేదు. కారణం వాళ్ళ జీవితాల్లో అసలు సుఖమనేదే లేదు. కానీ వాళ్ళు (తనలా) ఆత్మహత్యకు పూనుకోవటం లేదు. వాళ్ళు ఆత్మహత్యను మహా చెడ్డదిగా – నేరంగా భావిస్తారు, జీవించటమే తమ ధర్మంగా భావిస్తారు, అలా జీవిస్తారు, అని గుర్తించాడు. దాంతో "తార్మిక, బౌద్ధిక జ్ఞానంవల్ల ఈ అన్వేషణ ఫలించదు. కనుక తెలివితో, సమాధానాన్ని అతార్మిక జ్ఞానంతో సాధించాలి.

ఆ అతార్మిక జ్ఞానమే విశ్వాసం". అందుకే జనసామాన్యం నిస్సంకోచంగా బ్రతుకుతున్నారు అని భావించాడు.

"మనముందు రెండే వున్నాయి. ఒకటి తార్కికత, మరోటి విశ్వాసం. ఏదో ఒకటి ఎన్నుకోవాలి! తార్కికత వల్ల జీవితానికర్థం లేదని తేలుతోంది. విశ్వాసంవల్ల హేతువును విదనాదవలసి వస్తోంది. హేతువువల్ల దేనికీ అర్థంలేదని తేలుతున్నదంటే ఆ హేతువే అహేతుకం అని భావించాలి! విశ్వాసంవల్ల ఒక అర్థవంతమైన లక్ష్యాన్ని చేరుకుంటున్నాము అంటే ఈ అహేతుక విశ్వాసమే నిజానికి సహేతుకం" అని తీర్మానించుకున్నాడు టాల్స్టాయ్. అంతేకాదు, హేతుబద్ధమయిన ఆలోచన, శాస్త్రీయ జ్ఞానము, వాటివల్ల సమకూరిన తెలివితేటలు నీకు వాస్తవాలను తెలుపుతాయి. ఇవి ఒక నిర్దిష్టమైన దానిని మరో నిర్దిష్టమైన దానితోనే లంకె వేయగలుగుతాయి. 'ఈ జ్ఞానానికి ఒక నిర్దిష్ట రూపాన్ని ఒక అనంతరూపంతో కలిపి కుట్టగల శక్తిలేదు. కానీ విశ్వాసం, మూధత్వంగా అనిపించినా ఒక నిర్దిష్ట రూపాన్ని ఒక అనంత స్వరూపంలో ముడివేయగలుగుతుంది. నిర్దిష్ట (ఆత్మ) స్వరూపాన్ని, అనిర్దిష్ట, అనంత (పరమాత్మ) స్వరూపంలో సంగమింపజేస్తుంది. అందువల్ల ఆ సంగమం జీవితపరమార్థమై గోచరిస్తూంది. కైస్తవంలో వున్న ముఖ్యమైన అంశం ఇదే. సనాతన భారతీయ వేద విజ్ఞానానికి మూలం ఇదే. చైనీయుల విశ్వాసంలో బలం ఇదే' అని ఆయన అనుకున్నాడు. అందువల్ల ఎవరికైనా సరే విశ్వాసం వుండాలి!

విశ్వాసం అనేది జీవనశక్తి. జీవిత పరమార్థానికి చెందిన జ్ఞానం. ఒక మనిషి జీవించి వున్నాడంటే అతను ఏదో నమ్ముతున్నాడనే, దానిపట్ల విశ్వాసం కలిగిపున్నాడనే అర్థం. టాల్ స్టాయ్ అన్వేషణ ఈ సత్యంగా ఫలించింది. విశ్వాసమే సత్యంగా భావించాడు. ఆయనకు ఈ సత్యం దొరికింది మేధాపులనుంచో, పండితులనుంచో కాదు. ధనవంతులనుంచి అసలేకాదు. జీవనసమరంలో పడుతూలేస్తూ, నిలుస్తూ, గెలుస్తూ, ముందుకు సాగుతున్న కష్టజీవులనుంచి, బీదవారినుంచి. సాధారణ ప్రజలు తమ జీవితాలకు అద్దుతున్న పరిమళమే ఈ విశ్వాసం. "సాధారణ జీవితం–ధార్మిక విశ్వాసం" అనేవే జీవితంలో సాధించవలసిన వరమార్థంగా ఆయనకు గోచరమయింది.

1880 నుండి 1889 వరకు ఒక దశాబ్దకాలం ఇలా అధ్యయనం, విశ్లేషణ, అన్వేషణలో గడిచిపోయింది. 'నా ఒప్పుదల', 'నా విశ్వాసం', 'ఇప్పుడు మనమేం చేయాలి' అనే రచనలనిందా ఈ అన్వేషణ, విశ్లేషణ కానవస్తుంది. "జీవన పరమార్థం గురించి వివరించి, మానవుల ప్రవర్తనను నిర్దేశించే అత్యున్నత చట్టమే ధార్మికత" అని ఆయన అవగాహన చేసుకున్నాడు. శాంతి, అహింస అనేవి ఈ ధార్మికతకు మూలసూత్రాలు. రాచరికం అనేది ప్రజలమీద భరించలేనంత భారం కనుక ఈ రాజ్యం నశించిపోవాలి. (అనార్కీ). ప్రజలు బాధ్యతాయుతంగా, సహకార పద్ధతిలో సామరస్యంగా, సౌమనస్కులై జీవించాలని కోరుకున్నాడు. వ్యక్తిగత ఆస్తిని నిరసించాడు. వివాహవ్యవస్థను కూడా వృతిరేకించాడు. పవిత్రతను, బ్రహ్మచర్యాన్ని ఆరాధించాడు. ఒక సంచార సన్యాసిగా బతకాలని పరితపించాడు. "మానవాళి మీద ఆధిపత్యం వహిస్తూ, సర్వ అసమానతలకు కారణభూతమైన రాజ్యం నశించాల"ని తీ్రవంగా అభిలషించేవాడు. సహచర రచయితలముందు తన ఈ భావాలను చదివి వినిపించేవాడు. ఆ సమయంలో "ఆయన ఆపాదమస్తకం కదలిపోయేవాడ"నీ, "కళ్ళనీళ్ళతో, కంఠం రుద్ధమై పోయేద"నీ గోర్కీ అంటాడు. డ్రజలు న్యాయబద్ధంగా ఎక్కడ కదిలినా ఈయన స్పందించేవాడు. తన సహకారం, సానుతాపం ప్రకటించేవాడు.

1899 నుండి 1901 మధ్య చైనాలో బాక్స్ ర్ తిరుగుబాటు జరిగింది. ఇది రష్యాపై చైనా తిరుగుబాటు. విదేశీవ్యతిరేక, సామ్రాజ్యవాద వ్యతిరేక, క్రిష్టియన్ వ్యతిరేక లక్షణాలతో చైనీయులు చేసిన తిరుగుబాటు. రష్యన్, జర్మన్, అమెరికన్, జపాన్ సైన్యాలు చైనాలో సాగించిన అకృత్యాలను టాల్స్టాయ్ తీడ్రంగా ఖండించాడు. వాళ్ళుచేసిన దోపిడీలు, హత్యలు, మానభంగాలు, కైస్తవ దురాగతాలుగా అభివర్ణించాడు. చైనావారితో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు నడిపి వారిని సమర్ధించాడు. చైనా వ్యవసాయ దేశంగానే వుండాలనీ, జపాన్ పద్ధతిలో పారిశ్రామికీకరణ చెంది భ్రష్టు సంస్మ్మతికి లోను కాగూడదని సూచించేవాడు. అన్యాయం, క్రూరం, భయంకరం అని పొరుగు దేశాలపై రష్యా చక్రవర్తులు చేస్తున్న యుద్ధాలను తీడ్రంగా నిరసించేవాడు. ఈ క్రూరత్వాన్ని నిరసించటంలో ఆయనకు జాతీయవాదం కానీ,

దేశభక్తి కానీ అడ్డపడలేదు. నికోలాస్-2 చక్రవర్తి చర్యలను బహిరంగంగా (1902) విమర్శించాడు. ఈ భావాలతో చైనా మిత్రులకు లేఖలు పంపాడు. అప్పుడు చైనాలో పనిచేస్తున్న సోషలిస్టు అధ్యయన బృందంపై ఈయన ప్రభోదించిన అహింసామార్గం ప్రభావం కొంత వుండేది. చైనా తాత్వికుల రచనల నుంచి సేకరించి "చైనావారి జ్ఞాన సంపద" అనే తత్వశాస్త్ర గ్రంథమొకటి రాశాడు టాల్స్టాయ్.

టాల్స్టాయ్రాసిన హిందువులకో లేఖ'ను గాంధీ చదివాడు. అక్కడ ప్రస్తావించిన విషయాలెన్నో గాంధీని అమితంగా ఆకర్షించాయి. నాగరికత పేర ప్రచారమవుతున్న బూటకపు విజ్ఞానశాస్త్రాన్ని వృతిరేకించటం, బూటకపు మత భావనలను తిరస్కరించటం, అనైతిక పర్యవసానాలను అరికడుతుందని గాంధీ కూడా విశ్వసించాడు. దక్షిణాథ్రికాలోపున్న గాంధీ, టాల్స్టాయ్ కి ఈ అంశాలపై వివరణ కోరుతూ 1909లో ఒక ఉత్తరం రాశాడు. ఈ చర్చల ఫలితంగానే గాంధీ దక్షిణాథ్రికాలో ఒక సహకార క్షేతం (Tolstoy Farm) స్థాపించాడు. దాని భవిష్యత్ స్వరూపమే ఇండియాలో గాంధీ సేవాగ్రాం. "గాంధీ నాకు చాలా దగ్గరివాడు. మనకు ఆత్మీయుడు. నిట్రిధయాత్మక నిరోధమే (Passive Resistance) చాలా బలమైన ప్రతిఘటన అని ఆయన పూర్తిగా విశ్వసిస్తున్నాడు" అని టాల్స్టాయ్ అంటాడు. అహింస, నిట్రియాత్మక ప్రతిఘటన అనే భావాలు లావేషన్ (చైనా) నుంచి (క్రీ!)పూ!! రెండవ శతాబ్దంనాటి భారతీయ గ్రంథం 'తిరుక్కురల్' నుండి టాల్స్టాయ్ గ్రహించినట్లు పరిశోధకులు అంటున్నారు. 1870 నాటికే 'తిరుక్కురల్' జర్మనీ అనువాదం లభ్యమవుతున్న విషయం వారు ఎత్తి చూపుతున్నారు.

అలాగే (పౌధాన్ వంటి తత్వవేత్తల అరాజ్య భావనలను (సాధారణంగా వీరిని అరాచక వాదులంటాం) ప్రచారం చేసాడు. 1900లో అనార్కీమీద టాల్స్టాయ్ ఒక వ్యాసం రాస్తూ "ప్రస్తుత రాజ్యాలు, ప్రభుత్వాలు సాగిస్తున్న అమానుష హింసాకాండను మించిన హింస, రాజ్యంలేని (అరాజ్య) స్థితిలో వుండబోదు. అనార్కిస్టులు ప్రస్తుత వ్యవస్థను వ్యతిరేకించటం నూటికి నూరు శాతం సరి అయినది" అని రాశాడు. అయితే ఈ సామాజిక స్థితిని ఆచరణలో సాధించటానికి ఒక విప్లవం (హింసాయుత) అవసరమనేదాన్ని టాల్స్టాయ్అంగీకరించలేదు. అయినప్పటికీ ఆయా ఉద్యమాలకు

ఆయన తోద్పాటునిచ్చాడు. రహస్య కరప్రతాలను సరిచేయడం, పంచడం, ప్రచారం చేయడంలో వెనకడుగు వేయలేదు. పీటర్స్బర్గ్ నగరంలో ప్రచురించి పంచిన (1906) "తిరుగుబాటుదార్ల మాటలు" అనే పడ్రాలలో కూడా ఆయన హస్తం వుండేది.

వివిధ ప్రాంతాల ధార్మిక భావాలను ఇముద్చుకొంటూ, తనదైన అహింసాత్మక ప్రతిఘటనను ఆచరిస్తూ, లౌకిక ప్రపంచపు వ్యవహారాలలో చురుకైన పాత్ర వహిస్తూ, కష్టజీవుల పక్షాన నిలిచి, రాచరికాన్ని, అసమానతల సమాజాన్ని, సంప్రదాయం పేర జరుగుతున్న దౌష్ట్యాలను వ్యతిరేకిస్తూ, చైనా, భారత్వంటి దేశాల ప్రజల ఉద్యమాలను సమర్థిస్తూ, తాను సవ్యమనుకొన్న సలహాలనిస్తూ, సామాన్యుల స్వరాన్ని (వారి అంతర్దృష్టిని) తన తాత్విక భూమికగా జీవించిన టాల్స్టాయ్గాప్పు తాత్వికుడు. గౌప్పరచయిత. ఇప్పటికీ ఆయనను లోతుగా చదువవలసిన అవసరం వుంది.

"జీవితంనుండి దూరమైపోవడం వల్ల కాక జీవితాన్ని అవగతం చేసుకోవటం వల్లనే మనం సత్యం దర్శించిన వారమవుతాం".

ക^{്ക്}ക

మహోన్నత కథకుడు ఆంటన్ పోక్ట్ లో విశ్వే చేక్లో వ్

(జీవితకాలం: 29-1-1860 నుండి 15-7-1904 వరకు)

"ఆచరణకు నోచుకోని జ్ఞానం వ్యర్ధం"

-- ఛెహూవ్

"ఒక ఉమ్మడి ద్వేషం మనుషులను ఏకం చేసినంతగా, (పేమ, స్నేహం, గౌరవం అనేవి చేయజాలవు". - ఛెహూవ్

"జీవితంలో ఓటమిపొందే రోజులు చాలా ఉంటాయి. చెప్పలేని అసంతృప్తి ఎదురవుతుంది. వీటికి నీవు సిద్ధంగా ఉండాలి. నీ మార్గంలో అచంచలంగా సాగిపోవాలి."

-- చెహూవ్

ఆధునిక కథానికా శిల్పాజోర్యుడు ఆంటన్ ఛెకోంవ్ (1860-1904)

19వ శతాబ్దపు ఉత్తరార్థంలో రష్యాలో జన్మించి, కల్పనా సాహిత్యంలో, హాస్య ప్రహసనాలలో, ప్రత్యేకించి కథానికా రచనలో, అపూర్వ విన్నాణంతో, అనన్య ప్రతిభాసామర్థ్యాలతో రాణించి, ఈనాటికీ పొట్టికథల నిర్మాణ విశారదునిగా నీరాజనాలు అందుకుంటున్న రచయిత ఆంటన్ పోక్లలోవిచ్ ఛెకోవ్ (చెహూవ్).

"వైద్యం నా ధర్మపత్ని. సాహిత్యం నే వలచిన జవరాలు. నేను ఈ ఇద్దరి మధ్య తిరుగుతుంటాను" అని చెప్పుకున్న రచయిత. నాటక కర్తగానూ (ప్రత్యేక గుర్తింపు పొందినవాడు ఛెకోవ్. 'స్టెప్పీ', 'లేడీ విత్ ద దాగ్'వంటి కథలు, 'సీగల్', 'అంకుల్ వాన్యా'వంటి నాటకాల రచయితగా మానవ స్వభావంలోని లోతుపాతులను, దైనందిన కార్యకలాపాలలో, సామాన్య కార్యకలపాలలో వుండే (ప్రాముఖ్యతలను,

సంతోషానికీ, సంతాపానికి మధ్య వుండే సన్నని సరిహద్దు రేఖలను చిత్రించి చిరంజీవిగా మిగిలిపోయాడు.

1860 జనవరి 29న రష్యాలోని తగన్**రా**గ్ అనే చోట జన్మించాడు. తండ్రి పావెల్, తల్లి యార్ జీనియా. వాళ్లు సామాన్య కుటుంబీకులు. వాళ్ళకో కిరాణాదుకాణం వుండేది. ఆర్థిక ఈతి భాధలతో సతమతమవుతుండేవారు. తల్లి ఆధ్యాత్మిక భావాలున్న గృహిణి. తన ఆరుగురు పిల్లలను కూర్చోబెట్టుకుని, లాలిస్తూ, ఎన్నో కథలు చెబుతుండేది. అలా కథలు చెప్పదాన్ని ఆమె ఎంతో ఇష్టపడేది. ఛెకోవ్5కు బహుశా ఆ తల్లి లక్షణం అబ్బినట్లుంది. తండ్రి మాత్రం ఛెకోవ్ ను తమ దుకాణంలో పని చేయమని, పాఠశాల మానేయమని ఒత్తిడి చేస్తూండేవాడు. అలా ఛెకోవ్ బాల్యం తానే తరువాత చెప్పినట్లు 'ఒక బాధాకర జ్ఞాపకమే'. ఆ దశలో ఆయనకున్న ఏకైక ఓదార్పు తల్లిచెప్పిన కథలు కల్గించే సంతోషమే. వ్యాపారంలో దెబ్బతిన్న పావెల్ మరో కొత్త వృత్తిని వెతుకుతూ 1875లో కుటుంబాన్ని మాస్కోకు తరరించాడు. ఛెకోవ్ మాత్రం పాఠశాల చదువుకోసం తగన్**రాగ్**లోనే ఉండిపోయాడు. కుటుంబ ఆసరా లేకపోవదంతో చిన్నపిల్లలకు ట్యూషన్లు చెప్పి ఆ సంపాదనతో జీవించేవాదు. 1879లో ఛెకోవ్ చదువు పూర్తిచేసుకుని వచ్చేశాడు. అక్కడ వైద్య కళాశాలలో విద్యార్థిగా చేరాడు. మాస్కోలో 1884లో డాక్టరు పట్టా పుచ్చుకున్నాడు. అయితే కుటుంబపోషణ కోసం తండ్రి పడుతున్న బాధలు గమనించి తను కూడా ఏదయినా సంపాదించాలని భావించాడు. అందుకోసం అనేక చిన్న చిన్న కథలు, కల్పనలు రాసి స్థానిక పత్రికలకు పంపేవాదు. దాంతో కొంత ఆదాయం వచ్చేది.

పట్టాపుచ్చుకున్నాక వైద్య వృత్తిని ఆరంభించాడు. ఒకవంక వైద్యం చేస్తూనే, మరోవంక రచయితగా వందలాది కథలు రాశాడు. మొదటి నుంచీ ఆయన తన రచనల్లో వినోదాన్ని విషాదాన్ని కలగలిపిన ఒక విశిష్టమైన, తనదైన ఒక శైలిని అభివృద్ధి చేసుకున్నాడు. దాన్ని బాగా అభ్యాసం చేశాడు. 1887లో 'ఇవనోవ్', 1889లో 'పుడ్ డెమన్' వంటి నాటికలూ రాశాడు. చదువుకున్న, ఉన్నత తరగతి మనుషుల జీవితాల్లోని తిప్పలు, అనివార్యమయిన అసంతృప్తివంటి విషయాలపై రాసేవాడు. 1890ల తర్వాత ఆయనకు బాగా పేరుతెచ్చిన రచనలు వెలువడ్డాయి.

'వార్డ్ నంబర్ 6', 'లేడీ విత్ ద దాగ్' వంటి కథలు వచ్చాయి. ఇవి లోతైన పరిశీలనతో మానవ స్వభావంలోని సంక్లిష్టతలను చిట్రించాయి. సాధారణ అంశాలుగా కనిపించే వాటి వెనుకవున్న నిగూఢమైన అర్థాలనీ, ఆవేదనలనీ వివరించాడు. ఆయన పాత్రల సంవేదనలనీ, వాటి స్వభావాలనీ ప్రధానమైనవని భావించి వాటిని చక్కగా చిత్రికపట్టి చిట్రించేవాడు. కథ అనేది అంత ప్రాముఖ్యమైనదిగా ఆయన భావించలేదు – నరాలు తెగే ఉత్యంఠకానీ, వూహించని మలుపులుగానీ, నాటకీయ సన్నివేశాలుగానీ వుండవు. కథ చివరిలో, ఆయా పాత్రలు ఎదుర్కొన్న సమస్యలు పరిష్కారం అయిపోయినట్లుగానీ, కష్టాలు తీరిపోయి అంతా సుఖంగా వున్నారు వంటి సంప్రదాయ కథాకల్పనగానీ వుండదు. తమ చుట్టూవున్న పరిస్థితులలో మనుషుల అంతరంగాల్లో విరుచుకుపడే సంక్షోథం, సంఘర్వణ బలంగా చిత్రించేవాడు.

విప్లవపూర్వపు రష్యా జీవితాన్ని లోతుగా పరిశీలించి, మధించి, జీవన వాస్తవాలను నిజాయితీగా చిత్రించాడు. ఒక ప్రత్యేక కాలిక, ప్రాదేశిక జీవితాన్నే చిత్రించినా, అవి సర్వకాలీనంగా పరిణమించాయి. భౌతిక పరిస్థితులను మించి, వ్యక్తుల ప్రవర్తనలను శాసించే ఆంతరంగిక ఆకాంక్షలని, గూఢ ఉద్దేశాలను పొరలు విప్పి చూపించడం ఆయన విశిష్టత. కథలు, సంఘటనలు సాదాగా వుంటాయి. కథా నేపథ్యంలో సంవిధానంలో ఎలాంటి సంక్లిష్టతగానీ, అసంభావృతగానీ కనిపించవు. బహిరంగంగా కనిపిస్తున్న చిన్నచిన్న అంశాలను విశ్లేషిస్తూ రచనకు ఒక (ప్రత్యేక వాతావరణం కల్పిస్తాడు. ఆంతరంగికంగా జరుగుతున్న సంఘర్షణను పట్టుకుంటాడు. ఈ వాతావరణం, ఈ ప్రత్యేకత మనల్ని వెంటాడుతుంది. ఒక కవితలో వుండే చిక్కదనంలా అది మనకు పదేపదే గుర్తొస్తుంది. అలంకారాలు, ఆకర్షణీయమైన సాహిత్య మేజిక్కులు లేకుండా చాలా సాదాగా అనిపించే ఉత్భష్ట సాహిత్యశైలిని అభివృద్ధి చేశాడు (ఈ విషయంలో తెలుగు సాహిత్యంలో కొడవటిగంటి కుటుంబరావును (కొ.కు.) మనం పోల్చుకోవచ్చు. ఈ సామీప్యతవల్లే కొందరు కొ.కు.ను ఆంధ్రా ఛెకోవ్ అని అనేవారు).

19వ శతాబ్దపు రష్యన్ జీవిత సంక్లిష్టతను ఇంత బలంగా చిత్రించాడు కనుకనే, సాహిత్యంలో సామాజిక వాస్తవికతను ప్రతిబింబించిన ఉద్దండ రచయితగా ఈ నాటికీ డ్రశంసలు అందుకుంటున్నాడు ఛెకోవ్. ఎలా ఎలా ఆయన గుర్తింపు విస్తరిస్తూ పోయిందో, అలా అలా ఆయన మీద విమర్శ మేఘాలు కూడా కమ్ముకుంటూ వచ్చాయి. ఒక స్పష్టమయిన, నికరమయిన, స్థిరమైన సామాజిక, రాజకీయ దృక్పథం లేదనీ, పాఠకులకు ఒక దిశానిర్దేశం చేయగల చేవ అతని రచనలలో కొరవడిందనీ బలమైన విమర్శలు వచ్చాయి. అవి ఛెకోవ్ మ చికాకుపరిచాయి. ఇబ్బంది పెట్టాయి. నిజంగానే అతనికి ఏ రాజకీయాల పొడ అంటలేదు. డ్రత్యేకంగా ఒక తాత్విక దృక్పథాన్ని ఆయన అభిమానించినట్లుగానీ, స్వీకరించినట్టుగానీ అనిపించదు. అయితే తనపై విమర్శలకు జవాబుగా ఆయన తన వైఖరిని 1888లోనే స్పష్టంగా చెప్పాడు. "ఒక రచయిత లేక కళాకారుడు తన సాహిత్యం, కళల ద్వారా ఒక స్పష్టమయిన, తెలివైన దృక్పథం డ్రదర్శించాలని మీరు కోరుకోవటం సరి అయినదే. కానీ మీరు రెండు విషయాలను గందరగోళ పరుస్తున్నారు. ఒకటి, సమస్యను కూలంకషంగా, నిజాయితీగా పరిశీలించటం. రెండోది, ఆ సమస్యను పరిష్మరించటం. ఈ రెండింటిలో కళాకారునికి మొదటి అంశమే విధిగా నిర్వర్తించవలసిన కర్తవ్యం". అందువల్లనే మనకు ఆయన రచనల్లో ఎక్కడా సిద్ధంగావున్న పరిష్కారాలు లభించవు.

తన సాహిత్యం నుండి బుద్ధిజీవులు కోరుకుంటున్న లక్షణాలను అర్థం చేసుకుంటున్న కొద్దీ ఆయనకు ఒక రకం నిరాశ కలిగింది. 1890 కల్లా ఆయన ఈ నాగరిక, పట్టణజీవుల అంచనాలకు, డిమాంద్లకు దూరంగా జరిగిపోయాడు. మాస్కోకు ఆరువేల మైళ్ళ దూరంలో, సైబీరియా ప్రాంతపు ఆవలితీరంలో వున్న సఖాలిన్ ద్వీపానికి వెళ్ళాడు. ఇదో సుదీర్హ ప్రయాణం. పడవల మీద, బగ్గీల మీద, బండ్లమీద అనేక యాతనలతో సాగింది. (ఈ అనుభవం ఆ తర్వాత రాసిన 'ది కారేజి' అనే రచనలో కనిపిస్తుంది). ఆ లంకలోని ప్రజల జీవన స్థితిగతులు అధ్యయనం చేసి తిరిగివచ్చి ఒక పరిశోధనా పత్రం ప్రకటించాడు (1893–94). ఆ తర్వాత ఆయన యూరప్ పర్యటించి వచ్చాడు. తన కథలు ప్రచురించే ఒక పత్రికాధిపతి సుహోరిన్తో కలసి ఈ పర్యటన చేశాడు. ఈ స్నేహం ఛెకోవ్ ప్రతిష్టను దెబ్బతీసింది. ఆ పత్రిక రాజకీయంగా తిరోగామి పక్షం వహించటమే దీనికి కారణం. క్రమంగా ఛెకోవ్ రాజకీయంగా ఆ ప్రతిక అభిప్రాయాలతో విభేదించటంతో ఆయన ఆ సంబంధాన్ని హొదులుకున్నాడు.

సఖాలిన్ ద్వీవం పర్యటనకు ముందు, ఆ తరువాత కూడా ఛెకోవ్ ఒక నాటకకర్త కావటానికి చాలా (ప్రయత్నించాడు. 1888–89లలో నాలుగు అంకాల దీర్ఘనాటకం ఒకటి (Wood D'emons) రాశాడు. దాని (ప్రదర్శన ఏమాత్రం విజయవంతం కాలేదు. అయితే కాలక్రమంలో అదే నాటకం, అనేక మార్పులు, చేర్పులు, కత్తిరింపులు జరిగి చాలాకాలం తర్వాత 'అంకుల్ వాన్యా' అనే ఉత్తమ్మశేణి నాటకంగా స్థిరపడింది. ఇది 1897లో (ప్రచురింపబడింది. ఈ రచనా (ప్రక్రియను తీవ్రంగా అభ్యాసం చేస్తున్న క్రమంలో ఆయన కొన్ని మంచి ఏకాంక నాటికలు (వాశాడు. 'ది (ప్రపోజల్', 'ది వెడ్డింగ్', 'ద యానివర్సరీ' అనే నాటికలు వివాహం చుట్టూ తిరిగిన ఒక శృంఖలగా రూపొందాయి.

1891–92లో రష్యాలో ఒక తీవ్రమయిన కరువు సంభవించింది. ఆ సమయంలో ఆయన వైద్యునిగానూ, ఆరోగ్య సేవల నిర్వాహకునిగానూ అవిశ్రాంతంగా పని చేశాడు. పరిస్థితులు చక్కబడిన పిదప ఆయన మాస్కో నగరానికి 80 కి॥మీ॥ల దూరంలోవున్న మెలఖోహో అనే గ్రామ ప్రాంతానికి తన నివాసం మార్చుకున్నాడు. 1892 నుండి ఆరు సంవత్సరాలు ఆయన, వయోవృద్ధులయిన తల్లిదండ్రులు, అవివాహిత అయిన సోదరితోను కలసి అక్కడ జీవించాడు. గ్రామీణ వాతావరణంలో నివసించిన ఈ సమయంలో ఆయన సృజనాశక్తి వేయిరేకులతో విప్పారిందని చెప్పుకోవాలి! గ్రామీణ జీవితం ఇప్పుడాయన రచనలకు మూలధాతువుగా మారింది. ఆయనకు ఎంతో పేరు తెచ్చిన అనేక చిన్న కథలు, 'బటర్ ఫ్లై', 'నైబర్స్', 'బ్లాక్ మాంక్', 'మర్డర్' వంటివి ఈ సమయంలోనే రాశాడు. 1897లో రాసిన 'రైతులు' (Peasants) చాల ప్రసిద్ధిని పొందింది. ఒక కథాసూత్రం అంటూ లేకుండా, అనేక సంఘటనల సమావహంగా, వరుసగా రాసిన స్కెచ్లుకూడా చాలా జనాదరణ పొందాయి. ఈ రచనల్లో ఆయన రైతులను చాలా విభిన్నంగా దర్శించాడు. ప్రదర్శించాడు. అప్పటివరకు రష్యన్ రైతులు అంటే, సెంటిమెంట్లలో చిక్కుకుపోయిన, అనేక దురాగతాలకు బలైపోతున్న ఒక దయనీయమైన తెగ అనే భావంతో రాసేవారు. ఈ వర్ణనలకు భిన్నంగా ఛెకోవ్ రైతు కనిపిస్తాడు. రైతులతోపాటు, ఫ్యాక్టరీ యజమానులను, వ్యాపారవేత్తలను, మేధావులను, చదువుకున్న వాళ్ళను పాత్రలుగా

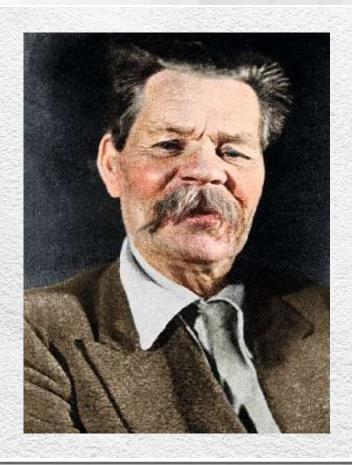
మలచి, భూస్వామ్యం కోరలనుండి తప్పుకొని అప్పుడే కొత్తగా అభివృద్ధి చెందుతున్న పెట్టబడిదారీ వ్యవస్థ ఆలోచనా విధానాలను ప్రతిబింబిస్తూ అనేక రచనలు చేశాడు.

1890ల నుంచీ కూడా నాటకరంగంతో తన ప్రయోగాలు ఆరంభించాడు ఛెకోవ్. ప్రఖ్యాత నాటక ప్రయోక్త స్టాన్స్ల్ వస్కీతో కలసి మాస్కో థియేటరులో పని చేశాడు. అలా వచ్చినవే 'సీగల్' (1895) 'అంకుల్ వాన్యా' (1897), 'త్రీ సిస్టర్స్' (1901) 'ఛెర్రీ ఆర్చర్డ్' (1904). ఈ నాలుగు నాటకాలతో ఛెకోవ్ నాటక కర్తగా కూడా చాల ప్రఖ్యాతి చెందాడు. "కళాకారుని పాత్ర వర్తమానాన్ని ప్రశ్నించటమే కానీ జవాబులు చెప్పటం కాదు" అనే ఛెకోవ్ అభిప్రాయాన్ని ఈ నాటకాలు బలంగా చూపిస్తాయి. ఇబ్సన్, ఛెకోవ్, స్పిండ్బర్గ్ త్రయాన్ని, ఆధునిక నాటకరంగ ప్రారంభకులుగా, తౌలి ప్రవక్తలుగా గుర్తిస్తారు. సంప్రదాయబద్ధంగా వస్తూన్న నాటకాన్ని, ప్రదర్శనలో అతినాటకీయతనీ (మెలోడ్రామాని) మార్చివేసి, బయటికి కనిపించని జీవితాన్ని చిత్రించాలని, ఆయన శ్రమించాడు. కళలో నిరాదంబరతనీ, వేదికమీద సత్యాన్ని ఆవిష్కరించటమే ఆధునిక నాటక(పక్రియ అంటాడు స్టాన్స్ల్ వస్కీ. దాని కనుగుణంగానే ఛెకోవ్ నాటకాలు వెలువద్దాయి. ఇద్దరూ కలసి చేసిన ఈ ప్రయోగాలలో ఛేకోవ్ మరింత ముందుకుసాగి నటుల హావభావ ప్రదర్శనలోగానీ, అసలు మొత్తం నాటక ప్రదర్శనలోగానీ, ఏవిధమైన బరువు, భారాలు పడకూడదనీ, నాటకం తేలికగా నిసర్ల సుందరంగా సాగాలనీ వాదించేవాడు. తను రాసినంత తేలికగా ప్రదర్శన వుండాలని కోరుకునేవాడు. "పైకి కనిపించని జీవిత వాస్తవికతను లోతుగా చిత్రించటమే నాటకానికి మూలం. అదే అసలు సారం. ఈ మూల లక్షణాన్ని డ్రపదర్శన ఆవిష్కరించగలగాలి! అది డ్రపదర్శనలో బాహ్యపు హంగులపై కాదు. థియేటర్లో కల్పించబడ్డ మానసిక స్థితిపై ఎక్కువగా ఆధారపడివుంటుంది" అనే భావనతో ఛెకోవ్ నాటకరంగ కృషి కొనసాగింది.

ఈ కృషి చేస్తున్న కాలంలోనే మాస్కో ఆర్ట్ థియేటర్లో నటిగావున్న వోల్గా నిప్పర్ అనే మహిళతో పరిచయం జరిగి, అది 1901లో పరిణయంగా మారింది. అయితే అప్పటికే అతనికి క్షయవ్యాధి సోకి, ఆరోగ్యం క్షీణించనారంభించింది. అందువల్ల ఆయన జర్మనీ వెళ్ళి బదెన్ వీలర్ శానిటోరియంలో వైద్యం చేయించుకుంటూనే 15 జూలై 1904న ప్రాణాలు కోల్పోయాడు. తన కాలపు గొప్ప సాహితీవేత్తగా పేరు పొందిన ఛెకోవ్ ప్రభావం తరువాతి తరాల రచయితలపై సైతం గాధంగా వుంది. జేమ్స్ జాయిస్, ఎర్నెస్ట్ హెమింగ్ వే వంటి రచయితలు తమ పై వున్న ఛెకోవ్ ప్రభావం గురించి గర్వంగా చెప్పుకున్నారు. "ఛెకోవ్ రష్యన్ సాహిత్యంలో చాలా విలువైన కొత్త అంశాలు ప్రవేశపెట్టాడు" అని జేమ్స్ జాయిస్ అంటాడు. "సంప్రదాయ సాహిత్య మార్గం నుంచి ఛెకోవ్ వైదొలగడం, మరోకొత్త మార్గంలో రచించటం మొత్తం సాహిత్యంలోనే ఒక ప్రధాన ఘట్టం" అంటాడు జాన్ ముర్రే. "రచనలో అత్యున్నత (శేణిని సాధించిన రచనల్లో ఛెకోవ్ కథలు ప్రథమస్థానంలో నిలుస్తాయి" అని అబ్జర్వర్ పత్రిక 2001లోను, "ఇప్పటివరకు వచ్చిన కథకులందరిలో మహోన్నత స్థానం చెకోవ్దిని" అని గార్డియన్ పత్రిక 2004లోను కూడా ప్రస్తుతించాయంటే అధునిక కథానికా పితామహునిగా ఆయన స్థానం (19వ శతాబ్దపు ఉత్తరార్థంలో) ఏమిటో అర్థం అవుతుంది. రష్యన్ సమాజానికి ఒక సాహిత్య ముకురంగా ఆయన రచనలు నిలిచివున్నాయి.

@#*****

అగ్రగణ్య నవలారచయిత, డ్రామికవర్గ చైతన్యవాణి మాక్కమ్ గ్రోర్కి

"పని ఆహ్లాదకరమైనదైతే జీవితం ఆనందకరం. అదే పని తప్పనిసరి విధిగా మారితే ఆ జీవితం బానిసత్వం". - గోర్మీ

"గతం అనే వాహనంలో (పయాణించితే, నువ్వు ఎక్కడికీ చేరుకోలేవు". - మాక్సిమ్ గోర్కీ

"మేధావులను బూర్జువా వర్గం తాము ధరించే తాత్విక మత భావనలనే వస్తాలపై తెల్లదారాలతో బుటాలు కుట్టడంలో నిమగ్నం చేసి ఉంచారు. వాస్తవానికి ఆ బట్టలు చాలా పాతవి, (శామిక ప్రజల రక్తపు మరకలతో తడిసి అశుభంగా ఉన్నవి. " – గోర్మీ.

సాహిత్యంలో 'సామ్యవొద వొస్తవికత' రూపకర్త **మాక్సింగోల్కి** (1868-1936)

సామ్యవాద వాస్తవికతను సాహిత్యంలో ఒక పంథాగా ప్రవేశపెట్టిన గొప్ప సాహితీవేత్త, ప్రజా విప్లవోద్యమాలలో పాలుపంచుకున్న చురుకైన కార్యకర్త, నోబెల్ సాహిత్య అవార్డుకోసం ఐదుసార్లు ప్రతిపాదించబడ్డ ప్రతిభామూర్తి, రష్యన్ విప్లవ సాహిత్య మకుటమణిలా భాసించే 'అమ్మ' సృష్టికర్త, ప్రపంచవ్యాప్తంగా కోట్లాది పాఠకులను కమ్యూనిజంవైపు ఆకర్షించిన సాహిత్య సృష్టికర్త, స్ఫూర్తి ప్రదాత మాక్సిం గోర్కీ అయన అసలు పేరు అలెక్సీ మాక్సిమోవిచ్ పెష్కోవ్. 1868 మార్చి 28 (పాత క్యాలెండర్ ప్రకారం మార్చి 16)న రష్యాలో ఓల్గా, ఓకా నదుల సంగమ స్థానంలోని నిజిని నొవగొరొద్ అనే ప్రాంతంలో జన్మించాడు. 1936 జూన్ 14న మాస్కోలో మరణించాడు. నిండా డెభ్బయి ఏళ్ళు కూడా జీవించలేదు. కానీ ఇన్ని దశాబ్దాలుగా తన సాహిత్యం ద్వారా నజీవంగా పుండిపోయాడు. ఎందరో

సాహిత్యకారులకు, సామాన్య పాఠకులకు దారిదీపంలా మార్గం చూపిస్తున్నాడు. లియో టాల్స్టాయ్, ఆంటన్ ఛెహోవ్ల సహపంక్తిలో వెలుగొందు తున్నాడు.

"అన్నింటిలోకి చాల కష్టమయినది నిజం చెప్పటం. వ్యక్తుల, సమూహాల, వర్గాల లేక దేశాల (జాతుల) ప్రయోజనాలకు ముడిపడిలేని స్వచ్ఛమయిన సత్యమంటూ ఒకటుంటే అది చెప్పటం చాల కష్టతరమయినది. అలాంటి సత్యం కళాభిరుచి లేనివారికి అనుకూలమైనదీ కాదు. ఆమోదయోగ్యమైనదీ కాదు"

– గోర్కీ.

గోర్శీ తండ్రి సాధారణ వ్యడంగిగాను, నౌకల ఏజెంటుగాను పని చేసేవాడు. గోర్కికి నాలుగు సంవత్సరాలు నిండీనిండకముందే ఆయన చనిపోయాడు. తల్లి మరో వివాహం చేసుకొని వెళ్ళిపోయింది. ఇక గోర్కీ అమ్మమ్మగారింట్లో పెరిగాడు. అదీ సాధారణ కుటుంబమే. తాతగారు చదువు చెప్పించలేకపోయారు. ఎనిమిదేళ్ళ పాలబుగ్గల పసితనంనుంచే తన పొట్ట తానే పోషించుకోవలసి వచ్చింది గోర్మీకి. దొరికిన పనల్లా చేసేవాడు. చెప్పులు కుట్టడం, చిత్రకారులకు బ్రష్్లు, రంగులు అందించటం, ఓడల్లో పాత్రలు తోమటం, వంటవాళ్ళకు సహాయం చేయటం, ఇలా ఏది దొరికితే అది. ఒక వంటమాస్టరు స్రోత్సాహంతో చదువుకోవడం మొదలెట్టి, దాన్ని ఎంతో ఇష్టంగా అభ్యాసం చేశాదు. జీవితాంతం కొనసాగించాడు. యజమానుల తిట్లు, వారి చేతుల్లో చావుదెబ్బలు, రోజుల తరబడి పస్తులు, చిరిగిపోయిన దుస్తులతో దైన్యమయిన బాల్యజీవితం గడిపాడు. రష్యన్ల జీవితంలోని ఈ దారిద్రు కఠోరత, అట్టదుగు జీవన వాస్తవికత భవిష్యత్తులో ఆయన చేసిన అజరామరమయిన రచనలకు ఒక అఖందమైన వాస్తవాల గనిలా ఉపయోగపడింది. ఈ జీవిత అనుభవమే ప్రజల ఆరాటాలను పోరాటాలను, సందిగ్గాలను, తెగింపును, ముందుచూపును, వారి యాతనలను, జీవన యాత్రలను, సంవేదనలను, సమరాలను చిత్రించటంలో వాస్తవికతా పునాదిని నమకూర్చాయి. వాస్తవాన్ని సామ్యవాద వాస్తవికతగా తీర్చిదిద్దదంలో ఆయనకు తార్కిక సంపదను, తాత్విక భూమికను అందించాయి.

తన జీవితవు తొలి అడుగుల్లో ఎదుర్కొన్న జీవనక్షారం, చేదుతనం చిత్రించటానికే ఆయన పేరు గోర్కీ (అంటే చేదు అని అర్థం) అని పెట్టుకున్నాదని అనుకోవచ్చు. యవ్వనారంభం వరకు 20 ఏళ్ళపాటు ఇలాంటి జీవితమే గడిపాడు. ఖజాన్ ప్రాంతపు బేకరీల్లోనూ, ఆ పట్టణ రేవులోను, రాత్రిళ్ళు కాపలాదారుగాను వనిచేస్తున్న క్రమంలో అప్పుడు రష్యాలో క్రమంగా విస్తరిస్తూన్న విప్లవభావ సంచలనంతో పరిచయం ఏర్పడింది. ఆనాటి ప్రజాస్వామ్య ఉద్యమకారులు రైతులను మహోన్నత మానవులుగా, ఆదర్శవంతంగా అనేక ఊహాపోహలతో చిత్రించేవారు. అది వాస్తవిక దృక్పథం కాదని గోర్మీ దాన్ని ఆమోదించేవాడు కాదు. నిరాశామయ, దుస్సహ పరిస్థితులలో గోర్మీ ఒకసారి ఆత్మహత్యాపయత్నం కూడా చేశాడు. అయితే ఆ కుంగుబాటునుంచి, దిగులునుంచి బయటపడి దేశసంచారం మొదలెట్టాడు. దక్షిణ రష్యా దేశమంతా, చేతికందిన పనులు చేసుకుంటూ దేశదిమ్మరిలా తిరిగాడు. ఆ దశలోనే రచయితగా అక్షరాలు దిద్దుకున్నాడు. అడుగుస్థాయి ప్రజల కష్టభూయిష్ట జీవితాన్ని, పరాభవాల్ని, పరాజయాలనీ, వాళ్ళలో పెరిగిపోతున్న క్రౌర్యాన్ని, హింసాప్రవృత్తిని వాటి అడుగునపడి కనిపించని వారి మానవతా తేజాన్ని దగ్గరగా పరిశీలించి కథనాలుగా చిత్రించనారంభించాడు.

1890లో కొరెలెంకో అనే రచయిత పరిచయంతో "మేకర్ ఛుద్రా" అనే చిన్న కథ ప్రచురణ జరిగింది. 1895 వరకు అనేక వార్తాచిత్రాలవంటి కథలు, కబుర్లు రాశాడు. సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్ జర్నల్లో వచ్చిన 'చలకాష్' అనే రచనతో బాగా గుర్తింపు దొరికింది. ఆ తొలి రచనలలోనే కల్పనా కథల గర్భంలో ఆయన వాస్తవికతా బీజాలు పెంచడం మొదలెట్టాడు. తన జీవితంలో అనుభవించిన అనేక ఘటనలు, ఎదురుపడ్డ అనేకమంది మనుషులను రక్తమాంసాలతో సాహిత్యంలోకి తెచ్చాడు. వారిపట్ల సానుభూతి, వారితో తన సారూప్యతను చిత్రిస్తూ ఆరంభించిన ఈ సాహిత్య ప్రస్థానం ఇక జీవితాంతం కొనసాగింది.

1896లో ఎక్తరీనా పావ్లోవ్ అనే మహిళను పెండ్లి చేసుకున్నాడు. 1897లో మాక్సిం జన్మించాడు. 1899లో "26గురు మగవాళ్ళు–ఒక మహిళ" అనే కథ వెలువరించాడు. డ్రామికుల స్వేదంతో తడిసిన ఒక బేకరి కథ ఆయన అత్యుత్తమ కథల్లో ఒకటిగా గుర్తింపు పొందింది. 1899నుండి ఆయన ఎక్కువగా సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్ నగరంలో జీవించాడు. అప్పటికే తాను బాగా చదివిన జ్యూయిష్

ఋషితుల్యుడు హిల్లెల్ (Hillel the elder) ప్రభావం గోర్కీ మీద ప్రబలంగా వుండేది. 1916లో ఒక ఇంటర్వ్యూలో ఈ విషయం చెబుతూ "నా యవ్వనారంభపు రోజులలో హిల్లెల్ను బాగా చదివాను. 'నీ కోసం నువ్వు నిలబడకపోతే, నీ కోసం ఇంకెవ్వరు నిలబడతారు? నువ్వు నీ కోసం మాత్రమే అయితే మరి నీతో ఇంకెవరు వుంటారు?' అన్న హిల్లెల్ బోధనల అంతరార్ధం నన్ను బాగా కుదిపివేసింది. ఆలోచింపజేసింది. ఆమాటలే నా జీవితానికి ఒక మార్గం చూపాయి. అయితే నేను నడిచిన ఆ మార్గం సులభమయింది కాదు. సాఫీగా సాగిందీ కాదు. అయితే జ్యూయిష్ జ్ఞానం మానవీయమయినది. సార్వజనీనమైనది. అది అనుశృతంగా, అచిరకాలంనుండీ ప్రవహిస్తూన్న సంస్మృతీధార అవటంకాదు దాని విశిష్టత. ఆ జ్ఞానంలో సాంద్రంగావున్న మానవత వల్ల, మానవుణ్ణి మహానీయునిగా గౌరవించే దృష్టి వల్ల, అది నాకు ఆదర్శప్రాయమైనది" అని అన్నాదు.

1898లో ఛెహూవ్ను, 1900లో టాల్స్టాయ్వంటి సాహిత్యవేత్తలను కలుసుకున్నాడు. 1900 సంవత్సరంకల్లా ఆయన అడుగు తరగతి ప్రజల సాంస్మృతిక రాజకీయవాణిగా మారిపోయాడు. సోషల్ డెమోక్రటిక్ ఉద్యమకారులతో కలిసి నడిచాడు. ఈ ఉద్యమాల ఆచరణలో ఆయన మానవుల అంతర్గత శక్తిసామర్ధ్యాలు, నిద్రాణంగా వున్న మానవత్వపు విలువలు, సామాజిక దౌష్ట్రానికి గురి అయి రగిలిపోతున్న వారి అసంతృప్తి జ్వాలలు, వారి ఆశనిరాశలు, నమ్మకం, అపనమ్మకం, అత్మక్షతి, ఆత్మసమర్ధన అనే ద్వంద్వాల మధ్య చిక్కుకుపోయిన వారి మనోస్థితిని బాగా అర్థం చేసుకున్నాడు. దాన్ని తన సాహిత్యమంతా విరజిమ్మాడు. జారు ప్రభుత్వాన్ని బాహాటంగా విమర్శించాడు. బహిరంగంగా ఎదిరించాడు. 1901లో ఆయన రాసిన ఒక విప్లవగీతం ప్రచురించిన 'లైఫ్' (Life) అనే పత్రికను అణచివేశారు. ఆయనను అరెస్టు చేశారు. విడుదల అయిన తర్వాత ఆయన (కిమియా సముద్రప్రాంతం చేరుకున్నాడు. అ కాలపు రచయితలతో, సాహిత్యకారులతో, విప్లవకారులతో పరిచయం చేసుకున్నాడు, స్నేహసంబంధాలు స్థిరపరుచుకున్నాడు. ఆంధ్రీవా అనే ఒక నటితో పరిచయం రెండవ వివాహానికి దారి తీసింది.

1902లోనే ఆయనకు లెనిన్తో పరిచయం ఏర్పడింది. ఆ తరువాత రోజుల్లో వారిద్దరూ మంచి స్నేహితులుగా, ఉద్యమ సహచరులుగా కలిసి నడిచారు. దీక్షాదక్షుడై సాగిస్తూన్న ఈ కృషివల్ల ఆయన పేరు ప్రఖ్యాతులు ఇనుమడించాయి. ఆయన రష్యన్ సైన్స్ & ఆర్ట్ అకాడమీకి గౌరవసభ్యునిగా ఎన్నికయ్యాడు. అయితే రాజకీయ కారణాలు చూపించి జారు చక్రవర్తి ఆ ఎన్నికను రద్దు చేశాడు. ఈ రద్దుకు నిరసనగా ఛెహోవ్, కొరెలెంకో (రచయితలు) ఈ అకాడమీని విడిచిపెట్టేశారు. 1900–1905 మధ్య చేసిన రచనలు ఎంతో ఆత్మవిశ్వాసంతోను, పరిపూర్ణ ఆశావహ దృక్పథంతోను పుండేవి. ప్రతిపక్షాల ఆందోళనలలో తరుచుగాను, పూర్తిగాను పాల్గొనేవాడు. ఈ కాలంలో అరెస్టులు అలవాటుగా మారిపోయాయి.

నాటకకర్తగా, రచయితగా కూడా బాగా ప్రాచుర్యంలోకి వచ్చాడు. మాస్కో థియేటర్ కార్యక్రమాలలో పాల్గొనేవాడు. అయితే 1904లో ఈయన రాసిన Summer Folk (వేసవిలో జానపదులు) అనే నాటకాన్ని ఆ కాలపు ప్రసిద్ధనాటక డ్రుయోక్త నెమరోవింఛ్ దాన్ ఛెంకో, "ఈ నాటకం రూపంలేనిది, స్వరూపం లేనిది, ఉత్త ముడిసరుకు, దీనికి సరిఅయిన భూమిక కూడా లేదు" అని విమర్శించాడు. ఆ వివాదం, దృక్పథాల వైరుధ్యంవల్ల గోర్కీ మాస్కో థియేటర్ను హొదిలివేసి తన స్పగ్రామం నిజ్ని నొవొగొరోద్ చేరుకున్నాడు. ప్రఖ్యాత నటుడు, ఆధునిక నాటక డ్రుయోక్త స్టాన్స్ల్ లవస్మీతో కలసి ఒక సాంస్మృతిక సంస్థను స్థాపించాడు. స్థానిక, ప్రాంతీయ, ప్రజానాటకరంగ వి కాసానికి ఈ సంస్థ ఒక వేదికగా మారుతుందనే ఆశతో కృషి చేశారు. అయితే వీళ్ళు ప్రదర్శించబూనిన ప్రతి నాటికను, నాటకాన్ని అధికారులు నిషేధిస్తూపోవటంతో, సంస్థను మూసివేయవలసి వచ్చింది. విజయం సాధించిన నాటకకర్త, రచయిత, సంపాదకుడు కావటంతో గోర్కీ ఆదాయం పెరుగుతూవచ్చింది. తన సంపాదనతో ఆయన రష్యన్ సోషల్ డెమోక్రటిక్ లేబర్ పార్టీ (RSDLP)కి ఆర్థికంగా తోడ్పడేవాడు. పౌరహక్కుల, సామాజిక సంస్కరణల విషయంలో అధికారులు, ప్రభుత్వ వర్గాలతో చర్చించటం, వారికి సమస్యలపై నివేదించటం జరిగేది.

1903నుండి ఆయన కొంతమేరకే బోల్న్విక్ పక్షంతో వుండేవాడు. కానీ 1905 జనవరి (రక్తపాతమైన ఆదివారం) ఐదున 500 మందిపై జరిగిన హత్యాకాండ ఆయనను పూర్తిగా మార్చివేసింది. సెయింట్ పీటర్స్బర్గ్ నగరంలో ఆ ఆదివారం సంస్కరణల ఆవశ్యకతను చాటుతూ చక్రవర్తికి తమ కోర్కెల పత్రం సమర్పించడానికి ఊరేగింపుగా వచ్చిన రైతులు, కార్యకర్తలను వింటర్ పాలెస్ ముందు దారుణంగా చంపివేయడం ఆయనను పూర్తిగా కలచివేసింది. మరింత మౌలిక ఆలోచనలవైపు, విప్లవపంథా వైపు నడిచే (పేరేపణ కలిగించింది. అప్పటినుంచి బోల్ష్ విక్కులతో (లెనిస్, బాగ్దో నోవ్ల పక్షంతో) ఆయన పూర్తిగా ఏకీభవించాడు. ఈ సమయంలో ఆయన అత్యంత ప్రభావవంతమయిన, రాజకీయ చైతన్యపూరితమైన రచనలు సాగించాడు. 1902లో వచ్చిన Lower Depths (అగాధాల లోతులు) ఈ రకం రచనలకు ఒక వరవడినిచ్చింది.

సాహిత్యాన్ని ఆయన కేవలం ఒక కళాత్మక [ప్రక్రియగాకన్నా ఈ ప్రపంచాన్ని మార్చే, మార్పువైపు నడిపించే, నైతిక, రాజకీయ బాధ్యతగా పరిగణించాడు. అయితే ఇప్పటికే ఆయన చేయితిరిగిన నిపుణుడిగా మారాడన్నది వాస్తవం. ఆ నైపుణ్యాన్ని సాధించటానికి ఆయన ఎంతో అభ్యాసం చేశాడన్నది కూడా మనం గమనించాలి. అధోజగత్ సహొదరుల గాధల్ని, సామాజికంగా బాహ్యవలయాలకు విసిరి వేయబడ్డ వాళ్ళ జీవితాలను ఒక బాధ్యతగానే ఆయన చిత్రించాడు. 1905 విప్లవ ఘటనలతో ఆయన మరోమారు అరెస్టు అయ్యాడు. పీటర్ పాల్ ఫోర్టులో ఖైదు చేశారు. (రష్యా యాత్రలో ఈ కోటను చూడటం ఒక స్ఫూర్తిదాయకమైన అనుభూతి). ఈ సారి గోర్కీ అరెస్టుపట్ల విస్తృతంగా నిరసన వ్యక్తమయ్యింది. యూరప్లోని డ్రముఖులు, భౌతిక, రసాయన శాస్త్రాల్లో రెండుసార్లు నోబెల్ బహుమతి పొందిన మేడం క్యూరీ, డ్రపంచఖ్యాతి పొందిన శిల్పకారుడు అగస్టారోడిన్, (ఫెంచ్కవీ, రచయిత అనతోల్ ఫ్రాన్సు వంటివారు ఎందరో తమ నిరసన గళం వినిపించారు. దాంతో ఆయన జెలునుండి విదుదల పొందాడు.

1905 విప్లవస్థితి మీదనే ఆయన 'సూర్య సంతానం' (Children of the Sun) అనే నాటకం రచించాడు. అయితే అది చూడటానికి 1862లో వ్యాపించిన కలరా మహమ్మారివల్ల ధ్వంసమైన జీవితగాధ అనిపిస్తుంది కానీ అది సమకాలీన విప్లవస్థితి, పరిస్థితి గురించే అని తెలుస్తూనే వుంటుంది. 1906లో ఆయన పార్టీ ఫండ్ వసూలు కోసమని కొంతకాలం అమెరికా వెళ్ళాడు. అక్కడి 'అదిరోండక్'

పర్వత(కేణుల వద్దనున్న కాలంలోనే తన ప్రఖ్యాత నవల 'అమ్మ'ను తీర్చిదిద్దాడు. తన భార్యతో కాకుండా జవరాలితో అమెరికా వెళ్ళటం కొంత వివాదానికి పుకార్లకీ దారితీసింది. న్యూయార్క్ సమాజం గోర్కీని పాక్షికంగా వెలివేసింది. బూర్మవా సమాజంలోని ద్వందరీతులపట్ల ఆయనలో అసమ్మతి పెరిగింది. అయితే అదే సమయంలో వారు నిర్మొహమాటంగా తమ అభిప్రాయాలు ప్రకటించడంవల్ల వారిపట్ల గౌరవమూ కలిగింది. ఇలాంటి అనేక భావాలతో The City of Yellow Devil (పసుప్పచ్చని దయ్యపు నగరం) అని తన న్యూయార్క్ పర్యటన అనుభవాలను గ్రంథస్తం చేశాడు.

1906 నుండి 1913 వరకు ఆయన ఇటలీలోని కాట్రీ దీవులలో రాజకీయ ప్రవాసిగా జీవించాడు. రష్యాలో రోజురోజుకీ పెరిగిపోతున్న నిర్బంధం, అణచివేతలను తప్పించుకోవటం ఒక కారణమైతే, అప్పటికే తనను క్రమక్రమంగా కబళించేస్తున్న క్షయవ్యాధినుండి సంరక్షించుకోవటం మరోకారణం. ఈ ప్రవాస జీవితంలో వున్నపుడు అనేకమంది రష్యన్ ప్రముఖలతో ఆయన తన సంబంధాలను కొనసాగించాడు. లెనిన్వంటి నాయకులతో ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు నడిచేవి. లూనా ఛార్స్కీ తదితరులతో కలిసి, సోషలిస్టు దృక్పథంతో వివరిస్తూ రష్యన్ చరిత్ర సర్వస్వాన్ని (Encyclopedia) తయారుచేశాడు.

1907లో లండన్లో RSDWP 5వ వార్షికోత్సవంలో పాల్గొన్నాడు. అక్కడ లెనిన్ను కలిశాడు. గోర్కీ బహిరంగంగా చేసే కొన్ని ట్రకటనలు, కొన్ని అభిద్రాయాలు మార్మిస్టు సహచరులకు కొంత చికాకు కలిగించేవి. గోర్కీ వ్యవస్థీకృతమైన మతాలను, మతశాఖలను నిస్సంశయంగా ఖండించాడు. బహుశా మరే సోవియట్ రచయితా చేయనంత విస్తృతంగా దైవం, మతం, చర్చివంటి వ్యవస్థలను తూర్పారబట్టాడు. మోజెస్ – (క్రీస్తు – అల్లాలు ట్రవేశపెట్టిన మతభావనలను ఆయన వ్యతిరేకించాడు. కానీ గోర్కీ అభిద్రాయాలు పూర్తిగా భౌతికమైనవి అని చెప్పలేము. మతంపై మార్ము అభిద్రాయాలు కూడా గోర్కినీ పూర్తిగా సంతృప్తి పరచలేదు. తన స్వంత అన్వేషణ కొనసాగించాడు.

"నన్ను కుదురుగా కూర్చోనివ్వని గాధ ఆసక్తి, అనేక విషయాలపట్ల ఆతృత నన్ను వశపరుచుకుంది. అన్నింటిని గురించీ, అతి తక్కువ కాలంలో తెలుసుకోవాలనే విపరీతమైన దాహం నాది. నా వ్యక్తిత్వంలోని ఈ కోణమే నేను ఏ హెక్క అంశానికో అంకితమై కృషిసలపకుండా చేసింది. ఈ తీరని దాహం నన్ను జీవితాంతం వెన్నాడింది". అని గోర్కీ స్వయంగా చెప్పుకున్నాడు.

''మతమనేది ఒక జాగృతి. మనిషి అంతరంగాన్ని విశ్వాంతరాళంతో అనుసంధానించే సామరస్య పూర్వక జీవబంధం. ప్రతిమనిషిలో అంతర్లీనంగా సంచరించే భావనాస్రవంతి. ఈ జగత్తుతో సంయోగం చెందాలనే ఆపేక్ష"గా ఆయన మతాన్ని, దైవాన్ని పునర్నిర్మించాలని భావించాడు. దైవ నిర్మాణం అనే భావనను ఆయన ప్రతిపాదించాడు. ఆధ్యాత్మిక మార్మిక శక్తిని విప్లవానికి అనుసంధానం చేయటమే తన డ్రుధాన ఉద్దేశం అన్నాడు. మానవజాతులలో దైవభావం ఎంతోకాలంగా పాతుకొనిపోయి వుంది. ఒక సంభ్రమం, ఒక ఆసక్తి, ఒక భరోసా, మనిషిని కష్టాల నుంచి విముక్తి చేస్తుందనే నమ్మకం, 'ధర్మ సంరక్షణార్థం సంభవామి యుగే యుగే' అనే విశ్వాసం సామాన్యులలో గూడు కట్టుకొని వుంది. ఆ నమ్మకాల ఆలంబనగా మానవ సమిష్టిని ఆకర్నించే కేంద్రకంగా ఆధ్యాత్మికత వర్ధిల్లుతుందని, ఇది ఒక విధంగా ఆధ్యాత్మిక నాస్తికత లేక ఒకరకం సోషలిస్టు క్రిష్టియానిటీగా ఆయన భావించాడు. తన సాహిత్యంలో ఈ భావాలు బాగానే (పవేశ పెట్టాడు. అమ్మ నవలలో కూడా పావెల్ పాత్ర ద్వారా "మీరు నమ్ముతున్న కరుణామయుడైన, గొప్ప శక్తివంతుడయిన దైవాన్ని నేను కాదనదం లేదు. నేను విమర్శిస్తోందల్లా చర్చి పూజారుల చేతిలో బడితెక(రగా మారిపోయి మనల్ని భయపెట్టటానికి ఉపయోగపడుతున్న దైవాన్ని మాత్రమే. మన కష్టాలకు కారణమౌతున్న వారికి వృతిరేకంగా పోరాడటాన్ని నిలువరిస్తున్న చర్చి అధికారులు ప్రచారం చేస్తూన్న ఒక దుష్టభావన గురించే. వాళ్ళు చెప్పేది కరుణామయుడైన దేవుడు కాదు" అని చెప్పిస్తాడు. ఈ వైఖరివల్ల మానవులలోని నిజాయితీ, నైతికతవంటి విలువలు కాపాడబడతాయని గోర్నీ విశ్వాసం. ఇది 'ఫ్యూయర్ బా' (పవచించిన మానవీయ మతానికి చాల దగ్గరగా వుంటుంది.

ఇలాంటి అనేక ఆధ్యాత్మిక భావాలతో గోర్కీ ప్రచురించిన వ్యాసాలను పరిశీవించి కా $_{
m II}$ లెనిన్ 1913 నవంబరులో గోర్కీకి ఒక ఉత్తరం కూడా రాశారు. "మీరు చేస్తున్న పనితో నాకు చాలా ఆశాభంగం కలిగింది. దైవాన్వేషణను నిరసిస్తూనే, దానికి డ్రుత్యామ్నాయంగా మీరు చెబుతున్న దేవుణ్ణి సృష్టించడం, నిర్మించడం లేదా తయారుచేయడం అనేది పాతదానితో చాలా కొద్దిగానే విభేదిస్తోంది. దివృశక్తి స్వచ్ఛమయినదా, అత్యంత ఆదర్శవంతమయినదా? అన్వేషించి సాధించినదా? సృష్టించినదా? అనే భేదం లేకుండా అవన్నీ వౌక్కటే. వీటి మధ్య తేడాలు చూడటం అంటే - పచ్చని దయ్యం మంచిదా! నీలి దయ్యం మంచిదా? అని చర్చించటం వంటిదే. ఎవరైతే ఇలా దైవాన్ని నిర్మించాలనుకుంటారో లేదా అలాంటి చర్చలను సహించి పూరుకుంటారో, వాళ్ళు తమనుతాము పనికిరానివారిగా భావించుకుంటారు. అలాంటి వ్యక్తి, తను ఈ లోకంలో చేయవలసిన పనులకు బదులుగా స్వయం చింతనలో, స్వీయ ఆరాధనలో మునిగిపోతాడు. అత్యంత బానిస భావాలకు లొంగిపోతాడు" అని లెనిన్ అంటాడు. నైతిక ఆధ్యాత్మికత పేరుతో ప్రజలను సమీకరించబూనటం, అది ప్రజాతంత్రవాదులకు దగ్గరవ్వడంగా భావించటం క్షమార్హంకాదని భావించిన లెనిన్ "ఈ విషయంలో ఒక ప్రజాస్వామిక ముసుగు కప్పటం దేనికి! పెటీబూర్జువా తత్వం నుండి మనల్ని మనం విడగొట్టుకొని చూపాలి! నీతిలేని, బలహీనమయిన, అనిశ్చిత భావాల మధ్య ఊగిసలాటతో అలసిపోయి, నిరాశలో మునిగిపోయి, ఆత్మసమర్ధనలోను, దైవచింతనలోను నిమగ్నమైపోయి, తమకు అనుకూలమయిన దైవాన్ని సృష్టించుకుని, తమనుతాము చులకన చేసుకుంటూ, తమ శక్తులను చులకన చేసుకుంటూ, పరాధీన బతుకులు గడిపే పెటీబూర్నవా భావజాలంతో మనం పూర్తిగా తెగదెంపులు చేసుకోవాలి! లేకపోతే మనం సాధారణ ప్రజాతంత్ర వాదులుగానే మిగిలిపోతాం! డ్రామికవర్గ తాత్వికత నుండి వెనకకు మరలిపోవటమే ఇది. వాస్తవానికి (శామికులకు, పెటీబూర్జువా, బూర్నవావర్గాల భావాల గురించి బాగా తెలుసు. జనాభిప్రాయం పేరిట వెలువడే బూర్నవా ప్రజాతంత్ర భావాలకు, తమవైన బ్రోలిట్రియట్ ప్రజాతంత్ర భావాలకు వున్న భేదాన్ని వాళ్ళు చాలా స్పష్టంగా అర్థం చేసుకుంటారు. తమవైన భావాల

బలంతోనే తమను తాము ఉల్లాసపరుచుకుంటారు" అని ఈ విషయం పై కాగలెనిన్ చాల వివరంగా రాశారు.

కా॥లెనిస్ వివరంగా తెలియజెప్పినా, కొంత పరిహసించినా, క్షమార్హం కాదని నిరసించినా, గోర్కీ తన భావాలు వొదులుకోలేదు, మార్చుకోలేదు. ఆధ్యాత్మిక, నైతిక కనువిప్పు, తమ అంతర్గత శక్తులపట్ల విశ్వాసమే, విప్లవానికి మనుషులను సిద్ధం చేస్తుందనీ, రాజకీయ, ఆర్థిక పరిస్థితులకన్నా కూడా... మనుషుల్లోని ఈ లక్షణాలను జాగృతం చేస్తేనే వాళ్ళు విప్లవోన్ముఖులవుతారనీ గోర్కి వాదించేవాడు. ఆ సమయంలో ఆయన లెనిస్ కు దూరంగా జరిగాడు.

రోమనోవ్ వంశపు 300వ వార్షికోత్సవాన్ని పురస్కరించుకుని ప్రభుత్వం ప్రకటించిన క్షమాభిక్షల్లో భాగంగా గోర్కీపై విధించిన దేశ బహిష్కారం రద్దయ్యింది. దాంతో 1913 చివరిలో ఆయన రష్యాకు తిరిగివచ్చాడు. రష్యన్ ప్రజలు పూర్తిగా అణగారిపోయి వున్నారనీ, మానసికంగా పూర్తిగా కుంగిపోయి నిరుత్సాహంగా పున్నారనీ, వారు దైవంనీడకు దూరమయ్యారనీ చింతించాడు. సంస్మృతీ పునరుద్దీపనం మాత్రమే ప్రజల దుస్థితికి విరుగుడు అని ఆయన చెప్పేవాడు. ఒకవంక తీవంగా సామాజిక విమర్శలు కొనసాగిస్తూనే రచయితలను సమీకరించేవాడు. వారికి శిక్షణా తరగతులు నిర్వహించేవాడు. 1914 నుంచి రెండవ భార్య ఆంధ్రీవతో కలసి పెట్రోగ్రాడ్లో నివసించేవాడు. భావనావరమయిన విభేదాలు వున్నప్పటికీ బోల్మ్మవిక్లల విప్లవాన్ని సమర్ధించాడు. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో (జూలై 1914 – నవంబర్ 1918) రష్యా పాల్గొనకూడదనే బోల్మ్విక్కులను ఆయన సమర్ధించాడు.

అయితే విప్లవం నిర్ణయాత్మకంగా, కఠినంగా, అవసరమైన బల్రప్రయోగంతో ముందుకు సాగుతున్న కొలదీ ఆయన కొన్ని సంశయాలకు లోనయ్యాదు. దైనిక విప్లవకార్యక్రమాలలో కొంత వూగిసలాట కానవచ్చేది. ఫిట్రవరి 1917 తర్వాత సోషలిస్టు రివల్యూషనరీలతో కలసి ఏర్పాటుచేసిన కెరన్స్కీ తాత్కాలిక ప్రభుత్వానికి మద్దతు పలికాదు. తర్వాత ఆ ప్రొవిజనల్ ప్రభుత్వానికి, కెరన్స్కీకి వృతిరేకంగా రష్యా సైనిక కమాందర్-ఇన్-ఛీఫ్ కొర్నిలోవ్ ప్రయత్నించిన మిలటరీ తిరుగుబాటు (ఆగస్టు 1917)ను సమర్ధించాడు. అంటే ప్రధానంగా ఆయన బోల్ష్వేక్ స్పిరిట్తోనే పనిచేశాడు. ఆ సంక్షోభాల కాలమంతా పెట్రోగ్రాడ్లోని ఆయన నివాసం బోల్ష్వేక్కుల ఆఫీసు రూముగా వుండేది. విప్లవ కాలంలోను, అంతర్యుద్ధ కాలంలోను, ఆయన లెనిన్కు తోడుగా నిలిచాడు. 1918లో ఆయన స్పష్టంగా ప్రకటిస్తాడు "లెనిన్ తప్ప మరేశక్తీ రష్యన్ రైతులలోను, సైనికులలోనూ పెరిగిపోతున్న అరాచక ధోరణులను అరికట్టలేదు" అని. వాస్తవాన్ని అర్థం చేసుకున్నాడు. కానీ లెనిన్ను పూర్తిగా సమర్ధించలేదు.

కార్మికవర్గ విప్లవం తీ్రవమయిన హింసాకాండగా మారిపోతున్నదని బాధపడేవాడు, నియంతృత్వ పోకడలు అనుసరిస్తోందని మధనపడేవాడు. 1917లో 'కొత్త జీవితం' (NAVYAZHIZN) అనే తన పత్రిక స్థాపించాడు. అందులో లెనిన్ పద్ధతులను విమర్శిస్తూ రాసేవాడు. పెట్రోగ్రాడ్ నగరంలో నివసిస్తూ, విప్లవాభిమానులతోను, ప్రభుత్వాన్ని గుడ్డిగా విరోధించని శక్తులతోను ఎక్కువగా కలసివుండే వాడు. మేధావులు, రచయితలు గనక అధికారవర్గం వల్ల ఇబ్బందులకు గురిఅయితే వారికి మద్దతుగా నిలిచేవాడు. వారి హక్కులకోసం పనిచేసేవాడు. "ఎన్నో కలలుకని విప్లవాన్ని విజయవంతం చేసిన వ్యక్తుల కలల్ని కూల్చివేస్తున్నారు. వ్యక్తులకు, వ్యక్తుల హక్కులకు విలువలేకుండా వీరు కర్మశంగా వ్యవహరిస్తున్నారు. లెనిన్, ట్రాట్స్త్రీలు అధికారమనే విషం తలకెక్కిన వారిలా డ్రవర్తిస్తున్నారనీ, రష్యన్ రక్త మాంసాలతో లెనిన్ విపరీతంగా ప్రయోగాలు చేస్తున్నాడ"నీ తన పత్రికలో విమర్శించేవాడు. విప్లవంలో గోర్కీపాత్ర, (పజాసాహిత్య నిర్మాణంలో ఆయన నిర్వహించిన మహత్తర నాయకత్వ పాత్రలవల్ల ఆయనలో సరి అయిన రాజకీయ దృక్పథం కర్పించాలని లెనిన్ తదితర నాయకులు నిరంతరం ప్రయత్నించేవారు. "రాజకీయ విషయాలలో వెన్నెముక లేకుండా వ్యవహరిస్తున్నాడ"ని లెనిన్, "గొప్ప రచయిత, కళాకారుడేగానీ ఆయన అభిప్రాయాలు స్థిరమైనవి కావు. అపనమ్మకం, ఊగిసలాట ఎక్కువ" అని ట్రూట్స్ట్ భావించి ఆయనను సరిదిద్దాలని ప్రయత్నించే వారు. గోర్కీకి నిర్దిష్టమైన రాజకీయ లక్ష్మం, వ్యూహం, అవగాహన లేదనీ, కళాకారులకు, మానవతావాదులకు సహజంగావుండే సంస్పందనలే ఆయన చర్యలను

ప్రభావితం చేస్తున్నాయని నహచరులు భావించేవారు. అందుకే లెనిన్వంటి మహానాయకులను కూడా బహిరంగంగా, తీవ్రంగా విమర్శించటానికి ఆయన భీతి చెందలేదని అంటారు.

తన రాజకీయ అవగాహనను పెంపొందించటానికి సహచరులు, నాయకులు చేసిన ప్రయత్నాలను ఆయన పెడచెవిని పెట్టాడు. "సహేతుకమయిన, సమంజసమైన, మధురమైన వ్యక్తిత్వం గల కార్మికులంటూ ఎవరూలేరనీ, వారిని ఆధ్యాత్మిక సౌందర్యము, కరుణ మూర్తీభవించిన వ్యక్తులుగా చూడటం, వారిని అలా చిత్రించటం తప్ప"నీ గోర్కీ వాదించేవాడు. కార్మికుల శక్తియుక్తుల గురించి లెనిన్ అతిగా అంచనావేస్తున్నాడని, అసలు కార్మికుల నైజమేమిటో లెనిన్కంటే తనకే ఎక్కువగా తెలుసుననీ సహచరుల దగ్గర ఎన్నోసార్లు అనేవాడు. విప్లవ దృక్పథం కాక కేవలం కరుణాంతరంగంతో, పెటీబూర్జువా అసంతృప్తులతో గోర్కీ చేస్తున్న విమర్శలు, ప్రత్రికావ్యాసాలు క్రమంగా సెన్సారుకు గురిఅయ్యాయి. 1918 'కొత్తజీవితం' ప్రత్రికలోని రచనలన్నీ 'అకాలపు ఆలోచనలు'గా ప్రచురింపబడ్డాయి. 1991 సోవియట్ పతనం తర్వాతి కాలంలో ఇవి 'ఆ కాలానికి భిన్నమయిన ఆలోచనలు' అని పుస్తకరూపంలో వచ్చాయి.

ఇలా విమర్శ ప్రతివిమర్శ, రాజకీయ గందరగోళం మధ్య గడిచిన కాలంలో గోర్కీ సహరచయితలు కొందరు అరెస్ట్ చేయబడ్డారు. 'ఇవి అనాలోచిత అరెస్టులు' అని గోర్కీ విరుచుకుపడి, వారి విడుదలకై ప్రయత్నించాడు. కానీ ఫరించలేదు. అదో దిగులుగా మారింది. గతంనుంచీవున్న క్షయవ్యాధి తిరగబెట్టింది. ఆరోగ్యం క్షీణిస్తోంది. తన సెక్రకటరీగా గోర్కీ 1921లో మోరా అనే మహిళను తీసుకొన్నాడు. ఆ తర్వాతి కాలంలో ఈవిడ గోర్కీ అనధికార భార్యగా వ్యవహరించింది. ఈ పరిణామాలు తెలుసుకొన్న లెనిన్, గోర్కీని ఉత్తమచికిత్స కోసం యూరప్ పంపిస్తానని ప్రతిపాదించాడు. లెనిన్ మరణం తర్వాత గోర్కీ 1924లో ఈ పుదంతమంతా వివరిస్తూ తన ఆరోగ్యం పట్ల లెనిన్ ఎంతో (శద్ధ చూపాడనీ, యూరప్ వెళ్ళీ చికిత్స చేయించుకోమని అనేకసార్లు చెప్పాదని అన్నారు. "నువ్వు రక్తం కక్కుతున్నావు. కానీ చికిత్సకోసం వెళ్ళటానికి నిరాకరిస్తున్నావు. ఇది పూర్తిగా అహేతుకం. మంచి

శానిటోరియంలో చేరి చికిత్స చేయించుకుంటే ఇప్పటికంటే మూడు రెట్లు ఎక్కువ ఉపయోగకరమయిన పని చేయగలుగుతావు, వెళ్ళు. వ్యాధినుంచి విముక్తిపొందు. నేను నిన్ను ప్రాధేయ పడుతున్నాను" అని లెనిన్ తనకు 1921 ఆగస్టులో రాసిన ఉత్తరం చూపించాడు గోర్కీ. "తనపట్లనే కాక, లెనిన్ తోటి కామ్రేడ్ల పట్ల ఇంత శ్రద్ధ, అప్యాయత చూపించేవాడనీ, అసలు దేశ నిర్మాణంలో, విప్లవ రాజకీయాలలో క్షణం తీరికలేకుండా తలమునకలుగా వున్న లెనిన్ తనవంటి సహచరుల పట్ల ఎంత (పేమగా వుందేవాడో" అని తలచుకొని గోర్కీ కన్నీళ్ళ పర్యంతమయ్యాడు. అయితే తనను ఘాటుగా విమర్శిస్తున్న గోర్కీకి ఈ 'ఆరోగ్యం' అనే పేర దేశబహిష్కరణ విధించాడు లెనిన్" అని వ్యాఖ్యలు చేసినవారూ వున్నారు.

1921 సెప్టెంబరులో గోర్కీ మాస్కోను వీడి తన చికిత్స కోసం బెర్లిన్ వెళ్ళాడు. ఆయన దేశం బయటవుందగానే 1922 జూన్లో రష్యాలో ఒక రాజకీయ కేసు విచారణకు వచ్చింది. జారు ప్రభుత్వంపై తిరగబడిన అనేక పక్షాలలో భాగమై వుండిన సోషలిస్టు రివల్యూషనరీ పార్టీ, ఆ తర్వాత మెన్షివిక్కులతో కలసి, బోల్ష్విక్ (అక్టోబరు) విప్లవానికి విరుద్ధంగా నిలబడింది. అంతేకాదు విదేశీశక్తులతో కలసి విప్లవ ప్రభుత్వాన్ని కూలదోసే కుట్రలు పన్నింది. ఈ ఆరోపణలతో రష్యా ప్రభుత్వం రష్యన్ సోషలిస్ట రివల్యూషనరీ పార్టీ మితవాద విభాగంపై విచారణ చేపట్టింది. ''నేరం ఆరోపించబడ్డవారు జారు చ(క్రవర్తి కాలంలోకూడా రాజకీయ కారణాలవల్లనే అనేక సంవత్సరాలు జైలు జీవితం అనుభవించినవారే. వాళ్ళు (పజల కోసం, రష్యా స్వేచ్ఛ కోసం తమ జీవితాలు త్యాగం చేసినవాళ్ళే" అని గోర్కీ భావించాడు. రాజకీయ అభిప్రాయాలు వేరుగా వున్నంత మాత్రాన వీళ్ళపై కుట్రకేసు పెట్టడం రష్యా విప్లవ్రపథుత్వానికి సముచితం కాదని ఆయన భావించాడు. సోషలిస్టుపార్టీ, ఈ కేసు సందర్భంగా రష్యా ప్రభుత్వానికి వృతిరేకంగా యూరప్లో ప్రజాభిప్రాయం కూడగట్టే (ప్రయత్నం చేసింది. గోర్కీ వారికి తోడుగా నిలిచాడు. విచారణలో 12మందికి ఉరిశిక్ష విధించారు (అయితే దాన్ని అమలుచేయలేదు). ఈ పరిణామాలతో గోర్కీకి తమ ప్రభుత్వంపై వ్యతిరేకత మరింత చిక్కబడింది. తాను రష్యాకు తిరిగి వెళ్ళకూడదని నిర్ణయించుకున్నాడు. గతంలో తాను నివసించిన ఇటలీలోని కాప్రా

దీవులకే వెళ్ళాలనుకొన్నాడు. అయితే దానికి కావలసిన అనుమతి దొరకలేదు. దాంతో ఆయన సొరాంటో అనే ప్రదేశాన్ని ఎంచుకున్నాడు.

1922 నుండి 1932 వరకు ఆయన సొరంటాలోనే వుండిపోయాడు. ఆయనతో భార్య మోరా, మాజీ భార్య ఆంద్రియేవ్, ఆమె ప్రియుడు పి. కృశ్చెవ్ (ఈయన గోర్కీకి సెక్రటరీ), కొడుకు, కోడలు, ఇద్దరు మనవరాళ్ళు కలసి వుండేవారు. గోర్కీకి ఎంతో పేరు తెచ్చిన ఆయన ఆత్మ కథాత్మక రచనలు ఈ కాలంలో పూర్తయ్యాయి. 1. 'నా బాల్యం' (1913–14). 2. 'ఈ ద్రపంచంలో నా శిక్షణ' (1915–16). 3. 'నా విశ్వవిద్యాలయాలు' (1923) అన్న ఈ పుస్తకాల ఆధారంగా ఆ తరువాత గోర్కీ జీవిత కథను సినిమాగా తీశారు. నిజానికి గోర్కీ ఏ యూనివర్సిటీలోనూ చదువుకోలేదు. జీవితమే ఆయనకు పాఠాలు నేర్చిన గొప్ప విశ్వవిద్యాలయం. ఈ ఆత్మ కథనాత్మక రచనలు రష్యన్ సాహిత్యంలోనే ఎన్నదగిన రచనలుగా ప్రాచుర్యంలోకి వచ్చాయి. ఈ ఆత్మకథలో ఆయన తన బాల్యం, యవ్వనకాలపు అనుభవాలను, కుటుంబ వివరాలను, తాను పని చేసిన ప్రదేశాలను, తన యజమానులకు, తోటి కార్మికులకు చెందిన అనేక వివరాలను పూసగుచ్చినట్లు రాశాడు. శ్రమజీవన సౌందర్యంలోని హుందాతనం, మతిలేని క్మూర[పవర్తన, హింసా[పవృత్తులపట్ల తీవ్ర నిరసన, మనిషిలో వుండవలసిన ఆత్మవిశ్వాసం, జీవితంపట్ల కావలసిన కచ్చితత్వం గురించి నిక్కచ్చిగా ప్రస్తావిస్తాడు. ఒక బోధనగాకాక, పాఠకునికో కనువిప్పుగా, తన అనుభవ సారమంతా ఈ పుస్తకాల్లో రంగరించాడు. ఈ సమయంలోనే ఆయన కొన్ని మంచి కథలు కూడా రాశాడు. కానీ 1928కల్లా రచయితగా ఆయన సంపాదన క్షీణించిపోసాగింది. కుటుంబాన్ని పోషించలేని స్థితికి చేరువయ్యింది.

గోర్కీ సొరాంటాలో జీవిస్తున్నప్పుడు అనేకమంది రష్యన్ రచయితలు, ప్రముఖులు ఆయన వద్దకు వచ్చి కొంతకాలం గడిపి వెళుతుండేవారు. వారితో సంభాషణలు, చర్చలు, స్టాలిన్ ప్రభుత్వంనుండి వస్తూన్న స్నేహపూర్వక విజ్ఞప్తులు, ఫాసిస్టు ఇటలీ ప్రభుత్వంతో తనకు ఏర్పడుతున్న ప్రత్యక్ష అనుభవాలు, ఆయనలో పునరాలోచనకు దారితీసాయి. 1928 మే లో ఆయన రష్యాను సందర్శించాడు. అప్పుడు అనూహ్యమైన ఆదరణతో ఆయన 60వ జన్మదినాన్ని ఒక ఉత్సవంగా,

పెద్ద వేదుకగా నిర్వహించారు. ఆ తర్వాత అనేక పర్యాయాలు ఆయన రష్యా వచ్చి వెళుతుండేవాడు. స్టాలిన్, జనరిక్ యుగోడా వంటివారితో సమావేశమవుతూ వుండేవాడు. 1932లో వచ్చినపుడు ఆయన సాహిత్య జీవితపు 40వ వార్షికోత్సవం కూడా ఘనంగా జరిపారు. అనేక అవార్డులు, ప్రశంసలు ఆయనను వరించాయి. 1933లో ఆయన ఇటలీని హెదిలివేసి, రష్యాలో శాశ్వతంగా వుండిపోవటానికి వచ్చేశాడు. ఆయన తిరిగిరావటం ఒక గొప్ప విజయంగా సోవియట్ రాజ్యం భావించింది. అలా పెద్ద ప్రచారం జరిగింది. మాస్కోలో ఆయనకు ఒక పెద్దభవనంలో నివాసం కర్పించారు. నగర శివారు ప్రాంతంలో మరో విశ్రాంతి విడిదిని సమకూర్చారు. ఆయనను ఆర్డర్ ఆఫ్ లెనిన్ అవార్మతో సత్కరించారు. రష్యన్ రచయితలు ఆయనను ఒక మార్గదర్శిగా, తమ నాయకునిగా భావించి ఆదరించారు. ఆయన రాకతో గతంలోని సంఘాలన్నీ రద్దు చేసి గోర్కీ నాయకత్వంలో 'సోవియట్ రచయితల సంఘాన్ని' ఏర్పాటు చేశారు. మాస్కో థియేటరును గోర్కీ థియేటరుగా మార్చారు. వీధులకు, ఉద్యానవనాలకు గోర్కి పేరుపెట్టారు. ఆయన జన్మస్థలం నిజ్ని నావాగారోద్ను పరిసర ప్రాంతాలతో కలిపి గోర్కీ ప్రావిన్సుగా డ్రకటించారు. ఆయన 1934లో సోవియట్ రచయితల సంఘానికి తొలి అధ్యక్షునిగా నియుక్తుడయ్యాడు. గోర్కీ జీవితంలోని ఈ దశ స్ట్రాలిన్ ప్రాభవంతో ముడిపడిపోయింది.

గోర్కీ తను కలలుగన్న ఊహాసామ్యవాదం పట్ల ట్రామలు వీడి సమాజ వాస్తవాలతో సమాధాన పదనారంభించాడు. నూతన పరిస్థితులకు, చట్టాలకు అనుగుణంగా జీవితాన్ని అన్వయించుకునే ప్రయత్నం చేశాడు. స్టారిన్ తోను, సోవియట్ రహస్య పోలీసు అధినేతలతోనూ అనేక విషయాలు చర్చించేవాడు. వారితో ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు కొనసాగేవి. (ఈ ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు 1990 తర్వాత ప్రచురింప బడ్డాయి). ఒక వంక సోవియట్ ప్రభుత్వ కృషిలో పాల్గొంటూ, వారిని సమర్ధిస్తూ కూడా ఆయన అనేక సంశయాలతో సతమతమయినట్లుగా అనిపిస్తుంది. 1933లో ఆయన సహసంపాదకత్వంలో 'తెల్లసముద్రమూ – బాల్టిక్ కాలువ' అనే పుస్తకం వెలువడింది. ఈ కాలువ తవ్వకంలో పాల్గొన్న ఖైదీలలో ఎంతోమంది ఆకలి, చలి

తీద్రతలవల్ల మరణించారనే ప్రచారం బాగా వుండేది, కానీ గోర్కీ ఈ పుస్తకంలో ఆ ప్రచారాన్ని నిరాకరించాడు. ఆయన ఎన్నో లేబర్ క్యాంపులు (కాన్సంటేషన్ క్యాంపులు) పర్యటించాడు. అక్కడ చాలా అమానవీయ ఘోర హింసాకాండ జరుగుతున్నట్లు ప్రచారం జరిగేది. గోర్కీ దాన్నీ నిరాకరించాడు. "వాస్తవిక ఘటనలనుండి వాస్తవవాదాన్ని పిండుకోవాల"ని ఆయన తరచుగా చెబుతుండేవాడు. అయితే ఈ పుస్తకాలలో ఆయన ఆ రియలిజానికి దూరమయ్యాడని విమర్శ చెలరేగింది. కానీ ఆయన తనకు ఇష్టమైన అంశాలపట్ల, తాను నిజమని నమ్మిన అంశాలపట్లనే ప్రభుత్వానికి సహకరించేవాడు. అనేక అంశాలలో ఆయన స్టాలిస్ సూచనలను తోసిపుచ్చిన నందర్భాలు వున్నాయి. తన అనుభవాలనుంచి ప్రభుత్వానికి సలహాలనిచ్చేవాడు. ఉదాహరణకి జర్మన్ నాజీలలో ఎక్కువమంది స్వలింగ సంపర్కులు వుండేవారు. గోర్కీ ఆ స్థితిని అస్యహించుకునేవాడు. 'స్వలింగ సంపర్కులను ఏరివేస్తే ఫాసిజం అంతర్ధానమవుతుంది' అని రాసేవాడు. రష్యాలో స్వలింగ సంపర్కం ఘోరమైన శిక్షార్వమైన నేరంగా చట్టం చేయాలని అనేవాడు. కాలక్రమంలో ఆయనకు స్టాలిన్ ప్రభుత్వంతో తాత్విక విభేదాలు తలెత్తాయి.

1934 ఆగస్టులో గోర్కీ తనయుడు 'మాక్సిం' మరణించాడు. గోర్కీ ఆ దిగులులో వుండగానే కొందరు రచయితలను అరెస్టు చేసినట్లు తెలిసింది. తాను ఎంతో అభిమానించే లియోపోల్ అనే రచయితను, రచయితలసంఘం బాధ్యతలనుండి తప్పించినట్లు, ఆయనకు ఏ విధమైన కార్యనిర్వాహక పాత్రను కల్పించకూడదని కేంద్రం నిర్ణయించినట్లు తెలిసింది. నిజానికి రచయితల సంఘం, సెంట్రల్ కమిటీ సూచనల మేరకే ఏర్పడింది. కానీ తమ సంఘం వ్యవహారాలలో సెంట్రల్ కమిటీ జోక్యం చేసుకోగూడదని గోర్కీ '(ప్రావ్దా' ప్రతికకు ఒక ఘాటైన వ్యాసం పంపాడు. అలాగే 1934లోనే జరుగుతున్న రష్యన్ రచయితల సంఘం మహాసభల కీలకప్రతాల విషయంలో కూడా పోలిట్ బ్యూరోలో దిగ్ర్భాంతి వ్యక్తమయ్యింది. నలుగురు పోలిట్బ్యూరో సభ్యులు గోర్కీతో సమావేశమై చర్చించారు. గోర్కీ తన విమర్శల వాడిని కొంత తగ్గించుకున్నాడేగానీ తాను పార్టీవాణిగా మారలేదు. తన వైఖరినే కొనసాగించాడు. ఆ విధాన ప్రతంలో నామమాత్రంగానయినా స్టాలిన్పల్ల ప్రవంసలు

కానీ, విధేయత కానీ ప్రవేశపెట్టలేదు. అప్పటికే ఒక విధానంగా అంగీకరించబద్ద, గోర్కీ ప్రాణ(పదంగా భావించిన సోషలిస్టు రియలిజం పద్ధతిలో రాస్తున్న ఇతర రచయితలను కూడా ఆయన తన ప్రసంగంలో ప్రస్తావించలేదు. పైగా సామాజికంగా దిగజారిపోయిన, అహంకార పూరితంగా వ్యవహరించిన నాయక(శేణి వ్యక్తులకు చిత్రించిన దాస్త్రహోయస్కీని* (1821–1881) "19, 20 శతాబ్దాల యువతరం అంతరంగంలో సుడులు తిరుగుతున్న నిరాశా నిస్పృహల లోతులను అద్భుతంగా అక్షరీకరించాదని ప్రస్తుతించాడు. ఇలా వాదవివాదాలతో, భేదాభిప్రాయాల కుదుపులతో గడిచిన ఆ కాలంలో కూడా ఆయన రచనా వ్యాసంగం చురుకుగానే సాగుతూ వచ్చింది. అయితే ఆ రచనలు ప్రధానంగా 1917 పూర్వపు పరిస్థితులు, వాటి ప్రభావాల గురించి వుండేవి. 1925 నుంచి ఆయన రాస్తున్న 'ఆర్టమనోవ్ (రష్యా మిలటరీ ఇంజనీరు), క్లిమ్సామ్ జిన్ జీవితచరిత్ర' అనే సుదీర్ఘ నవల పూర్తి చేసే ప్రయత్నం చేశాడు. కానీ కేవలం 4 సంపుటాలే పూర్తి చేయగలిగాడు. ఇందులో 40 సంవత్సరాల కాలంలో రష్యన్ సమాజంలో ఏర్పడ్డ కుదుపులు, చెలరేగిన ఆందోళనలు, తిరుగుబాట్లు, మానవ జీవితంలో ఏర్పద్ద సంక్షోభాలనీ చిత్రించాడు. ರಿಯಾ ಟಾಲ್ ನ್ಲಾಯ್, ಫರ್ಮ್ ವವಂಟಿ ರವಯಿತಲ ಗುರಿಂವಿನ ತನ ಜ್ಞಾ ಏತಾಲನು, పరిచయాలను గ్రంథస్తం చేశాడు. ఇది రష్యా సాహిత్య వికాస ప్రామాణిక చరిత్రగా రూపుదిద్దుకొంది. ఇక స్టాలిన్ ప్రభుత్వ దైనందిన, సమాజ నిర్మాణ కార్యకలాపాల గురించి కూడా పత్రాలు, వ్యాసాలు రాసేవాడు. సహజంగానే అవి అనేక విమర్శలకు, వివాదాలకు దారితీసేవి. రాజకీయంగా స్టాలిన్ పట్టు పెరుగుతున్న కొద్దీ, గోర్కీ కార్యకలాపాలు తగ్గిపోతూ వచ్చాయి. దీర్ఘకాలంగా బాధపెడుతున్న క్షయవ్యాధి మరోమారు విజృంభించింది. దాదాపుగా బయటకు రాలేని స్థితి ఏర్పడింది. ఈ

' దాస్త్రమోయస్కీ* – నేరము శిక్ష' (1860) 'ఇడియట్' (1869), 'కరమజోవ్ సోదరులు' (1880) వంటి రచనల ద్వారా ప్రసిద్ధడు. ఆయన గొప్ప మానసిక విశ్లేషణతో సాహిత్య రచన చేసాడని పెద్ద పేరు. (క్రీస్తుకు బయట సత్యమున్నదని ఎవరయినా రుజువుచేసినా, నేను మాత్రం (క్రీస్తుతోనే వుంటాను, అలాంటి సత్యాన్ని ఖాతరు చేయను, అని ప్రకటించిన మతవిశ్వాసి ఆయన. సమయంలో స్టాలిన్ తదితర అగ్రనాయకులు ఆయన ఇంటికి వెళ్ళి పరామర్శించి వచ్చేవారు. చికిత్సా ఏర్పాట్లు చూస్తుండేవారు. ఆ సమయంలోనే (1934 డిసెంబరు) స్టాలిన్ మిత్రుడు అజర్జైజాన్, లెనిన్ గ్రాడ్ బోల్నివిక్ పార్టీ సెంట్రల్ కమిటీ సెక్రకటరీ, సెర్జీ కిరోవ్ (పోలిట్బ్యూరో సభ్యుడు) హత్యగావించబడ్డాడు. అప్పటినుంచీ గోర్కీ దాదాపు గృహానికే పరిమితమయ్యాడు. అది అప్రకటిత గృహనిర్బంధమేమో అని కొందరు అనుమానించారు. చికిత్సవల్ల ఫలితం లేకపోగా నిమోనియాలోకి దించింది. ఈ వ్యాధులు ప్రకోపించి 1936 జూన్ 14న ఆయన అసువులు కోల్పోయాడు.

సోవియట్ అగ్ర నాయకత్వంతో (లెనిన్, స్టాలిన్) పొరపొచ్చాలు వచ్చినా గోర్కీకి వాళ్ళు చాల గొప్ప స్థానమిచ్చారు. గోర్కీ శవపేటికను స్టాలిన్ స్వయంగా తన భుజాలపైకి ఎత్తుకున్నాడు. ఆయన అస్తికలను (కెమ్లిన్ గోడలలో నిక్షిప్తం చేశారు. దేశమంతా ఆయన చిణ్రాలు, విగ్రహాలు, స్మారక చిహ్నాలు, మ్యూజియంలు, అడిటోరియంలు నెలకొల్పారు. ఆయన స్మ్ముతిని గౌరవడ్రవంగా కాపాడుకున్నారు. అనారోగ్యంతో మరణించినట్లు కనిపిస్తున్నా, ఆయన మరణంపట్ల కొంత సందిగ్గత సృష్టించారు కొందరు. 1936లో బుఖారిన్ తదితరులపై జరిగిన కేసు విచారణలో వాళ్ళు గోర్కీ మరణానికి కుట్ర చేసినట్లు ఆరోపించబడింది. పోలీస్ అధినేతగా పనిచేసిన గోర్కీ మిత్రుడు యుగోడా గోర్కీని హత్యచేయమని తానే ఆర్డరు ఇచ్చినట్లు ఆ విచారణలో చెప్పుకున్నాడు. అసలు స్టాలిన్ ఈ హత్య చేయించాడనే విమర్శకులూ లేకపోలేదు. ఈ నిందలు అలావుంచి గోర్కీకి సోవియట్ రాజ్యం నీరాజనం పట్టిందనేది వాస్తవం.

పరిశీలించి చూస్తే గోర్కీది ఒక ప్రత్యేక స్వభావం. స్వతంత్రవైఖరి గలవాడు. లెనిన్, స్టాలిన్వంటి అగ్రనాయకులతో ఎంతో సన్నిహిత సంబంధం కలిగివుంటూనే వారితో అంగీకరించని విషయాలలో తన వాదనకే నిలబడివుండటం ఆయన విశిష్టత. ఎన్నో ఆటుపోట్లకు గురిఅయిన కాలంలో, సంక్షోభాలలో మునిగితేలుతూ కూడా ఆయన తన మనోధర్మానికి కట్టుబడివుండేవాడు. అందుకే ఆయన ఇటు లెనిన్, స్టాలిన్ల బోల్నివిక్ పక్షానికిగానీ, లేక అటు వారిని వృతిరేకించే ఇతర రాజకీయ శక్తులతోగానీ పూర్తిగా నిమగ్నమయి లేదు. ఇరుపక్షాలకు ఆయన పట్ల కొంత

అసంతృప్తి వుండటం వల్ల ఈ రకం నిందలకు, ప్రచారాలకు ఆస్కారం ఏర్పడింది. ఆయన జీవితంలో, ఆలోచనల్లో, స్పందనల్లో అనేక సంక్లిష్టతలు, సమాధానంలేని ప్రశ్నలు ఎన్నివున్నా, ఎన్ని రాజకీయ వూగిసలాటలు ప్రదర్శించినా, సామ్యవాద వాస్తవికతను రూపుదిద్దిన రచయితగా సోవియట్ సాహిత్యం, ఈ ప్రపంచం ఆయనకు నివాళులర్పిస్తుంది. 1991 సోవియట్ పతనం తర్వాత వచ్చిన ప్రభుత్వాలు కూడా ఆయనను రష్యన్ సంస్మృతికి, గొప్ప సాహిత్య చరిత్రకు ఒక చెదరని ఆనవాలుగా గుర్తించి గౌరవిస్తున్నాయి.

మరణం తర్వాత కూడా జీవించేవున్న అగ్రగణ్య రచయితగా, రష్యన్ విప్లవ సాహిత్య ముఖచిత్రంగా, ముఖ్య ప్రతీకగా, ప్రత్యేకించి (శామికవర్గానికి చెందిన వ్యక్తి, రచయితగా (శామిక వర్గ చైతన్యవాణిగా ఎదిగిన (క్రమానికి నిదర్శనంగా, ఆయన కీర్తి అనన్యం. అయనను చదవకపోతే జీవితం గురించి కొంత పరిజ్ఞానం కోల్పోయినట్లే.

൙ൖഁഀൟ

ఓ గాయకా! నీవు అఖండ మేధావివి! రాళ్లు కరిగించే నీ అపూర్వ గాంధర్వం ఇప్పుడు ధనికుల అలంకృత నాట్య గృహాల్లో పడుపువృత్తి చేస్తున్నది. మురికి గుంటల్లో అమృతపు సోనలు కురిపిస్తే ఏం (పయోజనం?

దీనులు, నలిగిపోతున్న వాళ్ళు బాధలకూ, అన్యాయాలకూ గురవుతున్న కోట్లాది (పజలు. వీళ్ళను నీ పాటలతో ఉత్తేజపరుచు. మేల్కొలుపు. వారిలో చైతన్యాన్ని (పేరేపించు. నీ గొప్పదనానికి రాచబాట అదే.

- మాక్సిమ్ గోర్కీ

గ్రోర్కి నవల: 'అమ్మ' అంటే విప్లవం

"ఒక్క అమ్మ మాత్రమే భవిష్యత్తును గురించి ఆలోచించ గలదు. ఎందుకంటే పిల్లలద్వారా భవిష్యత్తునే కదా తను కంటున్నది". --గోర్కీ

మాక్సీమ్ గోర్కీ నవల 'అమ్మ'కు నూరేళ్ళు దాటాయి. సామ్యవాద పథగాములందరికీ స్ఫూర్తిదాయకమయినది అమ్మ. ఈ సందర్భంలో, ఈ నవలలోని లక్షణాలు, లక్ష్యాలు, సాహిత్య విషయాలు చర్చించటం నా ఉద్దేశం కాదు. ఈ నవలలో చిత్రించినది వాస్తవికతా! సోషలిస్టు వాస్తవికతా! విప్లవమా! విప్లవ కాల్పనికతా! అసలిది నవలా? వర్ణనా, కేవలం ప్రచార సాహిత్యమా? వంటి చర్చలు చేయటం నా ఉద్దేశం కాదు. ఒక తెలుగు పాఠకునిగా ఈ రష్యన్ నవలకు నేను పొందిన స్పందన నాలో రేగిన భావజాలం, మీతో పంచుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తాను. గత వంద సంవత్సరాలుగా అనేక దేశాల్లో పాఠకుల్ని బాగా డ్రుభావితం చేసిన నవల అమ్మ. అమ్మ అంటే ఉద్యమం. అమ్మ అంటే విప్లవం. అమ్మఅంటే మానవజాతి కన్న మహత్తరమయిన కల. నిజంగా మారిన కల. ఆ కలను సాకారం చేయటానికి అనేకమంది సాగించిన ప్రయాణపు చిత్రణ అమ్మ. తనను తాను ఒక ఉన్నత లక్ష్యం వైపు నడిపించుకోవటానికి ఒక సాధారణ స్ట్రీ చేసిన ప్రయత్నం. సాధించిన విజయం ఈ నవల. కార్మిక ఉద్యమాలకు – శ్రామిక విముక్తి గీతాలకు తల్లి వొడిలా – ఒక బడిలా - సాగిన జీవితాల చిత్రణ ఈ నవల. సామాజిక వైరుధ్యాలను చిత్రించటమేకాదు, ఆ వైరుధ్యాల ఘర్షణలో వికాసం పొందిన నూతన మానవుణ్ణి ఆవిష్కరించిన నవల ఇది.

ఇరవైయ్యవ శతాబ్దపు తొలి అడుగులోనే (1906) ఒక గొప్ప వ్యవస్థను కార్మికవర్గం ఏ విధంగా తీసుకొని రాబోతోందో గ్రహించి, ఆ సామాజిక ఉద్యమాలకు [పేరణగా, ఆ ఆందోళనల ప్రతిధ్వనిగా మాక్సిమ్ గోర్కి చరిత్ర వైతాళికునిగా, కార్మికోద్యమాలకు నజరానాగా అందించిన నవల అమ్మ. మానవజాతి చరిత్రలో నిజమైన అర్థంలో ప్రజారాజ్యం ఆవిష్కరింపబడింది 1917 రష్యన్ విప్లవంతోనే. ఆ తొలి విజయం సాధించటానికి శతాబ్దాల చరిత్ర, అనేక రకాల దోపిడి వ్యవస్థలలో అనేక శక్తులు సాగించిన తిరుగుబాట్లు, ఆందోళనలు, ఆలోచనలు అన్నీ కలసి ఈ మహత్తర విజయానికి దారితీసాయి. అయితే ఈ విప్లనానికి పూర్వమే రాసిన ఈ పుస్తకంలో నూతన ప్రజల రాజ్యం పట్ల ప్రదర్శించిన విశ్వాసం చూసి ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. సమాజంలోని భిన్న వర్గాలు – ప్రజలలోని విభేదాలు – కార్మికులకు – రైతులకు మధ్య వున్న సంశయాలు, గ్రామీణులకు కులీనులకు మధ్య తలెత్తిన పొరపొచ్చాలు, అనుమానాలు, శ(తువు ఎవరు అనేది నిర్ధారించుకోవటం పట్ల ప్రజల జాగరూకతను గోర్కీ చిత్రించిన తీరు, ఆయన మేధోసంపత్తి పట్ల మనలో ఆరాధనా భావం తలెత్తక మానదు. ప్రజలతో, ప్రజాఉద్యమాలతో మమేకమై వారి ఆలోచనలను, అనుభూతులను వొడిసి పట్టిన నేర్పుపట్ల అభినందన కలగక మానదు. సాధారణ సంఘటనలను వాస్తవ సంఘటనలను చిత్రిస్తూ మనల్ని ఒక లక్ష్యం వైపు నడిపించిన శిల్పచాతుర్యానికి నవలీకరించేటప్పుడు చూపిన సూటిదనం పట్ల ఉత్సాహంతో పొంగిపోతాం. ఆయా చారిత్రక ఘట్టాలలో మామూలు మనుషులు తమను తాము తీర్చిదిద్దకుంటున్న తీరును గమనించి ఉద్రేకంతో వణికిపోతాం. మళ్ళీ మళ్ళీ చదివి ఒకదారి దొరికినట్టు అనుభూతి చెందుతాం. ప్రపతికూల పరిస్థితులను, వృతిరేకుల భావాలను, చర్యలను ఎదుర్కొంటున్న పాత్రల ప్రవర్తనతో మనమూ ఏకమై కలలు కంటాం. కన్నీళ్ళు కారుస్తాం. విప్లవం ఎలాంటి చిన్న చిన్న అడుగులతో మొదలవుతుందో గమనించి సంశయాలు, సందేహాలు తాలిగిపోయి, మనలోని చీకటి పోయి కొత్త వెలుగు పరుచుకుంటూ వుంటే – మనమూ కర్తవృ కంకణ బద్దులమవుతాము. ఏమాటలు, ఏభావాలు, ఏ ఆదర్శాలు మనుషులను పోరాటాలకు లేవనెత్తుతాయో అవి కనుగొనడానికి ఈ నవల చక్కని కరదీపిక అవుతుంది. జీవితాన్ని – (పజలనీ – దేశాన్ని తెలుసుకోవటం ఎంత అవసరమో తెలియజెప్పుతుంది. కార్మిక వర్గపు విప్లవ పాత్ర, విముక్తి పోరాటాలకు నాయకశక్తి కార్మికవర్గమే అన్న అకుంఠిత విశ్వాసమే అమ్మ నవల. కార్మికులంతా సోదరులే. కార్మిక ఉద్యమమే వారికి కన్నతల్లి అనే ఎరుకకు ప్రతి రూపమే అమ్మ. అందుకే ఇది అతి సమయోచిత పుస్తకం అని లెనిన్చే వెలకట్టబడింది.

ఒకవ్యక్తి తన భవితవ్యాన్ని (పజల భవితవ్యంతో, విప్లవాత్మక పరివర్తనతో ఐక్యం చేస్తే, మానవుల్లో జరిగే మహోన్నత మార్పుకు నిదర్శనం అమ్మ. రష్యాలోని సోషల్ డెమోక్రాట్లు, నిర్భంధ పరిస్థితుల్లో సాగించిన విప్లవ కార్యక్రమాలు, పాలకుల కుటిల, దమన నీతుల చిత్రణ ఈ నవల. అది ప్రధాన కథావస్తువే అయినప్పటికీ, నాదృష్టిలో అది నేపథ్యమే. నన్ను అమితంగా ప్రభావితం చేసింది ఒక స్త్రీ – చదువు సంధ్యలు లేని ఒక స్త్రీ, భర్త చేతిలో చావు దెబ్బలు తినే ఒక మధ్య వయసు స్త్రీ, జీవితంలో ఏ మాధుర్యమూ నోచుకోని ఒక స్ర్త్రీ - తన కొడుకు సాగించే మరో _[పపంచపు ప్రస్థానంతో [పభావితురాలై, ఎలా సామాజీకరణం చెందిందీ, ఎలా విము<u>క</u>్తి మార్గం తొక్కిందీ అన్న జీవిత చిత్రణే. అందుకే నేను ఈ పరిచయంలో అమ్మలోని అమ్మకే పరిమితమవుతున్నా. బాధ్యతా రహితంగా, తాగి తందనాలాడుతూ ఎప్పుడూ భార్యను పీడించే ఒక భర్త ఫ్యాక్టరీలో గంటలతరబడి గొద్దచాకిరీ చేసివచ్చి తన వౌళ్ళు హూనమయిన స్థితిలో, అసహనంతో, అశాంతితో, కోపతాపాలతో రగిలిపోతూ భార్యను చావచితక బాదేవాడు. "ఒక్కసారైనా నా మీద జాలి పడతాడేమోనని నా కోరిక. ఎవరో తనకు బాగా కసిపున్న వాళ్ళకు మల్లే చావబాదేవాడు" అని వాపోతుంది ఈ స్ర్. చదువుతున్న మనకు అర్థమవుతుంది, ఈ విషాదకరమైన భార్యాభర్తల నంబంధాలకు – అనలు మానవ సంబంధాలలోనే వున్న అసమానతలకు – విషణ్ణతకు, ఆయా వ్యక్తుల గుణగణాలు, సంస్కారాలు ముఖ్యకారణం కాదనీ, వాళ్ళనలా క్షుద్రంగా మార్చిన వ్యవస్థదే ఈ పాపమని. జీవితంలో వున్న కటుత్వం, సమాజంలో వున్న పాశవికత, అమలవుతున్న దురన్యాయం వ్యక్తులను ఆ విధంగా మార్చుతోందనీ. వ్యక్తుల నిరాశానిస్పృహలకు, జీవితంలోని వైఫల్యాలకు కారణం సమాజపు ధూర్త నీతిలో, దోపిడి, స్వార్ధంలో వుందని, మనుషులకు మనుషులుగా గుర్తింపు, మన్నింపు లేదనీ, అందుకే జీవితాలు, కుటుంబాలు అంత అస్తవ్యస్తంగా మారాయనీ. మనకు ఈ గుర్తింపు కలిగిందంటే చాలు - భర్త తాగుబోతుతనాన్ని, పెత్తనాన్ని, మగ అహంకారాన్నో కాక సమాజరీతిని వ్యతిరేకించి దాన్ని సరిచేసే ప్రయత్నం చేస్తాం. ఈ నవల నాలో కలిగించిన తొలి మార్పు ఇది.

కొడుకు, కొడుకు స్నేహితులు కలిసి చేస్తూన్న చర్చలు, కార్యక్రమాలు మొదట తల్లికి అర్థం కావు. కానీ క్రమంగా వాళ్ళతో పరిచయం పెరిగిన కొద్దీ "వీశ్భేనా నిషేధింపబడవలసిన జనం" అని ఆశ్చర్యపోతుంది. "మేము మా స్వార్ధం కోసం ఏది అవసరమో దానినే (పేమిస్తాం, మా స్వంతమనుకున్న దానినే, సన్నిహితులనే (పేమిస్తాం" అని భావించే ఈ స్ట్రీ క్రమంగా – ప్రవాసానికి వెళ్ళేవాళ్ళు, ప్రాణాలు అర్పించిన వాళ్ళు, రాత్రివేళ ఒంటరిగా బురదలోనూ, మంచులోనూ, వర్షంలోనూ, మైళ్ళకు మైళ్ళు నడిచేవాళ్ళను గమనించి, "వాళ్ళు ఎందుకీపని చేస్తున్నారు. వాళ్ళను ఎవరు నిర్బంధిస్తున్నారు ఈ పనులు చేయమని" అని ఆలోచిస్తుంది. "వాళ్ళకొక గొప్ప విశ్వానముంది కనుకనే ఈ కష్టాలు ఎదుర్కొంటున్నారు. వాళ్ళలో గొప్పదైన, పరిశుద్ధమైన (పేమ వున్నది కనుక ఈ పోరాట జీవిత విధానం ఎంచుకున్నారు" అని గ్రహిస్తుంది. (పేమకు ఉన్న విశ్వజనీనమైన రూపాన్ని తెలుసుకుంటుంది. దాంతో జీవితం మారింది. "నా దిగుళ్ళు మారాయి. నేనిప్పుడు అందరికోసము దిగులు పడుతున్నాను. మీ అందరితో ఉంటున్నాను కనుక నాకు బతకడం సుళువుగా కనపదుతోంది". ఒకప్పుడు బతుకంతా శూన్యం అనుకున్న నిలోవ్నా, ఇప్పుడు సత్యాన్ని గ్రహించి దాన్ని ప్రజల్లో వెదజల్లుతోంది. భవిష్యత్ పట్ల ఆత్మ విశ్వాసంతో అమ్మగా మారింది.

"దేవుణ్ణి మీరు నాకు దూరం చేస్తే నాలాంటి ముసలిదానికి కష్టమొచ్చినపుడు దిక్కెవరు?" అని భావించిన ఈ ప్రభు భక్తురాలు, తన పిల్లల నాస్తికత్వం మరుగున ఏదో గొప్ప విశ్వాసముందని (గహించింది. "వాళ్ళు (పాలకకూటములు) దేవుడిని అసత్యంతోను, దూషణతోనూ చుట్టు పెట్టేశారు. మన ఆత్మలను ధ్వంసం చేయదానికి దేవుడి ముఖాన్ని విరూపం చేశారు. మానవుని హృదయంలో భగవంతుని చోటు అతిమెత్తనైనది. దానిని కోసిపారేస్తే అక్కడ పెద్ద పుండవుతుంది. అందుకే మానవునికి మితృడైన దేవుడిని సృష్టించాలి" అనే వాళ్ళతో కలసిపోతుంది. "డ్రపంచాన్ని పేదలరాజ్యంగా భావించి సర్వసంపదలనూ సమంగా పంచుకొని అనుభవించాలనే భావంతో జీవిస్తూన్న వారిలోవున్న (క్రీస్తుతత్వం" గురించి ఆలోచించడం మొదలెట్టింది. ఈ పిల్లలే నిజంగా (క్రీస్తును ఆచరిస్తున్నారనీ, మతాధివతులు కుళ్ళు కబుర్లు చెబుతున్నారనీ, వాళ్ళ మతానికి దూరంగా, నూతన తరానికి దగ్గరగా తన విశ్వాసాలు మరల్చుకొంది. ఇదివరకు తానెవ్వరికయినా ఉపయోగపడగలననే నమ్మకం ఆమెకు లేదు. కానీ ఇప్పుడు – ఈ నూతన జీవితంలో, సామాజిక విప్లవ కార్యచరణలో

భాగం అయ్యాక చాలామందికి తన అవసరం వుందని తెలుసుకుంది. ఇది కొత్తగా కలిగిన సుఖానుభూతి. తలెత్తుకు తిరగగల ధైర్యాన్నిచ్చిన అనుభూతి. ఒక సందర్భంలో తల్లి తమ మార్గంలోకి వచ్చినందుకు, తమ కార్యకలాపాలకు తల్లి కూడా సాయం చేస్తున్నందుకు పావెల్ (ఆమె కొడుకు) తన సంతోషాన్ని వ్యక్తపరుస్తూ అభినందిస్తాడు. అప్పుడు కొడుకు కళ్ళల్లో కనిపించిన వెలుగుచూసి ఆమెకు మహదానందం కలుగుతుంది. సుఖానుభూతికి, ఆనందానికి గోర్మీ చూపించిన ఈ రెండు దృశ్యాలు, ఒక కొత్త అర్థం – కొత్త అవగాహన కలిగించాయి నాకు.

"మన పిల్లలు మన ప్రాణంలో ప్రాణమైనవాళ్ళు తమ స్వార్ధాన్ని కొంచెమైనా ఆలోచించుకోకుండా బలిదానం చేస్తుంటే తల్లినయిన నేను ఏమీ చేయలేనా?" అని మధనపడి తన మార్గాన్ని నిర్ణయించుకుంటుంది ఈ అమ్మ. "నేనెక్కడికయినా పోగలను. దారి తెలుసుకుని మరీ వెళ్ళగలను, తీర్థయాత్రకు తిరగ్గలను, సమాధిచేరేదాకా తిరుగుతూవుంటాను" అని విప్లవ కరప్రతంలా అమ్మ దేశాన్ని చుట్టబెడుతుంది. ఇది కదూ! వ్యక్తి జీవితం నుంచి తలెత్తుకుని సమిష్టి కోసం నడవడం అంటే. ఈ క్రమంలోనే కదా – జీవన కాఠిన్యంతో అవతరిస్తూన్న అసంతృప్తి భావాలు అంతరించి, ఎన్నడో మరిచిపోయిన ఆలోచనలు, అనుభూతులు, జీవనమాధుర్యాలు అందుకునే మార్గం – అనిపిస్తుంది.

నిలోవ్నా పాత్రలో వచ్చిన వివ్లవాత్మక మార్పు, గుణాత్మక మార్పు, నిర్మాణాత్మకమయిన మార్పు క్రమంగా, మొగ్గ పువ్వుగా మారుతున్నంత నిశ్శబ్దంగా సాగిపోతూ వుంటుంది. ఎక్కడా నాటకీయమయిన గంతులు, మలుపులు ఉందవు. నిజానికి అమ్మ పాత్ర మాత్రమే కాదు, ఈ నవలలోనే నాటకీయత కనిపించదు. నరాలను ఉత్యంఠ పరిచే సన్నివేశాలు కానీ, ఊహాతీతమయిన మలుపులు కానీ ఉందవు. ఈనాటి పాఠకులు విప్లవం అంటే, విప్లవనవల అంటే మహా ఉరవడిగా సాగే వీరోచిత చర్యల వర్ణనగా భావించవచ్చు. విప్లవం పేరిట వాళ్ళు చూస్తున్నది కిడ్నాపులు, ఎదురుకాల్పులు, లాండ్ మైన్స్ పేల్చటం, రాకెట్ లాంఛర్లు వాడటం, కోవర్టులు, మూకుమ్మడి హత్యకాందలే కదా! అలాంటివి ఈ నవలలో కనపదవు. అదవుల్ని జల్లెద పట్టదాలు, కనిపించిన వాళ్ళను కనిపించినట్లుగానే కాల్చివేయదం,

విషం పెట్టి దళాలను మట్టుపెట్టడం, కాళ్ళు చేతులు కట్టివేసి ప్రాణాలు తీయడంలాంటి సంఘటనలు లేవు.

ఇలాంటి దళ చర్యలు, వీరోచిత, రోమాంచిత ఘటనలలో పాల్గొనటమే విష్ణవ కార్యక్రమం అనే ట్రమ కలవారికి, విప్లవం చిన్నచిన్న సామాన్య ద్రతిఘటనల రూపంలో ఎలా ముందుకు సాగుతుందో తెలియచెపుతుందీ నవల. ఫ్యాక్టరీలో జరిగే అన్యాయాలను డ్రాప్తించడం, మేడే రోజున ఊరేగింపు, అవగాహన కల్గించే కరప[తాలు, వాటి ప్రచురణ, విప్లవ సందేశాన్ని గ్రామగ్రామాన వ్యాపింపజేయాలని డ్రుయత్నించే కార్మికులు, పార్టీల కార్యకర్తలు జెందాపట్టుకున్న నేరానికే జైళ్ళు, ప్రవాసశిక్షలు. ఇంతే కథ. అయినా నవలంతా చదివాక ఒక గొప్ప ఆలోచనాభారంతో దిగులుపడతాం. ఎన్ని రకాల మనుషులో అన్ని రకాల పాత్రలు ముఖ్యంగా స్ర్మీ పాత్రలను పరిశీలిస్తే కుటుంబ జీవింతంలోని హింస, వివక్షతలకు గురవుతూనే వాటిని ఎదుర్కొనే మార్గంలోని, వైయక్తిక పరిష్కారం కోసంకాక సమాజ మూలాలను తవ్వితీసే – మార్పుచేసే నిర్మాణంలోకి సంఘటితం కావటం చూస్తాం. గొప్ప ఉద్వేగానికి లోనవుతాం. పొంగిపొరలే (పేమ భావనలతో అమ్మలుగా, అక్కలుగా మారటాన్ని చూస్తాం. ప్రపంచాన్ని బీభత్సంచేసి దాస్యకూపంలో పడవేసే, దురాశ, ద్వేషం, అసత్యం అనే మూడు రాక్షసత్వాల నుండి తప్పించడానికి నూతనంగా ఆవిష్కరించిన ఒక మహనీయ సత్యం జనాన్నందరినీ సంఘటిత పరుస్తుంది అనే విశ్వాసంతో, వివేకంతో, ప్రకాశవంతమయిన జీవితాలుగా ఎదగాలనేది అమ్మ నేర్పే పాఠం.

"మానవుని పునరుత్థానం అనేది అనేక తాత్విక, తీక్షణ, గాధరూపాలను నంతరించుకుంది. రాజకీయాలతో సంబంధాలు తెంచుకుని, చెడువట్ల ప్రతిఘటనారాహిత్య భావాన్ని అనుసరించి, ఆంతరంగిక స్వయంపరిణితి మార్గమే మానవుని పునరుత్థానంగా టాల్స్టాయ్చిట్రిస్తే, గోర్కీ పోరాటరంగంలో అడుగుపెట్టి, 'పునరుత్థానమైన ఆత్మను చంపలేరు', అని ఎలుగెత్తే 'అమ్మ'ను చిత్రించాడు. – దాబ్యాలిక్

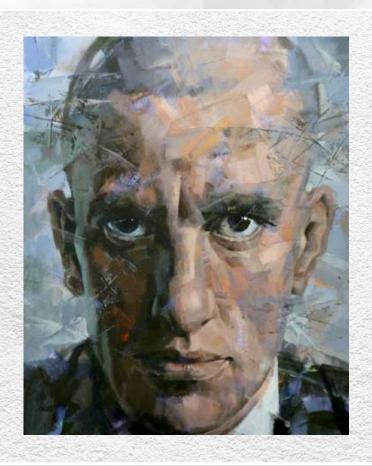
ఈ జగతిలో దోపిడీ, ఆధిపత్యాలున్నంతవరకు ఈ పాఠానికి నూరేళ్ళు నిందవు.

ക്ഷ**്**ക

ఆధునిక కవితా భాస్కరుదు

వ్లొదిమర్ మయశ్రోవస్క్రీ

(జీవితకాలం: 19-7-1893 నుండి 19-4-1930 వరకు)

"నా తత్వంలో తెల్లవెంటుకల జాదలసలే లేవు. నా గళంతో, ఇకిలింపులతో, ఈ ప్రపంచాన్ని వూపేస్తాను. ఇరవైరెందేళ్ళ యువ తేజస్సుగానే నేను వెళ్ళిపోతాను". -- మయకోవస్మీ

"కమ్యూనిజం లేకపోతే, నా దృష్టిలో (పేమ అనేది లేదు". - మయకోవస్కీ

"కళ అనేది ప్రాణంలేని ఆలయాలవంటి మ్యూజియంలలో ప్రదర్శించటానికి కాదు. దాన్ని అన్నిచోట్లా వెదజల్లాలి. వీధుల్లో, ట్రాముల్లో, ఫ్యాక్టరీలలో, పని ప్రదేశాలలో మరీ ముఖ్యంగా కార్మికుల ఇళ్ళల్లో". -- మయకోవస్కీ

స్ట్రాబిమిర్ మయకోవస్కీ (1893-1930)

గోర్కీ (అమ్మ), టాల్స్టాయ్ (అన్నాకెరినినా, యుద్ధమూ–శాంతి), పుష్కిన్ (కాల్పనిక కవిత), ఛెహోవ్ (కథలు), గోగోల్ (ఇన్ఫ్పెక్టర్ జనరల్ వంటి నాటకాలు), దాస్తయోవస్కీ (నేరము, శిక్ష), తుర్గనేవ్ (తండ్రులు–కొడుకులు), ఐత్మాతోవ్ (తబ్లీ భూదేవి) వంటి రష్యన్ రచయితలు తెలుగు పాఠకులకు ఎంత ఆత్మీయంగా తెలుసో, అంతగానూ ప్రాచుర్యం పొందిన మరో రష్యన్ రచయిత మయకోవస్కీ. శ్రీశ్రీ అనువదించిన 'లెనిన్ కావ్యం' మూలరచయితగా మయకోవస్కీ మనందరికీ చిరపరిచితుడే! కవి, చిత్రకారుడు, నటుడు, సినీరచయిత, నాటకకర్త, రాజకీయ కార్యకర్త, సాంస్మృతిక సంస్థల సంచాలకుడు, సాహితీ పత్రికల సంపాదకుడు.. ఇలా బహుముఖీనమైన ప్రతిభామూర్తి మయకోవస్కీ.

రాజకీయ, ఆర్థిక స్థితిగతులను మౌలికంగా అభివృద్ధిపరచి, మానవ సంస్మృతిని ఉన్నతీకరించి ఒక నూతన మానవుని ఆవిర్భావానికి అనువైన సామాజిక వ్యవస్థలను నెలకొల్పటమే సోషలిస్టు తాత్వికతకు భూమిక. వర్గ పోరాటాల ద్వారా, దోపిడీ పీదనలు లేని, వర్గరహిత సమ సమాజం వైపు నడిపించటమే దాని కార్యాచరణ. ఆ మహత్తర కార్యనిర్వహణకు కవులు, కళాకారులు, రచయితలు కూడా తమతమ వైపుణ్యాలను అంకితం చేసి విప్లవకారుల సహయాత్రికులయ్యారు. కొందరు విప్లవోత్తేజంతో విప్లవ పార్టీతో చేతులుకలిపి విప్లవంలో భాగస్వాములవుతారు. కార్యకర్తలవుతారు. నేతలుగా ఎదుగుతారు. అలాంటి కోవలో రష్యన్ బోల్నివిక్ పార్టీతో మమేకమై, అటు సాంఘిక ఉద్యమంలోను, ఇటు సాహిత్య ఉద్యమంలోను పాల్గొని బలమైన ముద్రవేసిన ప్రముఖులలో మయకోవస్కీ ముందువరసలో నిలుస్తాడు.

రష్యన్ జారు చక్రవర్తుల పాలనలో జార్జియా ప్రాంతంలోని భాగ్ద్రావీ నగరంలో 19 జులై 1893న జన్మించాడు మయకోవస్కీ తండ్రి రష్యా కోసక్కుల (రైతుల) బిడ్డ. తల్లి యుక్రేనియన్ వనిత. ఇంటిభాష రష్యన్. తల్లిభాష జార్జియన్. అందుకే "నా జీవితం మూడు సంస్మృతుల సంగమ క్షేత్రమయ్యింది" అని ఆయన చెప్పుకున్నాడు. 1902లో ఆయన హైస్కూలు విద్యార్థిగా వుండగానే సోషలిస్ట డ్రదర్శనల్లో పాల్గొనేవాడు. "అపరిమితమయిన స్వేచ్ఛ వలన మీ పిల్లవాడు చెడిపోతున్నాడ"ని ఎవరైనా ఆక్షేపిస్తే, ఆ తల్లి "నాకొడుకు వోలోద్య ఈనాటి అవసరాలకు, వైఖరులకు అనుగుణంగానే ప్రవర్తిస్తున్నాదు. అతని ఆకాంక్షలకు నేను ఎందుకు అడ్దం చెప్పాలి!" అని అనేదట. ఫారెస్టు రేంజరుగా పనిచేస్తున్న తండ్రి 1906లో అనూహ్యంగా చనిపోవడంతో ఈ కుటుంబం మాస్కో నగరం చేరుకుంది. ఇక అప్పటినుండి మాస్కోనే అతని నివాస స్థావరమయ్యింది. హైస్కూలులో చేరిన హెలోద్యా అక్కడి సోషల్ డెమాక్రటిక్ లేబర్ పార్టీ కార్యక్రమాలలో పాల్గొనేవాడు. తత్వశాస్త్రం – ముఖ్యంగా మార్భిజం – అతనికి అభిమాన పాత్రమైన విషయంగా వుండేది. అయితే స్కూలు ఫీజు కట్టుకోలేని దుస్థితిలో అతను 1908లో స్కూలునుంచి తొలగించబడ్డాడు. అప్పటికే ఏర్పడిన రాజకీయ అభి(పాయాలవల్లా, సాగిస్తున్న కార్యక్రమాల వల్లా అనేకమార్లు అరెస్టు అయ్యాడు. దాదాపు 2 సంవత్సరాల జైలు జీవితం అనుభవించాడు.

ఆయన ఈ జైలు జీవితంలోనే తొలి కవితాక్షరాలు దిద్దకున్నాడు. 1910లో జైలునుంచి విడుదలయ్యాక చిత్రలేఖనం అభ్యసించసాగాడు. 'విప్లవమూ, కవిత్వమూ నా మనసును పూర్తిగా ఆకట్టుకున్నాయి' అని చెప్పుకున్నాడు. చిత్రలేఖనం నేర్చుకుంటున్నా, సోషలిస్టు కవిత, కళలు అధ్యయనం చేయటానికి ఉబలాటపడ్డాడు. పార్టీ కార్యకర్తగా కన్నా సోషలిస్టు కళాకారునిగానే తనను మార్చుకోసాగాడు. ప్రత్యక్ష రాజకీయ కార్యక్రమాలకు దూరంగా జరిగాడు. పరిశీలనలు, అధ్యయనాలు ఆయనలో కొత్త భావాలు నింపసాగాయి. ఇటలీలో పుట్టిపెరుగుతున్న ఫ్యూచరిస్టు ధోరణులను అలవరచుకున్నాడు.

1912లోనే రష్యా ఫ్యూచరిస్టు మానిఫెస్టోగా పేరొందిన '(పజా అభిరుచులపై ఒక చెంపదెబ్బ' (A Slap on the Face of Public Taste) అనే సంకలనం విడుదల అయ్యింది. దానికి సంతకందారు మయకోవస్కీ. సంప్రదాయ కవిత్వాన్ని విడనాడి, నూతన ప్రయోగశీలతను సంతరించుకోవటం జరిగింది. పారిశ్రామిక విప్లవం తెచ్చిన సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, యంత్రం, స్వయంచోదిత సాధనాలు, మెరుగుపడ్డ రవాణా సౌకర్యాలు అభివృద్ధికి సోపానాలుగా కనపడ్డాయి. అవి తెస్తున్న సామాజిక మార్పులకు ఫ్యూచరిస్టులు (భావివాదులు) ఆహ్వానం పలికారు. ఆ కొత్తను స్వాగతించటానికి, పాత నుంచి పూర్తిగా విదగొట్టుకోవాలని (ప్రయత్నించారు. సాహిత్యంలో నూతన విధానాలు ప్రవేశపెట్టారు. పాత ఛందస్సులను నెట్టివేస్తూ, కొత్త అలంకారాలతో, ఒకింత ఆదంబరంగా, కొత్త నుడికారాలతో ఒక నూతన సాహిత్య భాషను తయారు చేసుకున్నారు. సాహిత్యానికి పనికిరాదని తోసివేయబద్ద వీధిభాషను ప్రయోగించారు. 1913లో రాసిన (I Myself) వ్లోదిమిర్ మయకోవస్కీ అనే ప్రదర్శనలో ఆయన పాత్ర, చేసిన నటనతోనే అందరి దృష్టినీ ఆకర్షించాడు. 1915లో 'ఎ క్లౌడ్ ఇన్ ట్రబ్మ్ జర్స్' (A Cloud in Trousers) అనే దీర్ఘకావ్యం ప్రకటించాడు. ఆ భాష, శైలి, అనూహ్యమైన పద్రపయోగము, గేయం నడక అందరినీ గొప్ప ఆశ్చర్యానికి గురిచేశాయి. వీరి గేయం చదివేతీరు, వేషభాషలు చాలామందికి కొత్తగాను, ఆసక్తికరంగాను అనిపించాయి. నిజానికి "ఈ ఆధునిక కవితాశకటం నుంచి పుష్మిస్, టాల్స్టాయ్లాంటివారిని కిందికి లాగివేయాలి" అనేంత బలగాన్ని సంతరించుకుంది. ఈ నూతన కవితా ఝంఝ కవిత్వాన్వేషకుడు సృజనశీల లయవిన్యాస మాంత్రికుడు అనే పేరు పొందసాగాడు. ఈ దశలో ఆయన పెట్రోగ్రాడ్క్ర వెళ్ళాడు.

1915 నుంచి 1917 ఆగస్టు వరకు మిలటరీ ఆటోమొబైల్ స్కూలులో డ్రాఫ్ల్లుమన్గా పనిచేస్తూ మరోవంక తన సాహిత్య వ్యాసంగాన్ని ముమ్మరం చేశాడు. ఈయన జీవితంలో ఆ తరువాత అత్యంత ప్రభావశీలమయిన పాత్ర వహించిన 'లిలీ బెర్క్' దంపతులతో అప్పుడే పరిచయం ఏర్పడింది. మాక్సింగోర్మీవంటి రచయితల సాహచర్యం లభించింది. గోర్కీ ప్రతికలో మయకోవస్కీ పనిచేశాడు. వివాహిత అయిన లిలీ బెర్క్ పట్ల విపరీతమయిన వ్యామోహము, (పేమ పెంచుకున్నాడు. ఈ పెట్రోగ్రాడ్ జీవితంలోనే ఆయన రష్యన్ విప్లవప్ప ఎత్తువల్లాలు, ఉత్సాహఉత్పాతాలు అన్నీ దగ్గరుండి చూశాడు. "సంశయమే లేదు. ఇది నా విప్లవమే" అని నిర్ణయించుకుని ప్రత్యక్షంగా కార్యాచరణకు ఉపక్రమించాడు. మహానేత లెనిన్ ఉపన్యాసాలు వినేవాడు. తన కలం, గళం ఆ విప్లవ సంకీర్తనానికే అంకితం చేశాడు. ఎన్నో (పేరణగీతాలు రాశాడు. నాటకాలు రచించాడు. నౌకాదళాల థియేటర్లలో పాటలు వినిపించాడు 'విప్లవానికి స్వాగతం', 'లెఫ్ట్ మార్చ్', 'మిస్టరీ బుఫే' వంటి రాజకీయ వ్యంగ్యనాటకాలు ఆ కాలంలో (1918లో) వెలువడ్డవే. "నేను కవిని. నన్ను ఆసక్తికరంగా మార్చింది కవిత్వమే. నేను రాసేదంతా దానిగురించే" అని విప్లవంతో భాగస్వామి అయ్యాడు.

విప్లవానంతరం తిరిగి మాస్కో చేరుకుని రష్యన్ టెలిగ్రాఫ్ డిపార్టుమెంటులో పని చేశాడు. అయితే ఆయన ప్రధాన వ్యాపకం అప్పుడేపుట్టి పొత్తిళ్ళలో కదులాడుతున్న సోవియట్ (శ్రామికరాజ్య ప్రచారమే. 'విప్లవ కవి పని పుస్తకాలు రాయటం మాడ్రమే కాదు. అరకొర చదువులు, అంతంత మాడ్రం అక్షరజ్ఞానం పున్న ప్రజలకు ఏ రూపంలో వీలయితే ఆ విధంగా సమతారాజ్యపు సందేశాన్ని అందివ్వగలగాలి' అని భావించి అనేక (ప్రచారపోస్టర్లు, (ప్రచార చిడ్రాలు, కరపడ్రాలు, నినాదాలు తయారుచేశాడు. కవితా శకలాలు విరజిమ్మి తన కవితా పాటవమంతా వినియోగించి వాటిని ఆకర్షణీయంగా తయారు చేసి కమ్యూనిష్టు వ్యవస్థ పాదుకొనడానికి ఒక ప్రచార యుద్దమే చేశాడు. పెట్రోగ్రాడ్ రక్షణ కోసం కూడా 1919 నుండి ఇలాగే

అవిశ్రాంతంగా అనేక ప్రచార గీతాలు రాశాడు. కొన్ని సినిమాలకు స్ర్కిస్ ప్లేలు సమకూర్చాడు. కొన్ని సినిమాల్లో నటించాడు. మరోవంక వామపక్ష కళాకారుల సంఘాలను ఏర్పరచటం, సమన్వయం చేయటం, వారి పత్రికకు సంపాదకునిగా వ్యవహరించటంలో తలమునకలయ్యాడు. "వామపక్ష కళలని చెప్పబడుతున్న వాటన్నింటినీ తిరిగి పరిశీలించి వాటిలోని వ్యక్తిగత ధోరణులను పరిహరించి, సామ్యవాద వ్యవస్థ నిర్మాణానికి తోద్పదే విలువైన కళలను పెంపొందించడమే తమలక్ష్మమని" చెప్పుకున్నాడు. 1909–1919 వరకు వచ్చిన తన రచనలన్నీ ఒక సంకలనంగా ప్రచురించాడు. ఈ సంకలనం ద్వారా ఆయన ప్రతిభామూర్తి మరింత జేగీయమానంగా వెలిగిపోయింది.

1920 కల్లా క్రమంగా రష్యన్ పరిపాలనలో బ్యూరాక్రసీ పాదుకొనసాగింది. అధికారుల ఇష్టారాజ్యంగా పాలన కుంటువడింది. దానిమీద వ్యంగ్యంగా 'రి–కాన్ఫరెన్స్' (Re-Conference) అనే రచన వెలువరించాడు. ఈ రచన లెనిన్ దృష్టికి వెళ్ళగా ఆయన "నేను మయకోవస్కీతో ఏకీభవిస్తున్నాను. మన (శామికరాజ్యాన్ని అధికారవర్గం క్రమంగా కబళించివేస్తున్నది" అని చెప్పి, తగిన చర్యల కోసం ఆదేశించాడు. ఈ అంకితభావం, అసాధారణ ప్రతిభాపాటవాల వల్ల సమకూరిన కీర్తిష్రతిష్టలతో ఇతర రచయితలకు, కళాకారులకు లేని కొన్ని వెసులుబాట్లు, సౌకర్యాలు మయకోవస్కీకి లభించాయి. ఈ అనుకూల పరిస్థితులకు ఆయన తన దేశవిదేశ పర్యటనలకు వినియోగించు కున్నాడు. దేశమంతా ఏ విధి నిషేధాలు లేకుండా సందర్శించేవాడు. లాటినా, బ్రటన్, జర్మనీ, అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు, మెక్సికో, క్యూబా వంటి అనేక దేశాలు చుట్టివచ్చాడు. అలాంటి పర్యటనల నుండి తిరిగి వచ్చేటప్పుడు అక్కడి కళాకృతులు, సమకాలీన చిత్రాలు, లెక్కలేనన్ని ఫుస్తకాలు తెచ్చి మిత్రులకు అందించేవాడు. అలా పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో కళారంగంలో వస్తూన్న సూతన ధోరణులు, కొత్త ఆలోచనలు బాగా అవగతమయ్యాయి.

1924లో లెనిన్ అస్తమించాడు. తన ప్రియతమ నాయకునికి శ్రద్ధాంజలిగా 3000 వాక్యాల దీర్ఘ స్మృతిగీతం రాశాడు మయకోవస్కీ. దాన్ని ఆయన చదువుతుంటే వేలాది మంది కన్నీటితో కదిలిపోయేవారట. ఆ తరువాత ఈ గీతం స్కూల్ పిల్లల పాఠ్యాంశమై విద్యార్థులందరూ కంఠోపాటం చేయవలసిన ప్రత్యేక అంశంగా నిలిచింది. (ఈ గీతాన్నే శ్రీశ్రీ అనువదించి మనకందించారు). 1925లో తన పర్యటనానుభవాలతో 'మై డిస్కవరీ ఆఫ్ అమెరికా'ను రచించాడు. నిజానికి 1922 నుంచి 1928 వరకు ఆయన వామపక్ష కళాసంఘటన (Left Art Front) గా పనిచేశాడు. "కట్టుకథలు కాదు, కల్పనలు కాదు, 'సత్యాలే సాహిత్యం' (Literature of the facts, not fiction) అన్న దృక్పథంతో తన రచనలు కొనసాగించాడు. దాన్ని ఆయన 'కమ్యూనిష్టు ఫ్యూచరిజం' (COMFUT) అని వ్యవహరించేవాడు. అధికార వర్గాన్ని, పార్టీ నాయకత్వ పోకడలను అధిక్షేపించే రచనలను వాస్తవాల పేరిట ప్రచురించసాగాడు. ఒక రకం అసమ్మతి స్వరం బలంగా వినిపించాడు.

రష్యన్ (శామిక రచయితల సంఘం ఈ వైఖరిని గట్టిగా ఎదుర్కొంది. రాజ్యం సాహిత్యాన్ని సెన్సారు చేస్తోందని మయకోవస్కీ ఎదురుతిరిగాడు. "సుంకాలు వసూలు చేసే వాళ్ళతో కవిత్వం గురించి మాట్లాడమా?" (Talking with taxman about poetry) అని 1926లోనే తన నిరసన వైఖరిని (ప్రదర్శించాడు. 1928లో 'ఆల్రెట్', 'ది బెడ్బగ్' (నల్లి), 1929లో 'బాత్హాహౌస్' (స్నానాల గది) వంటి వ్యంగ్య నాటకాలు రచించాడు. ఈ రచనలన్నింటినీ రచయితల సంఘం తీవ్రంగా విమర్శించింది. ఆక్షేపించింది. 1928లో ఆయన ఏర్పాటు చేసిన తన రెండు దశాబ్దాల సాహిత్యావలోకనం (ప్రదర్శనకు అధికార వర్గం సహకరించ లేదు. నాటి రష్యా అధినేత స్టాలిన్ ఈ (ప్రదర్శనకు వస్తారని మయకోవస్కీ ఆశించాడు కానీ అది జరగలేదు. (క్రమంగా మయకోవస్కీని తగ్గించివేస్తూ వచ్చారు. చివరకు 1930 ఏట్రియల్ తొమ్మిదిన ఆయన విద్యార్థుల సభనుద్దేశించి చదివిన కవిత 'ఉచ్ఛస్వరంతో' (At the top of my voice) అస్పష్టంగా, నిగూఢంగా వుందని విమర్శిస్తూ ఆయనను స్టేజీ దిగిపొమ్మని ఆందోళన చేశారు. మనను వికలమై మయకోవస్కీ వెనుదిరిగిపోయాడు. 'విత్ ఫుల్ వాయిస్' అనే కావ్యరచన సాగిస్తూన్న ఆ కాలంలోనే ఏట్రియల్ 19న (1930) తననుతాను కాల్చుకుని చనిపోయాడు.

ఈ ఆత్మహత్య ఒక పెను సంచలనమే కాక రష్యన్ ప్రభుత్వ వ్యవహారం మీద అనేక నీలినీడలు కప్పింది. ఈ సామాజిక జీవితంతో పాటు ఆయన వ్యక్తిగత జీవితంలోని మరో కోణం కూడా మనం పరిశీలించాలి! అది ఆయనకు ప్రైవేటు జీవితంలో మహిళలతో వున్న సంబంధాలు. ఆయన జీవితమంతా (పేమించబడాలని అర్రులు చాచాడు. 1915లో పరిచయమైన లిలీజెర్క్ తో (వివాహిత) ఆయన పెనవేసుకున్న జీవితం ఆస్తకికరమయినది. ఆమెకోసం ఎన్నో కవితలు అల్లాడు. తన పుస్తకాలనెన్నింటినో ఆమెకు అంకితమిచ్చాడు. తన కోసం వెంపరలాడిపోతున్న మయకోవస్కీ పట్ల ఆవిడ కూడా సానుకూలంగానే వుండేది. అతని సాహిత్య జీవితానికి కవితావేశంగా మిగిలిపోవాలని, ఎంతో జాగ్రత్తగా, ఆ స్థానం ఇంకెవరికీ దక్కకూడదన్నంత (శద్ధగా, అతనితో వ్యవహరించేది. జీవితమంతా తన వెంట తిప్పుకొంది. ఆమెను తన జీవితంలో అత్యంత ఆప్తురాలిగా ఆయన భావించాడు.

అయితే అమెరికా పర్యటనలో వున్నపుడు మయకోవస్కీ ఎల్లీ జోన్స్ అనే మహిళతో కొంతకాలం సహజీవనం చేశాడు. ఈవిడ విప్లవానంతరం రష్యా నుండి న్యూయర్క్కు తరలివెళ్ళిన స్ర్టీ. వీరిద్దరికీ వివాహం చేసుకోవాలని వుండేది కానీ 'రష్యన్ సోషలిస్టు సాహిత్య ప్రచారకునిగా, ఒక ప్రతినిధిగా వున్న తను, రష్యా వ్యవస్థను కాదని డ్రువాసం వెళ్ళిపోయిన యువతిని పెండ్లిచేసుకోవటం ఎంత వరకు సబబు' అనే విచికిత్సకు లోనయ్యాడు. అందుచేత ఈ సంబంధం రహస్యంగానే వుండిపోయింది. కానీ వీరిద్దరికీ 1926లో ఒక కూతురు జన్మించింది. తదనంతర జీవితంలో ఆ కూతురిని ఒకే ఒక్కసారి చూశాడు మయకోవస్కీ. అలాగే పారిస్ లో కొన్నాళ్ళపాటు తతియాన అనే సుందరి (ఫ్యాషన్ మోడల్)తో చాల చనువు ఏర్పడింది. ఆమెను పెండ్లిచేసుకోవాలని ప్రపతిపాదించాడు. ఆమె కోసం తన నివాసం పారిస్ కు మార్చుకోవదానికి సిద్దమయ్యాదు. కానీ వీసా లభించలేదు. తనకు దూరమైపోతాడని భావించి లిలీబర్క్ ఈ వీసా రాకుండా చేసిందనే ప్రచారం వుంది. తతియానకు ఆయన రెండు కవితలు అంకితమిచ్చాడు. 'ఆన్ ది ఎసెన్స్ ఆఫ్ లవ్' అనే ఉత్తరం చాల ప్రసిద్ధమయినది. దాంతో లీలీ "నువ్వు నన్ను మోసం చేస్తున్నావు. మరొకరి పేరున కవిత రాశావు" అని బహిరంగంగానే అక్కసు వెలిబుచ్చింది. తన విరహం వల్లనే అతను మంచి కవిత్వం రాయగలదని ఆమె భావించింది. మయకోవస్కీ కూడా "నీ కోసం కార్చే కన్నీళ్ళనే కావ్యాలుగా మలుస్తాను" అని చెప్పేవాడు. మాస్కోలో

ఎరోనికా పోలనోస్కయా అనే నటీమణికి కూడా దగ్గరయ్యాడు. ఆమెతో కూడా వివాహ డ్రస్తావన తెచ్చాడు. "కవిగారిని (పేమిస్తున్నా. కానీ నా భర్తను వొదిలి రాలేన"ని ఆవిడ స్పష్టం చేసింది. 1930 ఏట్రిల్లో, మయకోవస్కీ మరణించిన రోజున ఆఖరిసారి ఆయనతో మాట్లాడినది కూడా ఈ యువతే. వరసగా డ్రేమ వ్యవహారాలు తనకు అనుకూలించక పోవటంతోను, వెరోనికా తనను కాదన్నదన్న దుగ్ధతోను, మయకోవస్కీ తన జీవితాన్ని అంతం చేసుకున్నాడనేది బలమైన కథనం.

ఒక వైపు (పేమ వ్యవహారాలలో అపజయం, మరోవైపు అధికార వర్గాలతో పొసగకపోవటం, సహజంగానే భావావేశ పరుడయిన ఈ కవిని ఆత్మహత్యకు ్రపేరేపించాయంటారు. ఆత్మహత్యకు రెందురోజుల ముందే రాసిపెట్టుకున్న ఒక ఉత్తరంలో "కామ్రేడ్స్! నన్ను పిరికిపందగా భావించకండి. నేను చేస్తున్నది సరి అయినది కాదు. దీన్ని నేను ఎవరికీ పరిష్కారంగా సూచించను. కానీ నా జీవితం ముగింపుకు వచ్చింది. నాకీ మరణమే శరణ్యం" అని వుంది. అంతకుముందు కూడా "నిన్ను మరోసారి చూడలేకపోతే మెదడులోకి కాల్చుకుని చచ్చిపోతాను" అని ఆయన అన్నాదట. ఇవన్నీ ఆత్మహత్య కథనానికి ఆలంబనకాగా ఆనాటి రష్యన్ పరిస్థితులు, రచయితల సంఘాలతో వచ్చిన పేచీలు, కమ్యూనిస్టు నాయకత్వపు వేధింపులు, ఆయన శరీరంలో లభించిన బుల్లెట్ ఆయన కాల్చుకున్నాడని చెబుతున్న రివ్వాల్వర్ద్ కాకపోవటం వంటి అంశాలు – 'ఇది రాజ్యం చేసిన హత్య ఏమో' అనే సంశయాన్ని మిగిల్చాయి. "నా చావును వివాదం చేయకండి" అని అఖరి ఉ త్తరంలోవున్నా (ఆ చేతి రాత మయకోవస్కీదే అని నిపుణులు తేల్చిన తరువాత కూడా), ఈ చావు ఈ నాటికీ ఒక మిస్టరీగానే మిగిలిపోయింది. ఈ సందర్భంలో వివాదాలకు సమాప్తి పలకాలని రష్యన్ అధినేత స్టాలిన్ "మయకోవస్కీ మన కాలపు సోవియట్శకపు అత్యంత ప్రతిభాశాలి అయిన కవి" అని ప్రకటించాడు. కానీ అది ఒక భాతృహంతకుని వ్యూహాత్మక ప్రకటన అనే భావించేవారు ఈ నాటికీ వున్నారు. ఏదయినా ఒక (పేమనౌక, వ్యవహార జీవితపు ఆటుపోట్లుకు తట్టుకోలేక, జీవన కాఠిన్యాలకు గుద్దకుని విచ్చిన్నమయిపోయింది.

ఆయన అంతిమ యాత్రలో ఆనాదే లక్షా యాభైవేలమంది పాల్గొన్నారనే ఒక వాస్తవం, ఈ కవికి వున్న ప్రజాభిమానాన్ని వేలగొంతులతో చాటుతోంది. మాస్కో నావోదెవిచీ స్మశాన వాటిక (ఇది రష్యన్ ప్రముఖుల చిట్టచివరి విశ్రాంతి స్థలం)లో ఆయన స్మారకచిహ్నం నుంచి మయకోవస్కీ క్రోధారుణ దృక్కులు, "ఈ ప్రపంచాన్ని మీరు ఎటువైపు తీసుకు వెళుతున్నారు? ఏ విలువల కోసం నిలబడుతున్నారు?" అని సందర్యకులను నిలదీస్తూనే వున్నాయి.

(మయకోవస్కీ 125వ జయంతి సందర్భంలో ఈ వ్యాసం సెప్టెంబరు 2018 'సాహిత్య [పస్థానం' పత్రికలో [పచురించిన సంపాదక వర్గానికి కృతజ్ఞతలు)

@#*****

స్థావియట్ రచనలు - ని అనువొదాలు

ఆధునిక కథా మకుటం చెహ్తావ్: కథ

(ఆంటన్ ఛెకోవ్ ఈ కథను 1886లో రష్యన్ °షలో రాశారు. దాన్ని కాన్స్టాంస్ గార్నెట్ .861–1946) "Husband" పేరుతో ఇంగ్లీషులోకి నువదించారు. దాని తెలుగు అనువాదం ఇది.

ఈ రచయిత్రి టాల్స్టాయ్, దోస్తోయోవస్కీ ంటి రచయితలను కూడా ఇంగ్లీషులోకి అనువదించి యటి ప్రపంచానికి పరిచయం చేసారు.)

మొగుడు...

ఆ రోజు జిల్లా ముఖ్యపట్టణం, 'క'. నగరంలో అశ్వికదళం 'న'. విభాగం మకాం చేసింది. ఇది సైన్యానికి సాధారణంగా వుండే వారి అభ్యాసాలు, వ్యూహాలలో భాగమేకానీ, సైన్యం తమ పూరికి వచ్చి విడిది చేయటం ఆయా పట్టణాల ప్రజలకు మాత్రం ఎంతో విశేషమైంది. వాళ్ళకు అంతులేని ఉత్సాహాన్ని, సంబరాన్ని కలిగిస్తుంది. మిలటరీ ఆఫీసర్లు తమ ప్రాంతాలను పర్యటించటం వాళ్ళకు చాలా ఆసక్తికరంగా వుంటుంది. వాళ్ళలో ఎంతో జోష్ నింపుతుంది. ఇక అక్కడవుండే చిరు వ్యాపారస్తులకైతే పండగే. అమ్ముడుపోకుండా తమ దగ్గర ఎంతో కాలంగా నిలవవుండిపోయిన సరుకులు, చేపల టిన్నులు, తినుబండారాలు అన్నీ ఆపూట వదుల్చుకుని సొమ్ము చేసుకోవచ్చని కలలు కంటారు. చిన్న చిన్న హెూటళ్ళు, భోజనశాలలు, స్థకాలు రాత్రంతా తెరిచే వుంచుతారు. మిలటరీ కమాండరు, సెక్రెటరీలు, స్థానిక రక్షణదళ సభ్యులు తమ దగ్గరున్న అత్యుత్తమ ఖడక్ యూనిఫారాలు ధరించి వస్తారు. ఇక పోలీసులైతే అటూఇటూ తిరుగుతూ తెగ హడావుడి చేస్తారు. ఇక ఆ పట్లణ స్టీలలో చెలరేగే హంగామాను వర్ణించటానికి మాటలే చాలవు.

క. పట్టణ మహిళలు కూడా దళం వస్తున్న అలికిడి వినగానే పొయ్యిమీది గిన్నెలుకూడా కిందకు దించకుండానే వంటిళ్ళు వదిలేసి వీధిలోకి పరిగెత్తుకొచ్చారు. పొద్దటినుంచి శుభం చేసుకోని దేబిరి ముఖాలతో, వంటావార్పులతో అలిసిపోయి, అపరిశుభంగా, వికారంగా వున్న ముఖాలతోనే ఆయాసంతో వగర్చుకుంటూ అశ్వికదళంవైపు వడివడిగా పరిగెత్తారు.

సైనికుల కవాతుకు అనుగుణంగా మోగుతున్న మిలటరీ బ్యాండ్ చప్పుడును చెవులు నిక్కబొడుచుకునిమరీ వింటున్నారు. వాళ్ళ మొహాల్లో కమ్ముకున్న పారవశ్యాన్ని చూస్తే వాళ్ళు ఈ మిలటరీ బ్యాండునుకాక ఏ దివ్యలోకపు గాంధర్వ స్వరాలనో వింటున్నారనిపిస్తుంది. "దళం" 'దళం వచ్చేసింది' అంటూ హదావుడి పడిపోయారు. ఆ దళమేమిటో, ఆ సైనికులెవరో వీళ్ళకేమీ తెలియదు. వాళ్లు ఏదో కాకతాళీయంగా ఇక్కడకొచ్చారు. పొద్దున్నే వెళ్ళిపోతారు. అయినా... వీళ్ళ కెంత ఆసక్తి. అందులో వీళ్ళకొచ్చేదేమిటో తెలియదు.

చౌరాస్తాలో నిలబడి కమాండర్లు, ఆఫీసర్లు ఏవో బిల్లులు చూస్తూ లెక్కలువేస్తూ మాట్లాడుకుంటున్నవన్నీ వీళ్ళు చెవులు అప్పగించి వింటున్నారు.

దళం గురించి హెకరినిమించి మరొకరు తమకన్నీ తెలుసన్నట్లు ఏవో విమర్శలు, ప్రశంసలు, గుసగుసలు. నిజమే, ఎలా తెలుసోగానీ వాళ్లకన్నీ తెలుసు. 'కల్నల్ గారికి పెళ్ళయింది, కానీ ఆయన భార్యతో కలిసుండటంలేదు'. 'ఆ పెద్దాఫీసరు భార్యకు ఏటా కాన్పులే, కానీ, ఒక్క బిడ్డకూడా బతికి బట్టకట్టలేదు'. 'ఆ కుర్రాడు ఒక దొరసానితో (పేమలో పడ్డాడు. కానీ లాభం లేకపోయింది. దాంతో (పేమ దక్కలేదని, ఆత్మహత్యకు సైతం పాల్పడ్డాడు'. ఇలా అన్నీ రొదరొదగా మాట్లాడేస్తున్నారు.

'స్ఫోటకం మచ్చల మొహం, ఎర్ర చొక్కావేసుకుని కిటికీ ప్రక్కనుంచి పోతున్నాడే, వాడెవరనుకున్నారు? లెఫ్టినెంట్ రామ్జోవ్ చేతికింద మనిషి. దొరగారి నోటికి నచ్చేట్లు ఇంగ్లీషు ఆలే తీసుకురావటానికి వెళుతున్నాడు' అనుకున్నారు.

కవాతు పోతుంటే వాళ్ళ ముఖాలు కాదుకదా వీపులైనా సరిగా చూశారోలేదోగానీ 'వీళ్ళలో అందమైనవాడు, ఆకర్వణీయమైనవాడు ఒక్కడుకూడా లేదు' అని చప్పరించేసారు. ఇలా కడుపునిండా మాట్లాడుకుని చివరకు 'ఈ రాత్రికెలా<u>గె</u>నా సరే ఒక దాన్సు ప్రోగ్రాం ఏర్పాటుచేయమనీ, మేమంతా పాల్గొంటామనీ' స్థానిక పెద్దలద్వారా కమాండరుకు కబురుపంపారు.

ఆశించినట్టుగానే వాళ్ళ కోరిక నెరవేరింది. రాత్రి 9 గంటలకు టౌన్ క్లబ్బు దగ్గర మిలటరీ కార్యక్రమం మొదలయింది.

క్లబ్బు గేటు దగ్గరే మిలటరీ బ్యాండు సంగీతం వినిపిస్తుంటే ఆడవాళ్ళంతా లోపలికి వెళ్ళి, మిలటరీ మగాళ్ళతో కలిసి దాన్సులు చేశారు. ఆ ఆడవాళ్ళ ఆనందానికి పట్టపగ్గాల్లేవు. వాళ్ళకేమో రెక్కలు మొలిచినట్లు సంతోషపు లోకాలకు ఎగిరిపోయారు. ఆ సంగీతం, నృత్యం, కరకంకణాల కణకణ ధ్వనులతో ఏదో మత్తు కమ్ముకుంది. ఆపూట దొరికిన కొత్త నృత్యభాగస్వాముల పరిష్పంగంలో వీళ్ళ మనస్సులు ఏమో పైలోకాలకు ప్రయాణించాయి. వాళ్ళ గుండెలనిండా కొత్త మనుషులు నిండిపోయారు. తమ పాత మితృల్ని, భర్తల్ని, తండ్రుల్ని తాత్కాలికంగా మరచిపోయారేమోననిపిస్తుంది.

మరి మగవాళ్ళంతా ఏం చేస్తున్నారు? అరకొరగా వున్న స్వల్ప ఉపాహారం టేబుళ్ళచుట్టూ చేరారు వీళ్ళు. సర్కారీ ఉద్యోగులూ, క్లర్కులూ, క్యాషియర్లు, సూపర్నెంట్లూ ఇంకా అనేక రకాల చిరుద్యోగులు హాలు ప్రవేశద్వారం దగ్గరే వుండిపోయారు. అర్భకపు శరీరాలు, అనారోగ్యపు ముఖాలతో వున్నవీళ్ళు మిలటరీ మగాళ్ళముందు ఎందుక ూ పనికిరామని నిర్ణయించేసుకున్నారు. వాళ్ళు కనీసం బాల్రామ్ (నృత్యశాల) లోకి వెళ్ళేప్రయత్నం కూడా చేయలేదు.

అందంగా, ఆకర్షజీయంగా, సంతుష్టికరంగావున్న మిలటరీ ఆఫీసర్లతో కలసి చిందులువేస్తున్న తమ భార్యాపిల్లలను దూరంనుంచే చూస్తూ తృప్తిపడుతున్నారు. అట్లా పోగుపడ్డ సమూహంలోనే వున్నాడు ఒక భర్త షాలికో అనేవాడు. అతను బిల్లులు వసూలుచేసే చిన్న వుద్యోగి. చదవడమైతే యూనివర్సిటీలో చదివాడు. ఆ సమయంలో యువగీతాలు పాడేవాడు. అభ్యుదయ సాహిత్యం చదివేవాడు. కానీ ప్రస్తుతం ఏదో తెలియని అసంతృప్తి, ద్వేషంతో ముడుచుకుపోయిన మనస్సు, అంటకత్తెర వేసిన జుట్టుతో శరీరాన్ని మించి కనిపించే పెద్ద తల, తాగీతాగీ పుబ్బిపోయిన మొహం, మొరటుగా ముందుకు పొడుచుకు వచ్చిన పెదవులు. తనగురించి తానే చెప్పుకుంటున్నట్లు అతడిప్పుడు ఒక బిల్ కలెక్టరు మాత్రమే. అంతకుమించి మరేమీ కాడు.

పక్కనేవున్న ద్వారబంధానికి జారగిలబడి అతను హాల్లోవున్న తన భార్యను చూస్తున్నాడు. ఆమె అన్నా పావ్ లో వ్యా. పొడవైన చక్కని నాసిక, కొనదేరిన చుబుకం, నల్లటి జుట్టు వున్న ముప్పయియేళ్ళ మగువ. బిగువైన దుస్తులు ధరించివుంది. జాగ్రత్తగా ముఖానికి రంగులద్దుకుంది. అరక్షణం విశ్రాంతినివ్వకుండా ఎవ్వరితోనో కలిసి దాన్సు చేస్తోంది. చేసి చేసి అలసిపోయి తానిక కిందపడిపోతుందేమో అనే క్షణంవరకు నృత్యం చేస్తూనేవుంది. శారీరకంగా ఆమె అలసిపోయిందేమోగానీ, మనసు మాత్రం ఇంకా వురకలు వేస్తూనే వుంది. అక్కడ అలసట, వేసట లేవు.

దాన్సు చేస్తున్న ఆమెను చూస్తుంటే ఆమె ఆలోచనలు ఏదో గతవైభవ కాలపు వీధుల్లో తిరుగాడుతున్నట్టుగా అనిపిస్తోంది. అవును. గతంలోనే... సుదూర గతంలోనే... యువతుల కళాశాలలో తాను దాన్సు చేస్తూవుండిన రోజుల్లోకి వెళ్ళిపోయింది ఆమె ఆలోచన. అన్నీ కలలే... ఏ మాత్రం అనుమానం లేని కలలే... విలాసాలతో, వినోదాలతో నిండివుందే భవిష్యత్తు గురించిన కలలే... తనకు కాబోయే భర్త ఏ రాజకుమారుడో, కనీసం ఏ సామంత ప్రభువో అయివుంటాడని ఏ మాత్రం సంశయంలేని కలలు. ఈనాడు దాన్సు చేస్తుంటే ఆ కలల కౌముది ఆమె ముఖమంతా కమ్ముకునివుంది.

బిల్లు కలెక్టరు 'ఆమె'నే చూస్తున్నాడు. ఒక రకం అసహనం, ద్వేషం తనను ఆవరిస్తుంటే ఆమెను చూస్తున్నాడు. అది నిజానికి అసూయా కాదు. మొదట అతను చికాకుగా వున్నాడు. ఎందుకంటే, ఆ హాలు పరిసరాలు అంతా దాన్సుతో నిండిపోయి వుంది. అతనికి చీట్ల పేక ఆడటానికి కొంచెంకూడా స్థలం దొరకలేదు. రెండోది, అతనికి ఆ సంగీతధ్వనులు అస్సలు రుచించటంలేదు. ఇక మూడోది, ఈ మిలటరీ ఆఫీసర్లు తనలాంటి సివిల్ మనుషుల్ని చాలా చులకనగా చూస్తున్నారనీ, మనిషి అన్న కనీస గౌరవం కూడా చూపటంలేదని అతను భావించాడు. అయితే ఈ కారణాలన్నింటికంటే కూడా అతన్ని బాగా కోపానికి గురిచేసింది మాత్రం అతని భార్య ముఖంలో తాండవిస్తున్న పారవశ్యం. 'ఆమె మొహం చూడాలంటేనే నాకు బాధగావుంది'. గొణుక్కున్నాడతను. 'నలభైయ్యేళ్ళు దగ్గర పడ్డాయ్. చెప్పుకునే అందమా లేదు. ఆ మొఖానికి రంగులు కొట్టుకోకపోతే, అలా బిగదీసి కట్టుకోకపోతే ఏముందక్కడ? ఆ జుట్టు లాగికట్టడం, రకరకాల భంగిమలతో మొహం తిప్పటం, అటూఇటూ తక్కుతూ తారుతూ తిరగటం... అబ్బో... ఇదంతా చాలా స్టయిలుగా చేన్నున్నాననుకుంటోంది. నా పాలిట నువ్వొక నుందరాంగివి' ఇలా రగిలిపోతున్నాడతను.

ఆమె మాత్రం ఆ వాతావరణంలో పూర్తిగా నిమగ్నమైపోయి వుంది. భర్తవైపు ఒక్కసారికూడా కళ్ళుతిప్పి చూడలేదు. 'అవునులే పల్లెటూరి బైతులం. అనాగరికులం. మీరు మమ్మల్నెందుకు పట్టించుకుంటారు?' అతనిలో అసహనం పెరిగిపోతోంది. 'ఇప్పుడు మేము పనికిరాని చిల్లరగాళ్ళం. వికారంగావున్న సముద్రపు చేపలం. అడవినుండి ఇప్పుడేవచ్చిన గుడ్డెలుగులం. నాగరికత అంటే తెలియనివాళ్ళం. ఓమో నువ్వు ఈ నర్తనశాలకే మహారాణివా? పెద్దపెద్ద ఆఫీసర్లను కూడా నీ చూపుల్తో ఆనందపరుస్తున్నావే. నిన్ను (పేమించటానికి వాళ్ళకెవరికీ ఏ అభ్యంతరమూ లేనట్టుగావుంది'. నృత్యవినోదం సాగుతున్నకొద్దీ అతనిలో ద్వేషం కట్టలు తెంచుకుంటూ ముఖాన్ని మెలిపెదుతోంది.

అక్కడి దాన్సు ఆఖరి ఘట్టంలోనికి ప్రవేశించింది. నల్లని శిరోజాలు, విశాలమయిన నయనాలు, ఎత్తైన చెక్కిళ్ళువున్న ఆఫీసరొకడు అన్నా పావ్లలో వ్వాతో కలిసి దాన్సు చేస్తున్నాడు. స్థిరమైన చూపులతో, దృధమైన కాళ్ళతో, బిగువైన శరీరంతో పైనుంచి ఎవరో తాళ్ళు లాగుతుంటే కదులుతున్న మరబొమ్మలా అతని నృత్యం సాగుతోంది. ఇక అన్నా ఉద్వేగంతో పూగిపోతోంది. అలసిపోయిన దేహాన్ని ఒకవంకకు వంచుతూ తలయెత్తి పైకి చూస్తోంది. కింద భూమినుంచి వేరుపడిపోయినట్లు ఆమె పాదాలు నేలను తగిలీతగలకుండా వేగంగా కదిలిపోతున్నాయి. ఈ క్లబ్బు, ఈ వేదిక, ఈ భూమి ఏమీ ఆమెకు తెలియటంలేదు. దూరంగా, సుదూరంగా ఏ మబ్బులలోకంలోనో ఆమె విహరిస్తోంది. ఆమె ముఖం మాత్రమేకాదు. ఆమె గాత్రం మొత్తం ఆనందపారవశ్యపు రమ్యలోకమయింది.

బిల్ కలెక్టరు దీన్ని ఇక ఎంతమాత్రం భరించలేకపోయాడు. సహించలేక పోయాడు. ఈ ఆనందాన్ని భగ్నం చేయాలని, వెక్కిరించాలని బలమైన కోరిక అతనిలో కలిగింది. అన్నా పావ్ లో వ్నా తననుతాను మరచిపోయిందని, ఈనాటి ఉత్తేజంలో ఆమె ఊహించుకుంటున్నంత ఆనంద్రపదంగా జీవితం వుండదనీ, లేదనీ ఆమెకు తెలియచెప్పాలనుకున్నాడు.

'ఆగు... నేనొస్తున్నా... పరమానందంగా చిరునవ్వులు రువ్వుతున్నావే... ఆ నవ్వులకో పాఠం చెబుతాను... నువ్వేమన్నా కాలేజీ పిల్లవా? కన్యామణివా?... సువ్వో పాతకాలపు వికారానివి. పాత భారాన్ని, భయాన్ని పాతదానిగానే గుర్తుపెట్టుకోవాలి'. అసూయ, విసుగు, కోపం, గాయపడ్డ ఆత్మగౌరవం, అవమాన భారం... ఇలా ఎన్నో భావాలు అతన్ని పుక్కిరిబిక్కిరి చేశాయి. ఒక చిన్న పట్టణంలో నివసిస్తూ, ఓడ్కా మత్తులో ఎదుగూబొదుగూ లేకుండా నిశ్చలంగా జీవిస్తూ, మనిషితనాన్నే మరిచిపోయిన సన్నకారు సగటుజీవిలో కలిగే భావాలనేకం అతనిలో ఎలుకల్లా పరుగులు తీశాయి.

నాట్యం ముగిసీముగియగానే అతను ఆ హాల్లో డ్రవేశించి, తన భార్యవద్దకు వెళ్ళాడు. అన్నా పావ్ లోప్నా అప్పటివరకు తనతో దాన్సు చేసిన భాగస్వామి పక్కన కూర్చుని, చిన్న విసనకర్రతో విసురుకుంటూ, కనురెప్పలు వింతగా అరమోడ్చుతూ, తాను పీటర్స్ బర్గ్ నగరంలో పున్నప్పుడు ఎలా దాన్సు చేసేదీ అతనితో చెబుతోంది. పెదవుల్ని రోజా మొగ్గల్లా ముడివేస్తూ అతి నాజూకుగా తెచ్చిపెట్టుకున్న స్టయిలుతో పలుకుతోందామె.

'అన్భుతా! మనమింటికి వెళదాం'. బెకబెకలాదాడు బిల్ కలెక్టర్. తనముందు నిలబడ్డ భర్తను చూడగానే తనకో భర్త వున్నాడన్న విషయం అప్పుడే స్ఫురణకు వచ్చినట్లయింది. అర్భకుడు, రోగిలాగా కనిపిస్తున్న ఆ సాదామనిషి తన భర్త అని గుర్తించటానికి ఆమె చాలా సిగ్గపడింది. నిలువెల్లా ఎర్రబడింది. అవమానపడింది. 'ఇంటికెళదాం'. మళ్ళీ అన్నాడతను.

'ఎందుకు?... ఇంత తొందరగానా?....' అన్నదామె.

'ఇంటికొచ్చెయ్యమంటున్నాను'. ద్వేషం, కఠినత్వం కలిపి స్పష్టంగా పలికాడతను.

'ఏంటి? ఏమన్నా జరిగిందా?' కొద్దిగా వణుకుతూ అడిగింది అన్నా.

'ఏం జరగలేదు. కానీ, నువ్వు వెంటనే ఇంటికి వెళ్ళాలంటున్నాను. అంతే. ఇంకేమీ మాట్లాడకుండా బయలుదేరు.'

అన్నాకు భర్తంటే భయమేమీ లేదుగానీ, కొత్త పురుషునిముందు ఇలా మాట్లాదేసరికి ఆమెకు అవమానమనిపించింది. ఆమె భాగస్వామి అన్నా భర్తను ఒక విధమైన ఆశ్చర్యంతోనూ, వినోదంగానూ చూస్తున్నాడు.

అన్నా తన భర్తను కొద్దిగా పక్కకు తీసుకెళ్ళి, 'ఏంటిది? ఇప్పుడే ఇంటికి వెళ్ళటమేమిటి? కనీసం 11గంటలు కూడా కాలేదు' అంది.

'నేను వెళదామంటున్నా. అంతే. అది చాలు. మారు మాట్లాడకుండా బయలుదేరు'.

'మూర్ఖుడిలాగా మాట్లాడకు. అంతగా కావాలనుకుంటే నువ్వు ఇంటికి వెళ్ళిపో'. 'సరే, అలాగైతే... ఇప్పుడిక్కడ నేనేం చేస్తానో చూద్దువుగానీ'.

తన భార్య ముఖంలో ఆనందపు ఆనవాళ్ళు అంతర్ధానమవుతుండటాన్ని అతను గమనించాడు. ఆమె అవమాన భారంతో ఎంత సిగ్గు పడుతోందో, ఎంత బాధ పడుతోందో అర్థమైంది. అతనిలో ఇక ఆనందం పురులు విప్పుకోసాగింది.

'నన్నింత తక్షణంగా ఎందుకు రమ్మంటున్నావ్? నీకేంకావాలి?'

'నాకేం అక్కరలేదు. నువ్వు ఇంటిదగ్గర వుండాలని అంటున్నాను. నేనంటున్నాను. నువ్వుందాలి. అదంతే'.

అన్నా పావ్-లోవ్నా ముందు అతని మాటలు పట్టించుకోలేదు. ఆ తర్వాత అతన్ని బతిమాల సాగింది. ఇంకొక్క అరగంట వుందామని వేదుకుంది. అతను వినకపోయేనరికి ఎందుకో ఏమిటో అనుకోకుండానే ఆమె క్షమించమని ప్రాధేయపడసాగింది. 'ఇంకొక్క పావుగంట, పోనీ పది నిమిషాలు... సరే ఐదు నిమిషాలు...' అంటూ వేడుకోసాగింది. ఇదంతాకూడా ఇతరులెవ్వరికీ అనుమానం రాకుండా, ఇతరులెవ్వరూ గమనించకుండా ఆమె ముఖంమీద నవ్వు చెదిరిపోకుండా జాగ్రత్తపడుతూ, చిన్నచిన్న మాటలతో గుసగుసగా మాట్లాడింది. కానీ, భర్త మాత్రం తన మొండిపట్టు పదలకుండా, ఇంటికెళదాం అనే అంటున్నాడు. చివరికతను 'నీకిష్టమైతే ఇక్కడేవుండు. అయితే అప్పుడు నేనేం చేస్తానో అదికూడా చూడు' అన్నాడు బెదిరింపుగా.

భార్యాభర్తలమధ్య ఈ సంభాషణ జరుగుతున్నంత సేపూ ఆవిడ చాలా బాధపడింది. కళ్ళల్లో దు:ఖం, ముఖం పాలిపోవటం, గోళ్ళు కొరుక్కోవటం, పెదవులు వణకటం, దాదాపు ఏడ్చేస్తూ ఆవిడ హాలు బైటకు వెళ్ళి తన వస్తువులు తీసుకోసాగింది.

'అన్నా... ఏమిటి? వెళ్ళిపోవటం లేదుకదా?'

'అన్నా... అపుడే వెళ్ళిపోమాకు', పక్కనొచ్చిన ఆడవాళ్ళు అంటున్నారు.

'ఆమెకు చాలా తలనొప్పిగా వుంది' అన్నాదామె భర్త.

క్లబ్బునుంచి ఇంటికివచ్చేవరకు వాళ్ళిద్దరూ ఏమీ మాట్లాడుకోలేదు. ఆవిడ ముందు నడుస్తూవుంటే, భర్త ఆమె వెనుకగా నడుస్తూ పోయాడు. ఆమెలో బాధ, దిగులు, నిరాశ. అవమానభారంతో వరిగిపోయిన ఆమెను చూస్తుంటే, అంతకు కొద్దిసేపు ముందే పొంగిపొరలే ఆనందోత్సాహంతో నిండిన ఆమె మొహం గుర్తొచ్చింది భర్తకు. క్లబ్బులో తనను అంతగా చికాకు పరిచిన ఆమె ఆనంద పారవశ్యం పూర్తిగా నశించిపోయిందన్న భావం అతనిలో ఒక విజయగర్వాన్ని నింపింది. అతనికి సంతృప్తి కలిగింది. ఆనందం వెల్లివిరిసింది. అయినా, అతను ఒక కొరతను కూడా అనుభవించాడు.

నిజానికతనికి మళ్ళీ క్లబ్బుదగ్గరికి వెళ్ళి, ఈ జీవితం ఎంత బాధాకరమైనది, ఎంత నిరుత్సాహకరమైనదీ, ఎంతగా భరించనలవికానిది అని చెప్పాలనివుంది. రాత్రిళ్ళు చీకటిలో ఒంటరిగా వీధుల్లో నడిచిపోవటం, కాళ్ళకింద పిసిపిసలాడే బురద శబ్దాలు ఎంత నిరాశాభరితంగా వుంటాయో చెప్పాలనుకున్నాడు. అంతేకాదు, అలసిపోయి పడుకొని మరునాటి వుదయం లేచిచూస్తే జీవితంలో కొత్తదనం ఏముంది? మనకోసం ఎదురుచూసేవి ఏమున్నాయి? అవే చీట్లపేకలు, అవే ఓడ్కా సీసాలు. అంతకుమించి జీవితంలో ఉత్సాహం ఏమిటి? అని ప్రస్నిద్దామనుకున్నాడు.

అన్నా పావ్లో వ్వాకు అడుగులే పడటంలేదు. ఆ నృత్యం, ఆ సంగీతం, ఆ సంభాషణలు, ఆ కాంతుల దీపాలు, ఆ శబ్దాల హంగామా, ఆ వుత్సాహం... అన్నీ ఆమెను చుట్టుకునేవున్నాయి. 'ఓ భగవంతుడా! వీటన్నింటికీ దూరం చేసి నన్నెందుకిలా బాధపెదుతున్నావ్?' ఆమె తన నికృష్టమైన స్థితికి వగచింది. అవమానభారంతో కుంగిపోయింది. ఆమె భర్త పాదధ్వనులు ఆమెలో తెలియని చికాకును, అసహ్యాన్ని కలిగించాయి. ఆమె మౌనంగా వుండిపోయింది.

ఆమె మాటలకోసం వెతుకులాడుతోంది. భర్తను గాయపరిచే, కాటువేసే, గరళంలా డ్రాణం విరిచే ఎత్తిపొడుపు మాటలతో అతన్ని చుట్టుముట్టాలని ఆలోచిస్తోంది. ఐతే ఆమెకు ఈ విషయంకూడా తెలుసు. ఎంతటి పదునైన, విషపూరితమైన బాణాలుసైతం తన భర్తకప్పుకున్న కవచాన్ని ఛేదించలేవని. నా మాటలతనినేం చేస్తాయి. ఆమె అనుకుంది. 'భర్త తప్ప ఈ డ్రపంచంలోని మరే ఇతర భీకర శతృవుకూడా ఆడదానికింత అసహాయ స్థితిని కల్పించలేదు'.

అక్కడ మిలటరీ బ్యాండు మోగుతూనేవుంది. ఆనంద పారవశ్యం కలిగించే నృత్యగానాల రవళులు ఆ చీకటిలో వినిపిస్తూనే వున్నాయి.

<u>ه</u>

చిట్టి పిట్ట

పరాయి భూముల్లో
రష్యన్ పురాతన సంప్రదాయ కర్మకాండలకు అంకితమై బందీలా వేలాదుతున్న పిట్టను నేను వదిలేస్తున్నా మోసులెత్తే వసంతాల నూతనకాంతికి శుభస్వాగతం పలికేందుకు దాన్ని రెక్కలాడిస్తూ ఎగిరిపోనిచ్చాను. నా మనసెంత తేలికపడిందో అలాంటప్పుడు భగవంతుడి కారుణ్యానికో, కాఠిన్యానికో వ్యతిరేకంగా ఎందుకీ గొణుగుడు పంజరంనుంచి ఒక చిట్టిపిట్టను విడుదల చేసే స్వేచ్ఛనాకున్నప్పుడు ఎందుకు?

> (పుష్మిన్ కవితకు ఇంగ్లీషు అనువాదం, Little Bird ఆల్పెాయిట్రీ.కామ్ నుండి)

నీ కోసం..

నేను గుర్తు చేసుకుంటున్నా ఒక అద్భుత సందర్భం నా కళ్ళ ముందుకు నీవొచ్చిన తొలి సమయం సుదూరంగా కదలాదుతున్న దృశ్యమాల స్వచ్చమనోహర అంతశ్చేతనలా అనుచిత దు:ఖాల అపరిమిత ఆవేదనల మధ్య వేధింపుల, సాధింపుల పెను సవ్వడులలో కానురీతి మధ్య నీ ప్రియమైన పరిమళాన్ని కలగన్నాను. నీ మెత్తని నీరవ నిశ్శబ్ద స్వరాన్ని విన్నాను వసంతాలు గడచిపోయాయి. ఎవరో పంపిన పెను తుఫానులు తిరుగుబాటులా వచ్చాయి. ఆహ్లాదకరమయిన కలల్ని చిన్నాభిన్నం చేశాయి. దాంతో నీ మృదువైన కంఠస్వరాన్ని నీ స్వర్లోక సౌందర్భాన్ని మరచిపోయాను. ఏకాకితనపు వ్యాకుల అంధకారంలో నారోజులు భారంగా కదిలిపోయాయి. ఏ ఆశా లేదు.. ఏ ఉత్సాహమూ లేదు.. (పేమోద్వేగమూ లేదు.. నా ఆత్మ మళ్ళీ మేల్కొంది దృధ నిశ్చయంతో నీవు మళ్ళీ వచ్చావు దివ్యానుగ్రహంలా ఒక సమ్మోహన దృశ్యమాలికలా! ఒక స్వచ్చ మనోహర ఉద్వేగంలా! నా ప్రాణం లేచివచ్చినట్లుగా గుండె స్పందిస్తోంది అది దేని కోసం నిలిచి గెలవాలో తెలుసుకుంది. దివృత్వం.. బ్రోత్సాహం.. జీవితం.. కన్నీళ్ళు చిరంతన (పేమ

> (యొవగోని బోన్వర్ 1995 డిసెంబరులో 'TO' అనే పేరుతో ఇంగ్లీషులోకి అనువదించారు)

ఒక స్పప్నం..

ఎంతో కాలం కాలేదు ఒక మధుర స్వప్నంలో నన్ను నేను చూసుకున్నాను. మకుటం ధరించిన మహారాజులా కనిపించాను అప్పుడే నీతో (పేమలో పడ్డాను. కనీసం అలా అనిపించింది. ఒక ఆనందంతో గుండె కొట్టుకుంటోంది మంత్రముగ్గమైన నీ పిక్కలతో నా మోహగీతాలను ఆలపించాను

ఓ స్వప్నమా!

ఎందుకు నా ఈ ఆనందాన్ని నువ్వు చిరకాలం కొనసాగించలేదు అయినా... భగవంతుని కృప నాకు పూర్తిగా దూరం కాలేదులే నాకలల ప్రపంచాన్ని మాత్రమే కోల్పోయాను.

> (యొవగోని బోన్వర్ 2000 జనవరిలో The Dream పేర ఇంగ్లీషులో (ప్రచురించారు)

నా నేస్తమా!

గతానుభవాలన్నీ నేను ఏనాడో మరచిపోయాను

ఆ యవ్వన భావావేశాలు సంక్షిప్తమైనవి. స్వల్పకాలికం.

చిరకాలంపాటు మనలేకపోయిన వాటిగురించి ఇప్పుడెందుకు చెప్పు.

సంతోషంలో సంతాపంలో నేనెప్పుడు ఎలా ట్రతిస్పందించిందీ

ఇప్పుడడగకు మిత్రమా!

నేనెవరిని డ్రామించాను, నాకెలా ద్రోహం జరిగిందీ

ఇప్పుడేమీ అడగకు మిత్రమా!

అచ్చమైన ఆనందమేమిటో ఈనాడు నేనెరుగను

నువ్వో అమాయకురాలివి. కేవలం ఆనందించటానికే సృష్టించబడ్డావు.

దీన్ని విశ్వసించు.

ట్రతి క్షణంనుండి ట్రతి పార్మ్యంనుండి ఆనందరసం పిండుకో.

నీ మనసు స్నేహం, ఆరాధనలతో నిండివుంది.

మాధుర్యపు ముద్దల అనుభూతికోసం నిలిచివుంది.

నీ మనసు కల్మషంలేనిది. విచారధారలకు ఎరకానిది.

పగటి వెలుగులా అది అకళంకమైనది.

రసహీనమైన పిచ్చి (పేలాపనలు, వెర్రికూతలు ఎందుకు వింటావు.

చెప్పుడు మాటలు ఎందుకు పట్టించుకుంటావు.

అవి నీ ప్రహాంత చిత్తాన్ని కుళ్ళబొడుస్తాయి.

నీ హృదయం కకావికలమౌతుంది.

నీ ఆత్మవిశ్వాసం వీగిపోతుంది.

బహుశ: నా (పేమ నీలో నిరాశనే నింపుతుంది. ఎవరికి తెలుసు? అది ఎప్పటికీ అలాగే వుండిపోతుందేమో? వద్దు (పియతమా! అలా కావద్దు. నా ఆఖరి ఆనందమూ దూరమై పోతుందేమోనని నా భయం ఆనందం హరించే ఒప్పు దలకోసం నన్ను అడగొద్దు నేస్తమా! ఈనాడు (పేమిస్తున్నా. ఈరోజుకు ఆనందంగా జీవిస్తున్నా.

> (పుష్కిన్ మూలకవిత ఆగస్టు 1821లో. My Friend - I have forgotten all that's passed పేర ఆండ్రీ నెల్లర్ ఇంగ్లీషులోకి అనుదించారు.)

దగ్ద పత్రం

వీడ్మోలు..

్రేమ పత్రమా.. నీకిక వీడ్కోలు

ఇది ఆమె కోరుకున్నదే

ఇంకెంత కాలం ఇక నేను ఆలస్యంచేయను!

నిస్సహాయ క్రోధంతో ఎంతకాలం ఆమె కోరికను తిరస్కరించను?

మరి నా ఏకైక ఆనందాన్ని ఎలా విచ్చిన్నం చేసుకోను?

ఇక చాలు.. సమయం ఆసన్నమయింది

కాల్చివేయి.. ఈ దివ్యమైన (పేమ రాతల్ని ఇక కాల్చివేయి

నేను సిద్ధమయిపోయాను.

ఇంక ఏదీ నా శోకానల చిత్తానికి ఊరట కలిగించలేదు.

ఆవురుమంటున్న ఆ మంటలిక పూర్తిగా ఆక్రమించుకుంటున్నాయి.

ఒక్క నిమిషమే.

అగ్గి అంటుకుంది.. భగ్గన మండుతోంది.

పొగ..వెలుగు..

నా రోదనా ప్రలాపంలా... దిగంతాలకు ఎగిరిపోతున్నాయి.

ఉత్తరం మీద గుండ్రని పోస్టలుముద్ర రూపాన్ని కోల్పోతోంది.

ఆ లక్క సీలు కరిగిపోతుంది.

స్వర్గ ద్వారాలు తెరిచే దైవ కటాక్షమా...

യാക്ക് സെയ്യാന് സാവി.

ఆ ఉత్తరాల కమ్మలు మెలిదిరిగిపోతున్నాయి.

ఇప్పుడు నల్లగా.. బొగ్గులా.. పలచని బూడిదలా...

ఎగిరిపోతున్నాయి.

నా గుండెల్ని పిండివేస్తున్నాయి.

నా విషాదాల విధిగీతంలో, నా నిట్టూర్పుల ఓదార్పులలో

నా ట్రియమైన భస్మ రాసులార!

నా ఎదమీదే రాలి పడివుంటారు. ఎప్పటికీ...

పూర్తిగా... సంపూర్తిగా...

భ్రష్టమై... నిరూపమై...

(పుమ్మిస్ మూలకవిత 1825లో. యొవగోని బోన్వర్ 31 మే 2005న 'Burned Letter' పేర ఇంగ్లీషులో (ప్రచురించారు)

බංఠకుల **అ**భరుచిపై ఒక చెంపదెబ్బ (1913)

(రష్యా ఫ్యూచరిస్టు ఉద్యమ మానిఫెస్టోగా ఇది (పసిద్ధం)

చదువరులకు ..

మా మొదటి, కొత్త, అనూహ్యమైన ప్రకటన మన కాలానికి మేము మాత్రమే ముఖచిత్రంగా నిలుస్తాము. మా ద్వారానే ఈ కాలశంఖం కళా ప్రవంచంలో మార్మోగుతుంది. గతం చాల ఇరుకుగా వుంది. అది శృంఖలాబద్ధమై వుంది. అకాడమీ, వుష్కిన్లు చిత్రభాషాలేఖకుల కన్నా అగమ్యగోచరంగా వున్నారు. పుష్కిన్, దాస్తోవిస్కీ టాల్స్టాయ్... ఇంకా ఇంకా అనేకమందిని ఈ ఆధునిక సాహితీ నౌకనుండి క్రిందకు దించివేయండి.

తన మొదటి (పేమను మరచిపోలేనివాడు ఆఖరి ప్రియతమను గుర్తించలేదు.

బాల్మౌంట్ రాసే సింగారించిన కాముకత్వానికి ఎవరు తమ చివరి (పేమను అంకితమిస్తారు? నేటి ఆత్మలకు అది (ప్రతిబింబమవుతుందా? ఇక బ్రయుసోన్ ధరించిన (ప్రతీకాత్మక కవిత్వపు నల్ల డిన్నరుకోటును చించివేయటానికి ఎవరు భయపడతారు? అది కేవలం కాగితపు కవచమేకదా? అక్కడినుంచి ఏవో, తెలియని అందాల కాంతుల ఉదయం మెరిసిపోతుందనుకొంటున్నారా? లియొనిడ్ ఆంద్రయేవ్లు రాసిన పుస్తకాల మకిలిలో వేళ్ళు ముంచిన వారంతా మీ చేతులు శుభం చేసుకోండి. మాక్సిం గోర్మీలు, కృపిన్లు, బ్లాక్లు, సోలోగ్లబ్లు, రెమిజోవ్లు, అవర్ఛౌంకోలు, ఛోర్నీలు, కుజ్మిన్లు, బకూనిన్లు – వీళ్ళందరి రాతలు నీళ్ళమీది రాతలే అవుతాయి. అలాంటి కుట్టువని వాళ్ళకు విధి ఇలాంటి

బహుమతినే ఇస్తుంది. ఆకాశభవనాల ఎత్తులనుండి మేము ఇలాంటి వాళ్ళ అమ్రధానమైన పాత్రను వీక్షిస్తాము.

కవుల వాక్కులను ఆదరించాలని వేుము ఆజ్ఞాపిస్తున్నాము.

కవులకు పదసంపదను విస్తృత పరచటానికి, వారి మనోధర్మం ప్రకారం ఇష్టమైన పదాలు సృష్టించడానికి, కొత్త పదాల ఉత్పత్తులు సాధించడానికి హక్కు వుండాలి. తద్వారానే పదాలకు నవ్యత చేకూరుతుంది.

తమ గతకాలపు భాషపై వాళ్ళకు తీవ్రమయిన ద్వేషం పుందవచ్చు.

మీరు ఇష్టానుసారం కురిపిస్తూన్న అపాత్రమైన కీర్తి ప్రపతిష్టల హారాలను తమ కంఠాల నుండి తీసి పారవేసి సగర్వంగ నిలబడతారు.

చుట్టువున్న దౌర్జన్యం, క్రోధం, స్వార్థం అనే సముద్రజలాల మధ్య "మేము అనే గండశిల"పై మనం స్థిరంగా నిలబడివుండాలి.

సాధారణ జ్ఞానం, మంచి అభిరుచి అనే గతావశేషాల మురికి మేమెంత ఒదుల్చుకున్నా, ఇంకా మా వాక్యాల్లో కొంతకాలం పాటు కనిపించవచ్చు. అయితే మా వాక్యాలే స్వయం కేంద్రితమై, రాబోయే అందాల పదాల మొదటి వేసవి మెరుపులై ప్రకాశిస్తాయి. అవి అలా ఇప్పటికే మినుకు మినుకు మంటున్నాయి కూడా!

> డెవిడ్ ఋర్లియక్, అలెగ్జాండర్ కృషినక్, వ్లాదిమర్ మయకోవస్కీ, విక్టర్క్లెచ్నికోవ్

(మన దిగంబర కవుల మానిఫెస్టోను దీనితో తులనాత్మకంగా పరిశీలించవచ్చు).

సువ్మే...

నువ్వువచ్చావు. సునిశ్చయంతో. ఎందుకంటే నేను చాల ఘనంగా కనిపించాను. నేను భీకరంగా గర్జిస్తూ వున్నాను. నువ్వు నన్ను ఆత్మీయంగా పరిశీలించావు. నాలో వున్న ఒక చిన్న బాలుణ్ణి చూశావు ఇక నన్ను చేజిక్కించుకున్నావు నా హృదయాన్ని కొల్లగొట్టుకుపోయావు. దాన్నీ బంతిని చేసి గంతులు వేస్తూ చిన్న పిల్లలా ఆడుకున్నావు. ఈ మాయ విప్పుకోక ముందు డ్రపతి మహిళా విస్తుపోయింది. నిన్ను గుచ్చిగుచ్చి అడిగింది. ఇలాంటివాడిని (పేమించడమా? అతను అకస్మాత్తుగా దూకి నిన్ను చుట్టివేస్తాడు. నువ్వేమయినా సింహాలను మచ్చిక చేయగలవా? లేక మృగశాలలో జంతువుల మధ్య తిరుగుతుంటావా? కానీ నేను విజయగర్వంతో పొంగిపోయాను నా మీద పడ్డ కాడిని బరువులా తలచనే లేదు. ఆనందంలో మైమరచిపోయి గంతులుపెట్నాను. ఎగిరిదూకాను. రాగరంజితమైన నవవధువులా మెరిసిపోతున్న నీ చుట్నా.. నేను ఉప్పాంగిపోయాను ఇపుడెంత తేలికగా వున్నానో...

(మయకోవస్కీ ఏరిన రచనలు - 'మాక్స్ హేవార్డ్, జార్డ్డ్ రీవే'ల ఇంగ్లీషు అనువాదం 1960లో 'మెరీడియన్ బుక్స్', న్యూయార్క్ ప్రచురణ)

ఓ యువతి కేశసం

ఈ రాత్రి నిశ్చయం కానుంది! అమె, నేను (పేమికులుగా వుంటామా? చీకటి ముసుగు కింద ఎవ్వరు ఏమి చూడలేని ఆ అంధకారంలో నేను ఆమె ముందు మోకరిల్లాను చూడు. ఇది నిజం అలా హొరిగి పోతూ.. నిజంగానే అన్నాను ఒక కరుణగల తండ్రిలా అన్నాను. అంతులేని ఈ మోహం నిడుపైన కొండ శిఖరం లాంటిది అక్కడినుండి జారిపోతున్నాం.. అందుకే దయచేసి నువ్వు వెళ్ళిపో వెళ్ళిపో.. దయచేసి..

('మాక్స్ హేవార్డ్, జార్జ్ రీవే'లు చేసిన ఇంగ్లీషు అనువాదం ఆధారంగా)

ಒಂಬಿಗಂಬ ದಾಟಾಕ

అర్ధరాత్రి వొంటిగంట దాటింది - నువ్వు బహుశ నిదురిస్తూంటావు. ఆ పాలపుంతల వెన్నెల వెండి[పవాహంలా రాత్రిని తదుపుతోంది. ನಾತೆಮಿ ತೌಂದರಲೆದು.. ಪಿದುಗುಲಾಂಟಿ ವಾರ್ತತ್ నిన్ను మేల్కాలపాలనో, బాధపెట్టాలనో నా కసలే లేదు. ವాಳ್ಳಂತా ಅಂಟುನ್ನಟ್ಲು -వ్యవహారం ముగిసిపోయింది. ్రపేమ పదవ లోక వ్యవహారపు కొందలకు ఢీకాని పగిలిపోయింది. ఇప్పుడు నువ్వు నేను విడిపోయిన వాళ్ళం పరస్పర విచారాలను, వేదనలను, గాయాలను కెలికి లెక్క సరి చూసుకోవాలనే తొందర ఇంకెందుకు? ఏ నిశ్శబ్దం ప్రపంచాన్ని ఆవరిస్తోందో పరికించు రాత్రి ఆకాశాన్ని కప్పివేస్తోంది. చుక్కలు పలుకుతున్న స్మృతి గీతంలా ఇల్లాంటి సమయంలో... ఒకడు లేచి మాట్లాడుతున్నాడు ത്ധന്നലങ്ങ്... చరిత్రతో.. యావత్తు సృష్టితో..

('మాక్స్ హేవార్డ్, జార్జ్ రీవే'లు చేసిన ఇంగ్లీషు అనువాదం ఆధారంగా)

(1930 ఏప్రియల్ 14న ఆత్మహత్య చేసుకున్న తరువాత మయకోవస్కీ కాగితాల్లో కనిపించిన కవిత. ఈ కవితలోని పాదాలే కొద్ది మార్పులతో ఆత్మహత్యకు ముందురాసిన ఉత్తరంలోనూ వున్నాయి).

සංකරුණු

తిరుగుబాట్ల పదధ్వనులతో నగరకూడళ్ళు మార్మోగనీ సమున్నతంగా, సగర్వంగా తలఎత్తిన ప్రస్థానం పురోగమించనీ ఈ ప్రపంచాన్ని ప్రక్షాళించే మరో జలప్రకయంగా హోరెత్తనీ మన రాకతో ఈ సమయం భయకంపితమైపోనీ కాలచ్(క౦ బహు నెమ్మదిగా కదులుతో౦ది. కాడెద్దల్లా మరీ మందకొడిగా.. ఎంతో చింతాజనకంగా. మనదైవం వాయువేగం మన హృదయం ఒక సమరభేరి మన ఆశయాన్ని మించిన దివ్య సువర్ణవర్ణం వేరే ఏముంది? ఏ తుపాకిగుళ్ళ కందిరీగలు కుట్టి కుట్టి బాధించగలవు మనల్ని? పాటలే మన ఆయుధాలు, అవి మన సర్వశక్తుల శక్తి రూపాలు మన కంఠాలే స్వర్ణ మాగాణాలు, ఒక్కసారి వినిచూడవో ఆ గానాలు ఓ పచ్చికబయలూ! భూమంతా పచ్చపచ్చగా విస్తరించు! మా పగళ్ళకు పట్టుదారాల అంచులు సమకూర్చు! ఓ ఇంద్రచాపమా, రేసుగుర్రాల్లా పరుగులెత్తే కాలానికి జవం జీవం కల్పించు మైమరిపించే గాన సౌందర్యానికి అల వైకుంఠాలే మత్సర పడుతున్నాయి. ఏ ఆకర్వణలు లేకున్నా మన సంగీతాలు చిరకాలం జయగీతాలై వర్గిల్లుతాయి.

ఆ వేకువ చుక్కల దందును చూదు మనల్ని సజీవంగా స్వర్గానికి తోడ్కొని వెళ్ళాలని సందడి సందడి చేస్తోంది అంతరంగంలోని ఆహ్లాదం ఉప్పొంగేలా పాడు చిన్ని చిన్ని గుటకలతో కాదు గిన్నెలు గిన్నెలుగా ఈ ఊటనీటిని ఆస్వాదించనీ హృదయమా! నీ స్పందనలనేకంగా మరింత విక్రమించనీ ఎదదనే తాళవాద్య కంచుకంఠమై ప్రతిధ్వనించనీ..

(మయకోవస్మీ మూలరచన 1917లో. 'ప్రగతి ప్రచురణాలయం' 1972లో ముద్రించిన కొరియన్ రోటెన్ బర్గ్ ఆంగ్లానువాదం "OUR MARCH" ఆధారంగా. 2018 మయకోవస్మీ 125వ జయంతి సంవత్సరం. ఆ సందర్భంగా ఈ తెలుగు అనువాదం.)

ఎవరి కోసం...?

ಯುದ್ಧಫೆರಿ ఉರುಮುತ್ಂದಿ. ఉರುಮುತ್ಂದಿ. అదిపిలుస్తోంది. మనిషిని ఉక్కులా మారిపొమ్మని అన్నిదేశాల నుండి బానిస తర్వాత బానిసగా బాయొనెట్లు మీదికి విసిరివేయబడుతున్నారు. ఎందుకోసం? ఎవరికోసం? భూగోళం వణికిపోతోంది అన్న వస్త్రాలు దోచుకోబడి మానవజాతి రక్తకాసారంతో మునిగి ఆవిరయిపోతుంది. ఎందుకో తెలుసా! ఎవడో ఒకడు అల్బేనియా మీద పట్టు సాధించాలని మానవ సమూహాలు విద్వేషంలో కొట్టుమిట్బాడుతున్నాయి. ప్రపంచంపై దెబ్బ మీద దెబ్బ పడుతోంది. ಎಂದುಕ್ ತಲುನ್ಟಿ! ఎవదో ఒకడి నౌకలు బాస్పోరస్లో సుంకాలు చెల్లించకుండా ప్రయాణించాలని త్వరలోనే ఎవరికి ఎముకలు వుండవలసిన రీతిలో వుండవు. ఈ ప్రపంచంలో ఆత్మ పెరికివేయబడుతుంది. కాళ్ళకింద తొక్కివేయబడుతుంది. ఎందుకు?

ఎవటో ఒకడు మెనపటోమియాను హస్తగతం చేసుకునేందుకు! ఒకడి బూటుకాలి కింద ఈ ప్రపంచమంతా నలిగిపోవడమేమిటి? ఇలా చిన్నాభిన్నం కావడం ఏమిటి? ఆ యుద్ధ మేఘాల వెనుక ఏముంది? స్వాతం[త్యమా! దైవమా? ధనమా! నువ్వెప్పుడు లేచి నిటారుగా నిలుచుంటావు? నువ్వే.. వాళ్ళ కోసం నీ ప్రాణాలు ధారపోస్తున్నావే.. వాళ్ళ మొహాల మీద సూటిగా నువ్వే ఈ ప్రశ్న ఎప్పుడు సంధిస్తావు? "మనం ఎందుకు యుద్ధం చేస్తున్నాం?"

(మయకోవస్కీ మూలరచన 1917. ఇంగ్లీషు అనువాదం 2005లో లైనా గాల్కినా, జాస్పర్గాస్. తెలుగు అనువాదం 2018లో. 2018 జూలై 'ప్రజాసాహితి'లో (ప్రచురించిన సంపాదకులకు కృతజ్ఞతలు)

ఉచ్ఛ స్వరంతో ...

నాకెంతో గౌరవనీయులైన

కామ్రేద్స్ వంశ వారసులార!

ఘనీభవించిన ఈనాటి అల్పాభిరుచులను కుళ్ళగించి ఏదో తవ్వి తీయాలని తలపోస్తున్న వాళ్ళూ

మా కాలపు సంధ్యా కాంతులను పరిశీలిస్తున్న వాళ్ళూ.

మీరు.. బహుశా.. నాగురించి కూడా ఆరాతీస్తారు. మీ విద్వాంసులు ఏదో వౌకటి ప్రకటిస్తారు కూడా! వాళ్ళ పాండిత్యం సమస్యల ఊసిళ్ళ గుంపుల్ని తరిమివేయాలి కదా! ఒకప్పుడు వౌకదుండేవాడు వాడు. ఉడుకు జలాల యోధుడు. అపరిపక్వ, అపక్వ భావాలకు బద్ధశ్రతువు.

ఓ ఆచార్య

ఇక నీ కళ్ళద్దాల గంతలు తీసివేయి.

నా అంతట నేనే వివరిస్తాను.

ജൌലാ സ്റ്റാപ്പ

మరి నా గురించి

నేను పాకీ దొద్దను శుభ్రపరిచేవాణ్ణి. నీళ్ళు మోసుకు తెచ్చేవాణ్ణి.

అయితే విప్లవం నన్నిలా తయారు చేసింది. అది నా బతుకును నిర్దేశించింది. అంతే. నేను యుద్దరంగానికి వెళ్ళిపోయాను.

కులీన వర్గపు పూల వానల వంటి కవిత్వాల నుండి నిలకడలేని నవయవ్వనిలా. ఆమె ఒక అందమైన ఉద్యానవనాన్ని పెంచింది. కూతురు–కుటీరం –కొలను.. ఇంకా పచ్చిక చాయలు.

నేనుకూడా ఒక తోటకు పాదులు కట్టాను. స్వయంగా మొక్కలకు నీళ్ళు పెట్టాను. కొంతమంది తమ నీటిబుంగల నుండి కవిత్వధారలు కురిపించారు. మరికొందరు తమ నోటిమాటల ఉమ్ములు కుమ్మరించారు. వాళ్ళు అనామక కౌటిల్యులో.. వాళ్ళే తెలివైన సోదిరాయుళ్ళో అసలిదంతా దేని గురించయ్యా! అదంతా గొప్పగా చెప్పు కోవటానికి ఏ అద్దుకట్టలూలేవు ఆ కట్టల గోడల నీడల్లో వాళ్ళు మాందోలిన్ వినిపిస్తారు తరనం..తరన..త..ర..నం. అలాంటప్పుడు అదో గొప్ప సత్కారమేమీ కాదు. ప్రజల నదయాదే చతుర్వసాలలో పూచిన రోజాల నుంచి నా జ్ఞాపక మందిరాలు తలెత్తుతాయి. అక్కడే క్షయదగ్గులు వినిపిస్తాయి. కులటలు, పోకిరీలు, సుఖవ్యాధులు తారసపడతాయి.

వామపక్ష సాహిత్యం

నా మూలుగులకు అంటుకునే వుంది.

మీ కోసం నేను ఏదైన శృంగార సాహిత్యం చిత్రించవలసిందేమో! అందులో ఎంతో లాభము, మరెంతో ఆకర్వణ కూడా వుండేవి.

కానీ నేను,

నన్ను నేను విప్లవానికి లోబరుచుకున్నాను

నేనా (పేమ పాటల పీక నొక్కివేశాను.

వినండి. నా కామ్రేడ్ వంశజులార!

ఈ తిరుగుబాట్ల వ్యక్తిని

జనాలను ఉద్రేకపరిచిన తత్సరతని.

ఉపిరాద నివ్వని కవితావెల్లువని

వందలాది పద్యాలను వొదిలెవేస్తాను.. కానీ జీవించివున్న వాడిగా.. జీవించి వున్న మీ కోసం తప్పక ఒకటి చెబుతాను.

నేను మిమ్మల్ని తప్పకుండా కలుసుకుంటాను దూరంగా వున్న భవిష్యత్ కమ్యూనిజంలో

నేనేమీ ఎసినీస్ చిత్రించిన సర్వశక్తులున్న నాయకుణ్ణి కాదు కానీ నా కవిత్వం మిమ్ములను చేరుతుంది.

యుగ శిఖరాలను అధిగమిస్తూ ఈ ప్రభుత్వాల, రచయితల శీరస్సులను దాటుకుంటూ

నా కవిత్వం మిమ్ములను చేరుతుంది. అయితే మన్మధ బాణాలు, వీణా నాదాలు తరుముకు వచ్చినట్లుకాదు. అరిగిపోయిన అణాబిళ్ళ నాణాల శోధకుణ్ని చేరినట్టుకాదు. మలిగిపోయిన చుక్కల కాంతి చిక్కుతున్నట్లు కాదు

నా కవిత్వం ప్రయాసపడి, పర్వత శ్రేణుల వంటి గద్దు రోజల్ని తుత్తునియలు చేస్తుంది

అది భావగంభీరమైనది సహజమైనది. నిస్సందేహమయినది స్పష్టమయినది.

రోమన్ బానిసలు తవ్విన నీటి కాలువల్లా మన కాలంలోకి ప్రవహిస్తూంది ఆ కవిత్వం

పాతిపెట్టబడి వున్న పుస్తకాల మట్టి గుట్టల క్రింద అనుకోకుండా, ఎప్పుడైన ఇనుపరజను లాంటి వాక్యాలుకనిపిస్తే వాటిని సాదరంగా స్పర్శించండి. ఒక పురాతన అద్భుత ఆయుధాన్ని గౌరవించేటట్లుగా

డ్రవణపేయమైన పదాలను కూర్చటం నా అలవాటు కాదు మరకలు పడ్డ సొంపైన కర్ణాభరణం కాంతి మినుకు మినుకుమంటూందే కానీ, అరుణారుణ వర్ణంగా మెరిసిపోదు.

నా రాత్రప్రతుల సైన్యం చేస్తూన్న కవాతులో నేను అన్ని రెజిమెంట్లను పర్యవేక్షిస్తాను. దృధంగా, సీసంలా, నా కవిత్వాలు సావధానంగా నిలబడతాయి. ఏ క్షణమైనా చనిపోవటానికి సిద్ధంగా

మృత్యువు కబళించలేని కీర్తికి బద్ధంగా

నా కవిత బహు కఠినం

తుపాకి గొట్టాలను దగ్గరగ వొత్తిపట్టే నిక్కచ్చి విషయాలకి ముఖ పత్రమది.

సాయుధ శక్తులకు అభిమానపాత్రమై చమత్కారపు అశ్విక దళంలా సిద్ధంగా వుంది

యుద్ధారంభానికి పురికొల్పే పిలుపులా వుంది

సైనికులందరినీ (పేరేపిస్తూ వుంది

డ్రాసానుడ్రాసల పదునైన ఈటెల విసురుతోంది.

సంపూర్ణంగా సాయుధమైన నా బలగాలన్నీ ఇరవై సంవత్సరాలుగా విజయకాంతులు వెదజల్లుతున్నాయి. వీటన్నింటినీ.. ఆఖరి పుట వరకూ

ప్రపంచ డ్రామికులార మీకే సమర్పిస్తున్నాను.

సంఘటితమైన కార్మికవర్గపు శక్రువు ఎవదైనా వాడు నాకు శక్రువే ఇది సుస్థిరం. ఇది సుదీర్హ సమరం.

దశాబ్దాల వేధింపులు, అంతులేని ఆకలిచింతలు మనల్ని శాసిస్తూపున్నాయి ఎర్రజండా నీదలో కదంతొక్కమని.

మార్కు రచనలు ఒక్కో సంపుటీ మనం విప్పుతూ వచ్చాం మన ఇంటి తలుపుల్ని బార్లా తెరుస్తున్నట్లుగా

అయితే మనం ఏ పక్కన నిలవాలో ఏ పక్షాన విక్రమించాలో తేల్చుకోవటానికి అవి చదవవలసిన అవసరమేం లేదు.

మన గతితర్కం హెగెల్ను చదివినేర్చుకున్నది కాదు

రణ గర్జనల మధ్య కవిత్వమై ఎగిసిన తత్వమది

నేడు యుద్ధ జ్వాలల వేడికి బూర్జువాలు పలాయనం చిత్తగిస్తూన్నారు. ఒకప్పుడు మనం వారి దాడి నుండి తప్పించుకున్నట్టుగానే

కీర్తి కాంతను ఒక ప్రతిభాశాలిని వెన్నంటి సుదూర తీరాలు నడచిరానీ! దు:ఖోపశమనం కాని విధవరాలు భర్త అంతిమయాత్రను అనుసరించి

పోతున్నట్లుగా నా కవిత అస్తమిస్తుంది

ఒక సామాన్య సైనికుడు ప్రాణాలర్పించినట్లుగా

ఊరు పేరు మిగలని మనవాళ్ళు ఎందరో పోరాడుతూ ఆహుతి అయినట్లుగా నాకేమి వద్దు,

టన్నుల కొద్దీ కంచునిల్వలు, ముచ్చ<u>టె</u>న పాలరాతి ఫలకాలు, ఏవీ నా కొద్ద... థూ అంటాను.

మనం ఒక కోవ మనుషులం, మన పేరు ప్రఖ్యాతుల లెక్క పక్కనపెట్టు మనందరి ఉమ్మడి జ్ఞాపకాల చిహ్నం, సమరం చేస్తూ నిర్మించుకున్న సామ్యవాదం

ఆ ఉజ్వల చరిత్రకు వారసుడా! మానవుడా!

పగిలిపోయిన పదవ చెక్కల వంటి నిఘంటువులను పరిశీలించు గతాన్ని మరచిపోవటానికి నువ్వు సేవించిన అజ్హాత నదీజలాల నుంచే వ్యభిచారం, క్లయ – ముట్టడి వంటి శిథిలపదాల మురికి పైకి ఉబికి వస్తోంది. ఇప్పుడు ఆరోగ్యంగా, చురుకుగా వున్న నీ కోసం

ఈ కవి తన కవితల నాజూకులేని నాలుకతో ఒకప్పుడు క్షయక్రిముల శ్లేష్మాన్ని నాకి శుభం చేశాడు.

గత కాలపు తోకలు తగిలించుకుని

నేను పరమ వికారంగా, ఘోరంగా, క్రూరంగా, తవ్వకాల్లో బయల్పడ్డ సరీసృపంలా కనిపిస్తున్నాను కదూ!

కామ్రేడ్ జీవితమా! మనం వడివడిగా అడుగులు వేద్దాం. పంచవర్న ప్రణాళికల్లో సాధించలేని వాటి కోసం త్వరగా నడుద్దాం. నా కవిత్వాలు నా కేమీ ధనరాసులు కూర్చి పెట్టలేదు ఏ పనివాడు నా కోసం ఎర్రచందనపు కుర్చీలు చేసి ఇవ్వలేదు నా మనస్సాక్షి సాక్షిగా చెబుతున్నా నాకేమి అక్కరలేదు శుభరంగా ఉతికిన ఒక చొక్మాతప్ప.

నా బోల్షివిక్ పార్టీ గుర్తింపు కార్డు పట్టుకుని రాబోయే ఉజ్వల కాలపు కమ్యూనిష్టు సెంట్రల్ కమిటీముందు నిలబడినప్పుడు

స్వార్థ పరాయణులైన కవుల వంచకుల ముఠాను తలదన్ని నిలుస్తాను. కమ్యూనిజానికి నిబద్ధమైన నా వందపుస్తకాల సాక్షిగా.

(వ్లాదిమిర్ మయకోవస్కీ మూల రచన 1930లో. - 'మాక్స్ హేవార్డ్, జార్జ్ రీవే'ల ఇంగ్లీషు అనువాదం 'At The Top of My Voice'. 1960లో 'మెరీడియన్ బుక్స్', న్యూయార్క్ ప్రచురణ ఆధారంగా తెలుగు అనువాదం.)

@#*****

... పుస్తకం ఇంకా పూర్తి కాలేదు...

మహా విప్లవనేత కామ్రేడ్ లెనిన్ వివిధ సందర్భాలలో సాహిత్యం గురించి, రచయితల గురించి, వారి ప్రాధాన్యత గురించి వివరించారు. ప్రముఖ రచయిత టాల్స్టాయ్ గురించి నాలుగైదు వ్యాసాలు రాసారు. గోర్కీతో ఉత్తర్వపత్యుత్తరాలు జరిపారు. గేర్త్ర్వేవ్, ఎజిన్ పోత్యే వంటి రచయితల సంస్మరణ వ్యాసాలు రాసారు. కామ్రేడ్ లెనిన్ రచనలనిండా గత సాహిత్యపు ప్రస్తావనలు, వివిధ పాత్రలపై వ్యాఖ్యలు ఉంటాయి. విత్తదానికి, నూర్పిడికీ మధ్య ఉన్న కాలపరిణామాన్ని (విప్లవక్రమానికి దీర్హ దశాబ్దాలు పట్టవచ్చు.) సాహిత్యం ఎలా ప్రతిఫలిస్తుందో ఆయన విశదం చేశారు. ఒక విమర్శనాత్మక స్నేహాన్ని, స్నేహఫూర్వక విమర్శని కామ్రేడ్ లెనిన్ వ్యాఖ్యలు ఎత్తిచూపుతాయి. సాహిత్య సమీక్షలో మనకు ఒక విప్లవదృష్టిని కలిగిస్తాయి.

ఉదాహరణకు టాల్స్టాయ్ సాహిత్యంపై లెనిన్ అభిప్రాయం చూడండి.

"పాలకవర్గాల మీద టాల్స్టాయ్ అభియోగం డ్రచండమైన శక్తితోనూ, చిత్త శుద్ధితోనూ చేయబడింది. ఆధునిక సమాజాన్ని నిలబెట్టే మత వ్యవస్థా, న్యాయ స్థానాలూ, మిలిటరిజమూ, 'చట్టబద్ధ' వివాహమూ, బూర్జువా శాస్త్ర విజ్ఞానమూ అనే ఆ సకల సంస్థల లోపలి బూటకాన్ని ఆయన పరమ స్పష్టతతో బట్టబయలు చేసినాడు... టాల్స్టాయ్ సిద్ధాంతాన్ని పరీక్షించటంలో యావత్తు రష్యన్ డ్రజలూ తమ స్వంత బలహీనత, తమ విమోచనను ముగింపుదాకా సాగనివ్వని బలహీనత ఎక్కడున్నదీ (గ్రహించవలసి వుంది. ముందుకు పోవటానికి ఇది తప్పక (గ్రహించాలి... మేలైన జీవితాన్ని సంపాదించుకోవటం యెలాగో తెలునుకోవలసింది టాల్స్టాయ్నుంచి కాదనీ – ఏ వర్గంయొక్క ప్రాముఖ్యాన్ని టాల్స్టాయ్ (గ్రహించలేదో, యేది మాత్రమే టాల్స్టాయ్ ద్వేషించిన పాత డ్రపంచాన్ని ధ్వంసంచేసే సామర్థ్యం కలిగివుందో ఆ వర్గంనుండి అనీ, రష్యన్ డ్రజలు గుర్తించినపుడు మాత్రమే వాళ్ళు తమ విమోచనను సాధించుకుంటారు. ఆ వర్గం కార్మికవర్గం."

(డిసెంబర్ 18, 1910)

సాహిత్యం గులించి లెనిన్ ఏమంటున్నారో చూడండి...

"సాహిత్యమనేది వ్యక్తులనుగానీ, బృందాలనుగానీ ధనవంతులను చేసే సాధనంగా వుండజాలదు... అది కార్మికవర్గం యొక్క సమిష్టి హితంతో సంబంధంలేని వ్యక్తిగత ప్రయత్నంగా వుండజాలదు... సాహిత్యం కార్మికవర్గ సమిష్టి హితంలో భాగం కావాలి!"

"సాహిత్యం అనేది అన్నింటికంటే తక్కువగా యాంత్రికమైన సర్దుబాటుకూ, హెచ్చుతగ్గుల సమానీకరణకు, అల్పసంఖ్యాకులమీద అధికసంఖ్యాకుల పెత్తనానికి లోబడేది, అనడంలో సందేహంలేదు. ఈ రంగంలో వ్యక్తి చౌరవకూ, వ్యక్తి అభీష్టానికీ, ఆలోచనకూ, ఊహాకల్పనకూ, రూపానికీ, వస్తువుకూ ఎక్కువ అవకాశం ఇవ్వాలి, అనడంలోకూడా సందేహం లేదు. ఇదంతా కాదనరానిది...

"పరమమైన స్వేచ్ఛను గురించి మీరు చెప్పే మాటలు పరమవంచన అని బూర్జువా వ్యక్తివాదులు ఐన మీకు మేం తప్పక చెప్పాలి. డబ్బు శక్తిమీద ఆధారపడిన సమాజంలో (శామిక, (ప్రజా సముదాయాలు దారిద్ర్యంలోనూ, కొద్దిమంది ధనికులు పరరక్తోప జీవులుగాను జీవించే సమాజంలో, నిజమైన, ఫలవంతమైన "స్వేచ్ఛ" వుండజాలదు. రచయితగారూ, బూర్జువా (ప్రచురణకర్త విషయంలో మీకు స్వేచ్ఛ వుందా?... ఈ పరమమైన స్వేచ్ఛ అనేది బూర్జువా లేక అరాజకవాద నుడికారం. ఎవడైనా సమాజంలో జీవిస్తూ, సమాజంనుండి స్వేచ్ఛగా వుండజాలదు. బూర్జువా రచయిత లేక కళాకారుడు లేక అభినేత్రియొక్క స్వేచ్ఛ కేవలం ముసుగులో (వంచనతో కూడిన ముసుగులో) డబ్బుసంచిమీద... ఆధారపడివుంది. సోషలిస్టులమైన మేము ఈ వంచనను బట్టబయలు చేస్తాము...

"నిజంగా స్వతంత్రమైన సాహిత్యం, మొహంమొత్తిన కథానాయికకో, బలిసి పతనం చెందిన, ఉబుసుపోని పై పదివేల మందికోకాక, కోటానుకోట్ల డ్రామిక ప్రజలకు – దేశంలోని ఉత్తమమైన భాగానికి, దాని బలానికి, దాని భవిష్యత్తుకు – సేవ చేస్తుంది". (నవంబరు 13, 1905)

(వి.ఐ.లెనిన్ 'సాహిత్యం మీద వ్యాసాలు', ప్రగతి ప్రచురణాలయం, 1974 నుండి)

"Soviet Sahitya Bhaskarulu"

- An Anthalogy of Essays by Dr. S. Jatin Kumar

"మహోన్నత తరంగంలా ఉరకలెత్తిన మానవేతిహాసం సోవియట్ వ్యవస్థను సృష్టించింది. అయితే సోషలిస్టు నిర్మాణంలో అది మందగించినా, కూలిపోయినా, కొంత నిరాశాపూరితం కావచ్చునేమో కానీ, మానవడ్రుస్థానంలో అది డ్రుతిష్టంభన కాదు. మార్భిజానికి, దాని తాత్విక ఆచరణకు ఓటమికాదు. సోవియట్ స్ఫూర్తికి అపజయం లేదు". అనే చారిత్రక ఆశావాదాన్ని వెలిబుచ్చారు.

+ + + + +

"కొందరు సోవియట్ రచయితలు –జీవన రేఖలు" అంతర్గతంగా పుష్కిన్, గోగోల్, లియో టాల్స్టాయ్, అంటన్ ఛెహూవ్, మాక్సిమ్ గోర్కీ, మయకోవస్కీల గురించి వివరించారు. విడిగా ఛెహూవ్ కథ ఒకటి, పుష్కిన్, మయకోవస్కీ కవితల (పత్యేక అనువాదాలు జతచేశారు. మూలానికి న్యాయం చేసిన తెలుగు అనువాదాలివి.

Nishanth Publications

H.No.48-452/1, Ganesh Nagar, Chintal, HMT Road, Hyderabad-500054.